

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE VALASKÁ

PROGRAMOVACIE OBDOBIE 2016 - 2025

Formulár č. Ú 1 - Hlavička dokumentu PHRSR

Názov:	Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Valaská 2016 - 2025
Územné vymedzenie :	Banskobystrický kraj, okres Brezno, obec Valaská – ŠÚJ 509086
Územný plán obce schválený:	áno
Dátum schválenia PHSR:	
Dátum platnosti:	2016 - 2025
Verzia	1.0.
Publikovaný verejne:	

Zdroj: vlastné spracovanie

Základné údaje	
Kraj:	Banskobystrický kraj
Okres:	Brezno
Región:	Čierny Hron
Poloha:	48°48'54"S 19°34'28"V
Nadmorská výška:	470 m n. m.
Rozloha:	63,31 km ² (6 331 ha)
Počet obyvateľov:	3 826 (31. 12. 2014)
Hustota obyvateľstva:	60,43 obyv./km ²
Nacionále	
PŠČ	976,46
ŠÚJ	509086
EČV	BR
Tel. predvoľba	+421-48
Oficiálne adresy	
Adresa:	Obecný úrad Valaská
	Nám. 1. mája 460/8
	Valaská 976 46
Web:	www.valaska.sk
E-mail:	starosta @valaska.sk, prednosta @valaska.sk
Telefón:	048/671 15 00
Fax:	048/671 15 60

OBSAH

1 ÚVOD	4
ANALYTICKÁ ČASŤ PROGRAMU HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE VALASKÁ 2016 - 2025	11
2 ZÁKLADNÁ CHARAKTERISTIKA OBCE.....	11
2.1. HISTÓRIA OBCE	11
2.2. PRÍRODNÉ POMERY	14
2.3. TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA.....	16
2.4. DOPRAVA.....	20
2.5. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE.....	22
2.6. OBYVATEĽSTVO.....	28
2.7. VZDELANIE A ZAMESTNANOSŤ	35
2.8. BÝVANIE	38
2.9. PODNIKATEĽSKÉ SUBJEKTY A INŠTITÚCIE	40
2.10. ŠKOLSTVO A VZDELANIE	43
2.11. SOCIÁLNA SFÉRA	45
2.12. ZDRAVOTNÍCTVO	46
2.13. ŠPORT	47
2.14. KULTÚRA	47
2.15. UBYTOVACIE ZARIADENIA	49
2.16. STRAVOVACIE A REŠTAVRAČNÉ SLUŽBY	49
2.17. CESTOVNÝ RUCH	50
2.18. REKAPITULÁCIA ROZPOČTU OBCE ZA ROKY 2009 – 2014	51
2.19. SAMOSPRÁVA.....	51
2.21. IDENTIFIKÁCIA HLAVNÝCH VONKAJŠÍCH FAKTOROV ROZVOJA ÚZEMIA A ANALÝZA VPLYVU VONKAJŠIEHO PROSTREDIA NA VÝVOJ SITUÁCIE V ÚZEMÍ	52
2.21. EX-POST HODNOTENIE PREDCHÁDZAJÚCEHO PHSR.....	53
3 SWOT ANALÝZY	53
3.1 HOSPODÁRSTVO A VEDECKO-TECHNICKÝ ROZVOJ	55
3.2 DOPRAVA A KOMUNIKÁCIE	56
3.3 TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA	57
3.4 ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO	58
3.5 ŽIVOTNÉ PROSTREDIE.....	59
3.6 SOCIÁLNA OBLASŤ A ZDRAVOTNÍCTVO.....	60
3.7 ŠKOLSTVO A ŠPORT.....	61
3.8 KULTÚRA.....	62
3.9 PROPAGÁCIA A CESTOVNÝ RUCH	62
3.10 ADMINISTRATÍVA A BEZPEČNOSŤ	64
3.11 INFORMATIZÁCIA OBCE	65
3.12 PROBLÉMOVÁ ANALÝZA – HLAVNÉ ODVETVOVÉ DISPARITY A VYMEDZENIE CIEĽOVÝCH SKUPÍN SO SÚSTREDENOU PODPOROU OBCE VALASKÁ.	66

STRATEGICKÁ ČASŤ PROGRAMU HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE VALASKÁ 2016 - 2025	72
4 VÍZIA A POSLANIE OBCE VALASKÁ	73
5 FORMULÁCIA A NÁVRH STRATÉGIE	75
PROGRAMOVÁ ČASŤ PROGRAMU HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE VALASKÁ 2016 - 2025	82
5.1 PROGRAM 1. HOSPODÁRSTVO A VEDECKO-TECHNICKÝ ROZVOJ	83
5.2 PROGRAM 2. DOPRAVA A KOMUNIKÁCIE	83
5.3 PROGRAM 3. TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA.....	84
5.4 PROGRAM 4. ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO	84
5.5 PROGRAM 5. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	85
5.6 PROGRAM 6. SOCIÁLNE SLUŽBY A ZDRAVOTNÍCTVO.....	86
5.7 PROGRAM 7. VZDELÁVANIE A ŠPORT	86
5.8 PROGRAM 8. KULTÚRA.....	87
5.9 PROGRAM 9. PROPAGÁCIA A CESTOVNÝ RUCH.....	88
5.10 PROGRAM 10. ADMINISTRATÍVA A BEZPEČNOSŤ	88
5.11 PROGRAM 11. INFORMATIZÁCIA OBCE	89
6 MERATEĽNÉ INDIKÁTORY	90
6.1 PROGRAM 1. HOSPODÁRSTVO A VEDECKO-TECHNICKÝ ROZVOJ	90
6.2 PROGRAM 2. DOPRAVA A KOMUNIKÁCIE	90
6.3 PROGRAM 3. TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA.....	91
6.4 PROGRAM 4. ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO	91
6.5 PROGRAM 5. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	92
6.6 PROGRAM 6. SOCIÁLNE SLUŽBY A ZDRAVOTNÍCTVO.....	93
6.7 PROGRAM 7. VZDELÁVANIE A ŠPORT	93
6.8 PROGRAM 8. KULTÚRA.....	94
6.9 PROGRAM 9. PROPAGÁCIA A CESTOVNÝ RUCH.....	94
6.10 PROGRAM 10. ADMINISTRATÍVA A BEZPEČNOSŤ	95
REALIZAČNÁ ČASŤ PROGRAMU HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE VALASKÁ 2016 - 2025	97
7 INŠTITUCIONÁLNE A ORGANIZAČNÉ ZABEZPEČENIE REALIZÁCIE PHRSR OBCE VALASKÁ.....	98
7.1 SYSTÉM MONITOROVANIA A HODNOTENIA PLNENIA PHRSR	99
7.2 KOMUNIKAČNÝ PLÁN.....	101
8 AKČNÝ PLÁN	102
8.1 PROGRAM 1. HOSPODÁRSTVO A VEDECKO-TECHNICKÝ ROZVOJ	102
8.2 PROGRAM 2. DOPRAVA A KOMUNIKÁCIE	103
8.3 PROGRAM 3. TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA	105
8.4 PROGRAM 4. ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO	106
8.5 PROGRAM 5. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	107
8.6 PROGRAM 6. SOCIÁLNE SLUŽBY A ZDRAVOTNÍCTVO	108
8.7 PROGRAM 7. VZDELÁVANIE A ŠPORT	109
8.8 PROGRAM 8. KULTÚRA.....	111
8.9 PROGRAM 9. PROPAGÁCIA A CESTOVNÝ RUCH	112
8.10 PROGRAM 10. ADMINISTRATÍVA A BEZPEČNOSŤ	113
8.11 PROGRAM 11. INFORMATIZÁCIA OBCE.....	114
FINANČNÁ ČASŤ PROGRAMU HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE VALASKÁ 2016 - 2025	115
9 FINANČNÝ PLÁN PROGRAMU	116
9.1 PROGRAM 1. HOSPODÁRSTVO A VEDECKO-TECHNICKÝ ROZVOJ	116
9.2 PROGRAM 2. DOPRAVA A KOMUNIKÁCIE	118
9.3 PROGRAM 3. TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA	119
9.4 PROGRAM 4. ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO	120
9.5 PROGRAM 5. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	122
9.6 PROGRAM 6. SOCIÁLNE SLUŽBY A ZDRAVOTNÍCTVO	123
9.7 PROGRAM 7. VZDELÁVANIE A ŠPORT	125
9.8 PROGRAM 8. KULTÚRA.....	126
9.9 PROGRAM 9. PROPAGÁCIA A CESTOVNÝ RUCH	127
9.10 PROGRAM 10. ADMINISTRATÍVA A BEZPEČNOSŤ	128
9.11 PROGRAM 11. INFORMATIZÁCIA OBCE.....	129
10 ZÁVER.....	135
11 POUŽITÁ LITERATÚRA.....	136

1 ÚVOD

Dokument „Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Valaská s výhľadom do roku 2025 (PHRSR) je strednodobý strategický dokument, ktorý na základe analýzy hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce stanovuje jeho strategické ciele a priority rozvoja. Je prostriedkom na napĺňanie vízie ďalšieho smerovania rozvoja obce. Programom hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Valaská sa uskutočňuje podpora rozvoja na úrovni miestnej samosprávy s dôrazom na sociálnu, ekonomickú a kultúrnu sféru. Je to program cielených opatrení, navrhnutý pre oživenie sociálneho, ekonomického a kultúrneho rozvoja obce Valaská, ktorý na základe výsledkov ročného hodnotenia bude priebežne aktualizovaný a dopĺňovaný.

Formulár č. Ú 2 - Zámer spracovania PHRSR

Zámer spracovania PHRSR	
Názov dokumentu	- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Valaská na roky 2016 - 2025
Forma spracovania	- pracovníkmi samosprávy, - s pomocou externých odborníkov (spolupráca),
Riadenie procesu spracovania	- pracovné skupiny boli zložené z vedenia obce, zamestnancov OcÚ, poslancov OZ a komisií, - spracovania PHRSR sa zúčastnili aj RO a PO organizácie v zriaďovateľskej pôsobnosti obce, - súčasťou prieskumu boli aj mimovládne organizácie a podnikateľské subjekty v obci, - zapojenie verejnosti a komunikácia s verejnosťou: zapojenie prostredníctvom dotazníkového prieskumu, informovanie prebiehalo formou www stránky, prostredníctvom zasadnutí OZ.
Obdobie spracovania	- PHRSR bol spracovaný v priebehu roka 2015 - harmonogram spracovania je uvedený v nasledujúcej tabuľke.
Financovanie spracovania	- náklady na vlastné spracovanie boli financované z rozpočtu obce KZ 41.

Zdroj: Weisová, Bernátová: Strategické plánovanie samosprávy, Municipalia 2012

Formulár č. Ú 3 - Harmonogram spracovania PHRSR

Harmonogram spracovania PHRSR												
Termín	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Úvod												
Analytická časť												
Strategická časť												
Programová časť												
Realizačná časť												
Finančná časť												
Záver												

Zdroj: Weisová, Bernátová: Strategické plánovanie samosprávy, Municipalia 2012

Bol spracovaný na základe zákona Národnej rady SR č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení zákona 309/2014 Z.z., ktorý definuje Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce ako strednodobý programový dokument, obsahujúci analýzu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce, hlavné smery jej vývoja, ustanovenie cieľov, prvoradých potrieb a úloh vo všetkých oblastiach života obce. Súčasťou programu je aj návrh jeho administratívneho a finančného zabezpečenia. Zákon stanovuje aj úlohy, týkajúce sa vypracovávaní, schvaľovania, zabezpečenia plnenia a pravidelného vyhodnocovania predmetného programového dokumentu. Pri spracovaní programu boli rešpektované zásady regionálnej politiky vlády Slovenskej republiky a princípy regionálnej politiky Európskej únie zakotvené najmä v nariadení Rady (ES) č. 1266/1999 (nariadenie o štrukturálnych fondoch).

Formulár č. Ú 7 - Použité participatívne metódy

Metóda	Informovanie verejnosti	Získavanie názorov verejnosti	Zohľadnenie názorov verejnosti
Tlačené materiály			
Verejné informačné tabule	áno		
Informačné formuláre, tabuľky údajov,	áno		
Internetové stránky	áno		

Využitie existujúcich médií			
Zverejňovanie informácií v miestnej tlači	áno	áno	
Stretnutia			
Stretnutia s kľúčovými ľuďmi/skupinami	áno	áno	áno
Návšteva v dotknutom území	áno	áno	áno
Verejné vypočutie	áno	áno	áno
Využitie miestnych ľudí na získavanie názorov	áno	áno	áno
Rozhovory a prieskumy			
Dotazník pre záujmové skupiny	áno	áno	
Dotazník pre širokú verejnosť	áno	áno	
Poradné skupiny			
Miestne poradné skupiny	áno	áno	áno
Riešenie problémov			
Rokovanie bez prítomnosti moderátora/facilitátora	áno	áno	áno

Zdroj: vlastné spracovanie

Program sociálneho, ekonomického a kultúrneho rozvoja obce Valaská je súčasťou sústavy základných dokumentov podpory regionálneho rozvoja v Slovenskej republike. Táto sústava je členená na strategické a programové dokumenty vypracovávané na úrovni štátu, sektorov, samosprávnych krajov, regiónov a obcí a programové dokumenty Európskej únie (pre využitie zdrojov štrukturálnych fondov).

Východiskové podklady

Podpora regionálneho rozvoja sa uskutočňuje v súlade s programovaním na:

Miestnej úrovni

- Program odpadového hospodárstva,
- **Viacročný rozpočet**
- **PHSR**
- **ÚPN**

Národnej úrovni

- **Partnerská dohoda** určuje stratégiu, priority a podmienky SR na využívanie fondov EÚ tak, aby sa dosiahli priority stratégie Európa 2020. Ide teda o základný národný dokument, ktorý zastrešuje všetky operačné programy SR pre nové programové obdobie. Neformálne vyjednávania k príprave Partnerskej dohody a operačným programom Slovenskej republiky na roky 2014-2020 sa začali 25. januára 2013 stretnutím so zástupcami Európskej komisie. Následne sa uskutočnili aj ďalšie neformálne kolá rokovaní, o ktorých bližšie informácie je možné získať na stránkach Úradu vlády ako Centrálného koordinačného orgánu pre fondy EÚ v podmienkach SR.
- **Pozičný dokument Európskej komisie k Partnerskej dohode a programom SR na roky 2014 - 2020** - pozičný dokument identifikuje z pohľadu Európskej komisie hlavné rozvojové potreby s možnosťou financovania opatrení v rámci fondov Spoločného strategického rámca EÚ v podmienkach SR. Zároveň tento dokument predstavuje základ pre negociácie s Európskou komisiou k Partnerskej dohode a operačným programom SR na roky 2014-2020.
- **Stratégia financovania Európskych štrukturálnych a investičných fondov pre programové obdobie 2014 - 2020**
- **Integrovaný regionálny operačný program „IROP“** - predstavuje programový dokument SR pre programové obdobie 2014 – 2020, ktorého globálnym cieľom je: prispieť k zlepšeniu kvality života a zabezpečiť udržateľné poskytovanie verejných služieb s dopadom na vyvážený a udržateľný územný rozvoj, hospodársku, územnú a sociálnu súdržnosť regiónov, miest a obcí.
- Sektorový operačný program, ktorý je strednodobý dokument vypracovaný pre vopred určené sektory.
- Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja samosprávneho kraja (PHSR BBSK), ktorý je strednodobý programový dokument, je v súlade s cieľmi a prvoradými potrebami ustanovenými v národnom pláne a s podkladom na vypracovanie príslušného regionálneho operačného programu. Jeho vypracovanie zabezpečuje samosprávny kraj.
- Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001, aktualizácia 2010,
- Národný program reforiem, máj 2012,
- Návrh základných princípov na prípravu Partnerskej dohody Slovenskej republiky na programové obdobie 2014 – 2020,
- Stratégia rozvoja dopravy SR do roku 2020, 2010,
- Program odpadového hospodárstva na roky 2011 - 2015,
- Stratégia Slovenskej republiky pre integráciu Rómov do roku 2020
- Revidovaný národný akčný plán Dekády začleňovania rómskej populácie 2005 - 2015 na roky 2011 – 2015
- 2. etapa Programu podpory zdravia znevýhodnených komunít na Slovensku na roky 2009 – 2015
- Koncepcia výchovy a vzdelávania rómskych detí a žiakov vrátane rozvoja stredoškolského a vysokoškolského vzdelávania

Nadnárodnej úrovni

Programové dokumenty Európskej únie pre využitie štrukturálnych fondov tvoria:

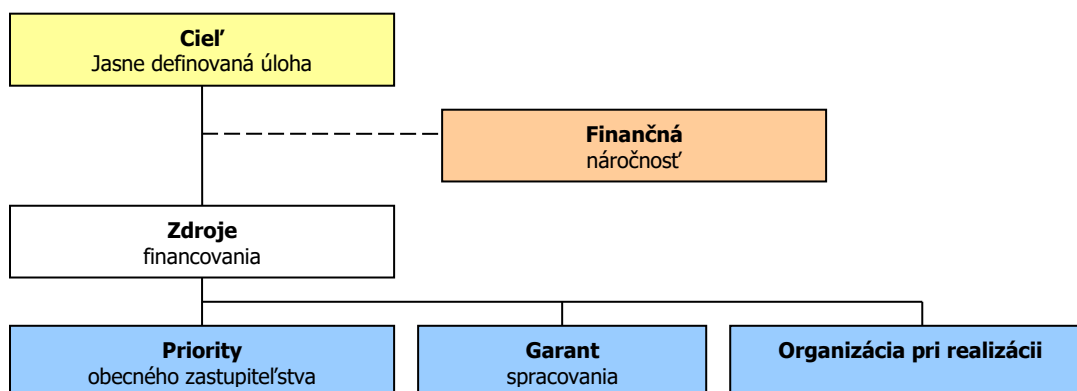

- Stratégia EÚ 2020 - cieľ: konkurencieschopnosť, zamestnanosť a hospodársky rast
- Spoločný strategický rámec EK, marec 2012,
- Nariadenia EK (Všeobecné nariadenie, nariadenie k fondom),
- CENTROPE – Správa o regionálnom rozvoji, 2012,
- CENTROPE – Nástroj na hodnotenie potrieb infraštruktúry – podpora konkurencieschopného regionálneho rozvoja (INAT),
- CENTROPE – Stratégia ľudského kapitálu,
- CENTROPE – Stratégia v oblasti vedomostného regiónu,
- CENTROPE – Stratégia v oblasti priestorovej integrácie a Akčný plán 2013+,
- CENTROPE – Stratégia v oblasti kultúry a cestovného ruchu 2013+,
- Národný (regionálny) rozvojový plán (RDP – Regional Development Plan), ktorý je hlavným dokumentom pre vyjednanie podpory zo Štrukturálnych fondov Európskej únie.
- Rámec podpory spoločenstva (CSF – Community Support Framework), ktorý bude vytvorený na základe Národného rozvojového plánu v spolupráci s Európskou komisiou, je hlavným dokumentom vymedzujúcim poskytnutie podpory zo štrukturálnych fondov Európskej únie.
- Sektorové operačné programy (SOP – Sectoral Operation Programme), ako taktické dokumenty vytvorené na úrovni ministerstiev, ktoré rozpracovávajú problémové celky stratégií majúci plošný (celoštatny) charakter, pre ktoré bude žiadané spolufinancovanie zo zdrojov Európskej únie.
- Regionálne operačné programy (ROP – Regional Operation Programme), ako taktické dokumenty, ktoré budú spracované na úrovni regiónov NUTS II a rozpracovávajú tie problémové celky stratégií, pre ktoré bude žiadané spolufinancovanie zo zdrojov Európskej únie.
- Strategické usmernenia Spoločenstva (SUS) – ROP odráža 1 usmernenie SUS t.j. „urobiť Európu a jej regióny atraktívnejším priestorom pre investície a prácu“, a súčasne 3 usmernenie SUS t.j. „vytvorenie väčšieho množstva a kvalitnejších pracovných miest“

Jednotlivé strategické dokumenty sú vypracovávané vo vzájomnej nadväznosti a postupnosti.

Implementácia

Implementácia Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Valaská je zložitý a náročný proces. Za jeho realizáciu so zabezpečením všetkých väzieb na strategické a programové dokumenty SR a EÚ budú zodpovední predstavitelia samosprávy obce Valaská. Návrh spôsobu implementácie bude treba dopĺňať v súlade s organizačnou štruktúrou samosprávneho úradu, jeho kompetenciami v nadväznosti na vývoj v oblasti legislatívy, predovšetkým v oblasti nakladania s finančnými prostriedkami. Pri posudzovaní jednotlivých Projektov sme použili procesnú analýzu, ktorej hlavným cieľom bolo analyzovať proces premeny vstupov pomocou použitia súboru finančných, ľudských a technologických zdrojov.

Finančné zabezpečenie

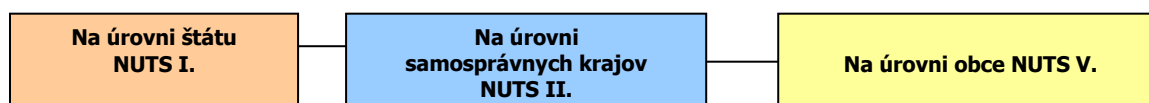
V zmysle zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení zákona 309/2014 Z.z., sa financovanie regionálneho rozvoja realizuje na troch úrovniach: Na mikroregionálnej úrovni je možné rozvojové aktivity financovať jedine združovaním zdrojov nižšej úrovne, čiže obcí. Samosprávy nemajú spoločný zdroj financovania. V súčasnej situácii je možné rozvojové aktivity financovať buď z rozpočtov jednotlivých obcí v prípade individuálnych Projektov alebo združením financií viacerých obcí v prípade spoločných Projektov. V prípade financovania Projektov majúci význam v kontexte priorit celého kraja zohráva významnú úlohu Banskobystrický samosprávny kraj a financovanie inštitúcií v jeho zriaďovateľskej kompetencii. Ďalšími doplnkovými zdrojmi, ktoré možno definovať na úrovni jednotlivých aktivít sú predovšetkým štrukturálne fondy EÚ. Ich využitie v rámci jednotlivých aktivít je možné stanoviť len indikatívne bez určenia výšky požadovanej podpory s cieľom prispieť ku koordinácii realizácie rozvojových aktivít.

- Pri zostavovaní finančného plánu a zaistovaní finančnej podpory je potrebné zamerať sa na tie opatrenia, ktoré sú nedostatočne podporované zo štátneho rozpočtu, alebo nie sú podporované vôbec.
- Pri zabezpečovaní základných potrieb občanov postupuje samospráva podľa zákona číslo 369/1990 Z.z. O obecnom zriadení a v zmysle zákona č. 138/1991 Zb. O majetku obcí v znení neskorších predpisov.
- Na plnenie svojich úloh má obec okrem finančných prostriedkov poukázaných od štátu v rámci delimitácie k dispozícii nasledovné financie: príjmy z miestnych daní a poplatkov, zdroje Štrukturálnych fondov Európskej únie v rámci programovacieho obdobia 2014 - 2020.

Zdroje a dokumenty

V súlade so snahou Slovenskej republiky o znižovanie rozdielov na úrovni rozvoja jednotlivých regiónov boli východiskom pri príprave Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Valaská nasledovné strategické dokumenty:

Podporné materiály

Pri vypracovaní Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Valaská boli použité aj prognostické údaje vypracované Ministerstvom výstavby a regionálneho rozvoja SR. Hlavnou úlohou prognostických údajov je podporiť vypracovanie tohto programu a zabezpečiť tým zvýšenie efektívnosti procesov strategického plánovania a kvality tohto dokumentu. Toto zabezpečenie je dané prepojením Systému strednodobého výhľadu hospodárskeho a sociálneho vývoja a vecnej roviny strategického plánovania.

Obec Valaská má nasledovné možnosti čerpania mimorozpočtových zdrojov na dosahovanie svojich cieľov a priorít v zmysle stanovených tematických cieľov stratégie Európa 2020 a prioritných oblastí Pozičného dokumentu:

Partnerská dohoda (ďalej len „PD“), ako obdoba súčasného Národného strategického referenčného rámca, obsahuje záväzky členského štátu, že pridelené alokácie pre politiku súdržnosti EÚ sa využijú na implementáciu stratégie Európa 2020. Partnerská dohoda obsahuje aj návrh operačných programov.

Operačné programy (ďalej len „OP“) sú hlavným riadiacim nástrojom pre využívanie fondov EÚ. Na zabezpečenie naplnenia cieľov stratégie Európa 2020 vypracovala EK tzv. „kondicionality“, t.j. podmienky, ktoré musia členské štáty splniť, jednak sú to podmienky ex ante, ktoré musia byť zavedené pred poskytnutím prostriedkov z fondov, ako aj podmienky ex post, podľa ktorých bude uvoľnenie dodatočných prostriedkov z fondov závisieť na výkonnosti a dosahovaní cieľov stratégie Európa 2020.

Tematické ciele v súlade so stratégiou Európa 2020:

- 1) posilnenie výskumu, technologického rozvoja a inovácií;
- 2) zlepšenie prístupu k informáciám a komunikačným technológiám a zlepšenie ich využívania a kvality;
- 3) zvýšenie konkurencieschopnosti malých a stredných podnikov a poľnohospodárskeho sektora (v prípade EPFRV) a sektora rybného hospodárstva a akvakultúry (v prípade EFNRH);
- 4) podpora prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo vo všetkých sektoroch;
- 5) podpora prispôsobovania sa zmenám klímy, predchádzania a riadenia rizík;
- 6) ochrana životného prostredia a presadzovanie efektívneho využívania zdrojov;
- 7) podpora udržateľnej dopravy a odstraňovanie prekážok v kľúčových sieťových infraštruktúrach;
- 8) podpora zamestnanosti a mobility pracovnej sily;
- 9) podpora sociálneho začlenenia a boj proti chudobe;
- 10) investovanie do vzdelania, zručností a celoživotného vzdelávania;
- 11) zvyšovanie inštitucionálnych kapacít a efektivity verejnej správy.

Pozičný dokument definuje nasledujúce prioritné oblasti:

- podnikateľské prostredie priaznivé pre inovácie
- infraštruktúra pre hospodársky rast a zamestnanosť
- rozvoj ľudského kapitálu a zlepšenie účasti na trhu práce
- trvalo udržateľné a efektívne využívanie prírodných zdrojov
- moderná a profesionálna verejná správa

Priority stanovené v Pozičnom dokumente boli použité ako podklad pre prípravu najdôležitejších strategických dokumentov SR pre čerpanie fondov EÚ: Partnerskej dohody a operačných programov.

Štruktúra operačných programov

P.č.	Operačné programy	Riadiaci orgán	Sprostredkovateľský orgán pod riadiacim orgánom	Tematický cieľ / Investičná priorita	Fond EÚ
1	Výskum a inovácie (VaI)	MŠVVŠ SR		1a, 10	EFRR, ESF
			MH SR	1b, 3	
2	Integrovaná infraštruktúra (II)	MDVRR SR	MF SR	2	KF, EFRR
				7a,b,c,d	
			MV SR	9	EFRR, ESF
3	Ľudské zdroje (ĽZ)	MPSVR SR		8,9,10,	
			MZ SR	9a	
			MŠVVŠ SR	10	
			MDVRR SR	4c	KF, EFRR
4	Kvalita životného prostredia (KŽP)	MŽP SR	MH SR	4,7e	
				4,5,6,	
			MV SR	5b	
			MK SR	6c	ESF, EFRR
5	Integrovaný ROP (IROP)	MPaRV SR	VÚC	5,6,7,9,10	
				5,6,7,9,10,	
6	Efektívna verejná správa (EVS)	MV SR		11	EFRR, ESF
7	Technická pomoc (TP)	ÚV SR		11	EFRR
8	Rozvoj vidieka	MPaRV SR			EPFRV
9	Rybné hospodárstvo	MPaRV SR			EFNRH
10	Európska územná spolupráca	RO budú určené zo strany EK			EFRR
11	Interact, Urban	RO budú určené zo strany EK			EFRR

Uplatnenie integrovaného prístupu

rozmer - 1

Rôzne aspekty života obce – environmentálny, hospodársky, sociálny a kultúrny – sú vzájomne prepojené a úspech v rozvoji samosprávy možno dosiahnuť len prostredníctvom integrovaného prístupu. Opatrenia týkajúce sa fyzickej obnovy sa v PHRSR skombinovali s opatreniami na podporu vzdelávania, hospodárskeho rozvoja, sociálneho začleňovania a ochrany životného prostredia. Predpokladom toho je rozvoj silných partnerstiev medzi miestnymi obyvateľmi, občianskou spoločnosťou, miestnym hospodárstvom a rôznymi úrovňami správy. Takýto prístup je osobitne dôležitý v súčasnosti vzhľadom na vážnosť problémov, pred ktorými momentálne samospráva stojí. Tieto problémy siahajú od konkrétnych demografických zmien cez dôsledky hospodárskej stagnácie v súvislosti s tvorbou pracovných miest a sociálnym pokrokom až po dôsledky zmeny klímy. Reakcia na tieto problémy bude mimoriadne dôležitá na dosiahnutie inteligentnej, udržateľnej a inkluzívnej spoločnosti, ktorá je cieľom stratégie Európa 2020.

rozmer – 2

PHSR obce Valaská integruje všetky dokumenty na miestnej úrovni ako aj ciele a priority národných strategických dokumentov a dokumentov EÚ. PHRSR obce Valaská 2016 - 2025 integruje a nadväzuje na predchádzajúce PHSR 2006 - 2015, viacročný rozpočet. PHRSR obce vychádza a integruje strategické dokumenty na národnej úrovni ako Partnerská dohoda, ktorá určuje stratégiu, priority a podmienky SR na využívanie fondov EÚ tak, aby sa dosiahli priority stratégie Európa 2020, Pozičný dokument Európskej komisie k Partnerskej dohode a programom SR na roky 2014-2020, Stratégia financovania Európskych štrukturálnych a investičných fondov pre programové obdobie 2014 – 2020, Integrovaný regionálny operačný program „IROP“. Ďalej integruje a vychádza zo strategických dokumentov EÚ: Stratégia EÚ 2020 - cieľ: konkurencieschopnosť, zamestnanosť a hospodársky rast, Spoločný strategický rámec EK, marec 2012, Nariadenia EK (Všeobecné nariadenie, nariadenie k fondom), CENTROPE – Správa o regionálnom rozvoji, 2012, CENTROPE – Nástroj na hodnotenie potrieb infraštruktúry – podpora konkurencieschopného regionálneho rozvoja (INAT), CENTROPE – Stratégia ľudského kapitálu, CENTROPE – Stratégia v oblasti vedomostného regiónu, CENTROPE – Stratégia v oblasti priestorovej integrácie a Akčný plán 2013+.

rozmer – 3

Integrovaný prístup bol uplatnený pri procese spracovania strategického dokumentu, kde boli zohľadnené predstavy, potreby a požiadavky jednotlivých zainteresovaných skupín ako sú obyvatelia, rozpočtové a príspevkové organizácie zriadené v rámci pôsobnosti obce, mimovládne organizácie, záujmové skupiny obyvateľov, podnikateľské subjekty, obec a jej jednotlivé orgány: poslanci OZ, starosta, komisie. Integrovaný prístup bol uplatnený v prípravnej fáze spracovania PHRSR, prostredníctvom dotazníkového prieskumu pri jednotlivých skupinách. Následne bol integrovaný prístup uplatnený v rámci schvaľovacej fázy PHRSR, kde bol návrh dokumentu zaslaný zainteresovaným skupinám na záverečnú úpravu, doplnenie a odsúhlasenie.

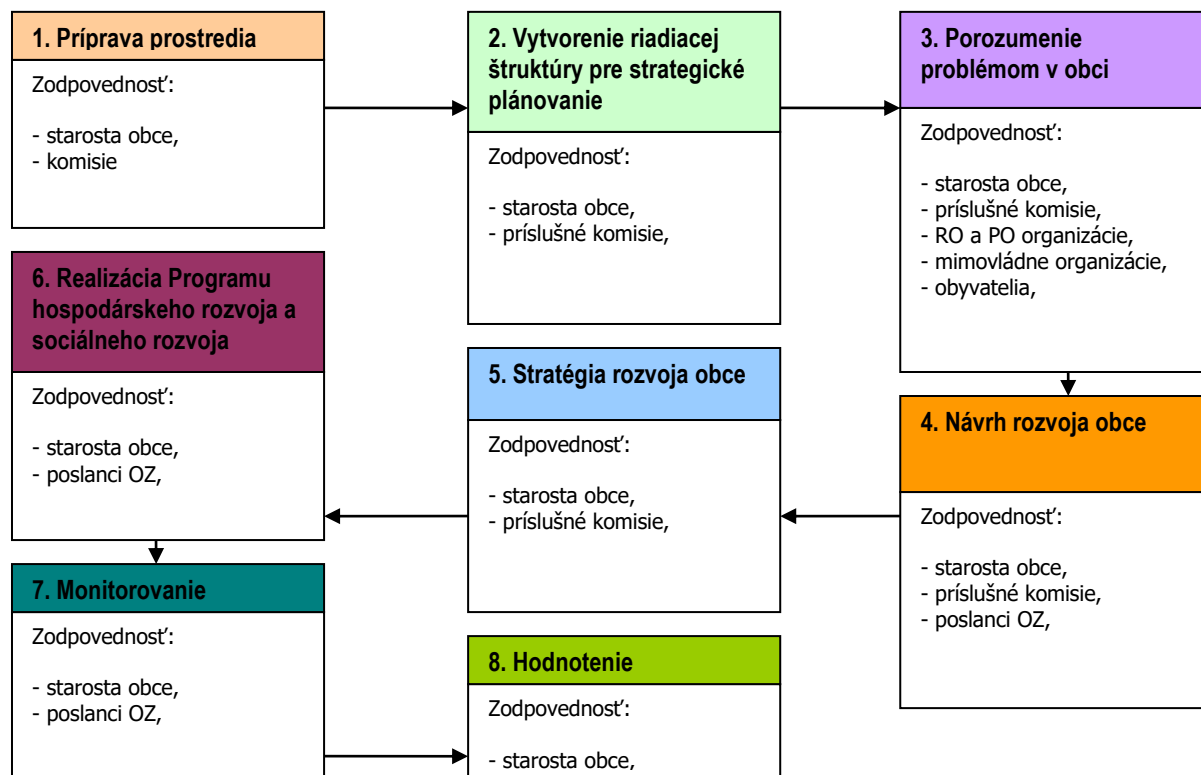

rozmer – 4

Integrovaný prístup bol uplatnený v prípade finančného zabezpečenia jednotlivých priorít a cieľov. Financovanie sa realizuje z viacerých zdrojov – verejných a súkromných. Verejné zdroje uplatňujú integrovaný prístup z hľadiska horizontálneho ako aj vertikálneho. Z horizontálneho hľadiska predstavuje kombinovanie viacerých možných zdrojov EÚ (Operačných programov). Z vertikálneho hľadiska sú integrované zdroje EÚ, úrovne SR, VÚC a nakoniec na najnižšej úrovni miestnej samosprávy.

PHRSR sa skladá z hlavného dokumentu a príloh, ktoré sú jeho neoddeliteľnou súčasťou.

Fázy strategického plánovania a definovanie zodpovednosti

1	Vyvolanie dopytu v obci Valaská. Sformovanie prvotnej pracovnej skupiny. Určenie, koho je treba do prípravy PHRSR zapojiť. Spôsob oslovenia a prizvania ďalších účastníkov – dotazníkový prieskum. Príprava informačnej stratégie. Zapojenie všetkých účastníkov procesu. Vytvorenie organizačnej a riadiacej štruktúry pre spracovanie PHRSR. Stanovenie pravidiel rokovania riadiacej štruktúry. Predstavenie cieľov, záujmov a potrieb všetkých účastníkov. Vytvorenie a zverejnenie mechanizmov pre aktívnu spoluúčasť verejnosti. Uskutočnenie analýzy potrieb a zhodnotenie existujúcich zdrojov. Zhodnotenie silných a slabých stránok obce. Vymenovanie príležitostí a rizík a naznačenie trendov pre rozvoj obce v jednotlivých oblastiach. hlavné hodnoty, ktoré tvoria jej základ a ktoré určujú pri spracovaní PHRSR smer, ktorým sa budú jednotlivé oblasti uberať, cieľ, ktorý má byť dosiahnutý a priority rozvoja, prekážky, ktoré bude nutné prekonať pri rozvoji, regionálne aj nadregionálne zdroje, ktoré je možné využiť na rozvoj. Plán postupných krokov a úloh na dosiahnutie stanovených cieľov a priorít. Systém sledovania realizácie PHRSR. Spracovanie konečnej verzie PHRSR. Predloženie textu PHRSR na pripomienkovanie verejnosti. Schválenie PHRSR zastupiteľstvom. Uskutočňovanie plánu. Ročné vyhodnocovanie plánu. Informovanie verejnosti o uskutočňovaní PHRSR. Priebežné vyhládavanie a zapájanie nových partnerov. Nástroje umožňujúce uskutočniť zmeny v pôvodnom PHRSR.
2	
3	
4	
5	
6	

Zdroj: Woleková, Mezianová, 2004, s.14 – 17.

Analytická časť Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Valaská 2016 - 2025

2 ZÁKLADNÁ CHARAKTERISTIKA OBCE

Z hľadiska administratívneho členenia je obec sídlom okresu Brezno súčasťou Vyššieho územného celku B. Bystrica.

Základná charakteristika obce Valaská (k 31.12.2014)

Kód obce	509086
Názov okresu	Brezno
Názov kraja	Banskobystrický
Štatút obce	obec
PSČ	976 46
Telefónne smerové číslo	+421-48
Prvá písomná zmienka o obci - meste - rok	1470
Nadmorská výška obce - mesta v m	470
Celková výmera územia obce [km ²]	63,31
Hustota obyvateľstva na km ²	60,43
Zdroj: ŠÚ SR	

2.1 HISTÓRIA OBCE

Počiatky Valaskej zapadajú do časového kontextu s uplatňovaním a rozvojom feudalizmu na Ľupčianskom panstve. Išlo o poľnohospodárske zhodnocovanie pôvodnej kráľovskej obory, o kľčovanie lesov, kultiváciu voľných získaných plôch, ich osídľovanie poddanými, roľníkmi a využívanie pastvín a horských lúk pastiermi (valachmi). Dejiny Valaskej sa spájajú s dvoma listinami. Prvý z nich vydal uhorský kráľ Ľudovít I. v roku 1361. Napísaná bola v Ľupči (dnešnej Slovenskej Ľupči). Z nej sa dozvedáme, že Pavel, syn Štefana, v lese, na opustenom mieste, ktoré sa volá Hronec, vlastnoručne vykľočoval les, pôdu zmenil na plodnú a užívateľnú a na tom mieste založil dedinu a osídlil ju. Keďže týmto preukázal kráľovi dobré služby, ten jemu a jeho dedičom a všetkým ďalším potomkom udelil slobody a práva v uvedenej obci (Hronec) a na jej území poberať úžitky z pôdy, pastvín, lesov a rybolovných tokov, ako aj šoltýske právo navždy a neodvolateľne akým disponujú nemecký šoltýsi zakladajúci dediny v lesoch. Išlo o správnu a súdnu právomoc, zvýšené nároky na pôdu a podobne. Z tejto samosprávnej funkcie sa odvodzovali aj priezviská jej nositeľov (Šoltýs, Šoltés, Škultéty). Listinu dal potvrdiť kráľovi Žigmundovi Lacko, syn Pavla z Hronca – pre seba, svojich dedičov a všetkých potomkov. Stalo sa tak opäť v Ľupči roku 1390. Listina vydaná kráľom Ľudovítom I. a potvrdená kráľom Žigmundom sa dostala i ku kráľovi Matejovi Korvínovi. Predkladal ju Štefan, syn Pavla z Hronca. Kráľ Matej ju dal overiť a potvrdil v Budíne v roku 1462. Druhú listinu, ktorá sa vzťahuje na počiatky Valaskej, vydal Vít Muhlstein, župan Zvolenskej stolice a správca kremnickej komory z poverenia Jána Ernsta, pána Ľupčianskeho hradu. Za preukázané služby a zásluhy ju dostal Valach Ladislav. Nou jemu a jeho dedičom a všetkým potomkom udelil šoltýske právo v obci Štiavnica. Explicitne sa uvádza, že šlo o také práva, aké majú ostatný šoltýsi a starostovia. Išlo o pôdu – polia, lúky a pastviny v dvojnásobnej výmere k iným tam žijúcim poddaným. On a jeho dediči sa vynímajú z povinnosti voči hradu, ale sú povinní rešpektovať práva hradu, osobitne právo rybolovu na Hrone. Táto listina bola vydaná v Banskej Bystrici v roku 1470. V súvislosti s osobami sa obec v tom čase spomínala ešte trikrát. V roku 1514 majiteľ Ľupčianskeho panstva Damián Dóci povolil Šimonovi, šoltýsovi zo Štiavničky postaviť si mlyn neďaleko od obce, na Studničke. Dal jemu, jeho dedičom a potomkom právo tento mlyn prevádzkovať a brať si z neho úžitky. Zaviazal ho ale preukazovať zemepánovi služby „podľa tradície“ v každom potrebnom čase. V roku 1516 zabili Brezňania Mikuláša, šoltýsa z Valaskej. Z roku 1528 pochádza sťažnosť mesta Brezna na Valašťanov, že im v ich vlastnom chotári bránia pásť ovce a prichytené odháňajú a zajímajú. V prvom známom súpise obcí Ľupčianskeho panstva z roku 1424 je - mimo iných obcí – zaevidovaná obec Togharth. V súpisoch z rokov 1441, 1490 a 1517 sa eviduje v rôznych variantoch, ale všetci interpreti jej pomenovania sa zhodujú v tom, že ide o skomolený zápis nemeckého názvu Tiergarten (zverinec, obora), čo navodzuje aj informácia z roku 1490 (Thergart aliter Tiergarten). Zo zakomponovania do evidencie obcí vyplývalo, že to bola najvýchodnejšia obec, čo potvrdzujú aj iné pramene. Napríklad pri sporoch o hraniciach Ľupčianskeho panstva medzi jeho majiteľmi Dóciovcami a mestom Breznom vypovedal Ján, šoltýs z Dolnej Lehoty – muž skoro 100 – ročný, že sa hranice Ľupčianskeho panstva začínajú pri Thergarde. Možnosť existencie takejto obce (osady) na hranici bývalej kráľovskej obory je pravdepodobná. Niektorí autori identifikujú Toghart ako predchodcu Valaskej. Zo súpisov v 16. storočí sa takýto miestny názov vytratil a viac sa neobjavil. Najstaršie pomenovanie jednej z dnešných obcí – Hronca – je v prvom súpise Ľupčianskeho panstva z roku 1424 zapísané ako Kysgaran (Malý Hron) Koncom 15 storočia ju súpisy kvalifikujú iba ako osadu, majer. V súpisoch zo 16. storočia sa Hronec ako poddanská obec neuvádza. Sú indície, že z Hronca smerovali kolonizačné zámery do oblasti Čierneho Hrona. Koncom 16. storočia sa Hronec opäť vynára do dejín ako banská a hutnícka osada. Štiavnica sa vyskytuje v súpise obcí Ľupčianskeho panstva prvýkrát v roku 1441. Jej názov zaznamenal rôzne obmeny, ale nechýba v súpisoch z 15. storočia. Obec má v súpisoch od polovice 16. storočia názov Štiavnička, ktorý sa objavuje aj v kombinácii Štiavnička = Valaská. V 17. storočí sa miestny názov Štiavnička už neobjavuje. Názov Valaská v rôznych kombináciách sa nachádza v písomných prameňoch od začiatkov 16. storočia (r.1528 ako Olahfalva, 1535 – Walachos Dorf, 1563 a 1565 – Valachorum villa, Wallachisches Dorf). Od začiatku 17. storočia historické pramene poznajú len jeden názov: Valaská. Ľupčianske panstvo zaberalo veľké lesné komplexy od Banskej Bystrice po Brezno po oboch brehoch Hrona. Jeho menej prístupná východná časť bola dlhé desaťročia lesnou oborou uzavretou pre osídľovanie. O porasty, zverinu a rybolovné toky sa

starali hájníci, ktorí bývali v lesoch na rozmedzí, kde Ľupčianske panstvo susedilo s chotárom Brezna, s lešmi patriacimi k víglaškému a hajnáčskému panstvu. Do týchto končín prichádzali v nevelkých skupinách Nemci (od Banskej Štiavnice). Mohli sa usadiť aj ako strážcovia kráľovskej obory a osady. Keď padol uzáver a priestor sa začal osídľovať osada isto stratila svoj význam, mohla sa vyľudniť a zaniknúť. Kontinuita Toghartu s následne spomínanými obcami nie je doložená, ale predpokladáť ju možno aj z toho dôvodu, že prírodný reliéf neposkytoval veľa možností na osídľovanie. Priamu súvislosť môže byť aj medzi vyňatím Hronca z evidencie poddanských obcí a udelením šoltýskeho práva na Štiavnicu. Hronec pravdepodobne nespĺňal predstavy ako stredisková obec a nevznikol ako kráľom vybraná destinácia, pretože Pavel dostal šoltýske právo nad už bývajúcim osadenstvom. Nemal dostatočný kolonizačný potenciál. Listina z roku 1470 o šoltýskom práve pre Ladislava sa považuje za jedinečný doklad valaskej kolonizácie. Štiavnica v čase jej vydania už existovala, takže jej pôvod nie je valaský. Je len otázne, či Štiavnica a Štiavnička je len zmenou názvu, či ide o teritoriálne identickú sídliskovú jednotku alebo dve, pretože existovali oba miestne názvy. Pod Štiavnicou sa rozumeli polia, lúky, pastviny na ľavom brehu potoka Bystrianka od Podháňnej hory a Príslopu na severe, Závozu a Lazov na východe až po Hron, len dolná časť sútoku Hrona a Bystrianky sa volala Štiavnička. Je isté, že v rámci tohto poddanského subjektu išlo o dve komunity charakterizované profesiou. Od poddaného roľníckeho obyvateľstva, ktoré tiež chovalo ovce sa žiadali menšie bochníky syra a od valaského väčšie. Osadníci na valaskom práve mohli bývať na teritóriu Štiavničky, možno na území dnešnej materskej časti obce. Keď ich počet narastal, okolité obyvateľstvo nimi obývanú osadu začalo označovať ako Valaská. Tá svojou početnosťou a významom prekonal pôvodnú obec, ktorá sa prestala evidovať. Niet dokladov na udelenie osobitného šoltýskeho práva pre Valaskú, kde sa toto právo uplatňovalo a nespochybňovali ho ani súdobí zemepáni, ani ich dedičia a potomkovia. Ak by teritoriálne boli aj pochybnosti, tak historickoprávne je medzi Štiavničkou a Valaskou priama súvislosť a označenie Štiavnička = Valaská nie je iba indíciou, ale aj vyjadrením reálnej spolupatričnosti. S feudálnym Ľupčianskym panstvom je spojených aj nasledujúcich 400 rokov jej existencie. Historicky nové podmienky pre Valaskú priniesla druhá polovica 16. storočia, keď sa Ľupčianske hradné panstvo opäť dostalo do kráľovského vlastníctva. V roku 1546 prevzala kráľovská komora banskobystričský mediarsky podnik a za nevyhnutnú podmienku jeho ďalšieho prevádzkovania pokladala stavebné a palivové drevo z horehronských lesov. V roku 1547 navštívil Horehronie odborník na lesné hospodárstvo Wolfgang Hohenwarter, ktorý mal preskúmať možnosti ťažby dreva a jeho splavovania do Banskej Bystrice. Zmienil sa pritom aj o lesných porastoch v okolí Valaskej. V roku 1563 sa dostavila ďalšia komisia, ktorá prešla údolím Bystrianky, Štiavničky, Hnusného a Suchého potoka, Čierneho Hrona a Osrblianky. Tistila, že lesy sú veľmi zdevastované, že ich svojimi stádami ničia valasi zo Štiavničky a z rúbansk na Hnusnom a Suchom potoku si Hornolehotania robia kopanice. Na druhej strane lesy devastujú drevorubači, ktorí ťažia drevo pre hámor. Záujem o drevo neustal ani v čase, keď sa Ľupčianske panstvo opäť dostalo do súkromných rúk. Od druhej polovice 16. storočia sa Valašanom začalo obmedzovať slobodné, ale najmä svojvoľné pasenie stád oviec a kôz, ako ho dovtedy praktizovali. V roku 1565 vydal kráľ zákon na ochranu lesov, Maximiliánov lesný poriadok. Na Čiernom Hrone sa začali objavovať pracovné skupiny drevorubačov, ktorí kľúčovali les, skultúrňovali uvoľnenú pôdu a chovali zvieratá a zakladali trvalé osady – handle. V rokoch 1580 – 1583 komora postupne odkúpila Zimpepeiov hámor, pri ktorom vznikla osada, súčasný Hronec, ktorá sa neskôr stala centrom Hrončianskeho železiarskeho komplexu. V bezprostrednej blízkosti Valaskej sa začalo rozvíjať štátne podnikanie. Po roku 1670 sa Valaštania opäť stali poddanými štátneho Ľupčianskeho hradného panstva. Už od polovice 16. storočia sa v krajine usadili Turci. V sústavnom napätí žilo aj Horehronie. Turci ho terorizovali odkazmi a výhražnými listami a neočakávanými drastickými prepadmi do bezprostredného okolia Banskej Bystrice a tým aj Valaskej. Súbežne s tureckou inváziou sa v krajine rozpútal boj o trón a po ňom odboj stavov proti kráľovi. Vojenské strety medzi kráľom a stavmi neobchádzali ani Horehronie. Vo Valaskej pobyty a pohyby vojsk prinášali aj spoločenské napätie, pretože sa na povinnostiach a nákladoch na vojsko nechceli podieľať šoltýske rodiny. Z druhej polovice 17. storočia sú o tom záznamy vo farskej kronike. Dňa 27. októbra 1673 tiahol veliteľ kráľovského vojska Matúš Collalto s dvoma stotinami vojska na Brezno. Cestou vo Valaskej vrátil kostol a školu katolíkom. 15. mája 1576 napadli Valaskú kuruci a zajali miestneho katolíckeho farára, organistu a ďalších občanov. Neskôr ich za peniaze prepustili. V nasledujúcich rokoch kuruci Valaskou častejšie prechádzali a neskôr sa aj trvalejšie usadili. Prepukli boje medzi nimi a kráľovskými vojakmi. Vojnové časy priniesli hlad a epidémie. Koncom roka 1679 zomierali na mor aj Valaštania. O päť rokov vypukol znova. Stavovský odboj sa skončil mierom až v roku 1711. Keďže východné zóny Ľupčianskeho hradného panstva okrem lesov poskytovali predovšetkým horské lúky a hŕňne pastviny, orientovali zemepána len na chov oviec a úžitkového rožného dobytku. Poddaní mali voči zemepánovi záväzky a povinnosti, napríklad v čase poľných prác. Takisto boli povinný odvádzať dane cirkvi a štátu. Cirkevný desiatok sa odovzdával cirkevným hodnostárom. Mecénom rímskokatolíckej cirkvi vo Valaskej bol Daniel Matoš, zv. Trangoš, ktorému kráľ Leopold I. za preukázané služby roku 1669 priznal postavenie slobodného občana, armalistu. Ten daroval v roku 1693 fare záhradu a spolu s učiteľom z Osrblia sa zaslúžil o postavenie zvonice. V roku 1696 bola stará fara zrútená a postavená nová. Štátne dane neplatili zemepáni, iba ich poddaní. Zachovala sa celá séria tzv. portálnych súpisov od roku 1535 až do 1696 bola porta (brána, ktorou prejde naložený voz) základnou jednotkou pri vyrubovaní daní. Od roku 1559 museli portálnu daň platiť aj miestni valasi. Právom valaského obyvateľstva bolo slobodné pasenie stád ovci a kôz, kým sa nezačali uplatňovať ochrannárske pravidlá. Teritórium miestnych valachov siahalo od hole bystrá na severe až po Klenovský Vepor na západe. Keďže chotáre obcí neboli vymedzené, voľné pasenie prinášalo spory nielen s Brezňanmi, osadníkmi na Čiernom Hrone, ale aj z majiteľmi z liptovskej strany. Valasi museli pásť aj panské ovce. Hovorilo sa im „večné“, pretože na žiadosť zemepána ich museli kedykoľvek vrátiť, i v prípade ak uhynuli alebo sa stratili. Za úžitok od nich valasi panstvu platili. Prvé nepriame správy o povinnostiach poddaných sú z roku 1505, z čias zemepanstva Dóciocov. 1. januára 1663 bol spolumajiteľom Ľupčianskeho panstva Františkom Vešelénim vydaný súpis poddanských povinností – urbár. Z 31. augusta 1690 pochádza ďalší urbár vydaný komorou. Z neho vyplýva, že bývalý šoltýsky mlyn na potoku Bystrianka si vyhradila komora. Pri dokumentácii k urbárskej regulácii je najstarší odtlačok obecného pečatidla. Bol v ňom valach v klobúku s valaskou v ruke. Vo Valaskej bolo celkom 81 užívateľov urbárskej pôdy. V 18. storočí sa v regióne vybudovali základy modernej industriálnej spoločnosti. Koncom 18. storočia vyrástol tzv. Hrončiansky komplex – jedna z najväčších železiarskych manufaktúr v krajine. Začiatkom 19. storočia sa zavádza nová výrobná technológia, ktorá znamená začiatok priemyselnej výroby. S výstavbou železniárni súviselo aj založenie štátnej pily na Štiavničke. V tesnom susedstve s Valaskou, dokonca v jej chotári sa rodil nový svet robotníckych kolónií. Legislatívny koniec stredovekému spôsobu života vo Valaskej prinieslo zrušenie poddanstva v roku 1848. Zrušenie poddanstva znamenalo, že sa poddaní stali samostatnými súkromne hospodáriacimi roľníkmi. Na riešenie majetkoprávných sporov boli vytvorené urbárske sudy. Vlastnícke pomery v chotári Valaskej boli mimoriadne zložité, pričom sa jednalo o veľmi rozsiahle územie, na ktorom sa konštituovali samostatné obce (na severe Bystrá, na západe Osrblie, na juhu Sihla, Drábsko a Lom nad Rimavicou) a čiernohronské drevorubačské osady. Otvorená bola aj hranica s Breznom. Proces o majetkové vysporiadanie sa začal 3. marca 1857 a skončil a ž v roku 1887. Jeho výsledkom bolo vymedzenie chotára Valaskej až v roku 1896. Do neho bola začlenená Štiavnička, Piesok, Chvatimech a Čierny Potok. Pôvodný valaštiansky chotár mal

výmeru 24 000 ha. Z pôvodného chotára bol potom vyčlenený pôdny fond pre 18 obcí a jeho výmera sa upravila na 6 424 ha. Súbežne prebiehalo aj určovanie bonity pôdy pre jednotlivých majiteľov. Po revolúcii 1848 – 1849 mal pre Valaská najväčší význam modernejší inštitút samosprávy, ktorý pozostával zo slobodnej voľby starostu, obecného predstavenstva a zastupiteľstva. Voľby priamo riadil notár a dohliadal nad nimi slúžny breznianskeho okresu. Funkčné obdobie sa ustálilo na šesť rokov. Priamo sa volilo len obecné zastupiteľstvo. Obec sa zriadovala podľa štatútu, ktorého súčasťou bola charakteristika obce. Od nej sa odvíjal počet členov obecného zastupiteľstva, kompetencie a platy zamestnancov obce. Predstavenstvo obce dohliadalo na poriadok, malo právo nariadiť pracovnú povinnosť, ale aj sociálnu zodpovednosť. V druhej polovici 19. storočia bol v bezprostrednej blízkosti Valaskej a jej chotára vybudovaný hutnícky komplex. Jeho kľúčovou prevádzkou sa stali železiarne v Podbrezovej. Ich výstavba začala v roku 1840. V roku 1853 boli spustené do prevádzky. Reorganizácia výroby v 80. rokoch 19. storočia znamenala koniec hrončianskeho komplexu a ťažisko miestneho železohutníctva sa prenieslo do Podbrezovej. Práca v hutníctve sa stala novým zdrojom príjmov Valašťanov. Valaská bola napojená na železničnú trať a 15. decembra 1895 prišiel do obce prvý vlak. Zavedením trate do prevádzky začal odlev zamestnancov a nastala éra vysťahovateľstva a nezamestnanosti, ktorá trvala až do vypuknutia I. svetovej vojny. Z Valaskej narukovalo 150 mužov, z ktorých sa 37 nevrátilo. Pád politického režimu po skončení I. svetovej vojny bol vhodnou príležitosťou pre skoncovanie s jeho predstaviteľmi i ďalšími, ktorých Valašťania považovali za príčinu svojho zlého sociálneho postavenia. Prevrat priniesol roľníckemu obyvateľstvu vo Valaskej výrazné zmeny. Súkromné vlastníctvo ostalo nedotknuté. Okrem individuálneho vlastníctva existovalo aj kolektívne – urbár a pôdu mala aj rímskokatolícka cirkev. Po roku 1918 v obci nezamestnanosť pokračovala. V 20. rokoch sa tento problém riešil vysťahovalectvom. V čase veľkej hospodárskej krízy v 30. rokoch sa cesty za prácou do zahraničia ukončili. Prevrat v roku 1918 znamenal koniec maďarizácie, ktorej bola vystavená najmä školopovinná mládež. 12.2. 1922 bol v obci založený miestny odbor Matice slovenskej. V apríli 1923 úverové družstvo a v priebehu rokov vznikli mnohé politické strany. V roku 1925 vznikol v obci vzdelávací spolok a pracovalo združenie katolíckej mládeže, Jednotného roľníckeho dorastu, remeselnícka mládež a divadelný ochotníci. Založenie miestneho hasičského zboru bezprostredne podnietil požiar z 18. mája 1838. Neskôr sa vytvorila požiarna polícia, pretože v roku 1888 vyšlo nariadenie ministerstva o jej povinnom zriadení v každej obci. Novodobú históriu začal písať zbor v roku 1924, kedy bola na základe nariadenia Okresného úradu v Brezne o povinnom zakladaní občenských požiarnych zborov obnovená jeho činnosť. V rokoch 1931 – 1933 sa miestny učiteľ Štefan Mihala pokúšal založiť hasičskú dychovku. V roku 1934 sa začalo s výstavbou novej dvojtriednej obecnej ľudovej školy. Do druhej svetovej vojny bola zatiahnutá aj Valaská a od fašistických okupantov ju 6. marca 1945 oslobodili rumunské vojská. Na večnú pamiatku obetiam I. a II. svetovej vojny stojí pri budove bývalého MNV pomník padlým. Pokus založiť vo Valaskej dobytčárske družstvo nevyšiel. V roku 1947 bolo založené Roľnícke strojové družstvo. Pri oslavách 1. výročia SNP vznikla v obci miestna organizácia Zväzu vojakov povstania, popri ňom existovala miestna organizácia Zväzu čsl. partizánov. Bol založený Československý červený kríž a rozvíjal sa aj športový život. Valašťania si svojpomocne postavili futbalové ihrisko na Skalku. Aktivizovali sa aj lyžiari, začal sa stavať lyžiarsky mostík na Suchej. Udalosti po februári 1948 znamenali likvidáciu demokratických štruktúr politického systému a spoločnosti. Moci sa ujala KSČ, obecné samosprávy stratili svoju nezávislosť. Pretože KSS mala vo Valaskej pre februárom silnú opozíciu, zloženie 30 členného obecného zastupiteľstva sa v roku 1948 vyriešilo mocensky. V roku 1956 bol vo Valaskej otvorený poštový úrad. V auguste 1958 bol v obci zriadený Zbor pre občianske záležitosti a v tom istom roku bola v starej školskej budove v materskej časti obce zriadená hudobná škola. V 50. rokoch sa začal meniť extravilán obce, začalo sa s výstavbou bytových a rodinných domov v honoch od Ostredkov po Sihot'. Prvých 36 bytov bolo odovzdaných v roku 1952 a do roku 1962 bolo odovzdaných 803 bytov. V roku 1965 sa výstavba utlmila a dokončovalo sa pozvoľným tempom. Okrem štátnej bytovej výstavby začal v 60. rokoch narastať záujem o individuálnu bytovú výstavbu. Za roky 1964 – 65 bolo skolaudovaných 65 rodinných domov a rozostavaných ďalších 12. S príchodom mladých rodín bolo potrebné riešiť aj školskú dochádzku. 1. septembra 1957 sa začalo vyučovať v novej osemročnej strednej škole so 17 triedami. Počet žiakov bol 362. V roku 1969 bol počet školopovinných žiakov vo Valaskej 1250. Uvedený počet podnietil k výstavbe novej 27 - triednej základnej školy. Jej brány sa otvorili 1. septembra 1969. Neskôr, z dôvodu populačného poklesu sa obe školy zlúčili. Pre žiakov vyžadujúcich si osobitnú starostlivosť bola v roku 1987 otvorená osobitná škola s odborným učilištom s regionálnou pôsobnosťou. Sídliisko malo dve materské školy a detské jasle. Zdravotné stredisko malo od roku 1959 ambulanciu pre dvoch obvodných lekárov, zubného lekára a disponovalo röntgenom. Od októbra v ňom pracoval aj obvodný detský lekár. Súčasťou zdravotných služieb bola aj lekáreň. Koncom 60. rokov sa správa obce presťahovala na sídlisko (15.3.2016, <http://www.valaska.sk/historia-obce.html>).

Vymedzenie územia

Obec Valaská je sídelný konglomerát zložený z troch celkov: pôvodnej obce Valaská, časti Sídliisko a miestnej časti Piesok. Obec Valaská leží pozdĺž oboch strán dopravnej tepny – cesty I/66, ktorá spája mestá Brezno a Banská Bystrica. Obec Valaská patrí do kategórie obcí väčšej veľkosti. Vo Valaskej žilo podľa posledného sčítania obyvateľstva v roku 2001, 3 862 obyvateľov, čo predstavuje tretiu najväčšiu obec v rámci okresu Brezno. V obci Valaská žije 5,86% obyvateľov okresu Brezno. Obec Valaská je spolu s mestom Breznom a obcou Podbrezová zaradená medzi centrá osídlenia regionálneho významu, v ktorých sa kumuluje sídelná a hospodárska funkcia okresu. Intravilán materskej časti obce má pretiahnutý tvar sledujúci pravobežne východo – západne tok rieky Hron. Svojim pôdorysom a zástavbou je typom hromadnej cestnej dediny. Jej najstaršou časťou je zástavba medzi Tatranskou ulicou a ulicou Na Studničke, vedúcou k vyvieracke Teplice, kde je aj „tajch“ s mlynským náhonom. Táto časť sa volala Dedina. V nej sa nachádzala fara, mlyn a staré školské budovy. Pôvodné roľnícke usadlosti tvoria zhluk domov bez evidentnej uličnej siete. Kompozičnú os vytvárajú dve ulice. Cesta Osloboditeľov (v smere Piesok – Brezno) v dĺžke cca 2 km, ktorá bola hlavnou dopravnou tepnou a sieťou služieb súkromných remeselníkov a živnostníkov a Tatranská ulica vedúca od Hrona na sever, ktorá vyúsťuje do Cesty Osloboditeľov. Pôvodnú obec urbanisticky dotvárajú uličky Na Studničke, Vladislava Valacha, Potôčky, Záhradná a Javorová. Zvláštnosťou je kostol situovaný mimo intravilánu obce, za Hronom. Sídliisko s 3 až 5 podlažnými budovami a s objektmi občianskej vybavenosti leží na juh od starej časti obce, na výbežku kopca Lipová, ohraničené

Hronom a železničnou traťou. Kompozičnou urbanistickou osou je Trieda duklianskych hrdinov, dotýkajúca sa Námestia 1. Mája. Námestie má štvorcový pôdorys a je obšavané objektami verejných služieb. Dominuje mu budova Spoločenského domu so sídlom obecnej samosprávy a poštou. Sídlisko je z východu obšavané objektmi individuálnej bytovej výstavby, ktorá sa člení na ulice Pod Hrbom, Partizánska cesta, Hronská, kpt. Nálepku, Pod Lipovou, Kukučínova, Budovateľská. Miestna časť Piesok leží pri dolnom toku potoka Bystrianka. Osou tejto miestnej časti je cesta – Strojárska ulica, vedúca zo Štiavničky na Bystrú. Pôdorys miestnej časti dopĺňajú ulice Robotnícka, Mierová, Pod Dielom (15.3.2016, <http://www.valaska.sk/charakteristika-obce.html>).

2.2 PRÍRODNÉ POMERY

Geomorfológia

Obec Valaská leží v doline horného Hrona v zovretí Nízkych Tatier a Slovenského Rudohoria v nadmorskej výške okolo 475 m n.m. Poloha na sútoku troch tokov sa stala životným prostredím pre dávnych aj súčasných obyvateľov. Katastrálne územie Valaskej s rozlohou 6 333 ha je severojužne orientované po oboch brehoch Hrona. Najsevernejším bodom je tok Bystrianky pod obcou Bystrá, najjužnejším sopečná Pol'ana. Nachádza sa v západnej časti Breznianskej kotliny, ktorá je súčasťou Horehronského podolia. Dolina Hrona sa rozširuje do malej kotlinky, ktorá vznikla eróziou Bystrianky a Čierneho Hrona. Hron pri svojom vstupe do obce rozrezal vápencové podložie, neskôr bol tokom Bystrianky zatlačený pod stráne Chvatimechu. Zaklesnutý meander rieky západne od obce zvýrazňuje terasa medzi Bystriankou a Hronom (15.3.2016, <http://www.valaska.sk/prirodne-podmienky.html>). Kataster obce sa rozprestiera v centrálnej časti Horehronského podolia.

Horehronské podolie

Horehronské podolie je geomorfologický celok v centrálnej časti Slovenska, súčasť Fatransko-tatranskej oblasti. Susedí s Nízkymi Tatrami na severe, Spišsko-gemerským krasom na východe, Veporskými vrchmi na juhu a Zvolenskou kotlinou na západe. Skladá sa zo štyroch podcelkov: Heľpianske podolie, Bystrianske podhorie, Breznianska kotlina a Lopejská kotlina. Obec sa rozprestiera na rozhraní Lopejskej a Brenzianskej kotliny. Väčšia východná časť podolia je utváraná pararulami, svormi a migmatizovanými rulami s polohami amfibolitov z obdobia pred starším paleozoikom. Centrálnu časť Breznianskej kotliny formujú pieskovce, siltovce a ílovce z vrchného eocénu až oligocénu. Menšiu západnú časť podolia vytvárajú najmä vápence a dolomity, miestami bridlice a pieskovce stredného až vrchného triasu. Územie je z veľkej časti odlesnené, súvislejšie porasty buka lesného sa zachovali severne od mesta Brezno. Ostrovčekovite sa uchovali zvyšky podhorských lužných lesov na brehoch Hrona a Rohoznej. Horehronské podolie zaberá horný tok rieky Hron (okrem pramennej oblasti), najviac sa rozširuje v oblasti sútoku Hrona s Rohoznou a Bystriankou v Breznianskej kotline. Začína sa pri obci Telgárt a končí za obcou Medzibrod. Najvyšším bodom územia je vrch Skalka (1 097,9 m n. m.) pri Pohorelej a najnižším bodom je koryto rieky Hron pri Medzibrode (cca 405 m n. m.) (15.3.2016, https://sk.wikipedia.org/wiki/Horehronsk%C3%A9_podolie).

Geologické pomery

V dávnych geologických dobách sa na území rozprestieralo more. Počas tektonických pohybov v treťohorách sa územie stalo súšou. Rieka „Prahron“ tiekla rovnakým smerom ako v súčasnosti, ale asi o 250 – 300 m vyššie nad súčasným korytom. Sopečná činnosť južne od Valaskej (Pol'ana) a nerovnako sa zdvíhajúce Karpaty podmienili vznik jazerných kotlín. Prahron sa zanášal hrubšími a jemnejšími splaveninami. Územie sa však ustavične zdvíhalo a klesalo na juh. Toto vyvolalo novú vlnu hĺbkovej erózie rieky. Na ceste z kotliny sa rieka stačila zarezávať do podložia a odvodnila Brezniansku kotlinu. Vo štvrtohorách sa začalo podnebie ochladzovať. Ochladzovanie prerušili teplejšie obdobia. Hron rozplavoval uvoľnený materiál po celej šírke svojej doliny. Na úpätí Chodorovho vrchu bystrina Potôčky ukladala splavený materiál do náplavového kužľa. V teplejších obdobiach Hrona neprenášal materiál, ale svojou pohybovou energiou prehlboval koryto a prerezoval náplavový kužel Potôčkov. Striedavým zanášaním a hĺbením doliny sa vytvorili riečne terasy. Na najmladšej terase a náplavovom kuželi Potôčkov vzniklo prvé osídlenie. Nezamrzajúca vyvierajúca asi lákala aj obyvateľov v praveku. Hron preteká pozdĺž tektonickej línie medzi Nízkymi Tatrami a Slovenským Rudohorím. Niva Hrona vo Valaskej je mocná 4 – 6 metrov a široká 250 – 300 metrov. Hron pri rozširovaní a prehlbovaní svojho koryta meandroval, čiže vytváral oblúky. Koncom 60. rokov 20. storočia bolo koryto Hrona upravené. Hron v minulosti rozrezal aj bývalú vápencovú plošinu na dve časti. Jej zvyškom je Chodorov vrch na pravom brehu a Bukovina na ľavom brehu. Severozápadne od Chodorovho vrchu sa eróziou potoka Bystrianky od plošiny oddelil vápencový Diel (15.3.2016, <http://www.valaska.sk/prirodne-podmienky.html>).

Pôdne pomery

Najúrodnejšie pôdy sa mozaikovite vyskytujú nad inundačným územím Hrona a úpätných plošinách. Približne 78% územia zaberajú lesné pôdy, zostatok je poľnohospodárska pôda s prevahou lúk a pasienkov (15.3.2016, <http://www.valaska.sk/prirodne-podmienky.html>).

Nasledujúca tabuľka prezentuje vývoj štruktúry pôdneho fondu v obci Valaská od roku 2004.

Výmera územia v ha.	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Celk. výmera úz. obce	6 331,4	6 331,4	6 331,4	6 331,4	6 331,4	6 331,4	6 331,4	6 331,4	6 331,4	6 331,4	6 331,4
Pol'no. pôda - spolu	816,3	815,6	813,9	806,1	797,7	797,6	797,6	790,4	790,3	790,2	790,2
- orná pôda	98,1	97,9	97,9	97,8	97,8	97,8	97,7	97,7	97,7	97,6	97,6
- záhrada	33,0	32,6	32,6	32,4	32,4	32,3	32,4	32,4	32,4	32,4	32,4
- trvalý trávny porast	685,2	685,1	683,4	675,9	667,4	667,5	667,4	660,2	660,2	660,2	660,1
Nepol'no. pôda - spolu	5 515,0	5 515,8	5 517,5	5 525,3	5 533,7	5 533,7	5 533,8	5 541,0	5 541,1	5 541,1	5 541,2
- lesný pozemok	5 251,2	5 251,2	5 251,2	5 258,4	5 265,6	5 265,4	5 265,4	5 272,5	5 272,5	5 272,5	5 272,5
- vodná plocha	31,7	31,7	31,7	31,7	31,7	31,7	31,7	31,7	31,7	31,7	31,7
- zast. pl. a nádvorie	152,2	152,6	154,0	154,5	152,6	152,1	151,9	151,9	152,0	152,6	152,6
- ostatná plocha	79,9	80,2	80,5	80,7	83,8	84,5	84,7	84,8	84,9	84,3	84,4

Zdroj: 20.3.2016, DataCubes, 2016, ŠÚ SR,

Celková výmera katastrálneho územia obce je 6331,4 ha. Poľnohospodárska pôda spolu činila celkovo 790,2 ha. Nepoľnohospodárska pôda tvorila 5541,2 ha. V sledovanom období nedošlo k výraznejšej zmene výmery jednotlivých pôd. Najvyššie zastúpenie majú lesné pozemky o výmere 5272,5 ha.

Hydrologické pomery

Základnou hydrografickou osou územia je rieka Hron s prítokmi. Úzkou prielomovou dolinou vstupuje do územia medzi Hornými lazmi a Bukovinou. Po 2,5 km dĺžke opúšťa územie pod vrchom Chvatimech. Priemerný prietok Hrona dosahuje 8,5 m³s⁻¹. Výskyt povodňových situácií na Hrone prevláda v jarom období, kedy sa vytvárajú prietokové vlny z topiaceho sa snehu. Najdlhším vodným tokom v katastrálnom území je Kamenistý potok (19 km). Pri Valaskej sa do Hrona vlievajú dva jeho najvýznamnejšie horehronské prítoky. Z pravej strany Bystrianka, z ľavej strany Čierny Hron. Veľký význam majú podzemné vody v krasovom území. Na južných a severných svahoch Chodorovho vrchu sú silné vyvieracky krasových vôd. Podzemný kras sa vyvinul na hlavných tektonických poruchách. Priesak vody z povodia Bystrianky do podzemných priestorov Chodorovho vrchu začína už v okolí Tál'ov. Vyvieracka Tajch predstavuje stály krasový prameň. Ďalšie vyvieracky sú Studnička, Javorová, zachytené pramene na južnom svahu Chodorovho vrchu a na úpätí vrchu Chvatimech. Dolina Kamenistého potoka je najdlhšou na území a patrí k najdlhším v severnej časti Slovenského Rudohoria. Dosahuje dĺžku 25,5 km. Horné prítoky Kamenistého potoka (Čierny potok, Spády, Veľká Slivková) zberajú vody z chránenej krajinskej oblasti Poľana. Poľana patrí medzi najväčšie vyhasnuté sopky v Európe a je najvyšším sopečným pohorím na Slovensku. Do územia zasahuje svojim severovýchodným okrajom vysokým 1334 m.n.m. Kamenistý potok sa vlieva do Čierneho Hrona v najjužšom mieste katastrálneho územia. Dolina Kamenistého potoka je väčšinou zúžená, jej husto zalesnené úbočia siahajú až k potoku. Stredný a dolný úsek Kamenistého potoka je biotopom vzácných vodných živočíchov (napr. raka riečneho a pstruha). Najkrajšou kotlinkou v doline je trávnatá poľana Krámiská. Za Krámiskami sa dolina pomaly zužuje a prehĺbuje, na niektorých úsekoch nadobúda charakter tiesňavy. Pri Hrončeku sa Kamenistá dolina prudko stáča na východ. Zmenu smeru zapríčinila sopka Poľana a jej lávové prúdy. Do Kamenistého potoka stekajú z obvodu Poľany jeho najdlhšie prítoky (Hronček, Spády, Čierny potok). Z vrcholových častí vyhasnutej sopky Poľana tečú potoky na všetky strany. Do katastra patria potoky Veľká Slivková, Spády a Čierny potok. V ich povodiach sa nachádzajú najzaujímavejšie prírodné fenomény ležiace južne od Valaskej. Na prvom mieste sú to vegetačné spoločenstvá. Ďalším je výrazná diferencovanosť rastlinných a živočíšnych spoločenstiev na malom území v dôsledku pestrého geologického podložia, expozície a členitosti reliéfu (15.3.2016, <http://www.valaska.sk/prirodne-podmienky.html>).

Čierny Hron

Čierny Hron je významným ľavostranným prítokom Hrona v regióne horné Pohronie, na území okresu Brezno. Má dĺžku 25,8 km, priemerný prietok v ústí 3 m³/s, je tokom III. rádu a priemerná lesnatosť povodia je približne 80 %. Hydrologické poradie

toku: 4-23-01-111, číslo recipienta: 4-23-01-3177. Pramení vo Veporských vrchoch pod Sedmákom (1 004,1 m n. m.) v nadmorskej výške cca 935 m n. m.. Najprv priberá ľavostranný prítok spod Dlhého grúňa (852,8 m n. m.) a tečie severovýchodným smerom dolinou Za dlhým grúňom, na konci ktorej priberá sprava Rakytovo a stáča sa na sever. Neskôr priberá Čierny potok z pravej strany a údolie Čierneho Hrona sa nápadnejšie rozširuje. Ďalej priberá opäť sprava Kýčerný potok a vteká do intravilánu obce Čierny Balog (postupne preteká jej časťami: Dobroč, Pusté, Jánošovka, Jergov, Krám a Nový Krám) a mení smer toku na severozápad. Následne priberá najprv sprava Šaling a potom zľava Brôtovo, ďalším významným prítokom na území obce je ľavostranné Vydrovo a pri Kráme opäť ľavostranný prítok Veľká dolina. Opúšťa obec Čierny Balog a zarezáva sa do severného okraja Balockých vrchov, kde vytvára niekoľko zaklesnutých meandrov. Zľava priberá svoj najväčší prítok, Kamenistý potok, a oblúkom sa stáča k severu. Preteká obcou Hronec, zľava priberá vody Osrblianky a vstupuje do Horehronského podolia. Tečie ešte okrajom Valaskej, stáča sa na západ a pri Chvatimechu ústi v nadmorskej výške 461 m n. m. do Hrona. Údolím Čierneho Hrona a niektorých bočných dolín vedie Čiernohronská lesná železnica, ktorá je zrekonštruovaná v úseku Vydrovo-Čierny Balog-Chvatimech (15.3.2016, https://sk.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cierny_Hron).

Klimatické pomery

Najstaršia časť obce leží na výslunných južných svahoch, Sídliisko na juhozápadných svahoch. Miestna časť Piesok leží v zatienenej doline Bystrianky. Dolinová a kotlinová poloha majú veľký vplyv na miestnu klímu. Pre inverzných jesenných a zimných situáciách východnú časť obce ovplyvňuje studený vzduch prúdiaci z Breznianskej kotliny. Podobne aj dolinou Bystrianky prúdi chladnejší vzduch zo svahov Nízkyh Tatier. Priaznivejšie klimatické podmienky má Sídliisko, ktoré je v záveternej polohe pred chladnejším prúdením z Breznianskej kotliny. S prechodom poveternostných frontov však nastávajú zmeny v smeroch prúdenia. Priemerná ročná teplota vzduchu sa v Brezne na Banisku pohybuje okolo 6,5 – 6,6 °C. Najnižšie priemerné mesačné teploty z dlhodobého hľadiska pripadajú na január (-6 °C), najvyššie na júl (17,5 °C). Jarné poľnohospodárske práce v okolí Valaskej začínajú koncom marca až začiatkom apríla. Širšie vegetačné obdobie s priemernými dennými teplotami minimálne 5 °C trvá len 200 – 220 dní v roku. Podľa dlhodobých priemerov padne ročne okolo 700 – 800 mm zrážok. Najvyššie mesačné úhrny zrážok sa vyskytujú v letných mesiacoch, najmenej koncom zimy. V ročnom hodnotení smerov vetra prevláda západné prúdenie. Pri severnom prúdení je chotár v dosahu padavého vetra z Nízkyh Tatier, ktorý dosahuje veľkú nárazovosť. Mimoriadnu silu dosahuje veterná smršť, tzv. tromba. Nižšie položené oblasti patria do miernej teplej a vyššie položené do chladnej klimatickej oblasti. Dolina Hrona má kotlinovú klímu chladnú, s veľkou inverziou teplôt (15.3.2016, <http://www.valaska.sk/prirodne-podmienky.html>).

Rastlinstvo a živočíšstvo

Rastlinstvo

Pôvodnými rastlinnými spoločenstvami v tejto oblasti boli jedľovo – bukové lesy. Zachované sú v chránenom území národnej prírodnej rezervácie Hrončeký grúň. Nachádza sa tu komplex pralesových porastov s prirodzeným drevinovým zložením. Chladné stanovišťa vyšších polôh zaberá rastlinstvo patriace k horským a subalpiským druhom. Na nive Kamenistého potoka sú fragmenty horských jelšových lesov. Na zamokrených plochách sa udržiava vegetácia geobiocenóz rašelinného až slatinového charakteru. Z úplne chránených rastlinných druhov v povodí Kamenistého potoka rastie ľalia zlatohlavá, orlíček obyčajný a iné. Z karpatských endemitov tu rastie večernica snežná, valeriana bazolistá a vrbá sliezka (15.3.2016, <http://www.valaska.sk/prirodne-podmienky.html>).

Živočíšstvo

Zo živočíšnych spoločenstiev prevládajú druhy žijúce v zmiešanom a ihličnatom lese, menej zastúpené sú spoločenstvá krovinných a bilinných formácií. V korytách potokov sú hojne zastúpené živočíšne spoločenstvá brehov tečúcich vôd. V lesoch okolo Poľany pravidelne hniezdi asi 83 druhov vtákov. Medzi vzácné patrí bocian čierny, orol krikľavý alebo výr skalný. V hlbokých lesných zákutiach nájdeme hlucháňa obyčajného. Z raticovej zveri je najrozšírenejšia jelenia zver, menej srnčia a diviacia. Najväčším dravcom je medveď hnedý a vlk obyčajný. Do chránených areálov na juhu územia patrí aj prírodná pamiatka Spády (15.3.2016, <http://www.valaska.sk/prirodne-podmienky.html>).

2.3. TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA

Zásobovanie pitnou vodou

Obec Valaská má vybudovaný skupinový vodovod Bystrá - Brezno. Zo šachty na prívode SVK nad materskou Valaskou je potrubím DN 100 voda privádzaná do vodojemu Stará Valaská s objemom 2x50 m³ a potrubím DN 150 do vodojemu Valaská II s objemom 250 m³ a vodojemu Valaská I s objemom 100 m³ a je prepojený s vodovodom Hronec. Spotrebiská sú z vodojemov

zásobované gravitačne zásobnými potrubiami nasledovne: materská Valaská potrubiami 2 x DN 100 z vodojemu Stará Valaská, nová Valaská (sídliisko) potrubím DN 100 z vodojemu Valaská II a potrubím DN 150 z vodojemu Valaská I. Vodovod materská Valaská: spotrebisko sa rozkladá medzi kótami 474 – 510 m. n.m. a vzhľadom k umiestneniu vodojemu rozvodná sieť vodovodu spadá do jedného tlakového pásma. Rozvodná sieť je vybudovaná z potrubia liatinového, PVC a PE, profilov DN 100, 110 a 63. Vodovod Sídliisko Valaská – spotrebisko sa rozkladá medzi kótami 471 – 525 m.n.m.. Vzhľadom k umiestneniu vodojemov spotrebisko spadá do dvoch tlakových pásiem. Rozvodná sieť je vybudovaná z potrubia liatinového a PVC profilov DN 100 a 110 (ÚPN, 1998, s.236).

Odvádzanie a zneškodňovanie odpadových vôd

Účelom verejnej kanalizácie je ochraňovať prírodné a životné prostredie a chrániť vodné zdroje pred kontamináciou splaškovými vodami. V obci Valaská sa v súčasnosti nachádza verejná kanalizačná sieť s ČOV. Splaškové odpadové vody sú likvidované aj v žumpách (odpadové vody majú byť odvádzané autorizovaným prepravcom do najbližšej ČOV), septikoch (vyústené do miestnych recipientov) a domových ČOV (platí pri novších a rekonštruovaných objektoch). Tento stav spôsobuje znečistenie v miestnych recipientoch a taktiež v podzemných vodách (keďže nie všetky žumpy sú vodotesné). Hlavne v letnom - bezrážkovom období je to citeľné, keď je prietok v recipientoch na ročnom minime. Obec má vybudovanú vlastnú ČOV s EO 2780. V historickej časti sídla je vybudovaná splašková kanalizácia v správe oÚ Valaská. Vzhľadom na morfologické pomery je členená na 2 časti – centrálna časť je základom kanalizačnej siete zberač A, ktorý je ukončený v malej ČOV typu MČ 500. Na zberač A sa napájajú zberače AI- AV z jednotlivých ulíc DN 300. V ostatnej časti obce odvádzajú splaškové vody zberač B profilu DN 300 na ČOV Brezno. Na sídlisku je budovaná splašková kanalizačná sieť v správe vodárenskej spoločnosti. Základ tvorí zberač A profilu DN 400 – 1000, na ktorý sa napájajú zberače jednotlivých ulíc. Na zberači A sú dva odľahčovacie objekty dažďových vôd do Čierneho hrona. Pred ČOV je na zberač A napojený splaškový zberač z Hronca (ÚPN, 1998, s.241).

Ochranné pásma

- ochranné pásmo vodovodov a kanalizácií v zmysle §19 zákona č. 442/2002 Z. z. v znení neskorších predpisov: do priemeru DN 500 **1,5 m** na obidve strany od pôdorysného okraja potrubia, priemeru DN500 a viac **2,5 m** na obidve strany od pôdorysného okraja potrubia (navrhované potrubia)

Elektrická rozvodná sieť

Zásobovanie obce Valaská elektrickou energiou je riešené zo 110 kV uzla elektrizačnej sústavy SR - TR 110/22 kV, po odbočnom 22 kV vedení napojenom s VN linky. Elektrická energia je dodávaná odberateľom prostredníctvom distribučných trafostaníc vybudovaných v intraviláne obce. Sekundárna sieť v obci je inštalovaná ako vzdušné vedenia po betónových stĺpoch. Verejné osvetlenie je vybudované novodobými osvetľovacími zdrojmi, uchytenými na stĺpoch NN siete. Rozvod pre verejné osvetlenie je vybudovaný ako vzdušný. Riešené územie je elektrickou energiou zásobované z prevodovej transformátorovej stanice 110/22kV Podbrezová. Pre zásobovanie obce Valaská vyúsťujú z nej 22 kV vzdušné linky číslo 313, 334, 390, 400 a 461, pričom vedenie č. 334 a 400 je vybudovateľ ako dvojlinka (ÚPN, 1998, s.244).

Sekundárna sieť NN

Rozšírenie NN siete v navrhovaných lokalitách bytovej výstavby navrhuje sa realizovať zemným káblom a postupne celú elektrickú sieť rekonštruovať formou kabelizácie. Proces rekonštrukcie bude závislý od finančných možností obce. Verejné osvetlenie v nových častiach IBV zástavby navrhujeme realizovať modernými svetidlami LED na stĺpoch max. výšky 4,5 m. Stĺpy navrhujeme osadiť do zelených pásov medzi cestu a oplotenie pozemkov RD.

Ochranné pásma

- ochranné pásmo vonkajšieho nadzemného elektrického vedenia v zmysle zákona č. 656/2004 Z. z., § 36 vymedzené zvislými rovinami po oboch stranách vedenia vo vodorovnej vzdialenosti meranej kolmo na vedenie od krajného vodiča pri napätí:
- od 1 kV do 35 kV vrátane: 1. pre vodiče bez izolácie 10 m, v súvislých lesných priesekoch 7 m,
- pre vodiče so základnou izoláciou 4 m, v súvislých lesných priesekoch 2 m, 3. pre zavesené káblové vedenie 1 m
- od 35 kV do 110 kV vrátane 15 m
- od 220 kV do 400 kV vrátane 25 m
- v ochrannom pásme vonkajšieho nadzemného elektrického vedenia a pod elektrickým vedením je zakázané:

- zriaďovať stavby, konštrukcie a skládky
- vysádzať a pestovať trvalé porasty s výškou presahujúcou 3 m
- vysádzať a pestovať trvalé porasty s výškou presahujúcou 3 m vo vzdialenosti 2 m od krajného vodiča vzdušného vedenia s jednoduchou izoláciou
- uskladňovať ľahko horľavé alebo výbušné látky
- vykonávať činnosti ohrozujúce bezpečnosť osôb a majetku
- vykonávať činnosti ohrozujúce elektrické vedenie a bezpečnosť a spoľahlivosť prevádzky sústavy
- vysádzať a pestovať trvalé porasty s výškou presahujúcou 3 m vo vzdialenosti presahujúcej 5 m od krajného vodiča vzdušného vedenia možno len vtedy, ak je zabezpečené, že tieto porasty pri páde nemôžu poškodiť vodiče vzdušného vedenia
- vlastník pozemku je povinný umožniť prevádzkovateľovi vonkajšieho nadzemného elektrického vedenia prístup a príjazd k vedeniu a na tento účel umožniť prevádzkovateľovi udržiavať voľný pruh pozemkov (bezlesie) v šírke 4 m po oboch stranách vonkajšieho nadzemného elektrického vedenia (táto vzdialenosť sa vymedzuje od dotyku kolmice spustenej z vonkajšej strany nadzemného elektrického vedenia na vodorovnú rovinu ukotvenia podporného bodu)
- ochranné pásmo zaveseného káblového vedenia v zmysle zákona č. 656/2004 Z. z., § 36 vymedzené zvislými rovinami po oboch stranách vedenia vo vodorovnej vzdialenosti meranej kolmo na vedenie od krajného vodiča pri napätí od 35 kV do 110 kV vrátane je 2 m
- ochranné pásmo vonkajšieho podzemného elektrického vedenia v zmysle zákona č. 656/2004 Z. z., § 36 vymedzené zvislými rovinami po oboch stranách krajných káblov vedenia vo vodorovnej vzdialenosti meranej kolmo na toto vedenie od krajného kábla:
 - 1 m pri napätí do 110 kV vrátane vedenia riadiacej regulačnej a zabezpečovacej techniky
 - 3 m pri napätí nad 110 kV
- v ochrannom pásme vonkajšieho podzemného elektrického vedenia a nad týmto vedením je zakázané:
 - zriaďovať stavby, konštrukcie, skládky, vysádzať trvalé porasty a používať osobitne ťažné mechanizmy
 - vykonávať bez predchádzajúceho súhlasu prevádzkovateľa elektrického vedenia zemné práce a iné činnosti, ktoré by mohli ohroziť elektrické vedenie, spoľahlivosť a bezpečnosť prevádzky, prípadne sťažiť prístup k elektrickému vedeniu
- ochranné pásmo elektrickej stanice vonkajšieho vyhotovenia v zmysle zákona č. 656/2004 Z. z., § 36:
 - s napätím 110 kV a viac je vymedzené zvislými rovinami, ktoré sú vedené vo vodorovnej vzdialenosti 30 m kolmo na oplotenie alebo na hranicu objektu elektrickej stanice
 - s napätím do 110 kV je vymedzené zvislými rovinami, ktoré sú vedené vo vodorovnej vzdialenosti 10 m kolmo na oplotenie alebo na hranicu objektu elektrickej stanice
 - s vnútorným vyhotovením je vymedzené oplotením alebo obostavanou hranicou objektu elektrickej stanice, pričom musí byť zabezpečený prístup do elektrickej stanice na výmenu technologických zariadení
- v ochrannom pásme elektrickej stanice je zakázané vykonávať činnosti, pri ktorých je ohrozená bezpečnosť osôb, majetku a spoľahlivosť a bezpečnosť prevádzky elektrickej stanice (ÚPD M.,2008).

Zásobovanie plynom

Obec Valaská je v súčasnosti plynofikovaná. Zdrojom plynu je VTL plynovod DN 300 PN 25 a regulačná stanica plynu RS VTL/STL RS 1200 m³h⁻¹ umiestnená v severnej časti sídliska, z ktorej je realizovaný integrovaný STL plynovod do 0,3 MPa o profile potrubia DN 300-200-150. Cez kataster prechádzajú 3 trasy diaľkových vysokotlakových plynovodov VTL, ktoré prepájajú Pohronský plynovod s plynovodom Sever – Juh. Sú to: VTL DN 500 Valaská - Michalová, plynovod DN 300 PN 2,5 MPa Valaská – Banská Bystrica a plynovod VTL DN 200 PN 2,5 MPa Valaská – Brezno.

Obec Valaská bola splynofikovaná, STL rozvod do 0,3 MPa je zrealizovaný potrubím – vetvy DN 110, DN 90 a DN 63.

Ochranné pásma

- ochranné pásmo plynovodu v zmysle zákona č. 656/2004 Z. z., § 56 vymedzené vodorovnou vzdialenosťou od osi priameho plynovodu alebo od pôdorysu technologickej časti plynárenského zariadenia merané kolmo na os plynovodu alebo na hranu pôdorysu technologickej časti plynárenského zariadenia:
 - 4 m pre plynovod s menovitou svetlosťou do 200 mm
 - 8 m pre plynovod s menovitou svetlosťou od 201 mm do 500 mm
- 1 m pre plynovod, ktorým sa rozvádza plyn na zastavanom území obce s prevádzkovaným tlakom nižším ako 0,4 MPa
- 8 m pre technologické objekty
- bezpečnostné pásmo plynovodu v zmysle zákona č. 656/2004 Z. z., § 57 vymedzené vodorovnou vzdialenosťou od osi priameho plynovodu alebo od pôdorysu technologickej časti plynárenského zariadenia merané kolmo na os plynovodu alebo na hranu pôdorysu technologickej časti plynárenského zariadenia:
 - 10 m pri plynovodoch s tlakom nižším ako 0,4 MPa prevádzkovaných na voľnom priestranstve a na nezastavanom území
 - 20 m pri plynovodoch s tlakom od 0,4 MPa do 4 MPa a s menovitou svetlosťou do 350 mm
 - 50 m pri regulačných staniaciach, filtračných staniaciach, armatúrnych uzloch určí v súlade s technickými požiadavkami prevádzkovateľ distribučnej siete pri plynovodoch
- s tlakom nižším ako 0,4 MPa, ak sa nimi rozvádza plyn v súvislej zástavbe (ÚPD M.,2008).

Zásobovanie teplom

V riešenom území je vzhľadom na prevažný spôsob využívania územia (bývanie) logicky predurčený aj spôsob zásobovania teplom. Územie je z pohľadu zásobovania teplom riešené

kombinovaným spôsobom. Hlavný spôsob zásobovania sú lokálne zdroje tepla na zemný plyn a pevné palivo - prevažne na atmosferické spaľovanie drevnej hmoty. Tretie najčastejšie využitie zdroja tepla je elektrické vykurovanie (akumulačné). Ďalšími zdrojmi energie sú v zanedbateľnej miere propán (najmä technologické účely – varenie). Väčšina objektov má inštalovaný kombinovaný spôsob vykurovania, najčastejšie v kombinácii zdroja tepla kotol na drevo / elektrické vykurovanie. Uvedené kombinácie sú riešené pre vykurovanie aj pre ohrev TUV.

Najviac bytov v obci Valaská je v súčasnosti vykurovaných prostredníctvom ústredného lokálneho kúrenia - 806. Tento typ vykurovania je využívaný pri rodinných domoch. Iný typ vykurovanie využíva cca. 162 bytov.

Obývané byty podľa typu kúrenia				
ústredné diaľkové	ústredné lokálne	iný	bez kúrenia	
344	806	162		3

Zdroj: Štatistický úrad SR, SOBD 2011

V súvislosti s využívaným zdrojom energie je najväčší počet bytov zastúpených plynom – 1043 a pevným palivom – 186 bytov. Elektrickú energiu na vykurovanie využíva 105 bytov.

Obývané byty podľa zdrojov energie				
plyn	elektrina	kvapalné palivo	pevné palivo	iný
1043	105	1	186	5

Zdroj: Štatistický úrad SR, SOBD 2011

Miestny rozhlas

Vedenie miestneho rozhlasu je vedené pozdĺž miestnych komunikácií, väčšinou súbežne s vedením NN. Miestny rozhlas v obci je prevedený vzdušne samonosným káblom na betónových stĺpoch NN vo výške 1m pod urovnou vedenia NN a VO vedení. Stožiare sú oceľové (prípadne na stožiaroch elektrického vedenia), do výšky 7.5 m nad zemou. Reprodukory prevažne 6 a 12 W sú rozmiestnené tak, aby nevznikali zázneje. Vedenie je na oboch koncoch chránené proti podpätiu bleskoistkami. Z hľadiska funkčnosti bude plne vyhovovať aj v ďalšom období až do času, pokiaľ odovzdávanie informácií v obci nebude na báze miestnej výmeny informácií z centra na Obecnom úrade.

Televízia

V obci je príjem televízneho signálu Slovenskej televízie zabezpečovaný televíznym prekryvačom DVB. Signál ku koncesionárom sa dostáva na kvalitnej digitálnej úrovni. Ďalším zdrojom TV signálu je Satelitné vysielanie. V obci je príjem štandardných programov STV1, STV2 , Markíza, JOJ, JOJ Plus, Waw, DajTo.

Telekomunikácie

Obec Valaská telekomunikačne patrí do CSI Banská Bystrica. Telefónni účastníci v obci sú priamo napojení na digitálnu ústredňu Valaská prípojným káblom vedením zemou. Telefónny účastníci sú pripájaný vzdušnými prípojkami cez stĺpové účastnícke rozvádzače. Kapacita prípojného kábla sa blíži k jeho plnému obsadeniu. Ďalší telefónni účastníci vstupu do telefónnej siete majú riešenie mobilnou sieťou. Miestne rozvody sú prevedené metalickými káblami na stožiaroch vedených vedľa miestnych komunikácií. Aj okrajové časti sú napojené vzdušnými rozvodmi závesnými káblami. Nové trasy miestnych telekomunikačných káblov pre rozvojové lokality je potrebné viesť po oboch stranách obslužných komunikácií v koridoroch pre inžinierske siete v zmysle platných STN. Body napojenia pre telefónne prípojky novej bytovej výstavby a občianskej vybavenosti budú určené v podmienkach pri začatí územného konania pre konkrétnu lokalitu. Rozvoj mobilnej telekomunikačnej siete zabezpečujú v súčasnosti 4 operátori a to Orange Slovensko, a.s. Bratislava, O2, 4ka, a spoločnosť T-com. Tieto spoločnosti majú po území Slovenska rozmiestnené svoje základňové, prenosové a centrálné stanice podľa vlastných navrhnutých koncepcií rozvoja týchto spoločností, za pomoci ktorých zabezpečujú pre svojich užívateľov pokrytie signálom GSM v pásme 900 a 1800 MHz. Územie obce je na 90 % pokryté signálom GSM Orange. V obci sa nachádza prevádzka Slovenskej pošty, a.s..

Ochranné pásma

1. ochranné pásma telekomunikačných vedení, zariadení a objektov verejnej telekomunikačnej siete v zmysle Zákona o elektronických komunikáciách č. 610/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov (ÚPD M.,2008).

Verejné osvetlenie

Verejné osvetlenie je vybudované novodobými osvetľovacími zdrojmi, uchytenými na stĺpoch NN siete. Rozvod pre verejné osvetlenie je vybudovaný ako vzdušný. Účel

Odvádzanie dažďových vôd

S budovaním oddelenej dažďovej kanalizácie sa v nových rozvojových plochách ani v miestnych častiach s navrhovanou splaškovou kanalizáciou neuvažuje. Väčšina dažďových vôd by sa mala zachytávať na súkromných pozemkoch a prípadne využívať na polievanie. Voda zadržaná v území prispieje k zachovaniu potrebnej vlhkosti, nevyhnutnej pre rast sídelnej vegetácie. Za týmto účelom by mal byť stanovený záväzný regulatív minimálneho podielu nespevnených plôch. Odvod dažďovej vody z komunikácií sa navrhuje prostredníctvom vsakovacích jám na okrajoch komunikácií. V prípade potreby zriaďovania väčších spevnených plôch (napr. odstavných a manipulačných plôch) by sa mali preferovať priepustné povrchy vytvorené zo zatravnovacích tvárnic alebo zámkovej dlažby. Vody z povrchového odtoku z nezastavaných plôch sa budú odvádzať povrchovými rigolmi do vodných tokov. Technické riešenie dažďových rigolov, ako aj výpočet dimenzie a množstva dažďových vôd, bude predmetom riešenia v podrobnejšej dokumentácii.

Civilná ochrana obyvateľstva

V obci v súčasnosti nie sú vybudované nijaké väčšie špeciálne zariadenia v súvislosti s civilnou ochranou. Ukrytie obyvateľov je riešené formou jednoduchých úkrytov budovaných svojpomocne. Väčšia časť objektov v obci je podpivničená, pivničné priestory slúžia pre ukrytie obyvateľstva. V rámci navrhovaných rozvojových plôch určených pre obytnú výstavbu sa ukrytie obyvateľstva bude riešiť v pivničných priestoroch obytných objektov, príp. zariadení občianskej vybavenosti.

Požiarňa ochrana

Obec má fungujúci dobrovoľný Obecný hasičský zbor, ktorý plní úlohy súvisiace so zdolávaním požiarov a vykonávaním záchranných prác pri živelných pohromách a iných mimoriadnych udalostiach. V prípade požiaru slúži zásahová jednotka z Brezna. Navrhovaná sieť zberných a obslužných komunikácií v zastavanom území mesta umožní optimálny prístup požiarnej techniky do všetkých jej častí a k jednotlivým objektom. Zásobovanie požiarňou vodou v nových lokalitách bude riešené z verejnej vodovodnej siete z požiarneho hydrantu.

2.4. DOPRAVA

Doprava predstavuje jeden z kľúčových faktorov rozvoja obce Valaská, pričom sama o sebe nie je cieľom, ale prostriedkom hospodárskeho rozvoja a predpokladom k dosiahnutiu sociálnej a regionálnej súdržnosti. Rezort dopravy si v súlade so zásadami trvalo udržateľného rozvoja vytýčil v rámci dopravnej politiky SR globálny cieľ, ktorým je trvalo udržateľná mobilita. Môžeme ju definovať ako dlhodobé zabezpečenie neustále narastajúcich prepravných potrieb spoločnosti (prepravy tovarov a osôb) v požadovanom čase a kvalite, s maximálnou efektivitou, pri súčasnom znižovaní negatívnych účinkov dopravy na životné prostredie a zdravie obyvateľov.

Obec Valaská sa nachádza západne od mesta Brezno. Obec je automobilovou dopravou prístupná po ceste I/66. Z hľadiska širších väzieb na riešenom území vytvára hlavnú komunikačnú os, ktorá prepája obec s krajským mestom Banská Bystrica. Okrem funkcie tranzitného prieťahu plní na území obce funkciu zbernej komunikácie, z ktorej sa vykonáva aj dopravná obsluha príľahlej zástavby. Vede po nej Slovenská automobilová doprava - hromadná (SAD). Jestvujúca zástavba popri ceste je väčšinou situovaná v jej tesnej blízkosti hlavne pri časti Piesok. Najbližšia železničná stanica na trati č. 170 priamo v obci Valaská.

Štátne komunikácie a miestne komunikácie

Komunikačnou osou predmetnej obce je cesta I/66. Okrem tejto komunikácie sa v obci nachádza ešte aj cesta I/72 vedúca z Podbrezovej cez Máto pod Ďumbierom do Kráľovej Lehoty. Priamo cez obec

prechádza cesta III triedy č. 06653, ktorá prepája obec s obcou Hronec a cesta III. triedy č. 06658 v smere Valaská - Hronec. Komunikácie vedúce bezprostredne obcou a ich trasy v maximálnej miere rešpektujú jestvujúcu zástavbu. Pri návrhu dopravnej obsluhy obce je v maximálnej miere potrebné rešpektovať založený komunikačný systém. To znamená, že na nosný dopravný skelet, vytvorený cestami I/66 a III 06653, sa napája systém obslužných a skľudnených komunikácií, ktoré zaisťujú prístup a obsluhu k jestvujúcim a novonavrhovaným objektom. Vstup na skľudnené komunikácie sa uskutočňuje cez chodníkový prejazd. V rámci plôch skľudnenej komunikácie sa pohybuje chodec aj automobil po spevnených plochách, vytvorených v jednej úrovni pri vzájomnom rešpektovaní. Vodič vozidla musí dbať na zvýšenú ohľaduplnosť, nesmie ohroziť chodca, ak je to potrebné, je povinný zastaviť vozidlo. Parkovanie je dovolené len na vyznačených miestach. Chodec naopak nesmie svojvoľne znemožniť jazdu vozidlám. Možnosť zatriediť komunikácie do funkčnej triedy - skľudnené komunikácie (podľa STN 736110) sa osvedčuje v jestvujúcej zástavbe, kde šírkové možnosti sú dané a vytvárať komunikácie obslužné so samostatným vedením chodcov po chodníkoch nie je možné. Dopravný systém obsluhy na riešenom území je navrhnutý tak, že doprava zo skľudnených komunikácií je zvedená na obslužné komunikácie, popri ktorých má chodec vyčlenené svoje miesto pohybu po chodníkoch. Novonavrhované obslužné komunikácie je možné riešiť v parametroch podľa STN 736110. Obslužné komunikácie zároveň zaisťujú prístup k objektom vybavenosti, areálom priemyslu a poľnohospodárstva a k ich parkovacím plochám. Uvedenej ceste III prislúcha na riešenom území funkcia zbernej komunikácie. Jej šírkové usporiadanie je obmedzené jestvujúcou zástavbou. Existujúce miestne komunikácie plnia funkciu obslužných komunikácií alebo skľudnených ulíc. Ich kategórie vyplývajú z možností, ktoré sú dané jestvujúcou zástavbou. Jedná sa o obslužnú komunikáciu kategórie C2-MO5,5/40, C3-MO5,5/40, C3-MO7/40. Novonavrhované obslužné komunikácie sú kategórie C2-MO9/40, C3-MO8/40. Pri skľudnených komunikáciách je potrebné zaisťiť minimálnu šírku jazdného pruhu - 3,0 m. Pri obojsmernej prevádzke v stiesnených pomeroch je nutné pre vozidlá vybudovať výhybne.

Hromadná doprava

Hromadnú dopravu osôb na území Valaskej zaisťuje autobusová doprava SAD Zvolen, a.s.. Na ceste I/66 je využívaná obojsmerná zastávka pri moste cez rieku Hron. Dochádzková vzdialenosť predstavuje cca. 900 m. Okrem tejto sú na ceste I/66 ešte 2 zastávky SAD. Niektoré linky vedú cez sídlisko (Tr. dukelských hrdinov). V oblasti priemyselných areálov na ceste I/72 sa nachádza autobusová stanica so samostatnou plochou mimo telesa cesty. Ďalšia stanica sa nachádza na juhovýchodnej strane areálu Nového závodu Podbrezová, prihlavnom vstupe (ÚPN, 1998, s.s.221).

Železničná doprava

Priamo cez obec v súbehu s cestou I/66 a korytom hrona prebieha železničná trať č. 170. V obci má železničná doprava 1 zastávku. V súčasnosti na úseku Valaská premáva cca. 20 spojov osobných vlakov. Nákladná doprava je slabá, predstavuje cca. 4 nákladné vlaky v každom smere. Pri ceste III/06653 vedúcej do Čierneho Balogu sa nachádza železničná vlečka vedúca do závodu Hronec. Z druhej strany tejto cesty sa nachádzajú stopy dnes už neexistujúcej úzkokoľajnej železnice vedúcej do Č. Balogu (ÚPN, 1998, s.s.219).

Doprava pešia a cyklistická

Pešia doprava v obci je nedostatočne riešená popri cestách I. triedy ako aj popri cestách III. triedy a jestvujúcich obslužných komunikáciách. Popri novonavrhovaných obslužných komunikáciách sú chodníky navrhnuté po oboch stranách. Šírky chodníkov sú navrhnuté v základnom module, t.j. 0,75 m (STN 736110). Minimálna šírka chodníka je 1,5 m. Chodníky je potrebné dobudovať pri najviac frekventovaných komunikáciách – Hronská ul., Cesta osloboditeľov, Partizánska cesta, priemyselný areál Piesok atď.. Trasy pešieho pohybu po chodníkoch budú vyúsťovať na skľudnené komunikácie, kde sa chodec aj automobil pohybujú v rámci jednej plochy pri vzájomnom rešpektovaní. V rámci jestvujúcej aj novonavrhovanej zástavby navrhujeme pešie priečne prepojenia, umožňujúce skrátenú dochádzku za jednotlivými oblasťami záujmu (zastávky SAD, základná škola, škôlka, objekty vybavenosti). V katastrálnom území je navrhnutá sieť turistických trás, sprístupňujúcich jeho atraktivity. Tieto je možné využívať aj na účely horskej cykloturistiky. Cyklistická doprava miestneho významu je vedená po komunikáciách obce Valaská.

Parkovanie

Odstavenie vozidiel v zástavbe IBV je zabezpečené na vlastných pozemkoch. Parkovanie vozidiel prebieha v rámci obslužných a skludnených komunikácií a spevnených plôch pri zariadeniach občianskeho vybavenia. Potrebné nápočty a situovanie odstavných a parkovacích stojísk pre objekty bývania a vybavenosti budú riešiť územné plány zón, resp. projektové dokumentácie pre konkrétne objekty. Dostatok parkovacích miest je vybudovných v centrálnej zóne obce pri obecnom úrade. Parkovacie plochy v hospodárskych zónach navrhujeme riešiť v rámci areálov. Ich kapacita bude závislá od počtu pracovných miest. Pri budovaní občianskej vybavenosti v súkromnom sektore je potrebné parkovacie stojiská umiestňovať aj v rámci vlastných pozemkov investorov (ÚPN, 2012, 35-36).

2.5. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Priemysel, energetika, doprava a ťažba nerastných surovín, majú okrem hospodárskeho významu značne negatívny vplyv na krajinno-prírodné prostredie v katastrálnom území obce a jej blízkom okolí. Oblasť charakterizuje značná pestrosť prírodných hodnôt, ale aj rôznorodé spôsoby jeho hospodárskeho využitia. Prítomnosť NATURA 2000 a potreba zvýšenej ochrany územia ovplyvňuje zákonite aj spoločensko-hospodársku činnosť v obci, ktorá sa prejavuje hlavne v možnosti zakladania len ekologicky nezávadných prevádzok a obmedzených možnostiach hospodárskeho využívania okolitých lesných porastov, vodných tokov a okolitej pôdy. Zákon NR SR č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny legislatívnou formou zabezpečuje zachovanie rozmanitosti podmienok a foriem života na Zemi, vytvorenie podmienok na trvalé udržanie, obnovovanie a racionálne využívanie prírodných zdrojov, záchranu prírodného dedičstva, charakteristického vzhľadu krajiny a udržanie ekologickej stability. Vymedzuje územnú a druhovú ochranu a ochranu drevín.

Ochrana prírody a krajiny

Na území katastra obce Valaská sa nachádza lokalita NATURA 2000.

Názov Poľana

Kód územia SKCHVU022

Kraj Banskobystrický

Správca územia CHKO Poľana

Platnosť k 1.4.2012

Navrhované menežmentové opatrenia

Odstraňovanie sukcesných drevín, prípadne bylín a vyhrabávanie stariny, Kosenie a následné odstránenie biomasy 2 x ročne, Pravidelné pasenie pri dodržaní max. zaťaženia VDJ na ha s častým prekladaním košiarov a vykášaním burín a nedopaskov, Zachovať alebo cielene obnoviť pôvodné druhové zloženie lesných porastov, Ponechávanie stromov a drevnej hmoty v porastoch (ojedinelo stojacich stromov, skupiny stromov a ležaniny), Predlžovanie obnovnej doby, Zvyšovanie rubnej doby, Odstraňovanie invázných druhov rastlín

Činnosti, ktoré môžu mať negatívny vplyv na ciele ochrany v chránenom území

Športové areály, Železničné, lanové a iné dráhy, Diaľkové rozvody elektriny, Lomy a ťažba ostatného stavebného kameňa a nerudných surovín (vrátane pieskov), Geol. práce s použitím technických geol. prác a geologických povrchových a podzemných diel (šachty, lomové steny...), Diaľnice, Veterné elektrárne, Priemyselné budovy a sklady, Hotely a motely
Penzióny a chaty s kapacitou nad 20 lôžok,

Činnosti, ktoré môžu mať negatívny vplyv na ciele ochrany mimo chráneného územia

Banské stavby a ťažobné zariadenia - do 1 000 m, Vzletové dráhy, pristávacie dráhy a rolovacie dráhy letísk - do 2 000 m, Spal'ovne odpadu - do 1 000 m, Zmena v užívaní stavby, ktorá spočíva v podstatnom zvýšení alebo rozšírení výroby alebo činnosti, ktoré by mohli ohroziť život a zdravie ľudí alebo životné prostredie - do 200 m, Diaľnice - do 200 m.

Zakázané činnosti v CHVÚ:

- úmyselná ťažba v časti chráneného vtáčieho územia uvedenej v prílohe č. 2,
- vykonávanie úmyselnej ťažby v lesných porastoch nad 50 rokov od 1. marca do 30. júna v časti uvedenej v prílohe č. 3,
- umiestnenie stavby s výnimkou budovania lesnej cesty alebo zväžnice v časti chráneného vtáčieho územia uvedenej v prílohe č. 3,
- odstraňovanie a poškodzovanie stromov s hniezdnymi dutinami d'atľa bielochrbtého, d'atľa čierneho, d'atľa hnedkavého, d'atľa prostredného, d'atľa trojprstého, kuvika kapcavého, kuvika vrabčieho, krutihlava hnedého a žlny sivej, ak tak určí štátny orgán ochrany prírody a krajiny (ďalej len „orgán ochrany prírody“),
- vykonávanie lesohospodárskej činnosti v blízkosti hniezda bociana čierneho, orla krikl'avého, orla skalného, sovy dlhochvostej, včelára lesného a na lokalitách výskytu tetra hlucháňa, ak tak určí orgán ochrany prírody,
- vypaľovanie suchej trávy, existujúcich trávnych porastov, úhorov, medzí a strnísk,
- likvidovanie a zmenšovanie rozlohy a dĺžky remíz, vetrolamov, medzí a solitérnych stromov,
- zmena druhu pozemku z trvalých trávnych porastov a ostatných plôch na iný druh pozemku podľa osobitného predpisu s výnimkou zmeny trvalých trávnych porastov na les, ktoré sú ku dňu účinnosti vyhlášky súvisle porastené drevinami vo veku

- najmenej 30 rokov; nevzťahuje sa na režim zosúladovania stavu pozemkov v súlade s osobitným predpisom; zákaz zmeny druhu pozemku neplatí, ak sa jedná o zmenu druhu pozemku v súlade so schválenou územnoplánovacou dokumentáciou,
- realizovanie rekultivácie a meliorácie, s výnimkou činností realizovaných v súvislosti s obnovou trvalých trávnych porastov od 1. augusta do 15. marca,
 - výrub a poškodzovanie drevín mimo lesných pozemkov od 15. marca do 31. júla,
 - mechanizované kosenie existujúcich trávnych porastov od 1. mája do 31. júla na súvislej ploche väčšej ako 0,5 ha spôsobom od okrajov do stredu,
 - kosenie a mulčovanie na hniezdnych lokalitách chliašťa polného od 1. mája do 31. júla, ak tak určí orgán ochrany prírody,
 - aplikovanie priemyselných hnojív a pesticídov na existujúcich trávnych porastoch, na nelesnej drevinovej vegetácii, úhoroch a medziach,
 - aplikovanie rodenticídov mimo hospodárskych budov (15.3.2016, <http://www.soprs.sk/natura/index1.php?p=4&sec=21&kod=SKCHVU022>).

Názov : Alúvium Hrona
Kód územia : SKUEV1303
Kraj : BANSKOBYSTRICKÝ KRAJ
Rozloha : 245,11 ha
Správca územia : NAPANT

Biotopy, ktoré sú predmetom ochrany: 91E0* Lužné vrbovo-topol'ové a jelšové lesy

Druhy, ktoré sú predmetom ochrany: kunka žltobruchá *Bombina variegata*, hlaváč bieloplutvý *Cottus gobio*, plocháč červený *Cucujus cinnaberinus*, mihuľa *Eudontomyzon vladykovi*, hlavátka podunajská *Hucho hucho*, vydra riečna *Lutra lutra*, netopier obyčajný *Myotis myotis*, podkovár malý *Rhinolophus hipposideros*, mlok karpatský *Triturus montandoni* (15.3.2016, <http://www.soprs.sk/natura/>).

Názov : Horné lazy
Kód územia : SKUEV0153
Kraj : BANSKOBYSTRICKÝ KRAJ
Rozloha : 38,08 ha
Správca územia : NAPANT

Biotopy, ktoré sú predmetom ochrany
6210 Suchomilné travninobylinné a krovinové porasty na vápnitom podloží (*dôležité stanovišťa Orchideaceae), 8210 Karbonátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou

Druhy, ktoré sú predmetom ochrany
kunka žltobruchá *Bombina variegata*, podkovár malý *Rhinolophus hipposideros*

Navrhované manažmentové opatrenia

Extenzívne prepásanie ovcami (so stádom s veľkosťou primeranou únosnosti pasienka), Extenzívne prepásanie hovädzím dobytkom (so stádom s veľkosťou primeranou únosnosti pasienka), Odstraňovanie sukcesných drevín, prípadne bylín a vyhrabávanie stariny, Odstraňovanie zámerne vysadených drevín, Jemnejšie spôsoby hospodárenia a ich formy (výberkový hosp. spôsob), Šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty (kone, lanovky, ...), Ponechávanie stromov a drevnej hmoty v porastoch (ojedinelo stojacich stromov, skupiny stromov a ležaniny), Zvyšovanie podielu prirodzenej obnovy, Zachovať alebo cieľene obnoviť pôvodné druhové zloženie lesných porastov, Eliminovať zastúpenie nepôvodných druhov drevín tak aby sa zabránilo ich šíreniu na ďalšie lokality, Optimalizovať ekologické podmienky v bylinnej etáži (napr. presvetlenie znížením zápoja) z dôvodu chránených alebo ohrozených druhov rastlín, Stráženie (napríklad. hniezd dravcov), Usmerňovanie návštevnosti územia

Činnosti, ktoré môžu mať negatívny vplyv na ciele ochrany v chránenom území

Cesty I. až III. triedy, Diaľkové rozvody elektriny, Rozširovanie nepôvodných druhov rastlín (s výnimkou druhov uvedených v prílohe č. 2 a 3 vyhlášky), Rozširovanie všetkých nepôvodných druhov živočíchov, Zriaďť poľovnícke zariadenie – zvernica, Ťažba a úprava uhlia, lignitu a bituminózných hornín, Ťažba a úprava rudných surovín, Povrchové lomy vápencové, dolomitové, Lomy a ťažba ostatného stavebného kameňa a nerudných surovín (vrátane pieskov), Ťažba keramických a žiaruvzdorných ílov, Ťažba ostatných nerastov, Ťažobné a geotermálne vrty, Výsypky, odvaly a odkaliská (haldy), Geol. práce s použitím technických geol. prác a geologických povrchových a podzemných diel (šachty, lomové steny...), Vzletové dráhy, pristávacie dráhy a rolovacie dráhy letísk, Prístavy, plavebné kanály a komory, Umiestnenie vodného diela, Upravne vody, miestna kanalizačná sieť a čistiare odpadových vôd, Banské stavby a ťažobné zariadenia, Malé vodné elektrárne, Veterné elektrárne, Tepelné, vodné, jadrové alebo iné elektrárne a energetické zariadenia, Spaľovne odpadu, Stavby na spracovanie a ukladanie jadrového odpadu, Stavby hutníckeho, chemického, farmaceutického, petrochemického, strojárneho, stavebného, papierenského, drevospracujúceho a iného priemyslu, Sklárky odpadu, Farmy v ktorých sa chová viac ako 10 jedincov zvierat na komerčné účely (s výnimkou hospodárskych zvierat), Diaľnice, Nekryté parkoviská a odstavné plochy, Železničné, lanové a iné dráhy, Mosty, nadjazdy, tunely, nadchody a podchody na cestách I. až III. triedy, Diaľkové ropovody a plynovody, rozvody vody alebo pary, Diaľkové telekomunikačné siete a vedenia, Telekomunikačné stožiare a transformačné stanice, Stožiare elektrických vedení, transformačné stanice, Nekryté športové ihriská, Športové areály, Kryté budovy pre šport, Automobilové, motocyklové a cyklistické dráhy, Skokanské mostíky, Golfové ihriská, Lyžiarske vleky, Lyžiarske zjazdové trate, Zábavné parky, Parky (prímestské, rekreačné a pod.), Zoologické a botanické záhrady, Bytové domy, Rodinné domy, Ostatné budovy na bývanie (detské domovy, študentské domovy, domovy dôchodcov a útluky pre bezdomovcov a pod.), Hotely a motely, Všetky penzióny a chaty, Kempingy, Administratívne, správne budovy súvisiace s obhospodarovaním pozemkov (napr. lesnícke a pod.), Ostatné

administratívne, správne budovy nesúvisiace s obhospodarovaním pozemkov, Budovy pre maloobchod a drobné služby, Budovy pre veľkoobchod, Autoservisy, Čerpacie stanice, Dopravné a telekomunikačné budovy, Stanice (autobusové, železničné), Hangáre a depá, Garáže a kryté parkoviská nad 10 parkovacích miest, Priemyselné budovy a sklady, Priemyselné nádrže a silá, Skladovacie plochy všetky, Amfiteátre, Ostatné budovy pre kultúru a verejnú zábavu, Budovy pre školstvo a na vzdelávanie, Budovy pre výskum, Nemocnice, zdravotnícke a sociálne zariadenia, Všetky poľnohospodárske budovy a sklady, stajne a maštale, Kaplnky a kostoly, Kríže, Cintoríny, Krematóriá, Ostatné nebytové budovy (nápravné zariadenia, kasárne a pod.), Terénne úpravy, ktorými sa podstatne mení vzhľad prostredia alebo odtokové pomery, Zmeny rekreačných objektov na obytné, Zmeny rekreačných objektov na priemyselné, Zmeny rekreačných objektov na poľnohospodárske, Zmeny poľnohospodárskych objektov na obytné, Zmeny poľnohospodárskych objektov na rekreačné (napr. senníky na chaty a pod.), Zmeny poľnohospodárskych objektov na priemyselné, Zmeny obytných objektov na rekreačné, Zriadenie alebo zrušenie verejných sádov, parkov, okrasných záhrad a inej zelene, ak sú spojené s terénnymi prácami, s odstraňovaním zelene, s vybavením chodníkmi a iným spevnenými plochami, s umiestnením drobnej záhradnej architektúry a technickým prevádzok, Zmeny obytných objektov na priemyselné, Umiestnenie, výsadba a zloženie nepôvodných druhov drevín mimo ovocného sadu, vinice, chmeľnice a záhrady, bez limitu, Činnosti, ktoré môžu mať negatívny vplyv na ciele ochrany mimo chráneného územia, Rozširovanie nepôvodných druhov rastlín (s výnimkou druhov uvedených v prílohe č. 3 vyhlášky a druhov rastlín uvedených v prílohe č.2) - Rastliny I. a II. kategórii Zoznamu nepôvodných, inváznych a expanzívnych, Rozširovanie všetkých nepôvodných druhov živočíchov, Ťažba a úprava uhlia, lignitu a bituminóznych hornín, Ťažba a úprava rudných surovín, Ťažba a úprava rudných surovín na kontakte s tokom pretekajúcim územím, Povrchové veľkokapacitné vápencové a dolomitové lomy, Povrchové malé vápencové a dolomitové lomy ak ide o ťažbu odstrelom, Ťažba keramických a žiaruvzdorných ílov ak ide o vyhradené ložisko, Ťažba pieskov, Ťažba ostatných nerastov, Diaľnice, Vzletové dráhy, pristávacie dráhy a rolovacie dráhy letísk, Banské stavby a ťažobné zariadenia, Tepelné, vodné, jadrové alebo iné elektrárne a energetické zariadenia, Spaľovne odpadu, Stavby na spracovanie a ukladanie jadrového odpadu, Stavby hutníckeho, chemického, farmaceutického, petrochemického, strojárského, stavebného, papierenského, drevospracujúceho al. iného priemyslu, Skládky odpadu, Zmena v užívaní stavby, ktorá spočíva v podstatnom zvýšení alebo rozšírení výroby alebo činnosti, ktoré by mohli ohroziť život a zdravie ľudí alebo životné prostredie, Automobilové a motocyklové dráhy, Veľkokapacitné poľnohospodárske budovy a sklady, stajne a maštale, Terénne úpravy, ktorými sa podstatne mení vzhľad prostredia alebo odtokové pomery (15.3.2016, <http://www.sopsr.sk/natura/>).

Názov : Suchá dolina

Kód územia : SKUEV0154

Kraj : BANSKOBYSTRICKÝ KRAJ

Rozloha : 3,12 ha

Správca územia : NAPANT

Katastrálne územia : Valaská

Biotopy, ktoré sú predmetom ochrany

6210 Suchomilné travinnobylinné a krovinné porasty na vápnitom podloží (*dôležité stanovišťa Orchideaceae)

Druhy, ktoré sú predmetom ochrany

priadkovec trnkový *Eriogaster catax*, podkovár malý *Rhinolophus hipposideros*, netopier obyčajný *Myotis myotis*

Navrhované manažmentové opatrenia

Extenzívne prepásanie ovcami (so stádom s veľkosťou primeranou únosnosti pasienka), Odstraňovanie sukcesných drevín, prípadne bylín a vyhrabávanie stariny

Činnosti, ktoré môžu mať negatívny vplyv na ciele ochrany v chránenom území

Rozširovanie nepôvodných druhov rastlín (s výnimkou druhov uvedených v prílohe č. 2 a 3 vyhlášky), Rozširovanie všetkých nepôvodných druhov živočíchov, Zriadiť poľovnícke zariadenie – zvernica, Ťažba a úprava uhlia, lignitu a bituminóznych hornín, Ťažba a úprava rudných surovín, Povrchové lomy vápencové, dolomitové, Lomy a ťažba ostatného stavebného kameňa a nerudných surovín (vrátane pieskov), Ťažba keramických a žiaruvzdorných ílov, Ťažba ostatných nerastov, Ťažobné a geotermálne vrty, Výsypky, odvaly a odkaliská (haldy), Geol. práce s použitím technických geol. prác a geologických povrchových a podzemných diel (šachty, lomové steny...), Diaľnice, Vzletové dráhy, pristávacie dráhy a rolovacie dráhy letísk, Prístavy, plavebné kanály a komory, Umiestnenie vodného diela, Banské stavby a ťažobné zariadenia, Malé vodné elektrárne, Veterné elektrárne, Tepelné, vodné, jadrové alebo iné elektrárne a energetické zariadenia, Spaľovne odpadu, Stavby na spracovanie a ukladanie jadrového odpadu, Stavby hutníckeho, chemického, farmaceutického, petrochemického, strojárského, stavebného, papierenského, drevospracujúceho a iného priemyslu, Skládky odpadu, Zmena v užívaní stavby, ktorá spočíva v zvýšení alebo rozšírení výroby alebo činnosti minimálne o 20 %, ktoré by mohli ohroziť alebo životné prostredie, Farmy v ktorých sa chová viac ako 10 jedincov zvierat na komerčné účely (s výnimkou hospodárskych zvierat), Cesty I. až III. triedy, Nekryté parkoviská a odstavné plochy, Železničné, lanové a iné dráhy, Mosty, nadjazdy, tunely, nadchody a podchody na cestách I. až III. triedy, Diaľkové ropovody a plynovody, rozvody vody alebo pary, Diaľkové telekomunikačné siete a vedenia, Telekomunikačné stožiare a transformačné stanice, Diaľkové rozvody elektriny, Stožiare elektrických vedení, transformačné stanice, Nekryté športové ihriská, Športové areály, Kryté budovy pre šport, Automobilové, motocyklové a cyklistické dráhy, Skokanské mostíky, Golfové ihriská, Lyžiarske jazdové trate, Zábavné parky, Parky (prímestské, rekreačné a pod.), Zoologické a botanické záhrady, Bytové domy, Rodinné domy, Ostatné budovy na bývanie (detské domovy, študentské domovy, domovy dôchodcov a útluky pre bezdomovcov a pod.), Hotely a motely, Všetky penzióny a chaty, Kempingy, Administratívne, správne budovy súvisiace s obhospodarovaním pozemkov (napr. lesnícke a pod.), Ostatné administratívne, správne budovy nesúvisiace s obhospodarovaním pozemkov, Budovy pre maloobchod a drobné služby, Budovy pre veľkoobchod, Autoservisy, Čerpacie stanice Dopravné a telekomunikačné budovy, Stanice (autobusové, železničné), Hangáre a depá, Garáže a kryté parkoviská nad 10 parkovacích miest, Priemyselné budovy a sklady, Priemyselné nádrže a silá, Skladovacie plochy len nad 100 m², Amfiteátre Ostatné budovy pre kultúru a verejnú zábavu, Budovy pre školstvo a na vzdelávanie, Budovy pre výskum, Nemocnice, zdravotnícke a sociálne zariadenia, Všetky poľnohospodárske budovy a sklady, stajne a maštale, Kaplnky a kostoly, Kríže, Cintoríny, Krematóriá, Ostatné nebytové budovy (nápravné zariadenia, kasárne a pod.), Zmeny rekreačných objektov na

priemyselné, Zmeny poľnohospodárskych objektov na rekreačné (napr. senníky na chaty a pod.), Zmeny poľnohospodárskych objektov na priemyselné, Zmeny poľnohospodárskych objektov na obytné, Zmeny obytných objektov na priemyselné, Zriadenie alebo zrušenie verejných sadov, parkov, okrasných záhrad a inej zelene, ak sú spojené s terénnymi prácami, s odstraňovaním zelene, s vybavením chodníkmi a iným spevnenými plochami, s umiestnením drobnej záhradnej architektúry a technickým prevádzkam, Umiestnenie, výsadba a zloženie nepôvodných druhov drevín mimo ovocného sadu, vinice, chmeľnice a záhrady, bez limitu.

Činnosti, ktoré môžu mať negatívny vplyv na ciele ochrany mimo chráneného územia

Rozširovanie nepôvodných druhov rastlín (s výnimkou druhov uvedených v prílohe č. 3 vyhlášky a druhov rastlín uvedených v prílohe č.2) - Rastliny ostatných kategórií, Ťažba a úprava uhlia, lignitu a bituminóznych hornín, Ťažba a úprava rudných, surovín, Ťažba a úprava rudných surovín na kontakte s tokom pretekajúcim územím, Povrchové veľkokapacitné vápencové a dolomitové lomy, Povrchové malé vápencové a dolomitové lomy ak ide o ťažbu odstrelom, Ťažba keramických a žiaruvzdorných ílov ak ide o vyhradené ložisko, Ťažba ostatných nerastov, Dialnice, Vzletové dráhy, prístavacie dráhy a rolovacie dráhy letísk, Banské stavby a ťažobné zariadenia, Tepelné, vodné, jadrové alebo iné elektrárne a energetické zariadenia, Spalovne odpadu, Stavby na spracovanie a ukladanie jadrového odpadu, Stavby hutníckeho, chemického, farmaceutického, petrochemického, strojárkeho, stavebného, papierenského, drevospracujúceho al. iného priemyslu, Skládky odpadu, Zmena v užívaní stavby, ktorá spočíva v podstatnom zvýšení alebo rozšírení výroby alebo činnosti, ktoré by mohli ohroziť život a zdravie ľudí alebo životné prostredie, Automobilové a motocyklové dráhy, Veľkokapacitné poľnohospodárske budovy a sklady, stajne a maštale, Terénne úpravy, ktorými sa podstatne mení vzhľad prostredia alebo odtokové pomery, Farmy na chov zvierat - zariadenie, v ktorom sa chová viac ako 100 jedincov zvierat na komerčné účely (s výnimkou hospodárskych zvierat) (15.3.2016, <http://www.sopsr.sk/natura/>).

Starostlivosť o územie

Územným plánovaním sa sústavne a komplexne rieši priestorové usporiadanie a funkčné využívanie územia, určujú sa zásady, navrhuje sa vecná a časová koordinácia činností ovplyvňujúcich životné prostredie, ekologickú stabilitu, kultúrno - historické hodnoty územia, územný rozvoj a tvorbu krajiny v súlade s princípmi trvalo udržateľného rozvoja. Územné plánovanie je v súčasnosti upravené zákonom č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku v znení neskorších predpisov. Územno - plánovacia dokumentácia je základným nástrojom územného rozvoja a starostlivosti o životné prostredie v obci. Základným nástrojom územného plánovania je územný plán obce. Územný plán obce je výsledok formálneho plánovania a je územnoplánovacím dokumentom v zmysle zákona č.50/1976 Zb. (zákon o územnom plánovaní a stavebnom poriadku v znení neskorších predpisov) a v zmysle vyhlášky č.84/1976 Zb. (o územnoplánovacích podkladoch a územnoplánovacej dokumentácii) v znení neskorších predpisov. V súčasnosti obec Valaská má spracovaný územný plán.

Ochrana ovzdušia

Ochrana ovzdušia sa vykonáva v zmysle zákona č. 180/2013 Z.z.. Kategorizácia zdrojov znečistenia ovzdušia je v zmysle vyhlášky č. 410/2003 Z.z., ktorou sa dopĺňa vyhláška č. 706/2002 Z.z.

- Veľké zdroje : Technologické celky obsahujúce stacionárne zariadenia na spaľovanie palív so súhrnným tepelným príkonom 50 MW alebo vyšším ako 50 MW a ostatné osobitné závažné technologické celky.
- Stredné zdroje : Technologické celky obsahujúce stacionárne zariadenia na spaľovanie palív so súhrnným tepelným príkonom 0,3 až 50 MW, ostatné závažné technologické celky, ako aj lomy a obdobné plochy s možnosťou zaparenia, horenia alebo úletu znečisťujúcich látok, ak nie sú súčasťou veľkého zdroja znečistenia.
- Malé zdroje : Stacionárne zariadenia - domáce kúreniská a ostatné stacionárne zariadenia na spaľovanie tuhých palív s menovitým tepelným príkonom do 0,3 MW (podľa vyhlášky MŽP SR č. 144/2000 Z.z. o požiadavkách na kvalitu palív, o vedení prevádzkovej evidencie a o druhu, rozsahu a spôsobe poskytovaní údajov orgánu ochrany ovzdušia).

Okres Brezno ako aj obec Valaská patria medzi územia s vyšším množstvom vyprodukovaných emisií na Slovensku. K najväčším zdrojom znečistenia v regióne patrí:

Tuhé znečisťujúce látky

Harmanec-Kuvert,s.r.o,Brezno/Kotolňa, MO SR,VÚ Nemecká, ZLH Plus, a.s.,Hronec/Kuplova pec, Železiarne Podbrezová a.s./Oceliareň, Pipeco Slovakia,s.r.o.,Brezno/Kotol.

SO₂

Železiarne Podbrezová a.s./Tepláreň, Železiarne Podbrezová a.s./Oceliareň, Harmanec-Kuvert,s.r.o.,Brezno/Kotol, MO SR, VÚ Nemecká, COOPJednota,NS Č.Balog.

NO_x

ŽeleziarnePodbrezová a.s./Valcov, Železiarne Podbrezová a.s./Oceliareň,Železiarne Podbrezová a.s./Kogeneračná jednotka, myWood Polomka s.r.o./Kotolňa, Železiarne Podbrezová a.s./Ťaháreň rúr 2.

CO

Železiarne Podbrezová a.s. /Oceliareň, myWoodPolomka s.r.o.,Kotolňa, ZLH Plus,a.s.,Hronec/Kupl.pec,, Železiarne Podbrezová a.s./Valcovňa rúr, Harmanec-Kuvert s.r.o. Brezno/Kotolňa.

Zdrojmi znečisťovania ovzdušia v riešenom území v súčasnosti sú:

- automobilová doprava na ceste I. a III. triedy, ako aj na miestnych komunikáciách,
- výroba tepla v domácnostiach a vo výrobných a obslužných prevádzkach,
- výrobné prevádzky v meste Brezno a obci Podbrezová, Hronec, atď.,

K znečisteniu ovzdušia v obci negatívne prispieva aj automobilová doprava, ktorej intenzita neustále narastá. Meranie znečisťujúcich látok z dopravy sa zatiaľ nemeria, ale za 90% celkových emisií prchavých organických látok z dopravy zodpovedajú vozidlá s benzínovým motorom. Automobilová doprava okrem zvyšovania plynných emisií z výfukových plynov spôsobuje aj sekundárnu prašnosť.

Produkcia v t na km ² podľa územie, chemická zlúčenina a rok											
Okres Brezno	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Tuhé emisie	0,42	0,44	0,55	0,52	0,51	0,51	0,50	0,49	0,53	0,54	0,57
Oxid siričitý	0,28	0,21	0,16	0,16	0,12	0,12	0,10	0,09	0,08	0,09	0,09
Oxid dusíka	0,25	0,25	0,25	0,24	0,23	0,23	0,20	0,21	0,22	0,23	0,24
Oxid uhoľnatý	0,84	0,82	0,96	1,01	0,93	0,94	0,82	0,92	0,98	0,99	1,03
<i>Tuhé emisie SR</i>	<i>0,85</i>	<i>0,85</i>	<i>1,02</i>	<i>0,88</i>	<i>0,71</i>	<i>0,70</i>	<i>0,69</i>	<i>0,67</i>	<i>0,71</i>	<i>0,72</i>	<i>0,63</i>
<i>Oxid siričitý SR</i>	<i>2,15</i>	<i>1,96</i>	<i>1,81</i>	<i>1,78</i>	<i>1,43</i>	<i>1,41</i>	<i>1,30</i>	<i>1,41</i>	<i>1,39</i>	<i>1,19</i>	<i>1,05</i>
<i>Oxid dusíka SR</i>	<i>1,19</i>	<i>1,16</i>	<i>1,14</i>	<i>1,06</i>	<i>0,96</i>	<i>0,94</i>	<i>0,87</i>	<i>0,88</i>	<i>0,88</i>	<i>0,81</i>	<i>0,75</i>
<i>Oxid uhoľnatý SR</i>	<i>3,76</i>	<i>3,87</i>	<i>3,70</i>	<i>3,94</i>	<i>3,74</i>	<i>3,64</i>	<i>3,00</i>	<i>3,38</i>	<i>3,65</i>	<i>3,56</i>	<i>3,36</i>

Zdroj: <http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak/>

Do ovzdušia sa z riešeného územia dostávajú: toxické oxidy dusíka (NOX), ktoré spôsobujú ochorenia dýchacích ciest, cyanózu srdca, majú aj karcinogénne účinky, toxický oxid siričitý (CO₂), ktorý narúša krvotvorbu, dráždi sliznice a oči, spôsobuje chronické ochorenia dýchacích ciest, popolčeky, ktoré zasahujú predovšetkým dýchacie cesty, pri niektorých druhoch popolčekov je zasiahnuté aj srdce a imunitný aparát (karcinogénne účinky), polietavý prach prevažne zo sekundárnej prašnosti spôsobuje ochorenia dýchacích ciest, rozľahlé plochy porastené burinnými spoločenstvami sú jedným zo zdrojov alergických ochorení slizníc. Ako už ale bolo spomenuté, oproti ostatným regiónom Slovenska je okres Brezno jeden z najviac znečistených regiónov. Ako prezentuje nasledujúca tabuľka, k poklesu dochádza v prípade produkcie oxidu siričitého, ktoré sú pravdepodobne produkované ako externé vplyvy priemyselnej výroby, dopravy a zásobovania teplom v zimnom období (prechod na pevné palivá v dôsledku vysokých cien elektrickej energie a plynu).

Produkcia v t podľa územie, chemická zlúčenina a rok											
Okres Brezno	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Tuhé emisie	532	551	700	663	639	645	637	622	674	684	687
Oxid siričitý	351	268	200	209	148	150	125	109	100	113	111
Oxid dusíka	312	312	316	305	293	290	253	267	278	288	299
Oxid uhoľnatý	1058	1041	1212	1289	1178	1189	1036	1167	1245	1255	1309

Zdroj: <http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak/>

Vplyvom nepriaznivej klimateografickej polohy (teplotné inverzie v málo vetranej kotline) sa exhaláty hlavne v jesennom a zimnom období koncentrujú v prízemnej vrstve ovzdušia. Naopak koncentrácie polietavého prachu sa zvyšujú pri normálnych klimatických situáciách a to už pri najmenších rýchlostiach vetra. Oproti minulosti sa zmenila situácia v hlavných znečisťovateľov ovzdušia, keď tepelné zdroje prešli z uhlia na zemný plyn. K zlepšeniu stavu znečisťovania prispela aj plynifikácia obce. Naopak je zvýšená hybnosť automobilov.

Hlukové pomery z dopravy

V zmysle Nariadenia vlády SR č. 40/2002 Z. z. o ochrane zdravia pred hlukom a vibráciami najvyššie prípustné hodnoty hluku z dopravy vo vonkajších priestoroch v obytnom území ciest I. a II. triedy, zberných mestských komunikácií a hlavných železničných ťahov sú povolené pre deň LA_{eq,p} = 60 dB a v noci LA_{eq,p} = 50 dB. Zdrojom hluku je doprava po ceste I/66 a železničná trať č. 170, ktoré vedú okrajom zastavaného územia obce. Intenzita hluku z prípadných nových výrobných aktivít musí byť v súlade s prípustnými hodnotami, ktoré upravujú podrobnejšie legislatívne predpisy a normy.

Odpadové hospodárstvo

Základným právnym predpisom pri predchádzaní vzniku odpadov a pri nakladaní s odpadmi je zákon NR SR č. 79/2015 Z. z. o odpadoch, ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2016. Jedným zo základných nástrojov stratégie hospodárenia s odpadmi je vypracovanie „Programov odpadového hospodárstva“. Program odpadového hospodárstva Slovenskej republiky vypracováva Ministerstvo životného prostredia a následne samosprávny kraj, obec a pôvodca odpadu. Obsah Programu odpadového hospodárstva obce na roky 2011 - 2015 je zostavený podľa požiadaviek § 2 až § 5 vyhlášky MŽP SR č. 310/2013 Z.z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona o odpadoch a zároveň zohľadňuje POH SR a POH Banskobystrického kraja. Ciele a opatrenia POH SR a POH Banskobystrického kraja 2011 - 2015, ktoré sa budú realizovať obcou, právnickými a fyzickými osobami sú preto rozpracované v záväznej časti POH obce Valaská na roky 2011 – 2015. Odpadové hospodárstvo zahŕňa všetky činnosti zamerané na predchádzanie a obmedzovanie vzniku odpadov, znižovanie ich nebezpečnosti pre životné prostredie, ako aj na nakladanie s odpadmi v súlade s platnými zákonmi. Nakladanie s odpadmi je definované ako zber odpadov, preprava odpadov, zhodnocovanie odpadov a zneškodňovanie odpadov vrátane starostlivosti o miesto zneškodňovania.

Množstvo komunálneho odpadu podľa ukazovateľa a rok v % v regióne											
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Separ. zbierané zložky kom. odp.	4,37	2,92	8,37	9,07	9,31	10,44	10,58	10,39	11,45	13,20	10,96
Separ. z toho: nebezp. odpad	0,11	0,20	0,34	0,14	0,24	0,30	0,35	0,32	0,35	0,32	0,33
Odpady zo záhrad a parkov	3,39	5,35	10,88	4,43	4,01	4,13	2,88	4,79	5,92	6,79	6,85
Iné komunálne odpady	90,09	88,37	77,80	82,96	83,13	81,85	82,87	81,23	79,44	76,74	79,32
Drobné stavebné odpady	2,14	3,36	2,95	3,54	3,55	3,58	3,66	3,59	3,20	3,27	2,88

Zdroj: <http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak/>

Štatistické ukazovatele v oblasti nakladania s komunálnym odpadom prezentuje nasledujúca tabuľka.

Relatívne ukazovatele z oblasti nakladania s komunálnym odpadom v regióne											
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Mn. komun. odpadu (kg/obyv.)	283,49	221,98	257,35	248,37	247,88	271,72	261,70	270,83	267,69	274,92	260,83
Mn. zhodn. kom. odp. (kg/obyv.)	14,59	8,82	5,09	3,04	8,38	9,19	24,51	37,73	36,14	51,10	40,74
Mn. znešk. kom. odp. (kg/obyv.)	268,90	213,16	232,78	222,90	219,87	236,97	229,95	232,47	224,34	223,75	192,23
% zhodnoc. kom. odpadu	5,15	3,97	1,98	1,22	3,38	3,38	9,37	13,93	13,50	18,59	15,62
% zhodn. kom. odp. komp. (%)	65,64	57,81	21,71	39,62	37,76	31,06	53,94	42,00	36,69	50,83	20,69
% zhod. kom. odp. ako druhot. s.	25,20	32,48	28,74	52,98	53,67	65,84	39,37	44,58	48,53	47,41	53,92

Zdroj: <http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak/>

Zásadou pri likvidácii odpadov je jeho triedenie s cieľom zhodnotiť využiteľný odpad ako druhotnú surovinu a na skládkach ukladať len nevyužiteľný odpad. Komunálny odpad zo sídla Valaská sa odváža a bude odvážať na skládku mimo katastra obce. Pre veľkorozmerový domový odpad slúžia v súčasnosti veľkorozmerové kontajnery osadené sezónne pri cintoríne a iných relevantných miestach. Ich kapacita je postačujúca. Drobný tuhý komunálny odpad je dočasne uskladňovaný v 110 litrových nádobách pri rodinných domoch a raz za týždeň odvážaný na skládku TKO. Odvoz vykonáva externá firma. Obec má zavedenú separáciu odpadov vo forme zberu odpadov do plastových vriec, ktoré v dvojtyždňových intervaloch sú odvážané na spracovanie. Odpad zo záhrad obyvatelia kompostujú na vlastných pozemkoch.

Pôda

Medzi hlavné negatívne faktory, ktoré ovplyvňujú pôdnu produkciu a jej environmentálne funkcie patria najmä zhutňovanie a acidifikácia pôd, neuvážené rekultivácie pôd, neúmerné meliorácie, nadmerná chemizácia, stále sa zvyšujúca erózia, zosuvy, divoké skládky a emisno – imisná kontaminácia pôd. Kontaminácia pôd prichádza do úvahy pozdĺž cesty I/66, v poľnohospodárstve a v lesnom hospodárstve pri manipulácii s ropnými produktami, hnojivami, pesticídmi. Kontaminácia pôd vplyvom dopravy sa rieši na celoštátnej úrovni zavedením bezolovnatých benzínov a katalyzátorov. Manipuláciu s rizikovými látkami upravujú rôzne predpisy. Kontamináciu spôsobuje aj metalurgická výroba v susednej obci Podbrezová.

Kontaminácia pôdy

Priamy vplyv na pôdy majú aj vertikálne inverzie s koncentráciou znečisťujúcich látok v prízemnej vrstve ovzdušia, ktoré vznikajú vo vlhkých ročných obdobiach v dôsledku výskytu stredne vysokých pohorí. Aj priemyselná a poľnohospodárska výroba môže spôsobovať degradáciu pôd (používaním ťažkých mechanizmov, kultivácia pôd pri nevhodnej vlhkosti pôdy, orba po spádnici, nesprávne oševné postupy, nevhodná a neprimeraná aplikácia chemických prípravkov), ktoré môžu spôsobiť kompakciu a eróziu pôd, acidifikáciu, salinizáciu, sodifikáciu pôd alebo úbytok pôdnej organickej hmoty.

Správa povodí

Právna starostlivosť o vodu je vymedzená v zákone č. 364/2004 Z.z. o vodách a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (vodný zákon) v znení zákona č. 587/2004 Z. z. Tento zákon vytvára podmienky na všestrannú ochranu povrchových vôd a podzemných vôd vrátane vodných ekosystémov a od vôd priamo závislých krajinných ekosystémov, na zlepšenie stavu povrchových vôd a na ich účelné a hospodárne využívanie. Na území obce Valaská sa nenachádzajú žiadni významní odberatelia povrchových či podzemných vôd. Z hľadiska kvantitatívnej vodohospodárskej bilancie stanovujúcej vzťah medzi zdrojmi vody a požiadavkami na vodu a zistením požiadaviek krytia vodnými zdrojmi v obci je vo všetkých bilančných profiloch zaznamenaný aktívny bilančný stav. Potenciálne zdroje znečistenia vôd predstavuje nedôsledná likvidácia splaškových vôd z obytných objektov v sídle, divoké skládky odpadov, ktoré sa postupne likvidujú. Pre ochranu podzemných a povrchových vôd je potrebné: revitalizovať korytá a brehy miestnych potokov, v rámci odvádzania dažďových vôd realizovať opatrenia na zadržanie povrchového odtoku v území tak, aby odtok z daného územia do recipientu nebol zvýšený voči stavu pred realizáciou navrhovanej zástavby a aby nebola zhoršená kvalita vody v recipiente (retencia dažďovej vody a jej využitie v území, prečistenie, infiltrácia dažďových vôd a pod.), rešpektovať a zachovať zdroje pitnej vody nachádzajúce sa na území obce, pravidelná kontrola stavu stavebných konštrukcií poľných hnojísk a likvidácia čiernych skládok komunálneho odpadu.

2.6. OBYVATEĽSTVO

Podkapitola obyvateľstvo prezentuje vývoj, štruktúru a predpokladaný vývoj do budúcnosti v oblasti ľudských zdrojov. Podrobná analýza je nevyhnutná na ciele plánovanie verejných služieb, ako aj komplexnej infraštruktúry. Nasledujúca tabuľka prezentuje počet obyvateľov bývajúcich v obci Valaská k roku sčítania obyvateľov.

Býajúce obyvateľstvo v obci Valaská (rok 2011 – SODB 2011)						
	spolu	ženy	0-14	66+	15-65	
obec Valaská	3892	1973	601	661	2630	
Piesok	355	179	72	57	226	
Valaská	542	273	87	87	368	
Valaská - sídlisko	2995	1521	442	517	2036	

Zdroj: Štatistický úrad SR, SOBD 2011,

V roku 2011 žilo v obci celkovo 3892 obyvateľov. V rámci ženskej populácie bolo evidovaných 1973. Najväčšiu skupinu tvorili obyvatelia od 15 do 65 rokov. Nasledujúca tabuľka prezentuje štruktúru obyvateľstva obce Valaská podľa vierovyznania v roku 2011. Obec je podľa kritéria vierovyznania homogénna s 1 dominantným vierovyznaním. Najväčšia časť obyvateľov sa hlásila k rímskokatolíckemu vierovyznaniu (66,75 %). Pri 10,11 % nebolo zistené vierovyznanie. Bez vyznania bolo 20,04 % obyvateľov.

Býajúce obyvateľstvo podľa náboženského vyznania		
Ukazovateľ	SODB 2011	%
Rímskokatolícka cirkev	2 555	66,75%
bez vyznania	767	20,04%
nezistené	387	10,11%
Evanjelická cirkev aug.	116	3,03%
Gréckokatolícka cirkev	24	0,63%
Jehovovi svedkovia	13	0,34%
Reformovaná kres. cirkev	6	0,16%
Evanjelická cirkev metod.	6	0,16%
iné	6	0,16%
Starokatolícka cirkev	4	0,10%

Pravoslávna cirkev	4	0,10%
Cirkev adv. siedmeho dňa	1	0,03%
Ústredný zväz židovs..	1	0,03%
Cirkev českosl. husitská	1	0,03%
Bratská jednota baptistov	1	0,03%

Zdroj: Štatistický úrad SR, SOBD 2011,

Z hľadiska národnostnej štruktúry sa väčšina obyvateľov hlási k slovenskej národnosti – 87,25 %, rómska národnosť bola zastúpená 5,38 %. Pri 7,78 % nebola zistená národnosť.

Bývajúce obyvateľstvo podľa národnosti			
Ukazovateľ	SODB 2011	%	
Slovenská	3340	87,25	
nezistená	298	7,78	
Poľská	2	0,05	
Rómska	206	5,38	
Česká	34	0,89	
Maďarská	7	0,18	
Chorvátska	1	0,03	
Srbská	1	0,03	
Ostatné	1	0,03	
Ukrajinská	1	0,03	
Nemecká	1	0,03	

Zdroj: www.statistics.sk

Demografia

Pre demografický vývoj je vo všeobecnosti charakteristický znižujúci sa prirodzený prírastok obyvateľstva a starnutie populácie. V prípade obce Valaská bol zaznamenaný pokles počtu obyvateľov.

Stav obyvateľstva ku koncu obdobia (k 31.12.)											
Obec Valaská	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
k 1.1.	3908	3890	3880	3873	3872	3855	3914	3900	3873	3828	3826
k 30.6.	3898	3886	3862	3861	3869	3863	3907	3887	3851	3827	3804
k 31.12	3890	3880	3873	3872	3855	3848	3900	3873	3828	3826	3781
muži	1901	1892	1884	1887	1903	1903	1924	1916	1894	1875	1865
ženy	1997	1994	1978	1974	1966	1960	1984	1971	1957	1953	1939
Index	-	0,997	0,998	1,000	0,996	0,998	1,014	0,993	0,988	0,999	0,988
Priemer Ix											0,997

Zdroj: 20.3.2016, DataCubes, 2016

Počas sledovaného obdobia v priemere počet obyvateľov klesol o 109 obyvateľov. Priemerný index dosiahol hodnotu 0,997, čo predstavuje priemerný ročný pokles o 0,25 %. K najvyššiemu nárastu došlo v roku 2011, kedy stúpol počet obyvateľov o 52 osôb. Rok s najvyšším poklesom obyvateľstva patril rok 2013 a 2015, kedy klesol počet obyvateľov o 45.

Prirodzený prírastok obyvateľstva

Nasledujúca tabuľka prezentuje prirodzený prírastok/úbytok obyvateľstva v okrese, ako aj prirodzený prírastok v obci Valaská.

Prirodzený prírastok											
Obec Valaská	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
okr. Brezno HMPP	-1,82	-1,91	-1,66	-1,28	-0,33	-2,07	-0,31	-2,97	-1,67	-1,95	-2,48
prirodzený prírastok	-12	-2	-22	-13	-18	-13	-16	-17	-18	-6	-38
hrubá miera pr. prír.	-3,08	-0,51	-5,7	-3,37	-4,65	-3,37	-4,1	-4,37	-4,67	-1,57	-9,99

Zdroj: 20.3.2016, DataCubes, 2016

Vývoj ukazovateľa hrubej miery prirodzeného prírastku obyvateľstva v okrese v sledovanom období vykazuje negatívny trend. Počet živonarodených neprekračuje v obci počet zomrelých obyvateľov v žiadnom roku. Najvyšší prirodzený úbytok bol zaznamenaný v rokoch 2015 a 2007.

Nasledujúca tabuľka prezentuje počet živonarodených (hrubá miera) v okrese a vývoj počtu narodených za obec Valaská. V medziročnom porovnaní možno sledovať stabilný trend (až na rok 2015, kde bol zaznamenaný výraznejší pokles), aj napriek zlej ekonomickej situácii začínajúcich rodín a s tým súvisiacim problematickým zabezpečením základných životných potrieb – bývanie. Rastový trend v okrese bol evidovaný do roku 2011, kedy hrubá miera dosiahla 10,32. Do roku 2015 klesol tento počet na 8,55. V súčasnosti je v obci pôrodnosť stabilizovaná, ale bez možnosti identifikovania trendu. Najviac narodených bolo v roku 2009.

Počet živonarodených											
Obec Valaská	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
okr. Brezno HM	10,21	9,29	9,3	9,88	10,25	10	10,32	8,75	9,53	8,79	8,55
narodení	35	29	35	35	40	38	30	34	26	31	19
živonarodení	35	29	35	34	40	38	30	34	25	31	19
hrubá miera živorod.	8,98	7,46	9,06	8,81	10,34	9,84	7,68	8,75	6,49	8,1	5

Zdroj: 20.3.2016, DataCubes, 2016

Štatistika počtu potratov v okrese vykazuje podobné tendencie, ako v prípade obecnej štatistiky. V priebehu sledovaného obdobia nie je možné identifikovať trend. Potraty sa v obci vyskytli náhodne, najviac v roku 2005 a 2006.

Počet potratov											
Obec Valaská	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
okr. Brezno HM	4,31	4,03	4,06	3,94	3,1	3,55	3,62	3,6	3,39	2,82	3,26
potratovosť	21	21	14	11	13	11	18	14	15	14	16
hrubá miera potratovosti	5,39	5,4	3,63	2,85	3,36	2,85	4,61	3,6	3,9	3,66	4,21
index potratovosti	60	72,41	40	31,43	32,5	28,95	60	41,18	57,69	45,16	84,21
ukončené tehotenstvá	56	50	49	46	53	49	48	48	41	45	35
hrubá miera uk. tehot.	14,37	12,87	12,69	11,91	13,7	12,68	12,29	12,35	10,65	11,76	9,2

Zdroj: 20.3.2016, DataCubes, 2016

Počet zomretých v okrese vykazuje stabilný trend s miernym trendom poklesu. Počet kolíše okolo 11,21 na 1000 obyvateľov. Najvyšší počet bol zaznamenaný v roku 2010. V prípade obce Valaská postupne počet zomretých narastal, aj keď je problematické určenie trendu. Kým v roku 2004 bolo evidovaných 47 zomretých, do roku 2014 stúpol ich počet na 57. V roku 2015 došlo k výraznejšiemu nárastu. Najviac zomretých bolo evidovaných v roku 2009 - 58.

Počet zomretých											
Obec Valaská	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
okr. Brezno HM	12,03	11,2	10,96	11,15	10,58	12,07	10,63	11,72	11,19	10,74	11,04
zomretí	47	31	57	47	58	51	46	51	43	37	57
hrubá miera úmrtnosti	12,06	7,98	14,76	12,17	14,99	13,2	11,77	13,12	11,17	9,67	14,99

Zdroj: 20.3.2016, DataCubes, 2016

Migrácia obyvateľstva

Migrácia obyvateľstva t.j. rozdiel medzi prisťahovanými a vystáňovanými obyvateľmi vykazuje pozitívny aj negatívny vývoj. Rozhodujúci podiel na migrácii obyvateľstva v obci pripadá na občanov v produktívnom veku. V sledovanom období vykazoval migračný prírastok okresu negatívny trend vo všetkých rokoch sledovaného obdobia.

Saldo sťahovania											
Obec Valaská	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
okr. Brezno HM	-1,25	-1,7	-2,22	-1,14	-2,82	-3,22	-2,4	-2,97	-4,16	-3,67	-3,17
migračné saldo	-6	-8	15	12	1	6	2	-10	-27	4	-7
hr. miera migr. salda	-1,54	-2,06	3,88	3,11	0,26	1,55	0,51	-2,57	-7,01	1,05	-1,84

Zdroj: 20.3.2016, DataCubes, 2016

Najväčší migračný úbytok obyvateľstva v obci bol zaznamenaný v roku 2013 a to – 27 osôb. Nasledujúca tabuľka prezentuje absolútne hodnoty migrujúcich za obec Valaská. Najvyšší počet obyvateľov migruje mimo územia. Malá časť obyvateľov sa vysťahovala mimo hraníc SR.

Migrácia obyvateľstva											
Obec Valaská	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
prist'ahovaní	67	81	74	80	63	52	54	59	44	72	55
vyst'ahovaní	73	89	59	68	62	46	52	69	71	68	62

Zdroj: 20.3.2016, DataCubes, 2016

V sledovanom období postupne počet vyst'ahovaných klesá. Stúpajúca tendencia bola zaznamenaná hlavne v roku 2008 a 2013. V roku 2014 počet vyst'ahovaných klesol na hodnotu 62. Najväčší počet prist'ahovaných bol zaznamenaný v roku 2006, kedy sa do obce prist'ahovalo 81 obyvateľov.

Celkový prírastok

Nasledujúca tabuľka prezentuje vývoj celkového prírastku na 1000 obyvateľov v okrese, ktorý je súčtom prirodzeného a migračného prírastku a absolútne hodnoty za obec. Celkový prírastok vykázal v okrese len zápornú hodnotu.

Celkový prírastok (- úbytok)											
Obec Valaská	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
okr. Brezno HM	-3,06	-3,61	-3,88	-2,41	-3,15	-5,29	-2,71	-5,95	-5,83	-5,62	-5,65
celkový prírastok	-18	-10	-7	-1	-17	-7	-14	-27	-45	-2	-45
hrubá miera celk. pr.	-4,62	-2,57	-1,81	-0,26	-4,39	-1,81	-3,58	-6,95	-11,69	-0,52	-11,83

Zdroj: 20.3.2016, DataCubes, 2016

Celkový prírastok v obci vykazuje nerovnomerný trend (v záporných hodnotách). K najvyššiemu poklesu došlo v roku 2015, kedy počet obyvateľov dosiahol hodnotu -45.

Počet sobášov a rozvodov

Nasledujúce tabuľky prezentujú vývoj počtu sobášov a rozvodov v okrese a sobášnosť a rozvodovosť v obci Valaská. Rovnako, ako v prípade predchádzajúcich štatistík, je aj v tomto prípade problematické identifikovanie trendu. Na 1000 obyvateľov v okrese roku 2005 pripadalo 4,03. Do roku 2015 mierne stúpol počet na 4,41.

Počet sobášov											
Obec Valaská	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
okr. Brezno HM	4,03	4,31	4,33	4,22	4,04	4,29	4,01	4,29	4,08	4,23	4,41
sobášnosť	14	24	16	12	15	13	19	16	11	12	18
hrubá miera sobášnosti	3,59	6,18	4,14	3,11	3,88	3,37	4,86	4,12	2,86	3,14	4,73

Zdroj: 20.3.2016, DataCubes, 2016

V porovnaní s regionálnou štatistikou je sobášnosť v obci nižšia, ako v prípade okresu. Najviac sobášov bolo v obci evidovaných v roku 2006. V prípade rozvodovosti boli hodnoty odlišné. Vo všeobecnosti však možno povedať, že počet rozvodov sa vyvíja náhodne vo všetkých rokoch sledovaného obdobia. Najviac rozvodov bolo evidovaných v roku 2007 a 2015.

Počet rozvodov											
Obec Valaská	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
okr. Brezno HM	1,48	2,21	2,03	1,82	1,93	2,21	1,71	2,1	1,51	1,77	2,05
rozvodovosť	5	9	11	7	9	7	8	8	2	8	11
hrubá miera roz.	1,28	2,32	2,85	1,81	2,33	1,81	2,05	2,06	0,52	2,09	2,89
index rozvodovosti	35,71	37,5	68,75	58,33	60	53,85	42,11	50	18,18	66,67	61,11

Zdroj: 20.3.2016, DataCubes, 2016

Hustota obyvateľov

Nasledujúca tabuľka prezentuje hustotu obyvateľov na km². Hustota obyvateľstva v obci je hlboko pod úrovňou Slovenska a nad úrovňou okresu. Z dlhodobého hľadiska dochádza v obci k poklesu hustoty obyvateľstva. V roku 2005 dosiahla hustota hodnotu 61,57 a do roku 2015 klesla na hodnotu 60,07.

Hustota obyvateľov na km² k 31.12. podľa územie a rok

Obec Valaská	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
SR	109,87	109,95	110,08	110,26	110,5	110,75	110,09	110,28	110,4	110,51	110,61
okr. Brezno	51,39	51,21	50,97	50,81	50,72	50,49	50,71	50,49	50,2	49,91	49,63
Obec Valaská	61,57	61,38	61	60,98	61,11	61,01	61,71	61,38	60,82	60,45	60,07

Zdroj: 20.3.2016, DataCubes, 2016

Veková štruktúra obyvateľstva obce

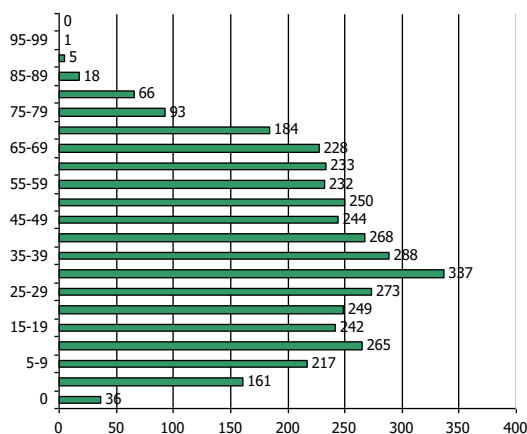
Nasledujúca tabuľka predstavuje vývoj počtu obyvateľov podľa 5 ročných vekových skupín.

Počet obyvateľov ku koncu obdobia (31.12.)

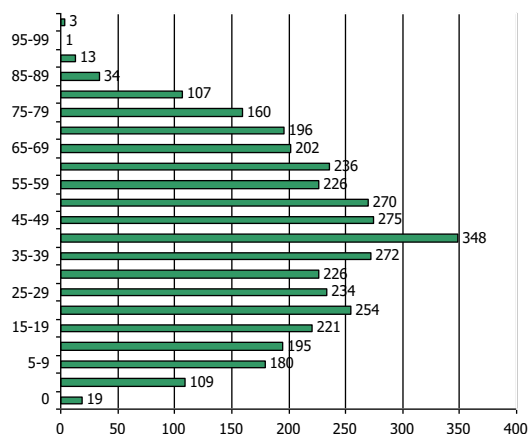
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Spolu	3890	3880	3873	3872	3855	3848	3900	3873	3828	3826	3781
0	36	33	34	35	40	38	32	34	23	29	19
1-4	161	155	146	138	142	142	143	136	132	122	109
5-9	217	219	214	213	193	187	196	196	182	184	180
10-14	265	241	244	236	232	226	232	210	208	193	195
15-19	242	244	253	260	276	270	244	244	241	236	221
20-24	249	247	250	246	250	246	249	252	248	254	254
25-29	273	272	259	247	225	233	252	255	240	236	234
30-34	337	334	324	316	290	265	269	252	231	223	226
35-39	288	276	286	305	333	338	352	341	321	302	272
40-44	268	286	292	303	281	291	280	287	315	344	348
45-49	244	252	255	246	262	270	290	290	298	270	275
50-54	250	249	238	227	230	230	233	249	251	259	270
55-59	232	241	236	246	241	240	241	227	220	232	226
60-64	233	226	229	222	226	218	225	224	233	232	236
65-69	228	217	227	233	223	219	202	201	196	204	202
70-74	184	199	189	190	188	196	193	206	208	197	196
75-79	93	103	108	117	129	144	161	146	152	157	160
80-84	66	58	52	53	53	55	65	79	82	97	107
85-89	18	20	29	31	30	29	32	30	32	33	34
90-94	5	6	5	4	5	8	6	11	11	17	13
95-99	1	2	3	3	5	3	3	2	2	2	1
100+	0	0	0	1	1	0	0	1	2	3	3

Zdroj: 20.3.2016, DataCubes, 2016

2005

2015

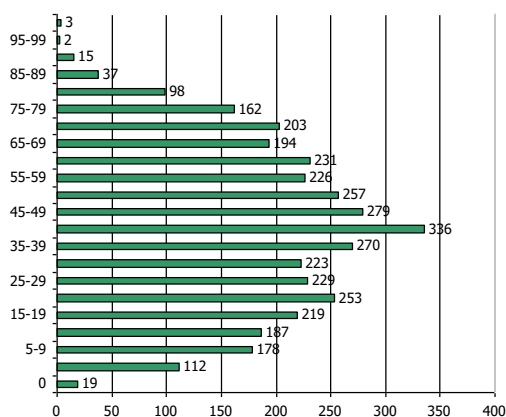
K najvyššiemu nárastu došlo vo vekových skupinách od 40 - 44. Sledovanie jednotlivých vekových skupín je dôležité z hľadiska formovania ponuky služieb a formovania infraštruktúry v obci Valaská.

Prognózy

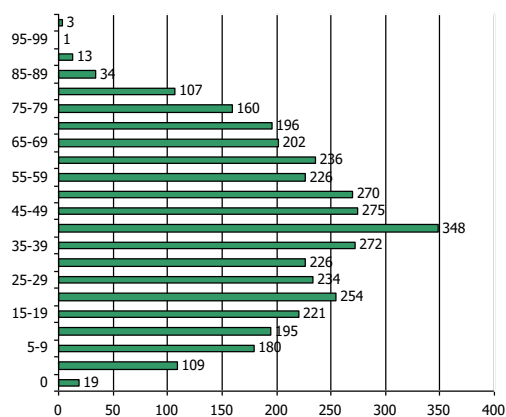
V prípade, že sa doterajší trend zachová, v nasledujúcich 11 rokoch by malo dôjsť k nárastu počtu obyvateľov. Do roku 2026 by mal počet obyvateľov stúpnuť na 3766.

Počet obyvateľov ku koncu obdobia (31.12.)											
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Spolu	3731	3730	3730	3732	3733	3745	3749	3758	3768	3774	3766
0	19	18	18	17	19	23	24	26	28	30	30
1-4	112	110	109	107	104	102	101	100	99	97	95
5-9	178	175	173	171	169	166	164	162	159	157	155
10-14	187	185	183	181	179	177	175	173	171	169	167
15-19	219	217	214	212	210	207	205	202	200	198	195
20-24	253	253	254	254	255	255	256	256	257	257	258
25-29	229	225	222	219	216	213	209	206	203	200	196
30-34	223	220	218	217	215	212	210	208	206	204	202
35-39	270	268	264	261	258	262	264	270	275	278	272
40-44	336	342	348	354	360	366	372	378	385	391	394
45-49	279	281	282	285	287	290	292	294	296	298	300
50-54	257	259	261	263	265	267	269	271	273	275	277
55-59	226	225	224	222	221	220	218	217	215	214	213
60-64	231	231	232	232	233	233	234	234	235	235	236
65-69	194	191	188	184	181	178	175	171	168	165	161
70-74	203	204	206	207	208	210	211	212	214	215	216
75-79	162	164	167	169	172	175	177	180	182	185	187
80-84	98	103	107	112	117	121	122	125	128	130	132
85-89	37	38	39	40	42	43	44	46	47	48	49
90-94	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
95-99	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1
100+	3	3	3	4	4	4	4	3	3	3	3

2016

2026

Ďalšie demografické charakteristiky

Nasledujúce tabuľky prezentujú vývoj počtu obyvateľov a predpokladaný vývoj podľa hlavných vekových skupín. Najväčší podiel pripadá na obyvateľov v produktívnom veku, najmenší podiel na obyvateľov v predproduktívnom veku. V skupine v poproduktívnom veku bol zaznamenaný výrazný nárast. Za 11 ročné obdobie stúpol počet obyvateľov o 121 osôb. V skupine v produktívnom veku bol zaznamenaný pokles o 2,06 %. Počet obyvateľov v predproduktívnom veku zaznamenal pokles do roku 2015 až o 25,92 %.

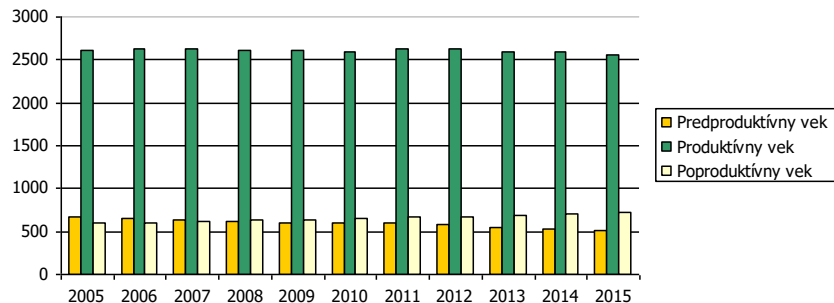
Obyvateľstvo podľa štruktúry základných vekových skupín

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Predproduktívny vek	679	648	638	622	607	593	603	576	545	528	503
Produktívny vek	2616	2627	2622	2618	2614	2601	2635	2621	2598	2588	2562
Poproduktívny vek	595	605	613	632	634	654	662	676	685	710	716

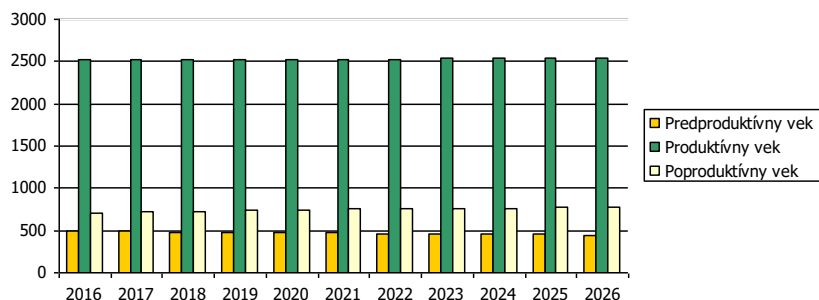
Zdroj: 20.3.2016, DataCubes, 2016

Vývoj vekovej štruktúry obyvateľstva v sledovanom období

Ako prezentuje graf, za uvedených 11 rokov došlo k poklesu vo vekovej skupine predproduktívneho a produktívneho veku. Nasledujúca tabuľka prezentuje predpokladaný vývoj v hlavných vekových skupinách do roku 2026.

Predpokladaný vývoj počtu obyvateľstva do roku 2026

Do roku 2026 sa predpokladá nárast obyvateľov v skupine obyvateľov produktívneho a poproduktívneho veku. Skupina v poproduktívneho veku by mala narásť v roku 2026 na 776.

Predpokladaný vývoj počtu obyvateľstva do roku 2026

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Predproduktívny vek	496	488	483	476	471	468	464	460	457	453	446
Produktívny vek	2522	2521	2518	2519	2519	2525	2529	2537	2544	2550	2544
Poproduktívny vek	713	720	729	736	744	753	756	761	767	772	776

Najviac ekonomicky činného obyvateľstva pripadá na vekovú skupinu od 40 do 44 rokov. Naopak najmenšiu skupinu ekonomicky aktívneho obyvateľstva tvoria obyvatelia od 15 do 19 rokov. Pokles v medzioročnom porovnaní 2005 až 2015 bol zaznamenaný v skupine od 15 do 19, 25 - 39 a 55 až 59.

Ekonomicky aktívne obyvateľstvo podľa štruktúry veku a pohlavia k 2005 a 2015

Vek	2005	2015	rozdiel 2015 -2005
15-19	242	221	-21
20-24	249	254	5
25-29	273	234	-39
30-34	337	226	-111
35-39	288	272	-16
40-44	268	348	80
45-49	244	275	31
50-54	250	270	20
55-59	232	226	-6

60-64

233

236

3

Zdroj: <http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak/>

Z ekonomického hľadiska je daná štruktúra vyhovujúca. Nasledujúca tabuľka prezentuje štruktúru ekonomicky aktívneho obyvateľstva podľa jednotlivých sektorov národného hospodárstva. Najviac obyvateľov je zamestnaných v sekundárnom sektore – výroba (722) a službotvornom sektore (853).

Ekonomicky aktívne obyvateľstvo

	spolu	odchádzajúci za prácou	prim. sektor	sekund. sektor	terc. sektor	hosp. domácnosti
obec Valaská	1810	1322	70	722	853	1479
Piesok	152	94	7	63	66	117
Valaská	273	208	11	102	144	195
Valaská – sídlisko	1385	1020	52	557	643	1167

Zdroj: Štatistický úrad SR, SOBD 2011,

Ako prezentuje tabuľka, pomerne veľká časť obyvateľov každodenne odchádza za prácou mimo obce Valaská. Z celkového počtu ide ekonomicky aktívneho obyvateľstva ide až o 1322 obyvateľov, čo tvorí 73,03 %.

Národnostná štruktúra obyvateľstva

Z hľadiska národnostnej štruktúry sa väčšina obyvateľov hlási k slovenskej národnosti – 87,25 %, rómska národnosť bola zastúpená 5,38 %. Pri 7,78 % nebola zistená národnosť.

Bývajúce obyvateľstvo podľa národnosti

Ukazovateľ	SODB 2011	%
Slovenská	3340	87,25
nezistená	298	7,78
Poľská	2	0,05
Rómska	206	5,38
Česká	34	0,89
Maďarská	7	0,18
Chorvátska	1	0,03
Srbská	1	0,03
Ostatné	1	0,03
Ukrajinská	1	0,03
Nemecká	1	0,03

Zdroj: www.statistics.sk

2.7. VZDELANIE A ZAMESTNANOSŤ

V obci majú najvyšší podiel vo vzdelanostnej štruktúre obyvateľstva občania s úplným stredným odborným vzdelaním s maturitou – 21,16 % so základným vzdelaním (15,49 %) a bez školského vzdelania – 15,70 % (pripadá hlavne na deti bez ukončenej školskej dochádzky). Obyvatelia s vysokoškolským vzdelaním 2 stupňa tvorili 7,58 %.

Podrobná vzdelanostná štruktúra obyvateľov obce v roku 2012

dosiahnuté vzdelanie	počet	%
úplné stredné odborné (s maturitou)	810	21,16
vysokoškolské magisterské, inžinierske, doktorské	290	7,58
bez školského vzdelania	601	15,70
učňovské (bez maturity)	554	14,47
základné	593	15,49
stredné odborné (bez maturity)	418	10,92
úplné stredné všeobecné	171	4,47
nezistené	131	3,42
úplné stredné učňovské (s maturitou)	141	3,68
vysokoškolské bakalárske	102	2,66
vyššie odborné vzdelanie	74	1,93
vysokoškolské doktorandské	7	0,18

Zdroj: statistics.sk, 10.3.2016

Z hľadiska uplatnenia sa obyvateľstva na trhu práce má uvedená vzdelanostná štruktúra vyhovujúci pomer. Z hľadiska ďalšieho vývoja je potrebné v obci ďalej zvyšovať počet obyvateľov s úplným stredným vzdelaním a odborným vzdelaním s maturitou.

Vývoj nezamestnanosti

Nasledujúca tabuľka prezentuje počet nezamestnaných v obci. V roku 2014 bolo v obci evidovaných 310 nezamestnaných. Miera nezamestnanosti v obci dosiahla hodnotu 12,1 %.

Nezamestnaní v obci											
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Valaská	374	304	269	219	228	312	316	338	352	311	310
z toho ženy	187	165	136	125	130	154	171	175	191	166	151
Produktívny vek	2616	2627	2622	2618	2614	2601	2635	2621	2598	2588	2562
Miera nezamestnanosti	14,3	11,6	10,3	8,4	8,7	12,0	12,0	12,9	13,5	12,0	12,1

Zdroj: 20.3.2016, DataCubes, 2016

V súčasnosti pre celú ekonomiku je charakteristická vysoká miera nezamestnanosti a nízka tvorba nových pracovných miest. Svetová hospodárska kríza ovplyvnila nezamestnanosť v celej SR. Vývoj nezamestnanosti vo všeobecnosti zaznamenával až do roku 2008 klesajúci trend. Relatívny počet evidovaných nezamestnaných obyvateľov v obci a regióne prezentuje nasledujúca tabuľka.

Miera evidovanej nezamestnanosti podľa územie, pohlavie a rok v %											
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Slovenská republika	13,07	11,36	9,40	7,99	8,39	12,66	12,46	13,59	14,44	13,50	12,29
Banskobystrický kraj	19,50	18,32	16,12	14,10	14,25	19,19	18,86	19,83	20,81	18,26	17,22
Okres Brezno	18,06	15,04	13,30	10,81	11,35	18,36	18,00	18,41	19,15	15,97	13,41
Muži	15,87	12,88	10,57	8,11	8,94	17,31	16,13	17,08	17,73	14,59	11,94
Ženy	20,78	17,68	16,68	14,27	14,44	19,68	20,43	20,05	20,87	17,59	15,12

Zdroj: ÚPSVAR, 2003-2013

Vyššia miera evidovanej nezamestnanosti bola takmer počas celého obdobia v prípade ženskej populácie. V roku 2014 dosiahla úroveň 15,12 %. Najvyššia úroveň v prípade mužskej populácie sa dosiahla v roku 2012 (17,73 %). Najväčší počet nezamestnaných obyvateľov pripadal na skupinu vo veku od 35-49 a riziková skupinu nad 50 rokov. V tejto skupine podiel mierne narastá. K znižovaniu podielu dochádza aj v prípade skupiny od 25 do 34 rokov, kedy do roku 2014 klesol podiel na 21,3 %.

Počet uchádzačov o zamestnanie podľa veku v %											
Okr. Brezno	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
15-24	17,2	17,0	16,2	16,2	16,9	16,6	16,0	16,6	18,4	17,6	18,8
25-34	25,4	24,7	24,2	23,9	21,2	22,1	22,7	22,9	23,2	21,9	21,3
35-49	38,5	37,7	38,7	37,3	36,6	35,7	35,2	34,0	34,9	34,2	33,6
50 a viac	18,8	20,7	20,9	22,5	25,3	25,6	26,1	26,5	23,5	26,3	26,4

Zdroj: 20.6.2014, <http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak/>

Významným ukazovateľom na trhu práce je doba evidencie nezamestnaných obyvateľov. Dve najväčšie skupiny tvorili nezamestnaní s dĺžkou evidencie od 4 do 6 mesiacov a v skupine nad 12 mesiacov. Z nej je najpočetnejšou skupinou skupina nezamestnaných od 13 do 18 mesiacov. Negatívom je zvyšovanie počtu obyvateľov práve dlhodobo nezamestnaných nad 24 mesiacov, ktorí strácajú pracovné návyky. Z hľadiska dosiahnutého vzdelania tvorili najväčšiu skupinu obyvateľov s nižším stredným vzdelaním a úplným stredným odborným vzdelaním.

Verejné služby zamestnanosti

Na zabezpečovanie práva občanov na zamestnanie je zriadený ÚPSVaR ako verejnoprávna inštitúcia, ktorý v rozsahu svojej pôsobnosti, ako jeden z viacerých subjektov v súčinnosti s reprezentatívnymi organizáciami zamestnancov a zamestnávateľov vykonáva politiku zamestnanosti. ÚPSVaR je hlavnou inštitúciou realizujúcou politiku trhu práce, čo je systém podpory a pomoci občanom pri ich začleňovaní na pracovné miesta na trhu práce formou sprostredkovania zamestnania, poskytovania poradenstva, prispôsobovaním profesijnej štruktúry nezamestnaných a zamestnancov pomocou

rekvalifikácií, podporovanie vytváranie nových pracovných miest zamestnávateľmi pomocou poskytovania príspevkov v rámci aktívnej politiky trhu práce a poskytovaním podpory v nezamestnanosti. Pri poskytovaní verejných služieb zamestnanosti obec spolupracuje s ÚPSVaR v Brezne, pri vytváraní dočasných pracovných miest, ktoré sú nevyhnutným predpokladom zachovania pracovných návykov dlhodobo nezamestnaných. Obec spolupracuje rovnako aj pri realizácii aktívnej politiky trhu práce (AFTP), v rámci ktorej sa pomocou nástrojov AFTP predovšetkým podporuje vytváranie nových pracovných miest zamestnávateľmi, ako aj obcou samotnou. Obec v oblasti aktívnej politiky zamestnanosti dočasne zamestnáva nezamestnaných občanov v rámci aktivačných prác a malých obecných služieb. V prevažnej miere výkon týchto pracovných činností zahŕňa údržbu verejných priestranstiev. Nasledujúca tabuľka prezentuje vývoj ukazovateľov v oblasti aktivačných prác a malých obecných služieb.

Verejné služby zamestnanosti

Na zabezpečovanie práva občanov na zamestnanie je zriadený ÚPSVaR ako verejnoprávna inštitúcia, ktorý v rozsahu svojej pôsobnosti, ako jeden z viacerých subjektov v súčinnosti s reprezentatívnymi organizáciami zamestnancov a zamestnávateľov vykonáva politiku zamestnanosti. ÚPSVaR je hlavnou inštitúciou realizujúcou politiku trhu práce, čo je systém podpory a pomoci občanom pri ich začleňovaní na pracovné miesta na trhu práce formou sprostredkovania zamestnania, poskytovania poradenstva, prispôbovaním profesijnej štruktúry nezamestnaných a zamestnancov pomocou rekvalifikácií, podporovanie vytváranie nových pracovných miest zamestnávateľmi pomocou poskytovania príspevkov v rámci aktívnej politiky trhu práce a poskytovaním podpory v nezamestnanosti. Pri poskytovaní verejných služieb zamestnanosti obec spolupracuje s ÚPSVaR v Brezne, pri vytváraní dočasných pracovných miest, ktoré sú nevyhnutným predpokladom zachovania pracovných návykov dlhodobo nezamestnaných. Obec spolupracuje rovnako aj pri realizácii aktívnej politiky trhu práce (AFTP), v rámci ktorej sa pomocou nástrojov AFTP predovšetkým podporuje vytváranie nových pracovných miest zamestnávateľmi, ako aj obcou samotnou. Obec v oblasti aktívnej politiky zamestnanosti dočasne zamestnáva nezamestnaných občanov v rámci aktivačných prác a malých obecných služieb. V prevažnej miere výkon týchto pracovných činností zahŕňa údržbu verejných priestranstiev.

Štruktúra zamestnanosti

Reštrukturalizácia ekonomiky od konca osemdesiatych rokov mala významný dopad aj na zamestnanosť obyvateľstva v obci. Zmeny sa dotkli predovšetkým väčšiny priemyselných odvetví. Nasledujúca tabuľka prezentuje štruktúru pracujúcich podľa jednotlivých odvetví národného hospodárstva. Najväčšie zastúpenie majú v regióne priemyselné odvetvia a obchod. Silne zastúpené je aj doprava a skladovanie. Od roku 2009 podiel priemyslu na zamestnaní výrazne klesol (37,7 %). Najvýraznejší nárast bol zaznamenaný v prípade obchodu, kde stúpol podiel na 13,4 %.

Štruktúra zamestnanosti podľa NACE

	2009	2010	2011	2012	2013
Pol'nohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	6,5	6,9	4,6	4,9	7,9
Priemysel spolu	45,7	47,2	42,8	38,0	39,0
Priemyselná výroba	43,8	44,4	40,4	36,4	37,7
Dodávka elektriny, plynu, pary ...	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1
Dodávka vody; čistenie a odvod ...	1,8	2,6	2,3	2,3	2,4
Veľkoobchod a maloobchod; oprava...	7,2	6,0	9,6	10,9	13,4
Doprava a skladovanie	4,0	5,1	3,3	3,2	3,2
Ubytovacie a stravovacie služby	1,1	1,3	2,6	1,0	1,0
Informácie a komunikácia	2,9	1,0	1,0	1,0	1,0
Finančné a poisťovacie činnosti	0,9	0,8	0,7	0,7	0,6
Činnosti v oblasti nehnuteľností	0,8	0,5	0,5	0,7	0,5
Odborné, vedecké a technické činnosti	1,4	1,2	0,9	1,0	1,1
Administratívne a podporné služby	1,3	1,3	1,3	2,1	2,2
Verejná správa a obrana; povinné...	11,0	10,9	11,5	14,7	9,4
Vzdelávanie	11,0	12,5	16,4	12,9	13,1
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	7,6	5,5	5,3	6,7	5,0
Umenie, zábava a rekreácia	0,2	0,2	0,2	0,9	0,9
Ostatné činnosti	0,4	0,4	0,4	0,4	0,5

Zdroj: 20.3.2016, DataCubes, 2016

Nasledujúca tabuľka prezentuje štruktúru ekonomicky aktívneho obyvateľstva podľa jednotlivých sektorov národného hospodárstva. Najviac obyvateľov je zamestnaných v sekundárnom sektore – výroba (722) a službotvornom sektore (853).

Ekonomicky aktívne obyvateľstvo						
	spolu	odchádzajúci za prácou	prim. sektor	sekund. sektor	terc. sektor	hosp. domácnosti
obec Valaská	1810	1322	70	722	853	1479
Piesok	152	94	7	63	66	117
Valaská	273	208	11	102	144	195
Valaská – sídlisko	1385	1020	52	557	643	1167

Zdroj: Štatistický úrad SR, SOBD 2011,

Ako prezentuje tabuľka, pomerne veľká časť obyvateľov každodenne odchádza za prácou mimo obce Valaská. Z celkového počtu ide ekonomicky aktívneho obyvateľstva ide až o 1322 obyvateľov, čo tvorí 73,03 %.

2.8. BÝVANIE

Prevládajúcou funkciou obce Valaská je bývanie a poľnohospodárska výroba. Pôvodná zástavba obce Valaská vznikala ako hromadná dedina. Nachádza sa tu individuálna bytová výstavba a vo veľkej miere aj hromadná bytová výstavba. O správu bytového fondu sa stará spoločnosť VALBYT s.r.o.. Je spoločnosť s ručením obmedzeným, ktorej 100 % vlastníkom je obec Valaská. Vznikla v roku 1996 pretransformovaním bytového podniku obce Valaská. Hlavným predmetom podnikania spoločnosti je zabezpečovanie služieb spojených so správou a údržbou bytového fondu. V súčasnosti spoločnosť spravuje 533 bytov v osobnom vlastníctve a 46 nebytových priestorov vo vlastníctve obce Valaská. Intenzita novej bytovej výstavby sa zvýšila začiatkom tohto desaťročia, v súčasnosti stagnuje. Naplnenie potenciálu obce získavať nových obyvateľov migráciou bude závisieť predovšetkým od rozvojovej politiky obce (program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja), udržania a zlepšenia kvality života v obci, od situácie na trhu práce, spektra poskytovaných služieb, kvality dopravného spojenia a ďalších faktorov. Stavebno-technický stav bytového fondu je prevažne vyhovujúci, miestami nevyhovujúci. Vybavenie bytov patrí popri veku a veľkosti bytového fondu k hlavným charakteristikám celkovej kvality bytov. Technická vybavenosť bytov sa v poslednom období podstatne zlepšila. Najviac bytov sa nachádza v časti Valaská – sídlisko – 1080 k roku 2011.

Obývané byty a domy (2011)				
	spolu	byty v rodinnom dome	domy	
Obec Valaská	1368	436	491	
Piesok	102	85	83	
Valaská	186	184	170	
Valaská - sídlisko	1080	167	238	

Zdroj: Štatistický úrad SR, SOBD 2011

Nasledujúca tabuľka prezentuje počet neobývaných bytov podľa dôvodu neobývanosti. Najviac bytov bolo trvalo neobývaných z iných dôvodov (89) a z dôvodu rekreácie – 45. Celkovo 1 byt bol s nezistenou obývanosťou.

Neobývané byty podľa dôvodu neobývanosti (2011)					
zmena vlastníctva	rekreácia	nespôsobilé na bývanie	z iných dôvodov	s nezistenou obývanosťou	
25	45	13	89	1	

Zdroj: Štatistický úrad SR, SOBD 2011

Z hľadiska vlastníctva boli najpočetnejšou skupinou byty v osobnom vlastníctve v bytových domoch (828). Iná forma vlastníctva bola zastúpená 121 bytmi. V rodinnom dome je evidovaných 394 bytov v osobnom vlastníctve.

Byty podľa formy vlastníctva (2011)	
-------------------------------------	--

vlastné v obyt. domoch	byty vo vlast. v rodin. domoch	obecné byty	družstevné byty	iné
828	394	3	0	121

Zdroj: Štatistický úrad SR, SOBD 2011

Veľkostná kategorizácia bytov

Nasledujúca tabuľka prezentuje štruktúru bytov podľa podlahovej plochy. Najviac bytov v obci Valaská disponuje plochou od 40 do 80 m². Pomerne početne sú zastúpené aj byty s plochou 81 - 120 m² v počte 267.

Byty podľa celkovej podlahovej plochy					
Byty spolu	- 40 m ²	40 - 80 m ²	81 - 120 m ²	120+ m ²	
RD		16	151	200	68
BD		87	759	67	3

Zdroj: Štatistický úrad SR, SOBD 2011

Z hľadiska počtu obytných miestností sú v obci najviac zastúpené byty s 2 obytnými miestnosťami a 3 obytnými miestnosťami. Treťou najväčšou skupinou sú 5+ izbové byty. Byty so 4 obytnými miestnosťami sú zastúpené v počte 108.

Byty podľa počtu obytných miestností					
1	2	3	4	5+	
159	545	439	108	113	

Zdroj: Štatistický úrad SR, SOBD 2011

Vybavenosť bytov a iné charakteristiky

Nasledujúca tabuľka prezentuje vybavenosť bytov a domácností. Až 419+890 bytov v roku 2011 bolo napojených na spoločný zdroj pitnej vody. Bez pitnej vody bolo 11 domácností.

Byty podľa zásobovania vodou RD					
v byte - spoločný zdroj	v byte - vlastný zdroj	mimo bytu	bez vodovodu		
419	2	0	10		

Zdroj: Štatistický úrad SR, SOBD 2011

Byty podľa zásobovania vodou BD					
v byte - spoločný zdroj	v byte - vlastný zdroj	mimo bytu	bez vodovodu		
890	4	2	1		

Zdroj: Štatistický úrad SR, SOBD 2011

Ďalšiu vybavenosť bytov/domácností, prezentuje nasledujúca tabuľka. Celkovo bolo v roku 2011 pripojených do siete internet 202+341 bytov, a pevnou linkou disponovalo 179+354 bytov. Mobilným telefónom bolo vybavených 361+777 domácností.

Vybavenosť bytov a domácností v obci RD					
podľa vybavenosti domácností			podľa pripojenia		
mobilný telefón	PC/notebook	osobné auto	na pevnú tel. linku	na internet	
361	222	235	179	202	

Zdroj: Štatistický úrad SR, SOBD 2011

Vybavenosť bytov a domácností v obci BD					
podľa vybavenosti domácností			podľa pripojenia		
mobilný telefón	PC/notebook	osobné auto	na pevnú tel. linku	na internet	
777	386	355	354	341	

Zdroj: Štatistický úrad SR, SOBD 2011

Najviac bytov v obci Valaská je v súčasnosti vykurovaných prostredníctvom ústredného lokálneho kúrenia - 806. Tento typ vykurovania je využívaný pri rodinných domoch. Iný typ vykurovanie využíva cca. 162 bytov.

Obývané byty podľa typu kúrenia			
ústredné diaľkové	ústredné lokálne	iný	bez kúrenia

344
Zdroj: Štatistický úrad SR, SOBD 2011

806

162

3

V súvislosti s využívaním zdrojom energie je najväčší počet bytov zastúpených plynom – 1043 a pevným palivom – 186 bytov. Elektrickú energiu na vykurovanie využíva 105 bytov.

Obývané byty podľa zdrojov energie						
plyn	elektrina	kvapalné palivo	pevné palivo	iný	žiadny	
1043	105	1	186	5	3	

Zdroj: Štatistický úrad SR, SOBD 2011

Základným zámerom obce v oblasti bývania je zabezpečiť rozvoj bývania vo všetkých jeho zložkách. Stratégiu rozvoja bývania je potrebné založiť na usmerňovaní a zosúladiení verejných a súkromných aktivít, finančných, územných a ľudských zdrojov. Vychádzať je nutné pri tom zo schváleného Programu rozvoja bývania, Ministerstvom výstavby a regionálneho rozvoja SR vydaných Smerníc na poskytovanie dotácií na obstaranie nájomných bytov, na odstraňovanie systémových porúch bytových domov, zo schváleného zákona NR SR č. 607/2003 o Štátnom fonde rozvoja bývania, v znení neskorších úprav a k nemu schválených predpisov. Súčasťou obytných štruktúr je aj občianska vybavenosť, väčšinou jestvujúca. V návrhu sa predpokladá budovanie nových zariadení občianskej vybavenosti. V súvislosti s návrhom novej zástavby sa nepredpokladajú žiadne veľkoplošné asanácie. Strategickým cieľom bytovej výstavby by malo byť - dosiahnuť bežný európsky štandard. Bývanie pre mladé rodiny, obyvateľov žijúcich pod hranicou sociálneho minima a prestárlych občanov by malo byť porovnateľné so sociálnou výstavbou v krajinách EÚ.

2.9. PODNIKATEĽSKÉ SUBJEKTY A INŠTITÚCIE

V obci sa odporúča rozvíjať výroba a služby hlavne v týchto smeroch:

- rozvoj malých podnikov
- rozvoj cestovného ruchu a turizmu
- rozvoj terciárnej sféry (služby, obchod)

Nasledujúca tabuľka prezentuje štruktúru podnikateľských osôb – fyzické osoby podľa právnej formy. Najväčší počet je zastúpený živnostenskými podnikaniami. Do roku 2014 stúpol ich počet na 176 osôb. Slobodné povolania boli zastúpené v počte 11.

Fyzické osoby - podnikatelia											
o. Valaská	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Fyz. osoby – podnik.	171	185	194	204	203	213	222	207	211	201	192
Živnostníci	162	176	182	193	193	202	211	195	198	185	176
Slobodné povolania	4	4	5	4	5	6	6	7	8	11	11
Samost. hosp. roľníci	5	5	7	7	5	5	5	5	5	5	5

Zdroj: 20.3.2016, DataCubes, 2016

Celkovo je v obci činných 117 právnických osôb. Z celkového počtu bolo 57 ziskových a 60 neziskových subjektov.

Právnické osoby v obci											
o. Valaská	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Právnické osoby spolu	82	86	91	92	97	97	104	103	104	108	117
Práv. osoby ziskové	30	34	38	39	43	41	46	44	46	52	57
Práv. osoby neziskové	52	52	53	53	54	56	58	59	58	56	60

Zdroj: 20.3.2016, DataCubes, 2016

V obidvoch skupinách došlo v sledovanom období k nárastu subjektov. Uvedené súvisí so samotným rozvojom obce a skvalitňovaním pokrytia občianskej vybavenosti.

Rozdelenie subjektov podľa hlavnej ekonomickej činnosti

Nasledujúca tabuľka prezentuje vývoj štruktúry živnostníkov v regióne podľa zamerania ekonomickej činnosti. Najviac subjektov je činných v oblasti priemyselnej výroby, stavebníctva, obchodu a obchodných činností. Pomerne vysoké % (20,7) je orientovaných na poľnohospodárstvo a lesníctvo.

Živnostníci podľa vybraných ekonomických činností SK NACE Rev.2

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a	18,8	18,2	19,2	18,4	17,7	20,5	20,7
Priemysel spolu	21,3	19,1	19,3	19,9	21,1	20,7	21,9
Priemyselná výroba	21,3	19,0	19,2	19,8	21,0	20,7	21,9
Dodávka elektriny, plynu, pary a ...	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dodávka vody; čistenie a odvod ...	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Stavebníctvo	15,8	16,7	16,7	16,7	17,6	16,6	17,1
Veľkoobchod a maloobchod; oprava ...	21,2	20,1	18,8	18,1	17,7	15,8	15,2
Doprava a skladovanie	3,8	4,1	4,3	4,4	4,6	4,4	3,0
Ubytovacie a stravovacie služby	4,7	5,3	5,0	4,8	4,5	4,5	4,3
Informácie a komunikácia	1,3	1,5	1,5	1,5	1,4	1,6	1,6
Finančné a poisťovacie činnosti	0,7	1,1	1,1	1,1	1,1	1,0	1,0
Činnosti v oblasti nehnuteľností	0,5	0,4	0,4	0,4	0,3	0,4	0,3
Odborné, vedecké a technické činnosti	5,7	7,1	7,2	7,5	7,1	7,1	6,8
Administratívne a podporné služby	1,4	1,5	1,7	1,7	1,7	2,2	2,6
Vzdelávanie	0,5	0,5	0,5	0,6	0,6	0,7	0,7
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3
Umenie, zábava a rekreácia	0,5	0,5	0,5	0,6	0,7	0,5	0,5
Ostatné činnosti	3,4	3,7	3,7	4,0	3,6	3,7	3,8

Zdroj: <http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak/>

Z pohľadu právnických osôb je najviac subjektov v okrese činných v oblasti obchodu, nehnuteľností a obchodných činností a priemysle. Pomerne silo sú zastúpené aj subjekty v oblasti poľnohospodárstva a lesníctva.

Podniky podľa ekonomických činností podľa SK NACE Rev.2

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a ...	10,9	11,7	11,5	11,1	10,9	11,0	10,8
Priemysel spolu	14,1	13,7	13,2	12,9	12,3	11,9	11,2
Ťažba a dobývanie	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Priemyselná výroba	13,7	13,0	12,6	12,3	11,7	11,3	10,6
Dodávka elektriny, plynu, pary a ...	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3
Dodávka vody; čistenie a odvod ...	0,0	0,3	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3
Stavebníctvo	8,8	8,6	9,6	9,8	10,1	9,7	9,7
Veľkoobchod a maloobchod; oprava ..	27,9	27,9	26,4	26,1	26,3	26,0	26,0
Doprava a skladovanie	4,8	4,1	3,8	3,8	4,2	4,4	5,9
Ubytovacie a stravovacie služby	6,5	6,5	6,3	6,4	5,5	5,9	5,4
Informácie a komunikácia	3,1	3,1	3,4	3,4	4,0	4,6	4,3
Finančné a poisťovacie činnosti	0,4	0,4	0,4	0,4	0,3	0,5	0,4
Činnosti v oblasti nehnuteľností	4,0	3,9	4,4	4,2	4,0	3,8	3,7
Odborné, vedecké a technické činnosti	7,6	8,2	9,0	9,1	9,4	9,9	10,0
Administratívne a podporné služby	4,1	4,2	4,3	4,7	5,1	4,5	4,9
Vzdelávanie	0,7	0,7	0,7	0,9	0,8	0,7	0,7
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	3,5	3,7	3,9	4,1	4,1	4,0	3,9
Umenie, zábava a rekreácia	3,1	2,9	2,6	2,5	2,3	2,1	1,8
Ostatné činnosti	0,4	0,5	0,5	0,5	0,8	1,0	1,3

Zdroj: <http://px-web.statistics.sk/PXWebSlovak/>

Pol'nohospodárska výroba

Z hľadiska pol'nohospodárskeho pôdneho fondu a pol'nohospodárskej výroby patrí riešené územie do administratívnej jednotky Valaská, ktorá je začlenená do okresu Brezno, kraj Banskobystrický. Celková výmera pol'nohospodárskej pôdy je 790,2 ha, z čoho orná pôda zaberá 97,6 ha. Trvalé trávnaté porasty majú zastúpenie – 660,1 ha. Celkový podiel pol'nohospodárskej pôdy na celkovej výmere sa prakticky nemení. Podiel na celkovej výmere má pol'nohospodárska pôda 12,5 %.

Výmera pol'nohospodárskej pôdy v obci Valaská

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
% z celkovej výmery	12,9	12,9	12,9	12,7	12,6	12,6	12,6	12,5	12,5	12,5	12,5
Pol'. pôda - spolu	816,3	815,6	813,9	806,1	797,7	797,6	797,6	790,4	790,3	790,2	790,2
- orná pôda	98,1	97,9	97,9	97,8	97,8	97,8	97,7	97,7	97,7	97,6	97,6
- záhrada	33,0	32,6	32,6	32,4	32,4	32,3	32,4	32,4	32,4	32,4	32,4
- tr. trávny porast	685,2	685,1	683,4	675,9	667,4	667,5	667,4	660,2	660,2	660,2	660,1

Zdroj: 20.3.2016, DataCubes, 2016

Rastlinná výroba

Rastlinná výroba v regióne je zameraná na produkciu obilnín a olejní. Nasledujúca tabuľka prezentuje hektárovú úrodu v regióne. Najvyššiu hektárovú úrodu majú zemiaky, a ich celková produkcia klesla.

Hektárová úroda podľa hospodárske rastliny

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Zrniny spolu	3,65	3,22	2,62	2,87	3,31	3,67	2,02	3,06	3,49	3,10	4,06
Obilniny	3,65	3,00	2,62	2,87	3,31	3,67	2,26	3,06	3,49	3,10	4,06
Olejní	2,56	1,06	1,85	2,24	3,14	2,43	1,72	0,64	0,45	-	3,85
Zemiaky	14,06	15,24	15,85	14,32	17,34	16,60	5,77	12,99	12,16	6,43	11,75
Viacr. krm. na or. p.	4,83	4,15	4,63	4,83	5,84	4,51	5,61	4,19	5,17	4,26	4,59

Zdroj: 20.3.2016, DataCubes, 2016

Živočišná výroba

Nasledujúca tabuľka prezentuje štruktúru a počty hospodárskych zvierat v okrese Brezno. Z hľadiska živočišnej výroby sa okres zameriava hlavne na chov hydiny a oviec. Nasledujúca tabuľka prezentuje intenzitu chovu v okrese.

Intenzita chovu hospodárskych zvierat

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Hov. dob. (na 100 ha pol'. p.)	34,4	32,6	29,8	31,4	34,5	32,8	34,7	32,8	34,9	32,9	34,7
Kravy (na 100 ha pol'. p.)	16,0	15,5	13,4	14,0	15,2	13,7	15,3	14,1	15,7	15,0	16,0
Ovce (na 100 ha pol'. p.)	81,1	75,9	73,9	80,5	88,5	92,6	93,9	96,7	95,9	98,2	98,4
Ošípané (na 100 ha or. pôdy)	84,7	87,1	86,7	78,3	60,8	58,3	54,5	39,5	40,0	36,4	37,5
Hydina (na 100 ha or. pôdy)	622,1	2 237,3	2 480,7	2 485,4	669,4	2 864,2	679,9	2 644,4	2 561,3	2 891,7	2 632,1
Sliepky (na 100 ha or. pôdy)	565,4	562,5	563,5	557,9	597,0	612,7	607,4	598,6	646,1	599,8	622,3

Zdroj: 20.3.2016, DataCubes, 2016

Pol'nohospodárstvo vytvára dobrú základňu pre rozvoj spracovateľského priemyslu i pre rozvoj iných druhov činnosti. Rozhodujúcim determinantom, ktorý ovplyvňuje využiteľnosť krajinskej štruktúry územia, ako aj celý výrobný proces pol'nohospodárskej výroby, je pol'nohospodárska pôda, jej pôdno-agronomické a agrotechnické vlastnosti a vklady spoločnosti na zachovanie a zvýšenie pôdnej úrodnosti.

Služby

Nevýrobné služby sú zastúpené požiarnou zbrojnicou, ktorá vyhovuje svojmu účelu počas celého návrhového obdobia.

Administratíva

Všetky administratívne zariadenia sú sústredené do jedného objektu v centre obce. Táto oblasť občianskej vybavenosti je zastúpená obecným úradom a ďalšími inštitúciami. Uvedené zariadenia sú v

vyhovujúce, aj keď v pôvodných priestoroch. Doporučujeme stavebné úpravy a rekonštrukciu existujúceho objektu, v ktorom sa uvedené zariadenia nachádzajú.

Maloobchod

Súčasná maloobchodná sieť je dostatočne rozvinutá, hlavne v oblasti predaja potravinových a zmiešaných tovarov. Vo veľkej miere sa jedná o malé súkromné predajne. Nepotravinové predajne pokrývajú nároky obyvateľov obce. Zvýšenie počtu obyvateľov a predpokladaná návštevnosť obce hlavne v turistickej sezóne môžu priniesť nároky na zväčšenie plôch maloobchodných zariadení. Pokrytie súčasných a výhľadových potrieb bude realizované na báze súkromného podnikania v samostatných objektoch, prevážne vlastných rodinných domoch.

2.10. ŠKOLSTVO A VZDELANIE

Na základe zákona č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky s účinnosťou od 1. 7. 2002 prešli materské školy, základné školy a základné umelecké školy do zriaďovateľskej pôsobnosti obcí a miest. V súčasnosti sa spoločenské a sociálne zmeny odzrkadlili aj v potrebách kapacít, ako aj racionalizačných opatreniach vzhľadom k ekonomike prevádzkovania týchto zariadení. Boli zredukované počty zariadení i v centre regiónu a záujmovom území. V obci sa nachádza materská škola a neplnoorganizovaná základná škola.

Materská škola

Výchovu a vzdelávanie pre najmenšie deti v obci zabezpečuje Materská škola Valaská. Materská škola poskytuje celodennú výchovu a vzdelávanie deťom od dvoch do šesť rokov a deťom s odloženou povinnou školskou dochádzkou. V prípade záujmu rodičov, deti majú možnosť aj poldennej výchovy a vzdelávania v materskej škole. Cieľom predprimárneho vzdelávania je dosiahnuť optimálnu perceptuálnu – motorickú, poznávaciu a citovo – sociálnu úroveň, ako základ pripravenosti na školské vzdelávanie a život v spoločnosti. Materská škola je materskou školou rodinného typu, je zameraná na rozvíjanie spolupráce s rodinou a smeruje k všestrannému rozvoju osobnosti dieťaťa. Deti sú vychovávané prostredníctvom zdravého životného štýlu k zodpovednejším vzťahom k ochrane zdravia. MŠ úzko spolupracuje s rodičmi detí. Materská škola je rozdelená do 6 tried v ktorých vyučuje 11 učiteliek. V roku 2014 bolo evidovaných v materskej škole 102 detí.

Materská škola											
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
MŠ spolu	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
MŠ spolu - deti	110	115	104	103	108	105	103	104	104	101	102
MŠ - štátne - triedy	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6
MŠ - štátne - učiteľia	10	10	10	10	10	10	10	10	10	11	11

Zdroj: 20.3.2016, DataCubes, 2016

Pre deti boli v roku 2015 zakúpené hračky, učebné pomôcky a záhradné zariadenie v hodnote: 8240 €. MŠ investuje finančné prostriedky na neustále vylepšovanie materiálno - technických podmienok školy, ktoré sú vyhovujúce. Zamestnanec VPP udržiava záhradné zariadenie, ale uskutočňuje aj drobné opravy a údržbu v materskej škole.

Základná škola

Budova je účelovo zriadená pre ročníky 1 - 9, s počtom tried 20. V škole vyučuje 29 pedagogických pracovníkov. V školských priestoroch sa nachádza školský klub detí. Vyučovacím jazykom je slovenčina. V školskom roku 2014 bolo v škole evidovaných 395 žiakov.

Základná škola											
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ZŠ - spolu	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
ZŠ - spolu - žiaci	493	459	438	434	423	425	435	420	424	427	395
ZŠ - triedy	20	19	19	18	18	19	19	19	20	20	20
ZŠ - učiteľia	27	26	27	26	28	26	27	28	28	28	29

Zdroj: 20.3.2016, DataCubes, 2016

Areál školy je veľký. Sú v ňom dve samostatné budovy s učebňami pre I. a II. stupeň, samostatná telocvičňa s dielňami, budova školského klubu detí s jedálňou a školskou kuchyňou. V areáli sú tiež dve ihriská a školský pozemok s altánkom na vyučovanie v prírode. Začiatkom prázdnin 2009 sa začala rozsiahla rekonštrukcia budovy ŠJ a budovy I. stupňa vrámci projektu IQ - ZŠ Valaská, zabezpečenie energetických úspor. Počas prázdnin, ktoré spadali ešte do školského roka 2008/2009 sa na oboch budovách vymenila a zateplila strecha. vymenili sa okná a budovy sa zateplili. Ďalej bolo v rekonštrukcii kúrenie a elektroinštalácia - nové radiátory, nové svietidlá, školský rozhlas. Rekonštrukcia pokračovala v priebehu školského roka 2009/2010 aj v budove II. stupňa. V každej kmeňovej triede pribudla interaktívna tabuľa nová kombinovaná tabuľa, má nové špeciálne učebne chémie a fyziky, všetky priestory sú vymaľované. Celú budovu I. stupňa vybavili novými žalúziami. V priebehu školského roka 2010/2011 nainštalovali a uviedli do prevádzky elektronickej systém evidencie stravníkov, elektronickej systém evidencie dochádzky zamestnancov, všetky triedy II. stupňa sme vybavili novými žalúziami, dokúpili sme nový nábytok do ŠKD, kancelárie riaditeľne, nábytok do jednej triedy, nové elektrospotrebiče do zborovni, televízor s CD prehrávačom do telocvične, náradie do telocvične. V školskej jedálni sú nové veľkokapacitné chladničky. V priebehu roka 2011/2012 dokončili výmenou nábytku v ŠKD, zakúpili nové kombinované tabule do tried I. stupňa, magnetické tabule do špeciálnych učební, začali s rekonštrukciou telocvične výmenou žľabov, okien pod strechou, okien na šatni a malej telocvični, preložili strešnú krytinu na skladoch a natreli fasádu. V priebehu prázdnin začala oprava chodníkov a schodov v areáli. V priebehu roka 2012/2013 zrekonštruovali priestory v telocvični - staré a nefunkčné WC pred dielňami obnovili a zriadili pre upratovačky samostatnú výlievku a umývadlo. V telocvični sa vybrúsili a nalakovali parkety, vymenili obloženie stien a malé kovové okná sa nahradili plastovými, ktoré sa dajú otvoriť aj z podlahy pre lepšie vetranie. Celú telocvičňu vymaľovali. Do všetkých tried I. stupňa a 3 tried II. stupňa sa nainštalovali nepriehľadné rolety pre lepšie zatemnenie. Dokúpili sa náhradné stoly a lavice do tried I. aj II. stupňa a niektoré kabinety sa vybavili novými skriňami. Vymenili sa dvere na všetkých učebniach v obidvoch budovách. V ŠKD sa vybrúsili a nalakovali parkety, vymenili koberce. V roku 2013/2014 sa s pomocou zriaďovateľa opravili schody vedúce k telocvični a z únikových východov, vymenili podlahovú krytinu v 2 triedach II. stupňa, opravili sa dymovody a nainštalovali snežné držiaky. Svietidlá na I. stupni už potrebovali väčšiu opravu, realizovali sa potrebné revízie a opravy. V priebehu prázdnin sa vymenili prasknuté vodovodné potrubie v školskej jedálni a ŠKD. Začala sa rekonštrukcia oplotenia areálu. Dokúpili sa nové skrine do ďalších kabinetov, keramickú tabuľu do školských dielní. V roku 2014/2015 sa vymenili dvere na kabinetoch a ostatných miestnostiach na II. stupni, v ŠKD a v ŠJ. Vymenili sa ďalšie skrine v kabinetoch na oboch stupňoch (spolu 13 ks). V telocvični sa opravovali vyduté parkety a vymenila sa časť lavíc na prezliekanie. V dvoch triedach sa vymenili podlahové krytiny, dokúpili sa zatemňovacie rolety do tried na II. stupni. V ŠJ sa s pomocou zriaďovateľa zabezpečili nové nerezové stoly a opravu kotlov (20.3.2016, <http://zsvalaska.edupage.org/sprava/>).

Základná umelecká škola

Základným poslaním školy je vzdelávať a vychovávať žiakov v umeleckých odboroch. Základná umelecká škola zabezpečuje umeleckú výchovu a vzdelávanie podľa vzdelávacieho programu odboru vzdelávania prevažne pre žiakov základnej školy. Základná umelecká škola môže organizovať aj štúdium pre deti vo veku pred plnením povinnej školskej dochádzky, žiakov stredných škôl a dospelých, poskytuje základné umelecké vzdelanie v súlade s § 17 zákona NR SR č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon), pripravuje na štúdium odborov vzdelávania umeleckého zamerania v stredných školách a v konzervatóriách, ale aj na štúdium na vysokých školách s pedagogickým alebo umeleckým zameraním. Vyučovanie prebieha v individuálnej a skupinovej forme, počty žiakov v jednotlivých vyučovacích predmetoch určujú učebné plány na školský rok. V škole sa vyučuje v týchto umeleckých odboroch: Výtvarný odbor, Hudobný odbor, Tanečný odbor. V školskom roku 2013/2014 absolvovalo štúdium v Základnej umeleckej škole spolu 13 žiakov. Na I. stupni absolvovalo: v hudobnom odbore 6 žiakov, vo výtvarnom 3 žiaci. a II. stupeň základného štúdia v hudobnom odbore 3 žiaci. Na štúdium v školskom roku 2014/2015 k 15.9.2014 nastúpilo v hudobnom odbore: do prípravného štúdia 36 žiakov, do 1. ročníka 1.časti- ISCED 1B I. stupňa 39 žiakov. V tanečnom odbore nastúpilo do 1. ročníka 1.časti I. stupňa 19 žiakov. Vo výtvarnom odbore nastúpilo do prípravného štúdia 7 žiakov a do 1. ročníka 1.časti I. stupňa 27 žiakov. V hudobnom odbore sa podarilo zvýšiť umeleckú úroveň a počet verejných vystúpení, zviditeľniť ZUŠ nielen v obci Valaská ale aj v širšom okolí. Vo výtvarnom odbore sa žiaci sa prezentovali výstavami svojich prác počas vianočného, jarného a absolventského koncertu ako aj predajnou výstavou na vianočných trhoch obce Valaská. Keďže tanečný odbor sa otvoril len v septembri 2014 žiaci tohto odboru sa samostatne ešte

nestihli prezentovať, ale zapojili sa do slávnostného vianočného koncertu, kde veľmi dobre naštartovali svoju činnosť. Plánujú sa zapojiť do tanečnej súťaže v druhom polroku školského roka 2014/2015 a samostatnou prezentáciou ukončia školský rok (SOH ZUS, 2014, 2-12).

2.11. SOCIÁLNA SFÉRA

Sociálne služby sa poskytujú v zariadeniach sociálnych služieb, ktorých zriaďovateľmi je obec, fyzické a právnické osoby, a ostatné orgány miestnej štátnej správy a samosprávy. Tie poskytujú sociálne služby v zmysle zákona NR SR č. 448/2008 o sociálnych službách z. z. v znení neskorších predpisov. Sociálna starostlivosť je občanom poskytovaná poskytovaním rôznych sociálnych dávok, ktoré vypláca ÚPSVaR v Brezne, opatrovateľskú službu občanom na to odkázaným zabezpečuje zo zákona obec.

Obec v rámci originálnych samosprávnych kompetencií poskytuje opatrovateľskú službu obyvateľom obce. Obec zabezpečuje dohľad nad nesvojprávnymi občanmi (spolupráca s okresným súdom), plní funkciu osobitného príjemcu sociálnych dávok a pomoc v krízových situáciách (živelná pohroma, rodinná tragédia....). Nasledujúca tabuľka prezentuje kapacitu a dostupnosť sociálnych služieb v okrese Brezno.

Sociálne zariadenia podľa typ ukazovateľa, rok a územie

Okres Brezno	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Počet zariadení	9	9	11	12	12	17	18	18	20	19	16
Počet miest k 31.12 spolu	489	503	535	521	565	555	588	633	592	600	578
P.m. v domov. dôchodcov	176	175	175	161	161	139	142	103	124	111	103
P.m. v DSS pre pos. dosp.	99	113	217	223	241	227	247	292	224	307	294
P.m. v DSS pre postih. deti	143	142	47	45	40	16	32	62	32	32	24
P.m. v zar. pre seniorov	71	73	82	78	89	91	93	94	102	105	112

Zdroj: 20.3.2016, DataCubes, 2016

Detský domov Valaská

V posledných rokoch domov prešiel cestu transformácie na detský domov rodinného typu. Deti sú rozdelené do skupín, kde sa zapájajú do každodennej starostlivosti o domácnosť, získavajú bežné zručnosti, sú vedené k zodpovednosti a súdržnosti. Dôraz kladie na výchovu, pri ktorej uplatňuje individuálny prístup. V súčasnosti poskytuje komplexnú starostlivosť 66 deťom v štyroch samostatných skupinách, jednej špecializovanej samostatnej skupine pre deti ťažko zdravotne postihnuté, jednej špecializovanej samostatnej skupine pre deti s duševnou poruchou a v profesionálnych rodinách. Špecializované samostatné skupiny sú umiestnené v budove detského domova vo Valaskej, ďalšie štyri vysunuté organizačné jednotky sú v bytoch v Brezne a v rodinných domoch v Brezne a v Čiernom Balogu. O deti v samostatných skupinách sa starajú vychovávatelia a pomocní vychovávatelia, v špecializovanej samostatnej skupine pre deti s duševnou poruchou vychovávatelia, opatrovatelia a pomocný vychovávateľ, v špecializovanej skupine pre deti TŽP poskytujú starostlivosť zdravotné sestry a opatrovatel'ky. Snahou všetkých zamestnancov je vytvoriť pre deti najoptimálnejšie prostredie pre zdravý vývin, poskytnúť im čo najviac lásky a porozumenia, všepiť im vedomosti a zručnosti, ktoré im pomôžu pripraviť sa na samostatný život (20.3.2016, <http://www.detskydomovalaska.sk/>).

Trendy

Sociálne služby pomáhajú v kritických situáciách jednotlivcom, rodinám alebo určitým skupinám občanov zvládnuť starostlivosť o seba alebo o domácnosť a podporujú tak pozitívnu spoločenskú atmosféru v komunite. Význam sociálnych služieb nie je dôležitý len vzhľadom na množstvo ľudí, ktoré ich potrebuje, ale hlavne preto, že bez ich pôsobenia by časť občanov nemala možnosť podieľať sa na spoločenskom živote, nebolo by možné uplatnenie ich ľudských a občianskych práv a dochádzalo by k ich sociálnemu vylúčeniu. Programové vyhlásenie vlády (ďalej len PVV) na roky 2010-2014 z augusta 2010 s hlavným odkazom Občianska zodpovednosť a spolupráca. V sociálnej oblasti sa vláda sústreďuje na podporu životnej úrovne obyvateľstva, a to aj v komplikovanej situácii prebiehajúcej hospodárskej krízy. Vláda SR nebude kopírovať sociálno-ekonomický model žiadnej inej krajiny, ale bude hľadať inšpiráciu v tých krajinách, ktoré dokázali v konkrétnych oblastiach rýchle a dlhodobé udržateľné úspechy. Vláda SR považuje za kľúčové vytvárať podmienky na zvyšovanie kvality života ľudí. Systém sociálnych služieb na Slovensku neprešiel po roku 1990 radikálnou zmenou. Politika všetkých doterajších vlád sa orientovala prevažne na udržanie prevádzky existujúcich pobytových zariadení bez toho, aby od nich požadovala vyššiu kvalitu poskytovaných služieb, efektívnejšie hospodárenie s verejnými zdrojmi, či väčšiu samostatnosť. Vyhlásený program humanizácie služieb v praxi znamenal len znižovanie kapacity zariadení, čo ešte viac zvýšilo napätie medzi ponukou a dopytom. Mnohé zariadenia nedosahujú základné priestorové normy ani po znížení kapacity. Jediným transformačným prvkom v systéme sociálnych služieb je zrušenie monopolu štátu na ich poskytovanie. Súkromní poskytovatelia sociálnych služieb v oveľa väčšej miere ako verejní študujú skúsenosti a nové trendy v krajinách Európskej únie. Súkromní poskytovatelia služieb však v súčasnosti ešte nezabezpečujú taký podiel služieb, aby výrazne ovplyvňovali a menili charakter celého systému. Vyššia dynamika rastu súkromných služieb sa nedosahuje aj kvôli vysokej organizačnej roztrieštenosti súkromných poskytovateľov. Budovanie sietí služieb jedným zriaďovateľom postupuje pomaly. Sociálne služby pre seniorov sú v každej krajine dôležitou časťou systému sociálnej ochrany a ročne sa vynakladá na systém značná časť finančných prostriedkov. Sociálne služby je možné poskytovať v domácom prostredí formou opatrovateľskej služby, resp. v zariadeniach pre seniorov. V niektorých krajinách sú služby

decentralizované, v niektorých sú pod kuratelou štátu. Všetky krajiny prešli transformáciou v tejto oblasti (11.6.2012, http://www.mesa10.sk/index.php?action=module&id=modcontent&content_id=261). Medzi hlavné trendy v poskytovaní patria:

- deinštitucionalizácia sociálnych služieb,
- postupné znižovanie kapacity zariadení sociálnych služieb,
- prevádzkovanie zariadení s nízkou kapacitou (zariadenia rodinného typu, zariadenia s kapacitou nižšou než 40 miest),
- transformácia veľkokapacitných zariadení na zariadenia s nižšou kapacitou,
- podpora terénnych a ambulantných sociálnych služieb a sociálnych služieb v zariadeniach s týždenným pobytom.
- individualizácia poskytovania sociálnych služieb na základe osobných potrieb prijímateľov,
- vymedzenie práv prijímateľa a povinností prevádzkovateľa
- legitimizácia kvality sociálnych služieb a formulovaní podmienok, ktoré majú kvalitné služby spĺňať (i keď nie sú známe podmienky hodnotenia kvality sociálnych služieb)
- rozšírenie spektra poskytovaných sociálnych služieb
- koncepčný prístup k plánovaniu a stratégii rozvoja sociálnych služieb, komunitnom rozvoji komunitnom pláne a rozvoji terénnych sociálnych služieb ako nástroja poskytovania sociálnych služieb v obci (14.6.2012, <http://www.shr.sk/pages/casopishumanita/archiv/humanitaplus/P200905.pdf>).

Podpora zotrvania klienta v prirodzenom prostredí rozvojom terénnych sociálnych služieb

Dôvodom stanovenia tejto priority je skutočnosť, že terénne sociálne služby sú podľa dostupných štatistických údajov nedostatočne rozvinuté a na celom území Slovenska ide o sociálne služby, ktoré sú nedostatkové alebo úplne chýbajú. Rozvoj tejto formy sociálnej služby je v súlade s požiadavkami a princípmi uplatňovanými v ES v rámci modernizácie sociálnych služieb. V rámci tejto priority je nevyhnutné sa osobitne zamerať na terénnu sociálnu službu pre osoby odkázané na pomoc inej osoby, ktorej poskytovanie podľa dostupných údajov klesá aj napriek zvyšujúcemu sa dopytu po tejto sociálnej službe. Aj napriek tomu, že občan, ktorý o túto sociálnu službu požiada a splní hmotnoprávne podmienky poskytovania opatrovateľskej služby, jeho nárok často nie je uspokojený. Nemenej dôležité je zamerať sa na rozvoj tých terénnych programov a sociálnych služieb, ktorých cieľom je sociálna inklúzia znevýhodnených osôb z dôvodu nezabezpečenia základných životných potrieb.

Rozvoj ambulantných sociálnych služieb a pobytových sociálnych služieb v zariadení s týždenným pobytom

Zámerom stanovenia tejto priority je postupná deinštitucionalizácia sociálnych služieb, s prihliadnutím na potreby a schopnosti klienta, s cieľom poskytovať mu sociálne služby v jeho rodinnom alebo komunitnom prostredí. Poskytovanie ambulantných sociálnych služieb a sociálnych služieb v zariadení s týždenným pobytom umožňuje rozvíjať rodinné a spoločenské vzťahy klienta a primerane 13 jeho individuálnych schopnostiam a možnostiam aj jeho zaradenie sa do spoločenského a pracovného života.

Zvýšenie kvality a humanizácia poskytovaných sociálnych služieb prostredníctvom rekonštrukcie, rozširovania, modernizácie a budovania zariadení sociálnych služieb

Požiadavka humanizácie a modernizácie sociálnych služieb SR reaguje na trendy uplatňované EÚ v tejto oblasti, ktorých cieľom je zabezpečiť pre klientov kvalitné sociálne služby. V praxi to znamená zabezpečenie prístupnosti k sociálnym službám, a to aj z hľadiska prostredia, v ktorom sa sociálne služby poskytujú. Táto povinnosť vyplýva poskytovateľom sociálnych služieb aj priamo zo zákona o sociálnych službách a má umožniť prijímateľom sociálnych služieb prístup k fyzickému prostrediu, priestorom a budovám, v ktorých sa poskytujú sociálne služby a zabezpečiť minimálne požiadavky a štandardy bývania. Ide najmä o odstránenie architektonických bariér v priestoroch a budovách, v ktorých sa poskytujú sociálne služby a to v interiéroch, rovnako aj v exteriéroch a zabezpečenie ich materiálne technickej vybavenosti, najneskôr do 31. 12. 2013.

Vzdelávanie zamestnancov v oblasti sociálnych služieb

Jedným z cieľov novej právnej úpravy poskytovania sociálnych služieb je zabezpečiť ich profesionálny výkon a teda aj zvýšiť kvalitu poskytovaných sociálnych služieb. Jedným zo základných predpokladov dosiahnutia tohto cieľa je vzdelávanie zamestnancov sociálnych služieb v rámci potreby splnenia kvalifikačných predpokladov pre výkon sociálnej služby a zároveň ich ďalšie vzdelávanie a prehlbovanie kvalifikácie.

2.12. ZDRAVOTNÍCTVO

Vzhľadom k počtu obyvateľov je zdravotnícka vybavenosť v obci nevyhnutná. Základné zdravotné služby pre obyvateľov obce zabezpečuje zdravotnícke stredisko. V stredisku majú ordináciu praktický lekár pre dospelých, praktický lekár pre deti a stomatológ. V obci sa nachádza aj prevádzka lekárne.

Zdravotnícke služby											
obec Valaská	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
lekárne	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
SAPL pre dospelých	0	0	1	0	1	1	1	1	2	1	1
SAPL pre deti	0	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1
Stomatologická ambulancia	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1

Zdroj: 20.3.2016, DataCubes, 2016

V roku 1959 v súvislosti s dostavbou bytového bloku na Štúrovej ulici č. 481 sa v jeho prízemí zriadilo projektovo pripravené Zdravotné stredisko, s plánovaným obvodným lekárom pre dospelých, zubným lekárom, obvodným detským lekárom a lekárňou. Obvodný lekár, zubný lekár a lekárne začali

pracovať prakticky hneď po kolaudácii. V roku 1965 začala pracovať aj obvodná detská ambulancia, a všetko to slúži v pozmenených obmenách dodnes (20.3.2016, <http://www.valaska.sk/detska-ambulancia.html>).

2.13. ŠPORT

Obec Valaská má pomerne obmedzené možnosti v oblasti športu, aj keď sú tu činné viaceré športové kluby. V obci je činný obecný futbalový klub, Stolnotenový oddiel a Klub biatlonu Valaská – Osrblie. V pôvodnej časti obce na pravom okraji cesty I/66 sa nachádza futbalové ihrisko 120 – 75 m a menšia tréningová plocha v smere na Podbrezovú. V časti Valaská – sídlisko sa nachádzajú 2 športové ihriská – 1 multifunkčné o rozmere 20 x 40 m a tenisový kurt o rozmere 35 x 20 m. Väčšia betónová hracia plocha je vybudovaná v areáli základnej školy, tu sa nachádza aj školská telocvičňa.

Štatistiky

Najpopulárnejším športom dospelých Európanov je cyklistika, ktorú uprednostňujú Maďari, Slováci, Chorváti, Estónci, Lotyš a Litovčania. Ďalšou obľúbenou športovou disciplínou je beh (Slovinsko – 45 %). Najobľúbenejším tímovým športom je futbal. Na Slovensku patrí medzi najrozšírenejšie športy rýchla chôdza – 47 % a bicyklovanie 22 %. Spomedzi športov detí najviac obľubujú futbal – 16 – 25 %), po ňom nasledujú basketbal, tanec a plávanie – 16 – 19 %). Ak športujú s deťmi aj rodičia, európske deti zvyčajne trávia voľný čas cyklistikou (47 % – Slovensko) a hraním hier, ako je naháňačka a schovávačka, ale aj tímovými hrami, napríklad futbalom alebo volejbalom (Slovensko – 47 %) a plávaním (Slovensko – 34 %) (12.6.2012, <http://tlacovespravy.wordpress.com/2012/06/01/prieskum-sport-v-zivote-mladych-europanov>). Nasledujúca tabuľka prezentuje vekovú štruktúru pravidelne športujúcich podľa pohlavia. Podporu športu je potrebné cielene smerovať podľa vývoja jednotlivých vekových skupín obyvateľov.

Veková štruktúra pravidelne športujúcich				
	ženy		muži	priemer
15-24	52		45	49
25-39	36		43	40
40-54	39		39	39
55-69	38		36	37
70+	18		48	33

Zdroj: 10.6.2012, http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_334_fact_sk_en.pdf

Ako prezentuje predchádzajúca tabuľka, najsilnejšie skupiny pravidelne športujúcich sú od 15 do 24 a 25 do 39 rokov. Špeciálnu skupinu tvoria muži nad 70 rokov, ktorým je potrebné venovať patričnú pozornosť.

2.14. KULTÚRA

Kultúrne podujatia obce a jej obyvateľov sa realizujú v miestnom kultúrnom dome. Návštevnosť zariadenia kultúry závisí od viacerých faktorov. Z hľadiska kvality priestoru a prevádzkových podmienok sa predpokladá budúca potreba riešenia ďalšej modernizácie najmä technického vybavenia na kvalitatívne vyššej úrovni, pretože objekt kultúrneho domu je v súčasnosti v nevyhovujúcom technickom stave. V návrhu riešenia sa počíta s možnosťami zriadenia klubových foriem využitím kultúrneho zariadenia, s možnosťou využitia ako viacúčelového zariadenia pre kultúrne, zábavné a športové účely. V obci sa organizujú kultúrne podujatia. V súčasnosti sa v obci nachádza verejná knižnica. V obci sú činné kultúrne spolky. Z pravidelných kultúrnych akcií sa v obci usporadúvajú slávnosti pri príležitosti Dňa detí, Dňa matiek, Mikuláša, atď.. Z iných pravidelných kultúrnych akcií je to hlavne posedenie s dôchodcami v čase Vianoc. V obci sú uskutočňované aj nepravidelné folklórne podujatia. V obci sa dodržiavajú aj staré tradície a zvyky, ako nosenie krojov na významné sviatky. V obci sa nachádza 1 kostol, ktorý pokrýva náboženskú duchovnú stránku kultúrneho života v obci.

Verejná knižnica

Obecná knižnica je verejná knižnica A. A. Baníka, ktorá poskytuje služby širokej verejnosti. Jej hlavnou úlohou bolo: utvárať a sprístupňovať univerzálny knižničný fond, poskytovať základné knižnično-informačné služby. V obci bolo v roku 2014 evidovaných 171 čitateľov a knižničný fond tvorilo 19833 knižných titulov.

Verejná knižnica												
obec Valaská	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	
Počet zariadení	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1

Počet knižných jednotiek	23 126	23 315	23 424	22 719	22 814	22 871	22 506	21 151	19 662	19 737	19833
Počet užívateľov	310	275	237	261	209	205	199	182	168	160	171
Zdroj: 20.3.2016, DataCubes, 2016											

Miestny odbor Matice slovenskej vo Valaskej

Miestny odbor Matice slovenskej vo Valaskej bol založený 12.2.1922 a mal 30 členov. Prvým predsedom bol učiteľ Zafka. Dnes má členská základňa 149 členov v obci a 25 členov v miestnej časti Piesok, ďalej kolektívneho člena žiakov ZŠ a ďalšieho kolektívneho člena – žiakov SZŠ Valaská. Výbor pozostáva z 13 členov. Už tretie volebné obdobie vedie MO predsedníčka Ing. Anna Fischerová. Činnosť je zameraná na rozvíjanie matičných dejín obce, zvyšovanie vzdelanosti a kultúrnej úrovne obyvateľov, do pozornosti sa dávajú tradície, zvyky, obyčaje a jedlá tak obce, ako aj celého regiónu. Temer každá činnosť je v spolupráci s Miestnym kultúrnym strediskom, ktoré koordinuje jednotlivé aktivity všetkých zainteresovaných na danej akcii. Veľkú odozvu medzi matičiarimi majú: Vynášanie Moreny do Hrona, Deň matiek, Deň detí, Jánske ohne, Páračky, Stavanie májov, Tkanie plátna a pokrovcov na krosnách s ukážkami v Izbe pamätí, Pečenie vianočných oblátok pre matičiarky ale aj pre kolektívnych členov zo škôl, Pečenie a zdobenie perníkov, Matičné plesy, Valaštianska hudobná jeseň, Koncerty, stretnutia s rodákmi- významnými osobnosťami obce. V roku 2002 bol učiteľom Jánom Jenčom a Ing. Fischerovou založený Miešaný spevácky zbor MS. Naviazal tak na tradície matičného zboru z roku 1923. Zbor má 40 členov a pod dirigentskou taktovkou pána Jána Jenču a Mgr. art. Adriany Bundovej spieva piesne hymnické, národné, ľudové, ale aj skladby svetových skladateľov. Vystupuje pre spoločenských udalostiach obce, regiónu, Slovenska. V rámci družobných stykov spieval spolu s DH aj na Morave. Snahou všetkej práce MO MS vo Valaskej je pevne stavať na základoch spoločenskej a mravnej etike nášho národa (15.3.2016, <http://www.valaska.sk/miestny-odbor-ms.html>).

Miešaný spevácky zbor LIPKA pri MOMS vo Valaskej

Miešaný spevácky zbor vznikol 4.11.2002, s cieľom oživiť tradíciu matičného zboru a duchovnú hodnotu občanov. Spevácke skúšky sa konajú pravidelne každú stredu vo večerných hodinách, podľa potreby aj častejšie. Neodmysliteľnou súčasťou každej skúšky je dychová a hlasová rozcvička. Dnes má spevácky zbor približne 36 členov. Hudobný repertoár sa každoročne rozširuje vďaka odbornému vedeniu, ako i osobité čítanie speváckeho telesa. Spevácky zbor interpretuje diela rôznych žánrov: piesne národné - vlastenecké, hymnické, ľudové, chrámové, skladby z tvorby svetových autorov a taktiež z vlastnej tvorby. Takmer už po polročnom intenzívnom nácviku sa zbor úspešne prezentoval pred širším publikom v Martine v júli 2003 pri príležitosti 140. výročia vzniku Matice Slovenskej. Každoročne v lete sa spevácky zbor zúčastňuje festivalu Dychových hudieb a na jeseň festivalu Hudobnej jesene vo Valaskej. Pravidelne sa zúčastňuje prehliadky festivalu Matičných speváckych zborov, Horehronských slávností zborového spevu v Brezne s medzinárodnou účasťou. V našej obci sa zúčastňuje spoločensky - významných podujatí (oslobodenie obce, oslavy SNP a iné) ako aj kultúrno - tradičných podujatí vo vianočnom, fašiangovom a veľkonočnom období. Počas svojho trvania Miešaný spevácky zbor absolvoval množstvo vystúpení, koncertov vo Valaskej, Brezne, Hronci, Piesku, Podbrezovej, Lopeji, Hornej Lehote, Predajnej, Bacúchu, Brezovej pod Bradlom, Kanianke a Mýte pod Ďumbierom. Spevácky zbor obohatila aj spolupráca s Dychovým orchestrom - Valaská, ktorá sa rozšírila i za hranice - na Moravu, kde viackrát spoločne prezentovali svoje umenie. Taktiež prijali spoločné pozvanie do Nitry a na Sliačske kultúrne leto. V novembri 2006 pri príležitosti 50. výročia založenia Dychového orchestra vo Valaskej sa predstavil spevácky zbor ako hosť na Slávnostnom koncerte vo Valaskej so spoločnými skladbami pod dirigentskou taktovkou J. Jenču. Pri príležitosti tohto jubilea sa zbor zúčastnil nahrávania prvého CD nosiča. Priaznivci dychovky a zborového spevu si tak môžu spoločne vypočuť zaujímavé skladby z rôznych žánrov vďaka veľkej podpory a úsilia oboch vedúcich telies, zvukového majstra R. Čunderlíka, všetkých účinkujúcich ako aj finančných sponzorov (15.3.2016, <http://www.valaska.sk/spevokol-lipka-pri-moms.html>).

Tanečný orchester Valaská

Je priamym pokračovateľom Dychového orchestra Valaská, ktorý vznikol v roku 1956. V r. 2012 prichádza podstatná zmena v hudobnom zameraní na modernejšie swingové skladby a transformácia orchestra na tanečný orchester, resp. bigband. Dôvodom bol nedostatok hráčov. Začalo nacvičovanie nového repertoáru, ktorý sa od septembra 2012 dával dokopy, zháňali sa nové noty, skladby, pomohli miestni hudobníci-aranžéri, ako Ján Bartánus (stále hrá na pozaunu), Miloslav Hlaváček, Pavel Šianský. Tanečný orchester sa zameriava na slovenské a svetové evergreeny, známe populárne skladby inštrumentálneho charakteru, ale aj so spevom. Prvýkrát sa Tanečný orchester predstavil verejnosti na Festivale dychových hudieb Valaská 2013 a už tu sa ukázalo, že rozhodnutie hrať inú muziku, bolo správne. Ešte v septembri tohto roka sa orchester zúčastnil festivalu Gemerská krídlovka v Rimavskej Sobote a do konca roka 2013 nacvičil ešte skladby na Vianočný koncert, ktorý zožal taktiež veľký úspech. Cvičilo sa ďalej a nové skladby a piesne orchester predviedol na májovom koncerte Večer plný hitov, taktiež úspešne. Spolu s orchestrom sa ako hostia predstavili aj skvelí tanečníci z Faber dance teamu. Víziou orchestra je hrať hudbu tanečnú, na počúvanie, hrať hity svetové aj slovenské, slávne ale aj zabudnuté, hudbu swingovú, hudbu časov minulých, ale aj súčasné populárne skladby, hrať na festivaloch, plesoch, zábavách, možno i tanečných podujatiach, alebo len tak, ľudom pre radosť (15.3.2016, <http://www.valaska.sk/tanecny-orchester-valaska.html>).

Kultúrne pamiatky

Slovenský ústav pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody eviduje tieto sakrálné pamiatky v obci Valaská:

Kostol sv. Martina biskupa – pôvodne gotický kostol z druhej polovice 15. storočia. Stavebne upravovaný v rokoch 1612 – 1615, sakristia, veža a klenby v 19. storočí. Východne orientovaná stavba s polygonálne zakončeným presbytériom, obdĺžnikovou loďou s prestavanou vežou. Priestory klenuté hrebienkovými klenbami a valenou klenbou. Čelná fasáda má pristavenú mohutnú zvonnicu pod vežou. Na západnej lodi renesančné sgrafito, datované do roku 1614. Bočné fasády hladké, na vonkajšku presbytéria oporné piliere. Interiér neoslohový zo začiatku 20. storočia. Kostol dal postaviť pán Ľupčianskeho zámku Kašpar Tribel. V roku 1969 bol kostol reštaurovaný akademickým maliarom Ľudovítom Stropachom.

Kaplnka sv. Jána Krstiteľa – neskoroklasicistická kaplnka z roku 1846 sa nachádza uprostred obce. Je murovaná so štvorcovým pôdorysom, polkruhovo zakončená. Fasády členené pilastrovými. Plastika sv. Alžbety (barok) je z druhej polovice 18. storočia. V interiéri sú sochy sv. Šebastiána a Rócha, klasicistické zo začiatku 19. storočia.

Kaplnka Kalvárie – malá murovaná stavba z 19. storočia s polkruhovo otvorenou čelnou strechou, zaklenutá krížovou hrebienkovou klenbou. Fasáda má lizenové orámovanie. Vnútri je súsošie Kalvárie z 18. storočia, polychrómovaná drevorezba skladajúca sa z Krista na kríži, plastiky Márie, sv. Jána ev. a z dvoch žoldnierov po staranách.

Kaplnka sv. Františky Rímskej z roku 1841

Kaplnka sv. Antona Poduánskeho "V tuneli", ktorú v roku 1896 postavili taliansky robotníci pri stavbe železničnej trate Podbrezová – Brezno (15.3.2016, <http://www.valaska.sk/kulturne-pamiatky.html>).

Trendy

Komplex opatrení na podporu súkromnej voľby domácností by mal v budúcnosti:

- stimulovať lepšie „previazanie“ súkromných výdavkov domácností s verejnými zdrojmi podpory kultúry. Určitá časť tejto podpory kultúrnych zariadení ponúkajúca svoje aktivity pre verejnosť musí byť variabilná, závislá od toho, či vyvolala odozvu, ktorá sa prejavuje vo veľkosti návštevnosti ap. Akými metódami to prepočítať je iná otázka: či u divadiel napr. podľa počtu obsadenosti ponúkaných miest, počtu repríz ap. Pokračovať by sa malo sofistikovanejšie s experimentom „kultúrnych poukazov“
- zefektívniť systém dlhodobiejšieho viazania subjektu stimulovaného trhového dopytu (cieľových skupín súčasných i budúcich „spotrebiteľov“ kultúry so stimulovanou trhovou ponukou kultúrnych inštitúcií
 - rozšíriť systém permanentiek
 - rozšíriť systém kultúrnych poukazov aj pre zamestnancov súkromných a verejných inštitúcií (a dotáciami ich kryť zo sociálneho fondu a u firiem aj z iných zdrojov)
 - uplatňovať bonusové body na cenu vstupenky, za ktoré návštevník po určitom počte dostane bezplatnú (alebo výrazne zľavnenú) vstupenku
 - last minute zľavy na očakávanú nevyužitú ponuku
 - zaviesť výrazne diferencované ceny na dopoludňajšie a popoludňajšie predstavenia (s prioritou pre dôchodcov a deti aj so sprievodom)
- zlepšiť využívanie stykov s podnikovým svetom ekonomiky pri podpore ich firemnej identity aj návštevou kultúrnych zariadení
- podporiť „umelecké školenie“ detí mimo školy ako budúcich aktívnych subjektov trhového dopytu zavedením odpočítateľnej položky z daňového základu domácnosti za tieto výdavky
- radikálne zlepšiť celý systém marketingu verejných kultúrnych inštitúcií (vo väzbe na odporúčanie č. 1 a č. 3)
- radikálne zlepšiť strategický manažment kultúrnych inštitúcií (v prepojení na prognózovanie ich vývoja, na manažment rizika podmienok ich ekonomického vývoja atď.)
- významne zlepšiť systém školskej a mimoškolskej výchovy mládeže ku kultúre (12.6.2012, <http://www.nocka.sk/uploads/fd/c5/fdc56b5295544adb7e3625632921405f/4-monitoring-vysledkov-kp-2005-2008-no6-7-2009.pdf>).

2.15. UBYTOVACIE ZARIADENIA

Priamo v obci sa nachádzajú 2 ubytovacie zariadenia. Ubytovacie zariadenie Apartmán u Šárky sa nachádza v obci Valaská, 4 km od Brezna, a okrem sauny a slnečnej terasy ponúka aj záhradu s grilom. V celej budove je k dispozícii bezplatné Wi-Fi pripojenie na internet. Počas pobytu možno taktiež zadarmo využívať súkromné parkovisko. Lyžiarske stredisko Chopok Juh Srdiečko je vzdialené necelých 17 km. Všetky apartmány majú obývací priestor so satelitnou TV s plochou obrazovkou, DVD prehrávačom a krbom. Súčasťou každého z nich sú vlastná kúpeľňa, plne vybavená kuchyňa a balkón. Do lyžiarskych stredísk Tále, Mýto pod Ďumbierom a Hronec sa dostanete autom za necelých 10 minút. Najbližší obchod s potravinami sa nachádza 1 km a najbližšia reštaurácia 3 km od ubytovacieho zariadenia (20.3.2016, <http://www.booking.com/hotel/>). Druhým ubytovacím zariadením je dom na okraji obce Valaská – Chalupa Anton - 3-lôžková izba, 4-lôžková izba, spoločenská miestnosť, TV-kábl., kúpeľňa s WC, kuchyňa (elektrická dvojplatnička, chladnička, MV rúra, kávovar, rýchlovarná kanvica). Záhradné posedenie. Elektrické kúrenie. Parkovanie vo dvore. Obchod 150m. Reštaurácia 200m. Autobus 300m. Vlak (stanica Valaská) 300m (20.30.2016, www.limba.com).

2.16. STRAVOVACIE A REŠTAURAČNÉ SLUŽBY

V obci sa nachádza niekoľko stravovacích zariadení a podnikateľov ktorí sa zaoberajú okrem iných činností aj gastronomickými službami: Peter Lepieš, Nám. 1.mája 461/10, 976 46 Valaská, ŽP - Gastro servis, s.r.o., Mierová 39321, 976 46 Valaská, Ľubomír Štubňa, Nám.1.mája - hotel Perla , 976 46 Valaská, Pavel Burian - BURMETAL, TDH 444/37, 976 46 Valaská, Svetozár Slivka - Krčma u Pltníka, Cesta osloboditeľov 103, 976 46 Valaská, SUP Slovakia, s.r.o., TDH 457/28, 976 46 Valaská, Ondrej Tepličan, Piesok, Strojárska 298/17, 976 43 Valaská, PM - plus s.r.o., Hronská 421/63, 976 46 Valaská, NT - Tomáš Náther, Hronská 417/49, 976 46 Valaská, PERLA GASTRO, s.r.o., Nám. 1.

mája 460/8, 976 46 Valaská, Róbert Oboňa, Hronská 427/30, 976 46 Valaská, Silvia Fortiaková - KOLIBA GROŠ, Hronská 426/34, 976 46 Valaská, Zdenko Troliga, Námestie 1.mája 460/8, 976 46 Valaská. Najväčšie zariadenia sú Koliba Groš, Perla Gastro a ŽP – Gastroservis:

ŽP - Gastroservis, s.r.o. vznikla 19.10.1995, transformáciou prevádzky Závodného stravovania Železiarní Podbrezová a.s.. Spoločnosť podniká v oblasti stravovania. Vďaka kvalite služieb v oblasti stravovania, záujem o služby poskytované touto spoločnosťou stúpol. Prejavilo sa to zvýšením objemu výroby jedál ako aj nárastom obrátu v kantínach (20.3.2016, <http://www.zelpo.sk/gastro/index.html>).

Perla – Gastro, s.r.o. - firma sa zaoberá poskytovaním služieb v oblasti stravovania od roku 1997. V súčasnosti poskytuje závodné stravovanie asi pre 50 väčších i menších firiem, v mieste sídla firmy ponúka denné menu, zabezpečuje rodinné a firemné oslavy. Poskytuje celodennú stravu aj pre domovy sociálnych služieb vrátane víkendov a sviatkov, zabezpečí dovoz teplej stravy, mrazenej a chladenej stravy v rámci celej Slovenskej republiky. Zabezpečuje recepcie a veľké športové a kultúrne akcie ako napr. Svetový pohár v biatlone, kde denne stravuje cca 2500 ľudí formou švédskych stolov a recepcií, Zraz motorkárov v Osrblí - asi 3500 účastníkov, Deň stromu v Čiernom Balogu - asi 10 000 účastníkov, recepcie s účasťou vládnych činiteľov. V súčasnosti poskytuje služby v dvoch prevádzkach - vo Valaskej a Harmanci. Okrem týchto služieb spoločnosť PERLA GASTRO ponúka ubytovanie v prázdninovom dome Perla v Osrblí v Slovenskom Rudohorí (20.3.2016, <http://perla-gastro.sk/>).

2.17. CESTOVNÝ RUCH

Obec Valaská nie je významným strediskom cestovného ruchu. V jej bezprostrednom okolí sa však nachádza množstvo atraktivít od prírodných cez technické, kultúrne a športové. Z prírodných ide napr. o Bystriansko – valaštiansky kras, ktorý sa nachádza severne a východne od Valaskej, na ploche skoro 8 km² vo vápencovo – dolomitickom masíve Chodorovho vrchu a Lipovej. Hĺbkovou eróziou Bystrianky a Čierneho Hrona začala pozdĺž puklín do podzemia prúdiť voda z okolitých tokov. Pukliny sa vodnou eróziou začali rozširovať a vznikli jaskyne – známa Bystrianska jaskyňa a v prípade Čierneho Hrona jaskyne na Lipovej. Pre povrchový kras sú typické škrapy, závrty, prepادلiská a priepasti, skalné brány a mosty, komíny, stále aj periodické vyvieračky, ponory a suché doliny. Škrapové polia sa nachádzajú v dolne Stodôlky, menšie škrapové územia sú na Lipovej. Bystrinský závrť je 164 m hlboký. Zaujímavým prírodným útvarom vo Valaskej je Prepadlisko. Príkladom skalnej brány a mosta je zrútený závrť pre Veľkej jaskyni na Lipovej. Množstvo krasových komínov sa nachádza v Udiery a Potôčkoch. Miestny obyvatelia ich podľa teploty a prúdenia vzduchu nazývajú studené a teplé diery. Nezamrzajúca vyvieračka Tajch sa stala dominantným faktorom osídlenia pravdepodobne už od paleolitu. Periodická vyvieračka Javorová, bola jedinečným javom na celom Pohroní. Po umelom rozšírení výveru však tento úkaz zanikol. Ponory sa nachádzajú v lokalitách Potôčky a Udiery, ktoré pohlcujú jarné vody. Zvláštnosťou je aj príklad suchej krasovej doliny – Suchá dolina, ústiacej do časti obce Za ulicou. V bystriansko – valaštianskom krase sa nachádza 39 evidovaných jaskynných priestorov. Najväčšia z nich je Bystrianska jaskyňa. Bola objavená postupne. Od dávnych čias boli známe ponory v Bystrej, ktoré pohlcovali vodu z Bystrianky a Štiavnice, ako aj známa vyvieračka vo Valaskej. Voda podzemným tokom z Bystrej do Valaskej prechádza za 14 – 16 hodín. Bystriansky závrť ležiaci južne od Bystrianskej jaskyne je puklinového fluviokrasovo – korózneho pôvodu s podzemným tokom. Zaujímavý je 20 metrov vysoký biely sintrový vodopád, nachádzajúci sa v hĺbke asi 100 metrov. Jaskyne bystriansko – valaštianskeho krasu majú zaujímavé názvy. Po živočíchoch sú pomenované jaskyne – Líščia, Kónská, Pavúčia, po osobách – Pustovnícka, Poľovnícka a Valachova. V jaskyni Varguľa boli objavené paleontologické nálezy. V strede materskej obce sa nachádza známe Prepadlisko. Lúčne spoločenstvá boli v minulosti využívané ako kosienky, menej pasienky. V súčasnosti zarastajú stromovou vegetáciou náletom z okolitých lesov. Okolie Bystrianskej jaskyne pokrýva ochranný storočný jedľovo – bukový les. Na plytkých rendzinových pôdach a sutinách rastie bukovo – javorový les. Na skalných výstupoch nájdeme ojedinele rásť staré buky a jedle. V západnej časti Chodorovho vrchu sa vyskytujú aj typické bučiny, vo vrcholových polohách starý lesný porast zo smrečín a jedlín. Južné svahy sú porastené umele vysadenou borovicou. Vzácnou lokalitou teplomilnej flóry a fauny lesostepného charakteru je chránený areál Horné lazy. Nachádza sa na juhozápadných svahoch Suchej doliny, odkiaľ prechádza na braknatú južnú stráň nad Hronom. Územím bystriansko – valaštianskeho krasu prechádzajú dva turistické chodníky. Prvý vychádza z materskej časti obce, prechádza dolinou Potôčky k Bystrianskej jaskyni. Druhý je náučný chodník Čierny Balog – Hronec, ktorého záverečný úsek prechádza krasovým územím Lipovej. Prírodné prostredie obce a okolia je mnohotvárne a pestré. Dolina Hrona s prítokmi predstavuje úzke rovinaté územie obkolesené rozsiahlou vysočinou. Na severe prírodnú dominantu predstavuje chrbát Nízkych Tatier. Na juhu sa rozprestierajú Veporské vrchy, ktoré sú súčasťou rozsiahleho Slovenského Rudohoria. Lesy predstavujú významné krajinné prvky v južnej časti katastrálneho územia Valaskej. Nelesná krajina sa vyskytuje najmä v blízkom okolí obce. Predstavujú ju plochy s rôznym stupňom

pôvodnosti, využívania a stability. Pri osídľovaní územia v okolí Valaskej pravdepodobne zohrávala dôležitú úlohu vyvieracia, ktorá bola jediným nezamrzajúcim zdrojom vody počas zimného obdobia a stálym zdrojom počas vysušujúcich horúčav. Valaská leží v oblasti nástupného dopravného uzla do priestorov Čierneho Hrona a nízkotatranského rekreačného priestoru Tále – Chopok. Valaská je súčasťou mikroregiónu Čierny Hron. Hlavným bohatstvom mikroregiónu sú lesy, bohaté na drevnú surovinu a lovnú zver, zdravé životné prostredie a čisté bystrinné toky (20.3.2016, www.valaska.sk).

Trendy v cestovnom ruchu

Európska komisia cestovného ruchu (ETC) v roku 2004 označila za hlavné faktory ovplyvňujúce rozvoj CR demografiu, zdravie, uvedomelosť a vzdelávanie, voľný čas, cestovné skúsenosti, životný štýl, informačné technológie, dopravu, trvalo udržateľný rozvoj a bezpečnosť. Počet starších ľudí v Európe neustále rastie. Mnoho seniorov odchádza do predčasných dôchodkov, má vyššie disponibilné príjmy, teší sa lepšiemu zdraviu. To má za následok rýchlejší rast dopytu tejto kategórie ľudí po cestovnom ruchu. Zdravotné povedomie návštevníkov je čoraz väčšie a ovplyvňuje najmä voľbu cieľového miesta a životný režim počas dovolenky. Čoraz populárnejšou je dovolenka spojená so vzdelávaním. Pri plánovaní dovolenky má významnú rolu história, umenie a kultúrne podujatia. Súčasná spoločnosť kladie zvýšené nároky na ľudí a ich denný režim, čo sa prejavuje v raste nárokov na voľný čas a možnosti oddychu. Rastie aj pragmatickosť návštevníkov v CR, ich sebaistota, požiadavky a znalosť vlastných práv, čo súvisí s predchádzajúcimi skúsenosťami. Rastie podiel kritických názorov na kvalitu a dôraz sa kladie na pomer kvality a ceny. Rastie význam internetu, ktorý umožňuje nielen vizuálnu prezentáciu, ale aj priamy nákup produktov cestovného ruchu. V dopravných službách sa do popredia dostáva záujem o cestovanie železnicou, a najmä vysokorýchlostnými vlakmi. Rastie aj sieť nízkotarifných leteckých spoločností, zatiaľ čo cestné siete sa stávajú preťažené a klesá podiel klasického cestovania. Medzi populáciou naďalej rastie environmentálne povedomie, čo ovplyvňuje rast záujmu o cieľové miesta rozvíjajúce na základe trvalej udržateľnosti. Aktuálne trendy v cestovnom ruchu – rast záujmu o kvalitu, luxus, pohodlie a bezpečie, – záujem o relax, uvoľnenie, aktívnu dovolenku, pobyty wellness a pobyty v kúpeľoch, – dopyt po produktoch pre jednu osobu, – rast záujmu o krátkodobé pobyty v zahraničí, – individuálne organizovaná dovolenka zameraná na kultúru, umenie a históriu (rast záujmu o strednú a východnú Európu), – potreba ponuky cenovo dostupných produktov, – spokojnosť zákazníkov sa prejavuje v ich opätovnom návrate, – rast záujmu o osobnejší prístup v poskytovaní služieb (malé rodinné podniky), – úzka špecializácia poskytovateľov služieb na produkt pre vybranú cieľovú skupinu, – trend „späť k začiatkom“, ktorý súvisí s preferenciami tráviť jednoduchšiu dovolenku (ubytovanie v hoteli nahradiť ubytovaním v bungalove, resp. stane), – nezáujem o sprostredkovanú organizáciu dovolenky oproti zvýšenému záujmu o priame rezervovanie a nákup služieb prostredníctvom internetu (12.6.2012, <http://www.tophotelierstvo.sk/domaci-cestovny-ruch/turizmus/hotelierstvo-v-e-a-na-slovensku/>).

2.18. REKAPITULÁCIA ROZPOČTU OBCE ZA ROKY 2009 – 2014

Nasledujúca tabuľka prezentuje štruktúru príjmov a výdavkov obce.

Hospodárenie obce celkom	2 009	2010	2011	2 012	2013	2 014
Bežné príjmy	2,131.504	1,982.957	2,194.441	2,221.355	2,277.987	2,404.419
Bežné výdavky	1,895.771	1,981.944	2,163.316	2,098.628	2,185.115	2,288.392
Kapitálové príjmy	470.511	406.878	69.864	1.191	395	26.949
Kapitálové výdavky	911.422	316.383	195.703	162.463	122.969	76.187
Príjmy finančných operácií	523.257	0	79.940	134.500	120.000	25.000
Výdavky finančných operácií	0	0	0	0	0	0
Príjmy celkom	3,125.272	2,389.835	2,344.245	2,427.882	2,398.382	2,456.367
Výdavky celkom	2,807.193	2,298.327	2,359.019	2,330.742	2,308.084	2,364.579

Zdroj: OcÚ Valaská, 2015

2.19. SAMOSPRÁVA

Vzťah samospráva – občan si vyžaduje vypracovať Opatrenie klientského prístupu riešiaci ako, vzťah zamestnancov úradu, tak aj poslancov ku občanom a návštevníkom obce.

Manažment a správa obce

Súčasná zariadenia verejnej správy a administratívy reprezentuje obecný úrad. Obecný úrad je výkonným orgánom obecného zastupiteľstva a starostu obce Valaská. Obecný úrad zabezpečuje organizačné a administratívne veci obecného zastupiteľstva a starostu obce, ako aj orgánov zriadených obecným zastupiteľstvom (11 poslancov).

Nasledujúca tabuľka prezentuje príslušnosť obyvateľov k jednotlivým úradom špecializovanej štátnej správy.

Príslušnosť k obyvateľom k úradom ŠŠS	Valaská
Sídlo matričného úradu	

Sídlo pracoviska daňového úradu
Sídlo pracoviska Obvodného oddelenia policajného zboru
Sídlo Okresného súdu
Sídlo Okresného riaditeľstva Hasičského a záchranného zboru
Sídlo pracoviska okresného úradu
Sídlo Územnej vojenskej správy
Sídlo územného Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny
Sídlo Obvodného úradu životného prostredia
ŠÚ SR

Brezno
Podbrezová
Brezno
Brezno
Brezno
B. Bystrica
Brezno
Brezno

2.21. IDENTIFIKÁCIA HLAVNÝCH VONKAJŠÍCH FAKTOROV ROZVOJA ÚZEMIA A ANALÝZA VPLYVU VONKAJŠIEHO PROSTREDIA NA VÝVOJ SITUÁCIE V ÚZEMÍ

Obec Valaská je súčasťou Vyššieho územného celku B. Bystrica. Táto časť identifikuje hlavné faktory vonkajšieho prostredia, ktoré priamo alebo nepriamo ovplyvňujú vývoj samotnej obce. Banskobystrický kraj je ostatný vidiecky, pomaly rastúci, viac stagnujúci, s dlhodobou nadpriemernou mierou nezamestnanosti, nízkym stupňom pripravenosti na inovácie, priemerne atraktívny a nízko konkurencieschopný región SR mimo centra rozvojových aktivít EÚ a s možnosťou cezhraničnej spolupráce s Maďarskou republikou. Podľa stupňa urbanizácie sa radí do skupiny ostatný vidiecky región (53,5 % mestského obyvateľstva). Aj v tomto kraji sa výrazne prejavuje proces starnutia obyvateľstva a podiel detskej zložky mierne klesá, pomaly narastá podiel obyvateľstva v poproduktívnom veku. Najviac zamestnaných v kraji je v priemysle (okolo 31 %) a vo verejnej správe a v školstve (spolu takmer 27 %). Nezamestnanosť v tomto kraji je vysoko nad priemerom SR i EÚ 27. V prípade BBK bude nevyhnutné vytvárať pracovné príležitosti najmä pre ekonomicky aktívne obyvateľstvo, ktoré dochádza za prácou do iných regiónov (približne 10 000). Prioritou je riešenie dlhodobej nezamestnanosti a zamestnanosti rómskej populácie. Pre udržateľnosť investícií a maximalizáciu prínosu investície pre regionálnu ekonomiku je rozhodujúcim faktorom existencia vhodných ekonomických štruktúr schopných naplniť požiadavky investorov v oblasti dodávok pre produkciu. V investičnej (prípravnej) aj operačnej (výrobnej) fáze realizácie investícií z hľadiska počtu dominuje zapojenie domácich dodávateľov. Prevažne ide o podniky lokalizované mimo daného okresu. Z hľadiska objemu dodávok v investičnej fáze síce podniky väčšinu svojich dodávok získavajú od dodávateľov zo Slovenska, ale vo fáze výroby už väčšina dodávok prichádza zo zahraničia. Napriek významnému podielu investícií do vedomostne menej náročných odvetví a z časti obmedzenému vplyvu multiplikačných efektov, regionálna ekonomika môže reálne profitovať z transferu technológií, zvýšenej zamestnanosti a rozvoja kvalifikácie pracovnej sily. Priemysel je v regióne rozložený nerovnomerne. Dosahuje vysokú koncentráciu na severe kraja, kde sídlia najproduktívnejšie odvetvia ekonomiky - hutnícky, strojársky, automobilový, drevársky, farmaceutický a polygrafický priemysel. V južnej časti majú základňu potravinársky priemysel a ostatné odvetvia komplementárne k poľnohospodárstvu. Celkom možno očakávať, že BBK má šancu si len vďaka novým PZI udržať pozíciu pomerne hospodársky a sociálne stabilného regiónu. Bude sa však len veľmi pomaly približovať k úrovni priemeru EÚ 27. V priemyselnej výrobe bude naďalej dominovať doterajší priemysel, významnejšie postavenie by mohol získať turizmus. BBK má silný inovačný potenciál len v dvoch mestách – Banská Bystrica a Zvolen. Pomaly sa zvyšuje výkonnosť v oblasti turizmu. Vidiecke oblasti sú na ceste k transformácii, pomáhajú im nástroje na vyrovnávanie regionálnych rozdielov – predovšetkým diverzifikácia hospodárskej činnosti. Identita/špecifickosť sídiel a subregiónov je zachovaná a dobre využívaná v prospech kvalitných miestnych produktov napr. lazy. Prírodné zdroje BBK sú bohaté a rôznorodé. Veľký význam majú lesy, zdroje minerálnych a termálnych vôd využívaných najmä v kúpeľníctve a potravinárstve. Kraj disponuje veľkým podielom chránených území.

Charakteristika špecifických stránok regiónu

V porovnaní s regiónmi vyspelých krajín EÚ a regiónmi SR možno konštatovať, že BBK využíva iba čiastočne svoj rozvojový potenciál. Najvýraznejšie rezervy sa nachádzajú v nedostatočnej úrovni využívania inovačného potenciálu najmä v pôdohospodárstve, nízkom príleve PZI a podpore domácich investorov a využívaní vysokovzdeldanej pracovnej sily, vytváraním pracovných miest v sektore služieb. Dôsledkom toho je jeho slabá konkurencieschopnosť poľnohospodárstva a celkové ohrozenie konkurencieschopnosti regiónu založenej hlavne na energeticky náročnej výrobe. V porovnaní so

svetovými trendmi a s vývojom v okolitých krajinách je úroveň informatizácie BBK nízka a pre budúci rozvoj nedostatočná.

Konkurenční výhoda

Konkurenčná výhoda BBK je tvorená najmä jeho prírodným a kultúrohistorickým bohatstvom, atraktívnou vidieckou krajinou vrátane potenciálu pre rozvoj poľnohospodárstva a lesného hospodárstva, obnoviteľných zdrojov energie a agroturistiky.

Strategické ciele:

1. doprava a zvyšovanie dostupnosti a atraktivity územia (integrovaná doprava),
2. rozvoj ľudských zdrojov a zvyšovanie kvality života obyvateľov prostredníctvom informatizácie verejnej správy a podporou projektov v oblasti e-služieb,
3. poľnohospodárstvo, lesníctvo a rozvoj vidieka,
4. inovácie a rast konkurencieschopnosti priemyslu v rozhodujúcich sektoroch a pri využívaní obnoviteľných zdrojov energie.

Očekávané dopady:

- zvýšenie využitia domácich regionálnych zdrojov,
- zvýšenie zamestnanosti najmä vo vidieckych oblastiach a v oblasti nových technológií,
- zvýšenie dostupnosti a atraktivity regiónu nielen z pohľadu domácich a zahraničných investorov, MSP, ale aj miestneho obyvateľstva a zvýšenie podielu ekologickej (integrovanej) dopravy,
- zvýšenie výkonnosti najmä v oblasti turizmu, poľnohospodárstva a lesného hospodárstva, drevospracujúceho priemyslu.

2.21. EX-POST HODNOTENIE PREDCHÁDZAJÚCEHO PHSR

[illegible]

3 SWOT ANALÝZY

Nasledujúca SWOT analýzy sa zameriavajú na silné, slabé stránky, príležitosti a riziká prioritných rozvojových oblastí. Na ich základe budú formulované hlavné rozvojové ciele.

Analýza SWOT

Sledovať a vyhodnocovať vývojové trendy v regióne v neustále sa meniacom vonkajšom prostredí, identifikovať trend sociálno-ekonomického rozvoja, alebo smer vývoja ako príležitosť alebo hrozbu, je v súčasnosti pre obec Valaská nevyhnutnosť. To, čo sa na prvý pohľad zdá ako príležitosť, ňou vo vzťahu k zdrojom obce, kultúre, ľudským zdrojom, životnému prostrediu a hospodárstvu, uplatňovanej stratégii vôbec nemusí byť.

Nástrojom pre celkovú analýzu vonkajších a vnútorných činiteľov je SWOT analýza. Predstavuje kombináciu dvoch analýz, S - W a O - T. Účelom SWOT analýzy je posúdenie vnútorných predpokladov podniku k uskutočneniu určitého rozvojového zámeru a podrobenie rozboru i vonkajších príležitostí a obmedzení určované potrebami obyvateľov a subjektov v rámci obce. Na jej základe môže obec prikrčiť k formulácii špecifických cieľov.

Schéma SWOT analýzy:

	S - silné stránky	W - slabé stránky
	1. 2. ... 10.	1. 2. ... 10.
O - príležitosti	1. 2. ... 10. Stratégia SO	1. 2. ... 10. Stratégia WO
T - hrozby	1. 2. ... 10. Stratégia ST	1. 2. ... 10. Stratégia WT

SO – využiť silné stránky na získanie konkurenčnej výhody

WO – prekonať slabiny využitím príležitostí

SW – využiť silné stránky na čelenie hrozbám

WT – minimalizovať náklady a čeliť hrozbám

Analýza príležitostí a rizík - O-T

O – T analýza umožňuje rozlíšiť atraktívne príležitosti v obci, ktorá skrýva potenciál územia a ktoré môžu obci priniesť výhody pri dosahovaní vyváženého rastu. Súčasne tiež nabáda k zamysleniu nad problémami, s ktorými bude obec riešiť v rámci Integrovannej stratégie. Znamená to teda, že obec musí sledovať významné sily makroprostredia (demografické, ekonomické, technologické, politické, legislatívne, sociálne a kultúrne) a tiež tých účastníkov mikroprostredia, ktorí ovplyvňujú jej schopnosť dosiahnuť v regióne prospech (neziskové organizácie, orgány miestnych samospráv, podnikateľské subjekty, miestni aktéri a verejnosť). Príležitosti sú posudzované z hľadiska ich atraktívnosti a pravdepodobnosti úspechu. Pravdepodobnosť, že obec dosiahne úspech pri ekonomickom raste, nezávisí len od jej konkurenčnej sily, oproti konkurenčným regiónom, ale aj od toho či je táto sila v porovnaní s konkurenciou väčšia. V rámci analýzy SWOT sa obec koncentruje na identifikáciu potenciálnych príležitostí – existencia stabilného hospodárskeho prostredia, kvalitné životné prostredie, prírodný potenciál, historicko-kultúrne hodnoty, rozvinutá sieť inštitúcií verejných služieb, objekty cestovného ruchu.. Kvadrant 1 pozostáva z príležitosti ponúkajúcich najvyšší úžitok pre obec, preto by sa mal manažment obce sústrediť na tieto aktivity. Naopak, príležitosti v kvadrante 4 sú buď príliš malé, alebo ich obec nebude vedieť dostatočne využiť. Príležitosti v kvadrante 2 a 3 sú zaujímavé len v prípade, že existuje možnosť zvýšenia ich atraktívnosti alebo pravdepodobnosti úspechu.

		Matica príležitostí Pravdepodobnosť úspechu				Matica rizík Pravdepodobnosť nastatia	
		vysoká	nízka			vysoká	nízka
Atraktívnosť	vysoká	1	2	Vážnosť	vysoká	1	2
	nízka	3	4		nízka	3	4

Riziká sú klasifikované z hľadiska ich vážnosti a pravdepodobnosti výskytu. Pri analýze okolia z hľadiska možných hrozieb je potrebné zamerať sa na potenciálne hrozby. Riziká z 1. kvadrantu môžu obec vážne zraniť, preto treba pripraviť plán strategických aktivít, keďže pravdepodobnosť ohrozenia je vysoká. Riziká v 2. a 3. kvadrante treba podrobiť dôkladnému skúmaniu v prípade, ak sa stávajú kritickými, netreba však zostavenie plánu eventuálnych alternatív. Riziká v 4. kvadrante sú malé a väčšinou ich možno ignorovať. Spojením hlavných príležitostí a rizík, ktoré ovplyvňujú rozvoj obce, sa stratégovia snažia zistiť mieru celkovej atraktívnosti trhu. Existujú štyri možnosti:

- *Ideálny rozvoj*, ktorý sa vyznačuje mnohými príležitosťami, ale iba niekoľkými (ak vôbec nejakými) rizikami.

- *Špekulatívny rozvoj*, vyznačujúce sa vysokými príležitosťami i vysokými rizikami.
- *Zrelý rozvoj*, vyznačuje sa nízkymi príležitosťami i nízkymi rizikami.
- *Problémový rozvoj*, má nízke príležitosti, ale vysoké riziká.

Externé prostredie vytvára nielen príležitosti, ale prezentuje aj sériu rizík. Riziko je výzva, poukazuje na nevýhodný trend vývoja vo vonkajšom prostredí, ktorý v prípade pasívnej reakcie zo strany podniku ohroží jeho trhovú pozíciu.

Analýza silných a slabých stránok – S-W analýza

Hodnotenie vplyvu vonkajších činiteľov, vykonávané so zámerom stanoviť ciele obce, musí byť doplnené rozborom vnútorných činiteľov. Viaceré regióny dnes aj poznajú príležitosti, ktoré im potenciál ponúka, avšak chýba im schopnosť ich využiť. Na základe analýzy silných a slabých stránok vie obec stanoviť, čo je z hľadiska súčasnej a očakávanej situácie rozumné konať. Za dôležité znaky konkurenčnej sily obce sa považuje – kvalitné ľudské zdroje, rozvinuté podnikateľské prostredie, dobrý prírodný potenciál, výhodná poloha a dopravná dostupnosť, a iné.. Za dôležité znaky konkurenčnej slabosti sa považuje – strácanie pozície voči konkurenčným regiónom, nedostatok finančných zdrojov na rozvoj, klesajúca demografická krivka, vysoká nezamestnanosť, zlý technický stav základnej infraštruktúry atď. Pri hodnotení silných a slabých stránok je potrebné každý faktor odstupňovať podľa dôležitosti (rozhodujúca silná stránka, marginálna silná stránka, neutrálny faktor, rozhodujúca slabá stránka, marginálna slabá stránka) a podľa intenzity jeho vplyvu - výkonu (vysoký, stredný, nízky). Výsledok spojenia stupňa výkonu a dôležitosti predstavuje štyri možné alternatívy:

		Matica výkonu a dôležitosti	
		Výkon	
Dôležitosť	vysoká nízka	vysoký	nízky
		1 Sústrediť snahu	2 Udržať snahu
		3 Nízka priorita	4 Možné nadmerné investovanie

Kvadrant 1 pozostáva z oblastí, ktoré sú dôležité, ale v ktorých obec momentálne vykazuje slabý výkon, preto sa musí sústrediť na posilnenie týchto oblastí. *Kvadrant 2* pozostáva z oblastí, v ktorých je síce mesto úspešné, ale do budúcnosti si musí túto úspešnosť udržať. *Kvadrant 3* tvoria oblasti, ktoré nie sú dôležité, zdokonalenia v tomto kvadrante majú nízku prioritu. V *kvadrante 4* nie sú dôležité oblasti, pričom rozvoj a snaha sú zbytočne silné. Na základe tejto analýzy je zrejmé, že silné stránky sa nemusia vždy pretransformovať do konkurenčnej výhody obce. Dôvodov, prečo je to tak, je niekoľko, pričom najčastejšími obyvateľmi vnímaná nízka dôležitosť poskytovaných služieb a bodov rozvoja. Identifikácia silných miest obce je možná len na základe porovnania s ich hlavnými konkurentmi v regióne. Ani sústredenie sa na prekonanie všetkých slabých stránok nemusí priniesť očakávaný efekt, pretože náklady potrebné na ich transformovanie do silnej stránky sa nemusia vrátiť. Pozornosť treba venovať príležitostiam, v ktorých má obec najviac silných stránok, alebo oblastiam, v ktorých sa vzhľadom na veľkú príležitosť a potenciálnu návratnosť investícií ukazuje efektívne vytvorenie nových silných stránok. Príklady z praxe uvádzajú, že i málo rozvinutý región má popri slabých miestach aj silné miesta, ktoré pokiaľ dokáže správne identifikovať a využiť, vytvárajú predpoklady pre trvalý a vyrovnaný sociálno-ekonomický rozvoj. Nasledujúce grafy prezentujú pohľad obyvateľov a poslancov na silné a slabé stránky obce Valaská a kvalitu života v obci.

3.1 HOSPODÁRSTVO A VEDECKO-TECHNICKÝ ROZVOJ

Silné stránky	Slabé stránky
- rozsiahle plochy hospodárskych lesov v okolí obce – 5272,5 ha, - poľnohospodárska pôda zaberajúca cca. 790,2 ha katastra obce, - 57 podnikateľských subjektov – právnická osoba, - celkovo 192 podnikateľských subjektov fyzické osoby, - dobrá dostupnosť okresného mesta Brezno a krajského mesta Banská Bystrica, - existencia komerčných ubytovacích a stravovacích zariadení, - vybudovaný priemyselný areál v časti Piesok, - vybudovaná maloobchodná sieť a sieť komerčných	- stagnujúci pracovný trh v obci a v celej lokalite Horehronia, - relatívne vysoká miera nezamestnanosti v produktívnom veku, - nízke možnosti zamestnania v obci ale aj okrese Brezno, - nízke priemerné mzdy v regióne, - stagnácia podnikateľskej sféry, nerozvíjajúce sa MaSP, - nízky počet mladých ľudí, - nedobudovaná infraštruktúra v obci, - nevyhovujúca vzdelanostná štruktúra obyvateľov,

- služieb, - fungujúci a prosperujúci podnik Železiarne Podbrezová, a.s., - existencia železničného dopravného spojenia priamo v obci, - prechádzajúca cesta I/66,	
Príležitosti	Ohrozenia
- orientovanie sa na výrobu bez negatívnych účinkov na životné prostredie, - preferovanie a profilovanie hospodárskej základne pre rozvoj malého podnikania s orientáciou na rozvoj tradičných foriem výroby, - vytváranie podmienok pre rozvoj hospodárskych aktivít, pre tvorbu nových pracovných príležitostí a rozvoj zamestnanosti na území obce, predovšetkým pre miestne pracovné sily, - možnosť získania finančných prostriedkov z fondov EU, - rozvoj environmentálne vhodných technológií, - vytvorenie nových pracovných miest najmä v malom podnikaní a službách,	- pomalá výstavba, modernizácia a rekonštrukcia technickej infraštruktúry, - administratívne opatrenia obmedzujúce plnohodnotný rozvoj cestovného ruchu, - veľká administratívna náročnosť pre získanie financií zo štátnych dotácií a z fondov EU, - nedostatok investičného kapitálu, - neochota obyvateľov uskutočňovať podnikateľské aktivity,

Schéma SWOT analýzy:

	S silné stránky	W slabé stránky
O príležitosti	Stratégia SO 11 5	8 3 6 Stratégia WO
T hrozby	Stratégia ST 5	Stratégia WT

V oblasti hospodárstva dochádza k prevahe silných stránok. Je nevyhnutné zabezpečiť využitie silných stránok na elimináciu slabých stránok. Problémom obce je nízky počet obyvateľov a nevybudovaná podnikateľská základňa.

3. 2. DOPRAVA A KOMUNIKÁCIE

Silné stránky	Slabé stránky
- prechádzajúca cesta I/66. zabezpečuje pomerne rýchlu dostupnosť okresného mesta Brezno, ako aj krajského mesta Banská Bystrica, - prechádzajúca cesta I/72 triedy smerom na obec Mýto pod Ďumbierom, - vybudovaná sieť miestnych komunikácií, - hromadná doprava zabezpečená spoločnosťou SAD, a.s. Zvolen, - dobré pokrytie obce zastávkami SAD, - prechádzajúce cykloturistické trasy, - prechádzajúca železničná trať č. 170 s železničnou zastávkou,	- potrebná rekonštrukcia miestnych komunikácií, - zlý technický stav cesty I. a III., - nedobudované chodníky pozdĺž cesty I. a III., - nedostatok finančných prostriedkov na údržbu technickej infraštruktúry, - neodstatčná zimná údržba cesty III. triedy a miestnych komunikácií,
Príležitosti	Ohrozenia
- revitalizácia verejných komunikačných priestorov, - vybudovanie peších a cyklistických prepojení za účelom efektívneho prepojenia s ostatnými časťami obce	- malá miera podpory miest a obcí zo strany štátu, - zhoršujúci sa stav obecných stavieb a komunikácií, - nevýhodné podmienky čerpania prostriedkov z EÚ

- a prírodnými hodnotami, - možnosť získania finančných prostriedkov z fondov EÚ,	- fondov, - nevýhodné podmienky čerpania úverových zdrojov z komerčných bánk, - zvyšujúce sa náklady na údržbu a opravy cestnej infraštruktúry, - oneskorená výstavba a modernizácia cestnej siete, - zhoršenie dopravnej obsluhy, - spomalenie hospodárskeho rastu, - trvalý presun cestujúcich z verejnej osobnej dopravy na individuálnu dopravu,
--	--

Schéma SWOT analýzy:

	S silné stránky	W slabé stránky
O príležitosti	Stratégia SO 7 4	5 3 Stratégia WO
T hrozby	Stratégia ST 4 9	Stratégia WT

V oblasti technickej infraštruktúry výrazne prevládajú slabé stránky nad silnými. Odporúča sa využiť stratégia ST - kde musí obec prekonať slabiny využitím príležitostí, hlavne možnosťou využitia čerpania nenávratných finančných prostriedkov národných ako aj nadnárodných.

3.3 TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA

Silné stránky	Slabé stránky
- dobré pokrytie územia verejným osvetlením, - obec pripojená na elektrickú rozvodnú sieť, - dostatočná kapacita elektrickej siete, - vybudovaná vodovodná rozvodná sieť, - vybudovaná rozvodná sieť plynu, - vybudovaný obecný cintorín s domom smútku, - vyhovujúce pokrytie signálom mobilných operátorov – Orange, T - mobile, O2,	- negatívny stav nehnuteľného majetku obce, - nedostatok finančných prostriedkov na údržbu technickej infraštruktúry, - zlý technický stav verejného osvetlenia, - potrebná rekonštrukcia verejného vodovodu a vodných zdrojov,
Príležitosti	Ohrozenia
- rekonštrukcia verejného osvetlenia (LED) a jeho rozšírenie na neosvetlené časti obce, - kompletná rekonštrukcia elektrickej rozvodnej siete – uloženie do zeme, - možnosť získania finančných prostriedkov z fondov EÚ, - využitie významnej geografickej polohy územia z hľadiska prechádzajúcich dopravných koridorov,	- malá miera podpory miest a obcí zo strany štátu, - zhoršujúci sa stav obecných stavieb a komunikácií, - nevýhodné podmienky čerpania prostriedkov z EÚ fondov,

Schéma SWOT analýzy:

	S silné stránky	W slabé stránky
O príležitosti	Stratégia SO 7 3	4 1 Stratégia WO 4
T hrozby	Stratégia ST	3 Stratégia WT

V oblasti technickej infraštruktúry výrazne prevládajú slabé stránky nad silnými. Odporúča sa využiť stratégia SO – kde musí obec prekonať slabiny využitím príležitostí, hlavne možnosťou využitia čerpania nenávratných finančných prostriedkov národných ako aj nadnárodných.

3.4 ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO

Silné stránky	Slabé stránky
- kvalitná legislatíva pre nakladanie s KO a DSO, - spracovaný POH obce Valaská na roky 2011-2015, - zabezpečený odvoz TKO, - zavedený separovaný zber v obci, - fungujúci systém odvozu a likvidácie komunálneho odpadu, - vybudovaná kanalizačná sieť s ČOV v časti Sídliisko, - vybudovaný samostatná ČOV v priemyselnom areáli,	- nedobudovaná splašková kanalizačná sieť a potrebná jej rekonštrukcia, - nedoriešená likvidácia a využitie rastlinného odpadu, - nedostatok odpadových nádob na zmiešaný komunálny odpad a separovaný zber, - nedostatočne dobudované žľaby na odvádzanie povrchových vôd, - absencia vsakovacích jám pozdĺž miestnych komunikácií, - absencia technických opatrení na odvedenie prívalových vôd do recipientu toku Hron, - nevybudovaný zberný dvor pre separovaný zber, - nevybudované obecné kompostovisko, - nedostatočne využívaný separovaný zber – slabá motivácia obyvateľov, - potrebné rozšírenie separovaného zberu o ďalšie komodity, - nízka miera vynútiteľnosti práva v oblasti ŽP,
Príležitosti	Ohrozenia
- výstavba obecného kompostoviska, - dostavba a rekonštrukcia splaškovej kanalizačnej siete, - výstavba zberného dvora pre separovaný zber a obstaranie potrebných mechanizmov, - zabezpečiť efektívny separovaný zber v celej obci, - možnosti materiálového, resp. energetického využitia odpadov pri rešpektovaní duálnych vlastností odpadov, - dôsledné plnenie kvalitne stanovených cieľov v oblasti odpadového hospodárstva, - odstránenie zdrojov znečistenia povrchových a podzemných vôd, - možnosti získania finančných prostriedkov z fondov EU, - dodržiavanie noriem EU v oblasti produkcie znečisťujúcich látok v priemysle,	- ohrozená kvalita povrchových vôd toku Hron, - zhoršenie zdravotného stavu obyvateľstva, - znečistenie ovzdušia veľkými zdrojmi znečistenia, - dopady na zdravotný stav obyvateľov, - nárast množstva vyvázaných odpadov, pretrvávajúce vykurovanie hlavne tuhými palivami, - nárast množstva vyvázaných odpadov, - nízka disciplína pri nakladaní s odpadmi, - neriešenie problému existencie „čiernych“ skládok,

Schéma SWOT analýzy:

	S silné stránky	W slabé stránky
O príležitosti	Stratégia SO 7	Stratégia WO 11 3 2 9
T hrozby	Stratégia ST	8 Stratégia WT

V prípade životného prostredia prevládajú slabé stránky nad silnými. Je to dôsledok nedobudovaného systému na likvidáciu a čistenie odpadových vôd. Odporúča sa využitie stratégie WO – čeliť hrozbám využitím silných stránok a príležitostí.

3.5 ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Silné stránky	Slabé stránky
- kvalitná legislatíva pre nakladanie s KO a DSO, - zabezpečený odvoz TKO, - relatívne stabilný, až znižujúci sa objem produkovaného odpadu, - prechádzajúce hydrické koridory, - lokalita NATURA 2000 – Alúvium Hrona, CHKO Pol'ana, Horné lazy, Suchá dolina, - rozsiahle plochy lesov v okolí obce, - príjemné prostredie pre bývanie, zachovaná príjemná urbanistická mierka zástavby (pôdorysná štruktúra, pomerná rozvoľnosť zástavby, relatívne nízka zástavba, územné väzby medzi obytnou zástavbou a prírodným prostredím), - obec Valaská sa nachádza v unikátnom zoskupení prírodných krajinných daností vysokej ekologickej, prírodnej aj historickej hodnoty, - kompletná plynofikácia obce, - prechádzajúci hydrokorydor Hron, - vybudovaná splašková kanalizačná sieť s ČOV, - samostatná ČOV v priemyselnom areáli v časti Piesok,	- ekologicky záťažové veľké priemyselné podniky v metalurgii – ŽP, a.s., Hronec, priemyselný areál v časti Piesok, - nevyhovujúci technický stav tepelného hospodárstva, na vodnom toku mimo centrum obce nie sú vybudované regulačné objekty, - nedobudovaná splašková a dažďová kanalizačná sieť, - potreba čistenia koryta potokov a rieky Hron, - nedostatočne oddelená zeleň od spevnených plôch, - existencia čiernych skládok, - nedostatok oddychových zón pre aktívne trávenie voľného času, - nízka miera vynútiteľnosti práva v oblasti ŽP, - nedostatočná informovanosť obyvateľstva o stave ŽP, - nedostatok technických kapacít zberu, dopravy, triedenia, zhodnocovania a likvidácie odpadov,
Príležitosti	Ohrozenia
- regulácia koryt miestnych potokov a revitalizácia ich okolia, - odstránenie zdrojov znečistenia povrchových a podzemných vôd ohrozujúcich zdroje vody, - zvýšiť právne vedomie obyvateľstva vo sfére životného prostredia, - rozvoj ekologického poľnohospodárstva a ekologizácia priemyselnej výroby, - možnosti získania finančných prostriedkov z fondov EU,	- zhoršujúci sa stav životného prostredia v dôsledku nadmernej hospodárskej činnosti v obci a obci Podbrezová a Hronec, - ohrozená kvalita podzemných a povrchových vôd, - zhoršenie zdravotného stavu obyvateľstva, - znečistenie ovzdušia veľkými zdrojmi znečistenia – metalurgický priemysel, - dopady na zdravotný stav obyvateľov, - zníženie biodiverzity, - hrozba zníženia kvality životného prostredia v dôsledku výstavby z hľadiska kvantity a kvality - tlak na životné prostredie a pôvodnú krajinu, urbanizácia krajiny, - radikalizácia zmien v životnom prostredí na miestnej a globálnej úrovni (povodne, veterné smršte, otepľovanie, klimatické zmeny,

Schéma SWOT analýzy:

	S silné stránky	W slabé stránky
O príležitosti	Stratégia SO 11 2 12 7	Stratégia WO 5
T hrozby	Stratégia ST	Stratégia WT 9

V prípade životného prostredia prevládajú slabé stránky nad silnými. Je to dôsledok nedobudovaného systému na likvidáciu a čistenie odpadových vôd a existenciou záťažových prevádzok v Banskobystrickom kraji. Odporúča sa využitie stratégie SO – prekonať slabiny využitím príležitostí a minimalizovať náklady súvisiace so slabými stránkami.

3.6 SOCIÁLNA OBLASŤ A ZDRAVOTNÍCTVO

Silné stránky	Slabé stránky
- funkcia osobitného príjemcu sociálnych dávok, - stretnutia dôchodcov, - pomoc v krízových situáciách (živelná pohroma, rodinná tragédia....), - organizované malé obecné služby pre nezamestnaných, - existencia detského domova, - vybudované zdravotné stredisko, - existencia komerčnej lekáreň, - existencia ambulancie praktického lekára pre dospelých, - existencia praktického lekára pre deti, - existencia stomatologickej ambulancie,	- absencia zariadenia pre seniorov, - absencia priestorov pre stretávanie sa obyvateľov v dôchodkovom veku, - nedostatok priestorov pre mládež a dorast, - zhoršujúce sa podmienky pre bývanie v obci, - nedoriešená sociálna sieť, - nízky počet obyvateľov bráni rozvojovým aktivitám v tejto oblasti, - nevyhovujúci stav bytového fondu,
Príležitosti	Ohrozenia
- možnosť použitia 2% daní daňových subjektov na prioritné potreby zdravotníctva, - zakladanie mimovládnych neziskových organizácií poskytujúcich všeobecne prospešné služby, - rozšírenie aktívnych opatrení na trhu práce na podporu vzdelávania a prípravy pre trh práce a na podporu zamestnávania v atypických formách pracovných vzťahov, najmä pre rodičov počas materskej dovolenky a rodičovskej dovolenky, - podpora rozvoja sociálnych služieb, a iných opatrení, Projektov a programov na podporu sociálneho začleňovania ohrozených skupín podľa ich špecifických potrieb, - dôrazné uplatňovanie princípu subsidiarity, - možnosti získania finančných prostriedkov z fondov EU,	- rast počtu obyvateľov v seniorskej kategórii, - zhoršujúca sa sociálna situácia niektorých skupín obyvateľstva, - zhoršovanie zdravotného stavu stredného veku, - rast počtu srdcovo-cievnych chorôb, - rast nádorových ochorení tráviaceho traktu, - vysoký výskyt alergických ochorení, - pokles výdavkov na preventívnu zdravotnú starostlivosť, - pretrvávajúce stereotypy v mobilitnom správaní sa pracovnej sily, - nízky záujem zamestnávateľov o prijímanie uchádzačov o zamestnanie na podporované pracovné miesta, - nedostatočný záujem zamestnávateľov o udržateľnosť vytvorených pracovných miest, - prehlbovanie chudoby u niektorých skupín populácie a reprodukcia chudoby, - zvyšujúci sa počet klientov odkázaných na pomoc iných nesystematickou preventívnou prácou v prirodzenom rodinnom a otvorenom prostredí, - zvyšujúce sa finančné náklady na sociálne služby a iné opatrenia pretrvávajúcim poskytovaním tradičných foriem pomoci a služieb pobytového charakteru a riziko znižovania kvality života občanov finančnou náročnosťou sociálnych služieb pre klienta,

Schéma SWOT analýzy:

	S silné stránky	W slabé stránky
O príležitosti	Stratégia SO 4	Stratégia WO 7
T hrozby	10 Stratégia ST 13	6 Stratégia WT

V tomto prípade prevládajú slabé stránky a ohrozenia nad silnými stránkami a príležitosťami. Odporúča sa využiť stratégiu **ST** – kde sa obec môže zamerať len na minimalizovanie nákladov súvisiacich s poskytovaním sociálnych služieb a čeliť hrozbám, ktoré sú s týmito službami spojené. Odporúča sa obci zabezpečovať nevyhnutné sociálne služby pre obyvateľov a ostatné služby ponechať poskytovateľom v meste Brezno.

3.7 ŠKOLSTVO A ŠPORT

Silné stránky	Slabé stránky
- dobré výchovno – vzdelávacie výsledky základnej školy, - prítomnosť materskej školy - uspokojivý stav budovy, základná škola 1-9, - dostatočná kapacita základnej školy, - existencia mimoškolských zariadení - školský klub ZŠ, - odbornosť a kvalifikovanosť pedagogických zamestnancov MŠ, - kreativita zamestnancov MŠ, - prezentácia predškolského zariadenia v rámci okresu Brezno, publikačnou činnosťou v regionálnej tlači, prezentácia školy na rôznych podujatiach v rámci okresu Brezno – Brezniansky slávik, Olympiáda detí predškolského veku, - 100 percentná zaškolenosť detí aj so sociálne znevýhodneného prostredia, pravidelné organizovanie pohybových aktivít smerujúcich k podpore zdravia a získavaniu návykov zdravého spôsobu života, - Získavanie základov predplaveckej prípravy detí v rámci pobytu detí v ŠvP, organizovanie pobytu detí v ŠvP, - návrat k ľudovým a kresťanským tradíciám a zvykom, oboznamovanie detí s anglickým jazykom, - dobrá spolupráca s Ocú vo Valaskej, so ZŠ, ZUŠ, PPP, OŠI, logopedickou poradňou, obecnou knižnicou, detským lekárom, stomatológom, rodičmi – netradičné formy spolupráce, - podnetná a estetická výzdoba tried a priestorov MŠ, - prístup na internet pre deti a zamestnancov MŠ, - existencia Základnej umeleckej školy, - existencia tenisového kurtu a viacúčelového ihriska, - asfaltové ihrisko pre potreby základnej školy a školská telocvičňa, - existencia futbalového klubu, - existencia stolnotenisového oddielu, - činnosť Biatlonového klubu Valaská - Srblie, - základná škola pripojená na sieť Internet, - obecná knižnica, - dostatok priestorov na výkon vzdelávacej činnosti, - využívanie priestorov škôl a školských zariadení pre verejnosť,	- deficit v materiálno – technickom vybavení školy, - potreba rekonštrukcia rozvodov základnej školy, - potreba rekonštrukcie školskej telocvične, - nedostatok športových ihrísk v okolí školy, - pomalé zavádzanie informačných technológií do školy, - nedostatok moderných učebných pomôcok, - neatraktivnosť učiteľského povolania a neadekvátne finančné ohodnotenie, - deficit finančných prostriedkov znamená sústavné obmedzovanie nákupu nástrojov a zariadení v školstve, - nesystémová reforma vzdelávacej sústavy, - nedostatočná starostlivosť o starších občanov,
Príležitosti	Ohrozenia
- dovybavenie materskej a základnej školy, - dobudovanie a vybavenie športových, športovo-rekreačných a oddychových plôch v obci Valaská, - vytváranie územných a priestorových podmienok pre realizáciu rozličných športových, rekreačných a oddychových aktivít, - rekonštrukcia infraštruktúry pre možné potreby vzdelávania, - zefektívnenie spolupráce s krajským mestom na regionálnej úrovni, - možnosť získania finančných prostriedkov z fondov EU,	- vplyv nežiadúcich javov na deti a mládež (závislosti, konzumné kultúry...), - nedostatok finančných prostriedkov na údržbu existujúcich športových objektov, - nedostatočné materiálne zabezpečenie a podpora talentovanej mládeže v jednotlivých druhoch športov, - nárast sociálnej ohrozenosti mládeže, - nedostatok finančných prostriedkov na výstavbu nových športovo-rekreačných objektov, - nevyhovujúca štruktúra kvalifikácie pracovnej sily, - nízka účasť rezortov, samosprávy a sociálnych partnerov na tvorbe obsahu vzdelávania,

Schéma SWOT analýzy:

	S silné stránky	W slabé stránky
O príležitosti	Stratégia SO 24	10 Stratégia WO 3 6
T hrozby	18	

	Stratégia ST	7	Stratégia WT
--	---------------------	---	---------------------

V oblasti vzdelávania je situácia vyrovnaná. Odporúča sa využitie stratégie SO – čeliť hrozbám využitím príležitostí a minimalizovať náklady súvisiace so slabými stránkami. V oblasti športu podporovať rekonštrukciu starej a výstavbu športovej infraštruktúry v obci. Je potrebné podporovať organizovanú športovú činnosť.

3.8 KULTÚRA

Silné stránky	Slabé stránky
- dlhoročná história obce, tradície, - prítomnosť kultúrnych pamiatok (kaplnky, kostol), - Miestny odbor Matice Slovenskej, - pravidelné kultúrne podujatia – Festival dychových hudieb, - organizovanie Dňa matiek, - organizovanie Dňa detí, - zabezpečenie priestorov pre kultúrne aktivity, - rozvoj a uchovávanie kultúrnych tradícií a folklóru, - dobré kultúrne povedomie obyvateľov, - činný Spevokol Lipka pri MOMS, - Tanečný orchester Valaská,	- nedostatok finančných prostriedkov pre činnosť zariadení a pre ich rozvoj, - nerozvinutá kultúrna turistika, - neexistencia plochy s pódium pre uskutočňovanie folklórnych slávností, - slabá propagácia a reklama kultúrnych aktivít obce, - nedostatočné materiálne vybavenie na kultúrne a vzdelávacie podujatia, - chátrajúci stav kultúrnych pamiatok, - neexistencia zariadenie propagujúceho tradičné remeslá z okolia obce,
Príležitosti	Ohrozenia
- lepšia koordinovanosť a propagácia kultúrnych aktivít obce, - rekonštrukcia budovy domu kultúry v zmysle pôvodného štýlu, dovybavenie interiérov, - rozvoj sponzorovania kultúry, - obnova zanikajúcich tradícií, - vydanie multimediálnych propagačných materiálov o obci, jej kultúrnom dedičstve a tradícií, - zefektívnenie spolupráce s okolitými obcami na regionálnej úrovni, - možnosť získania finančných prostriedkov z fondov EU,	- zoslabovanie tradičného vnímania obce Valaská, - zmeny vo vnímaní tradičných hodnôt (pokles záujmu o niektoré hodnoty a tradície) - zanedbaný a chátrajúci pamiatkový fond, - slabá podpora kultúry zo strany štátu a VÚC, - posun priorít mládeže ku konzumnej kultúre, - nedostatok finančných prostriedkov na šírenie miestnej kultúry za hranice katastrálneho územia obce,

Schéma SWOT analýzy:

	S silné stránky	W slabé stránky
O príležitosti	Stratégia SO 7 11 4	Stratégia WO 1 7
T hrozby	Stratégia ST	Stratégia WT 6

V oblasti kultúry je situácia vyrovnaná. Odporúča sa využitie stratégie SO – prekonať slabiny využitím príležitostí a minimalizovať náklady súvisiace so slabými stránkami. V oblasti kultúry podporovať výstavbu kultúrnej infraštruktúry a organizovanú kultúrnu činnosť.

3.9 PROPAGÁCIA A CESTOVNÝ RUCH

Silné stránky	Slabé stránky
- bohaté kultúrne dedičstvo,	- málo rozvinutý cestovný ruch,

- prírodné krásy v okolí obce, - ubytovacie kapacity v obci, - stravovacie zariadenia, - CHKO Poľana a ďalšie lokality NATURA 2000, - veľký počet povrchových prírodných útvarov, - strategická východisková poloha na poznávacie výlety do širšieho okolia obce (Mýto pod Ďumbierom, Čierny Balog, Osrblie, atď.), - početné množstvo turistických chodníkov, - početné množstvo cykloturistických trás, - obec je svojou polohou ideálna pre uskutočňovanie poznávacej turistiky, - prechádzajúca Čiernohorská železnica,	- chýba rekreačné zázemie obce, - nedostatočná propagácia goodwillu a CR obce, - nedostatočná www stránka obce o službách cestovného ruchu, - nedostatočné služby v oblasti cestovného ruchu, - slabá kooperácia s cestovnými kancelármi, - slabá propagácia tradičných umení a remesiel v obci, - nedostatok športovísk potenciálne využiteľných návštevníkmi obce, - vysoké priemyselné zaťaženie oblasti s rozsiahlymi areálmi výroby,
Príležitosti	Ohrozenia
- dobré možnosti (existencia poľných ciest) pre budovanie cyklistických a rekreačných trás, - dobrá poloha Valaská v rámci regionálnych štruktúr, - zavádzanie nových produktov cestovného ruchu v súvislosti s agroturistikou, - cezhraničná spolupráca, - iniciatíva spoločenských, kultúrnych, športových,... organizácií, - spolupráca na regionálnej úrovni v rozvoji turizmu, - rozvoj agroturistických aktivít so zameraním na vzdelávacie a zážitkové pobyty,	- pokračujúci postupný úpadok rekreačných lokalít v mikroregióne a okolí, - zmeny vo vnímaní tradičných hodnôt (pokles záujmu o niektoré hodnoty a tradície) - zanedbaný a chátrajúci pamiatkový fond,

Schéma SWOT analýzy:

	S silné stránky	W slabé stránky
O príležitosti	Stratégia SO 9 6	Stratégia WO 7
T hrozby	11 Stratégia ST 4 3	Stratégia WT

Obec disponuje určitým rozvojovým potenciálom v oblasti cestovného ruchu. V súčasnosti však nie je plne využívaný. Odporúča sa využiť stratégiu SO a využiť silné stránky, ako kultúrno-historický potenciál, prírodný potenciál na získanie konkurenčnej výhody.

3.10 ADMINISTRATÍVA A BEZPEČNOSŤ

Silné stránky	Slabé stránky
- existencia verejného rozhlasu, - dostatok priestorov pre administratívu, - budova obecného úradu v dostupná v centre obce,	- negatívny stav nehnuteľného majetku obce, - zlý technický stav obecného úradu, - nevyhovujúci spôsob informovania o dianí v obci, - v obci ani v súčasnosti nie sú vybudované nijaké zariadenia v súvislosti s civilnou ochranou, - nedostatočná komunikácia, resp. existencia komunikačných bariér medzi rôznymi skupinami aktérov (samospráva, občianske združenia, občania, podnikatelia atď.), - nedostupný kvalitný digitálny obsah,
Príležitosti	Ohrozenia
- možnosť získania finančných prostriedkov z fondov EÚ, - zrušenie princípu miestnej kompetencie pri vydávaní dokumentov a poskytovaní služieb verejnou správou, - e-government je príležitosťou prelomovú modernizáciu interných administratívno-správnych procedúr, zlepšenie imidžu VS, ako aj zvýšenie podielu a záujmu verejnosti na správe vecí verejných, - vytváranie kvalitného a dostupného verejného digitálneho obsahu stimulujúceho dopyt po e-službách a širokopásmovom pripojení,	- malá miera podpory miest a obcí zo strany štátu, - nevýhodné podmienky čerpania prostriedkov z EÚ fondov, - nevýhodné podmienky čerpania úverových zdrojov z komerčných bánk, - nedostatočná kvalita právneho rámca výkonu činností verejnej správy, - zvyšovanie komunikačnej a administratívnej náročnosti výkonu činností verejnej správy vo vzťahu k externému, ako aj internému prostrediu,

Schéma SWOT analýzy:

	S silné stránky	W slabé stránky
O príležitosti	Stratégia SO 6 1	Stratégia WO 1 4
T hrozby	Stratégia ST 3 5	Stratégia WT 1 4

V oblasti technickej infraštruktúry výrazne prevládajú slabé stránky nad silnými. Odporúča sa využiť stratégia WO – kde musí obec prekonať slabiny využitím príležitostí, hlavne možnosťou využitia čerpania nenávratných finančných prostriedkov národných ako aj nadnárodných.

3.11 INFORMATIZÁCIA OBCE

Silné stránky	Slabé stránky
- prístup na internet v budove obecného úradu, - dobrá vybavenosť a výkonnosť technologickej IK infraštruktúry v obecnom úrade,	- nedostatok regionálneho digitálneho obsahu a nízke konkurenčné prostredie z dôvodu vysokej ceny za PC , nízkej výkonnosti e-služieb, - nedostatočná úroveň optimalizácie procesov a štandardizácie dokumentov vo verejnej správe, - nízky podiel e-služieb verejnej správy s vyššou pridanou hodnotou a nízka efektívnosť ostatných služieb verejnej správy, - nedostupný kvalitný digitálny obsah, - pomaly zavádzané základné služby eGovernmentu a nízka efektívnosť ostatných elektronizovaných verejných služieb, ktoré väčšinou iba kopírujú papierové služby,
Príležitosti	Ohrozenia
- možnosť získania finančných prostriedkov z fondov EÚ, - zvýšenie počítačovej gramotnosti, - zníženie cien využívania Internetu, - rozvoj ďalších telekomunikačných služieb v konkurenčnom prostredí, - vytváranie a sprístupňovanie verejného digitálneho obsahu, - zrušenie princípu miestnej kompetencie pri vydávaní dokumentov a poskytovaní služieb verejnou správou, - e-government je príležitosťou prelomovú modernizáciu interných administratívno-správnych procedúr, zlepšenie imidžu VS, ako aj zvýšenie podielu a záujmu verejnosti na správe vecí verejných, - vytváranie kvalitného a dostupného verejného digitálneho obsahu stimulujúceho dopyt po e-službách a širokopásmovom pripojení, - rastúca penetrácia širokopásmového pripojenia,	- nevýhodné podmienky čerpania prostriedkov z EÚ fondov, - nevýhodné podmienky čerpania úverových zdrojov z komerčných bánk, - digital divide, zvyšovanie disparít medzi územiami alebo sociálnymi skupinami vo využívaní IKT, - nízka digitálna gramotnosť a zručnosť používateľov IKT a nedostatočný dopyt po elektronických službách, - rozvoj digitálnej kriminality, narušanie súkromia, výchovy a ochrany osobných údajov

Schéma SWOT analýzy:

	S silné stránky	W slabé stránky
O príležitosti	Stratégia SO	Stratégia WO
T hrozby	Stratégia ST	Stratégia WT

V oblasti technickej infraštruktúry výrazne prevládajú slabé stránky nad silnými. Odporúča sa využiť stratégia WO a WT – kde musí obec prekonať slabiny využitím príležitostí, hlavne možnosťou využitia čerpania nenávratných finančných prostriedkov národných ako aj nadnárodných.

Koordinácia a syntéza výsledkov SWOT

Zostavenie analýzy SWOT je zložitý proces, ktorý si vyžaduje systematický prístup pri identifikácii a analýze bezprostredných (často i skrytých) vonkajších a vnútorných faktorov. Výstižnosť väčšiny faktorov je zložitá vyjadriť prostredníctvom jednoduchých formulácií. Pri zaradovaní jednotlivých faktorov do základných zložiek SWOT analýzy je potrebné zodpovedne posudzovať ich lokálne a mikroregionálne podmienenú situáciu a relatívny podiel na regionálnom rozvoji. V tomto zmysle ide hlavne o nerovnováhu medzi obcou Valaská a ostatnými obcami v okolí.

Naopak medzi slabé stránky obce Valaská patrí nepriaznivý demografický vývoj obyvateľstva, nevybudovaná vodovodná a kanalizačná sieť, absentujúca plynofikácia, vzhľadom na alokáciu obce, nesúlad vzdelanostnej štruktúry s potrebami trhu práce. V oblasti podnikateľského sektora ide hlavne o dobudovania službotvorného sektora. V oblasti technickej infraštruktúry ide potrebu dobudovania inžinierskych sietí v oblasti dodávok vody, odpadového hospodárstva, dostavbu a rekonštrukciu cestnej siete, ktorá sa nachádza na niektorých miestach v havarijnom stave.

Ohrozenia obce Valaská vyplývajú z okolitého prostredia, tendencií a skutočností, ktoré nemôže manažment obce ovplyvniť.

3.12 PROBLÉMOVÁ ANALÝZA – HLAVNÉ ODVETVOVÉ DISPARITY A VYMEDZENIE CIEĽOVÝCH SKUPÍN SO SÚSTREDENOU PODPOROU OBCE VALASKÁ.

Identifikácia odvetvových disparít a nadväzujúce vymedzenie cieľových skupín je v súlade so zadáním z vypracovanej analýzy SWOT ako aj analýzy zdrojov obce Valaská. Dôležitým východiskovým rámcom pre vymedzenie cieľových skupín so sústredenou podporou obce Valaská a stanovenie relevantných opatrení, ktoré by mali riešiť existujúce nerovnosti a rozdiely, sú vybrané strategické a koncepčné dokumenty spracované na národnej (Partnerská dohoda), regionálnej (PHSR BBSK) úrovni, ako aj vo vzťahu k štátnym legislatívnym normám zaväzujúcim obec Valaská poskytovať svojim obyvateľom balík verejných služieb.

Na odvetvové (odborové a sektorové) disparity treba pozeráť ako na nerovnosti, neoddôvodnené rozdiely, či nezhody medzi potenciálom a jeho súčasným využitím. Ich identifikácia vychádza z porovnania zistených silných a slabých stránok, ktoré sú uvedené vo SWOT analýze. Pôsobenie silných stránok obce Valaská je oslabované negatívnymi vplyvmi jej slabých stránok. Silné stránky sú potenciálom, ktorý je možné využiť pre budúci rozvoj, je ale nutné zlepšiť alebo odstrániť príslušné slabé stránky tak, aby mohli byť silné naplno využité.

Nasledujúci prehľad je usporiadaný práve týmto spôsobom, kedy proti silným stránkam obce sú vždy postavené relevantné slabé stránky, ktoré majú v danom problémovom okruhu opačný vplyv. Vybrané sú práve tie, ktoré z hľadiska budúceho vývoja možno považovať za najzávažnejšie a kde je viacmenej možné predpokladať aspoň dielčie riešenie.

Obec Valaská je súčasťou vyššieho územného celku B. Bystrica. Národná stratégia regionálneho rozvoja definovala pre tento kraj nasledovné disparity, ktoré by mali byť zohľadnené v PHSR obce Valaská:

Hlavné disparity BBK:

v pôdohospodárstve

- nedostatočná spolupráca a koordinácia v poľnohospodárstve;
- nízka konkurencieschopnosť poľnohospodárstva v dôsledku nízkej produktivity a nerozvinutej trhovej infraštruktúry;
- nevyužitý potenciál pestovania rôznych kultúrnych plodín pre oblasť energetiky a ekologického poľnohospodárstva;

v priemysle

- inovačné a technologické zaostávanie spôsobuje zvyšujúcu energetickú a surovinovú náročnosť výroby najmä v rozhodujúcich odvetviach;
- nedostatočná reštrukturalizácia priemyslu a ďalších rozhodujúcich odvetví v niektorých okresoch v regióne, nízka orientácia na PZI do odvetví s vyššou pridanou hodnotou;
- nízky rast produktivity práce v priemysle;

v službách

- nízka konkurencieschopnosť malého a stredného podnikania;
- podpriemerný podiel služieb na regionálnom HDP;
- nevyužitý potenciál turizmu – kúpeľníctvo, chránené územia a lazy;

v technickej infraštruktúre

- nedostatočné kapacity a telekomunikačná infraštruktúra, členitosť územia ako bariéra budovania internetového pripojenia;
- značné ekologické zaťaženie krajiny (chemický priemysel, ťažba uhlia);
- nedobudovaná nadradená vodovodná sieť v južných okresoch kraja a nízke % napojenie obyvateľstva na ČOV;
- nedodržovanie stanovených limitov a regulatívov;
- relatívne nízka úroveň poľnohospodárstva z hľadiska ochrany prírody a krajiny a budúcich obnoviteľných zdrojov energie;
- nízka dopravná dostupnosť územia a „regionálna logistika“;

v sociálno-spoločenskej infraštruktúre

- nevyhovujúca vzdelanostná štruktúra vo vybraných okresoch, vysoký podiel obyvateľstva so základným vzdelaním, významné vnútroregionálne rozdiely;
- postupný zánik strategicky významných študijných programov a odborov;

- vysoký podiel dlhodobozamestnaných na celkovom počte nezamestnaných;
- nízka životná úroveň v južných okresoch;
- nedostatočné prepojenie vzdelávacieho systému s podnikateľskou sférou;
- značný odliv pracovných síl do zahraničia z titulu blízkosti hraníc, pričom za vysokokvalifikované pracovné sily nie sú náhrady;
- nerovnomerná sieť zariadení sociálnych služieb v jednotlivých okresoch kraja;
- nedostatočná propagácia regiónu a jeho komparatívnych výhod;
- problematické vytváranie medzirezortnej spolupráce na komplexnom riešení situácie a potrieb občanov.

Hlavné faktory rozvoja BBK:

v pôdohospodárstve

- dobrý produkčný poľnohospodársky potenciál v oblasti pestovania kultúrnych plodín, ovocinárstvo, špecifické regionálne plodiny;
- lesné hospodárstvo – vysoké zásoby a ťažba dreva;
- dôsledné uplatňovanie spoločnej poľnohospodárskej politiky aj v chránených oblastiach;

v priemysle

- možnosť posilňovania exportu, silná exportná pozícia v odvetví hutníctva, drevospracujúceho, keramického a sklárskeho priemyslu;
- budovanie vedecko-technologických parkov so zameraním na rozhodujúce odvetvia;
- podpora domácich investorov najmä v perspektívnych odvetviach, zvýšenie atraktivity pre prílev PZI;
- možnosť rozvoja výroby nových produktov s vyššou pridanou hodnotou na báze obnoviteľných a nerudných nerastných surovín;
- možnosť rozvoja e-podnikania smerovaného do rozvoja optimalizácie spolupráce

v priemyselnej výrobe;

- využitie cezhraničnej spolupráce pre rozvoj podnikateľských aktivít;

v službách

- atraktívny potenciál pre zvyšujúci sa záujem o turizmus, zameranie sa na kúpeľníctvo a vidiecky turizmus;
- záujem regionálnej samosprávy o podporu podnikateľského a inovačného prostredia v regióne;
- existujúce poradenské centrá pre rozvoj podnikateľského prostredia;
- začlenenie sa do medzinárodnej spolupráce a transfer know-how, posilnenie spolupráce medzi vysokými školami a podnikateľským sektorom;
- rozširovanie e-služieb, podpora najmä v horských oblastiach, zvyšovanie dostupnosti služieb pre obyvateľstvo;

v technickej infraštruktúre

- možnosti využitia kombinovanej dopravy;
- výhodná geografická poloha pre tok tovarov a služieb do nových členských krajín EÚ, polohový potenciál kraja, logistické väzby, prepojenie Budapešť – Krakov;
- dostatočný potenciál zdrojov vody a vysoká lesnatosť územia – veľká koncentrácia druhotných drevných surovín vhodných na energetické účely;

v sociálno-spoločenskej infraštruktúre

- dobrá demografická situácia, dostatok voľnej pracovnej sily;
- vysoká vzdelanostná úroveň v regionálnych centrách;
- možnosť vytvorenia kvalitného regionálneho systému celoživotného vzdelávania (NSRR, 2013, s.91-92).

Nasledujúce tabuľky prezentujú hlavné faktory rozvoja a hlavné disparity rozvoja obce Valaská v jednotlivých politikách.

Hospodárstvo a vedecko-technický rozvoj

Faktory rozvoja	Hlavné disparity
+ rozsiahle plochy hospodárskych lesov v okolí obce – 5272,5 ha, + poľnohospodárska pôda zaberajúca cca. 790,2 ha katastra obce, + 57 podnikateľských subjektov – právnická osoba, + celkovo 192 podnikateľských subjektov fyzické osoby, + dobrá dostupnosť okresného mesta Brezno a krajského mesta Banská Bystrica, + existencia komerčných ubytovacích a stravovacích zariadení, + vybudovaný priemyselný areál v časti Piesok, + vybudovaná maloobchodná sieť a sieť komerčných služieb, + fungujúci a prosperujúci podnik Železiarne Podbrezová, a.s., + existencia železničného dopravného spojenia priamo v obci, + prechádzajúca cesta I/66,	- stagnujúci pracovný trh v obci a v celej lokalite Horehronia, - relatívne vysoká miera nezamestnanosti v produktívnom veku, - nízke možnosti zamestnania v obci ale aj okrese Brezno, - nízke priemerné mzdy v regióne, - stagnácia podnikateľskej sféry, nerozvíjajúce sa MaSP, - nízky počet mladých ľudí, - nedobudovaná infraštruktúra v obci, - nevyhovujúca vzdelanostná štruktúra obyvateľov,

Doprava a komunikácie

Faktory rozvoja	Hlavné disparity
+ prechádzajúca cesta I/66. zabezpečuje pomerne rýchlu dostupnosť okresného mesta Brezno, ako aj krajského mesta Banská Bystrica, + prechádzajúca cesta I/72 triedy smerom na obec Mýto pod Dumbierom, + vybudovaná sieť miestnych komunikácií, + hromadná doprava zabezpečená spoločnosťou SAD, a.s. Zvolen, + dobré pokrytie obce zastávkami SAD, + prechádzajúce cykloturistické trasy, + prechádzajúca železničná trať č. 170 s železničnou zastávkou,	- potrebná rekonštrukcia miestnych komunikácií, - zlý technický stav cesty I. a III., - nedobudované chodníky pozdĺž cesty I. a III., - nedostatok finančných prostriedkov na údržbu technickej infraštruktúry, - neodstatocná zimná údržba cesty III. triedy a miestnych komunikácií,

Technická infraštruktúra

Faktory rozvoja	Hlavné disparity
+ dobré pokrytie územia verejným osvetlením, + obec pripojená na elektrickú rozvodnú sieť, + dostatočná kapacita elektrickej siete, + vybudovaná vodovodná rozvodná sieť, + vybudovaná rozvodná sieť plynu, + vybudovaný obecný cintorín s domom smútku, + vyhovujúce pokrytie signálom mobilných operátorov – Orange, T - mobile, O2,	- negatívny stav nehnuteľného majetku obce, - nedostatok finančných prostriedkov na údržbu technickej infraštruktúry, - zlý technický stav verejného osvetlenia, - potrebná rekonštrukcia verejného vodovodu a vodných zdrojov,

Odpadové hospodárstvo

Faktory rozvoja	Hlavné disparity
+ kvalitná legislatíva pre nakladanie s KO a DSO, + spracovaný POH obce Valaská na roky 2011-2015, + zabezpečený odvoz TKO, + zavedený separovaný zber v obci, + fungujúci systém odvozu a likvidácie komunálneho odpadu, + vybudovaná kanalizačná sieť s ČOV v časti Sídliisko, + vybudovaný samostatná ČOV v priemyselnom areáli,	- nedobudovaná splašková kanalizačná sieť a potrebná jej rekonštrukcia, - nedoriešená likvidácia a využitie rastlinného odpadu, - nedostatok odpadových nádob na zmiešaný komunálny odpad a separovaný zber, - nedostatočne dobudované žľaby na odvádzanie povrchových vôd, - absencia vsakovacích jám pozdĺž miestnych komunikácií, - absencia technických opatrení na odvedenie prívalových vôd do recipientu toku Hron, - nevybudovaný zberný dvor pre separovaný zber, - nevybudované obecné kompostovisko, - nedostatočne využívaný separovaný zber – slabá motivácia obyvateľov, - potrebné rozšírenie separovaného zberu o ďalšie komodity, - nízka miera vynútiteľnosti práva v oblasti ŽP,

Životné prostredie

Faktory rozvoja	Hlavné disparity
+ kvalitná legislatíva pre nakladanie s KO a DSO,	- ekologicky záťažové veľké priemyselné podniky v metalurgii –

+ zabezpečený odvoz TKO, + relatívne stabilný, až znižujúci sa objem produkovaného odpadu, + prechádzajúce hydrické koridory, + lokalita NATURA 2000 – Alúvium Hrona, CHKO Pol'ana, Horné lazy, Suchá dolina, + rozsiahle plochy lesov v okolí obce, + príjemné prostredie pre bývanie, zachovaná príjemná urbanistická miera zástavby (pôdorysná štruktúra, pomerná rozvoľnosť zástavby, relatívne nízka zástavba, územné väzby medzi obytnou zástavbou a prírodným prostredím), + obec Valaská sa nachádza v unikátnom zoskupení prírodných krajinných daností vysokej ekologickej, prírodnej aj historickej hodnoty, + kompletná plynofikácia obce, + prechádzajúci hydrokorydor Hron, + vybudovaná splašková kanalizačná sieť s ČOV, + samostatná ČOV v priemyselnom areáli v časti Piesok,	- ŽP, a.s., Hronec, priemyselný areál v časti Piesok, - nevyhovujúci technický stav tepelného hospodárstva, - na vodnom toku mimo centrum obce nie sú vybudované regulačné objekty, - nedobudovaná splašková a dažďová kanalizačná sieť, - potreba čistenia koryta potokov a rieky Hron, - nedostatočne oddelená zeď od spevnených plôch, - existencia čiernych skládok, - nedostatok oddychových zón pre aktívne trávenie voľného času, - nízka miera vynútiteľnosti práva v oblasti ŽP, - nedostatočná informovanosť obyvateľstva o stave ŽP, - nedostatok technických kapacít zberu, dopravy, triedenia, zhodnocovania a likvidácie odpadov,
---	---

Sociálna oblasť a zdravotníctvo

Faktory rozvoja	Hlavné disparity
+ funkcia osobitného príjemcu sociálnych dávok, + stretnutia dôchodcov, + pomoc v krízových situáciách (živelná pohroma, rodinná tragédia....), + organizované malé obecné služby pre nezamestnaných, + existencia detského domova, + vybudované zdravotné stredisko, + existencia komerčnej lekáreň, + existencia ambulancie praktického lekára pre dospelých, + existencia praktického lekára pre deti, + existencia stomatologickej ambulancie,	- absencia zariadenia pre seniorov, - absencia priestorov pre stretávanie sa obyvateľov v dôchodkovom veku, - nedostatok priestorov pre mládež a dorast, - zhoršujúce sa podmienky pre bývanie v obci, - nedoriešená sociálna sieť, - nízky počet obyvateľov bráni rozvojovým aktivitám v tejto oblasti, - nevyhovujúci stav bytového fondu,

Školstvo a šport

Faktory rozvoja	Hlavné disparity
+ dobré výchovno – vzdelávacie výsledky základnej školy, + prítomnosť materskej školy - uspokojivý stav budovy, + základná škola 1-9, + dostatočná kapacita základnej školy, + existencia mimoškolských zariadení - školský klub ZŠ, + odbornosť a kvalifikovanosť pedagogických zamestnancov MŠ, + kreativita zamestnancov MŠ, + podnetná a estetická výzdoba tried a priestorov MŠ, + prístup na internet pre deti a zamestnancov MŠ, + existencia Základnej umeleckej školy, + existencia tenisového kurtu a viacúčelového ihriska, + asfaltové ihrisko pre potreby základnej školy a školská telocvičňa, + existencia futbalového klubu, + existencia stolnotenisového oddielu, + činnosť Biatlonového klubu Valaská - Srblie, + základná škola pripojená na sieť Internet, + obecná knižnica, + dostatok priestorov na výkon vzdelávacej činnosti, + využívanie priestorov škôl a školských zariadení pre verejnosť,	- deficit v materiálno – technickom vybavení školy, - potreba rekonštrukcie rozvodov základnej školy, - potreba rekonštrukcie školskej telocvične, - nedostatok športových ihrísk v okolí školy, - pomalé zavádzanie informačných technológií do školy, - nedostatok moderných učebných pomôcok, - neatraktivnosť učiteľského povolania a neadekvátne finančné ohodnotenie, - deficit finančných prostriedkov znamená sústavné obmedzovanie nákupu nástrojov a zariadení v školstve, - nesystémová reforma vzdelávacej sústavy, - nedostatočná starostlivosť o starších občanov,

Kultúra

Faktory rozvoja	Hlavné disparity
+ dlhoročná história obce, tradície, + prítomnosť kultúrnych pamiatok (kaplnky, kostol), + Miestny odbor Matice Slovenskej, + pravidelné kultúrne podujatia – Festival dychové hudby, + organizovanie Dňa matiek, + organizovanie Dňa detí, + zabezpečenie priestorov pre kultúrne aktivity, + rozvoj a uchovávanie kultúrnych tradícií a folklóru, + dobré kultúrne povedomie obyvateľov, + činný Spevokol Lipka pri MOMS,	- nedostatok finančných prostriedkov pre činnosť zariadení a pre ich rozvoj, - nerozvinutá kultúrna turistika, - neexistencia plochy s pódium pre uskutočňovanie folklórnych slávností, - slabá propagácia a reklama kultúrnych aktivít obce, - nedostatočné materiálne vybavenie na kultúrne a vzdelávacie podujatia, - chátrajúci stav kultúrnych pamiatok, - neexistencia zariadenie propagujúceho tradičné remeslá

+ Tanečný orchester Valaská,	z okolia obce,
------------------------------	----------------

Propagácia a cestovný ruch

Faktory rozvoja	Hlavné disparity
+ bohaté kultúrne dedičstvo, + prírodné krásy v okolí obce, + ubytovacie kapacity v obci, + stravovacie zariadenia, + CHKO Poľana a ďalšie lokality NATURA 2000, + veľký počet povrchových prírodných útvarov, + strategická východisková poloha na poznávací výlety do širšieho okolia obce (Mýto pod Ďumbierom, Čierny Balog, Osrbie, atď.), + početné množstvo turistických chodníkov, + početné množstvo cykloturistických trás, + obec je svojou polohou ideálna pre uskutočňovanie poznávacej turistiky, + prechádzajúca Čiernohorská železnica,	- málo rozvinutý cestovný ruch, - chýba rekreačné zázemie obce, - nedostatočná propagácia goodwillu a CR obce, - nedostatočná www stránka obce o službách cestovného ruchu, - nedostatočné služby v oblasti cestovného ruchu, - slabá kooperácia s cestovnými kancelárkami, - slabá propagácia tradičných umení a remesiel v obci, - nedostatok športovísk potenciálne využiteľných návštevníkmi obce, - vysoké priemyselné zaťaženie oblasti s rozsiahlymi areálmi výroby,

Administratíva a bezpečnosť

Faktory rozvoja	Hlavné disparity
+ existencia verejného rozhlasu, + dostatok priestorov pre administratívu, + budova obecného úradu v dostupná v centre obce,	- negatívny stav nehnuteľného majetku obce, - zlý technický stav obecného úradu, - nevyhovujúci spôsob informovania o dianí v obci, - v obci ani v súčasnosti nie sú vybudované nijaké zariadenia v súvislosti s civilnou ochranou, - nedostatočná komunikácia, resp. existencia komunikačných bariér medzi rôznymi skupinami aktérov (samospráva, občianske združenia, občania, podnikatelia atď.), - nedostupný kvalitný digitálny obsah,

Informatizácia obce

Faktory rozvoja	Hlavné disparity
+ prístup na internet v budove obecného úradu, + dobrá vybavenosť a výkonnosť technologickej IK infraštruktúry v obecnom úrade,	- nedostatok regionálneho digitálneho obsahu a nízke konkurenčné prostredie z dôvodu vysokej ceny za PC , nízkej výkonnosti e-služieb, - nedostatočná úroveň optimalizácie procesov a šandardizácie dokumentov vo verejnej správe, - nízky podiel e-služieb verejnej správy s vyššou pridanou hodnotou a nízka efektívnosť ostatných služieb verejnej správy, - nedostupný kvalitný digitálny obsah, - pomaly zavádzané základné služby eGovernmentu a nízka efektívnosť ostatných elektronizovaných verejných služieb, ktoré väčšinou iba kopírujú papierové služby,

Vo vyššie uvedenom kontexte je potrebné sledovať i potenciálne rozvojové príležitosti a hrozby, indukované hierarchicky vyššími faktormi sociálno - ekonomického rozvoja. Na základe uskutočnených analýz je možné za najväčšie hrozby pokladať hlavne:

1. Znižovanie konkurencieschopnosti obce v dôsledku trvalej stagnácie v rozvoji spolupráce podnikateľskej sféry s orgánmi miestnej samosprávy – Public Private Partnership.
2. Nedostatok externých finančných prostriedkov potrebných na zabezpečenie kvalitných verejných služieb.
3. Podcenenie významu kvalitatívneho rozvoja ľudských zdrojov ako pre ekonomický, tak aj pre sociálny rozvoj obce Valaská.
4. Podcenenie významu informačných technológií ako základného prvku ekonomického rozvoja a rozvoja ľudských zdrojov v obci.

Jedným z nutných predpokladov úspešnej implementácie Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja je návaznosť na existujúcu sústavu strategických a rozvojových dokumentov. Tento fakt sa premietol z časti aj do výberu opatrení a cieľových skupín, na ktoré sa má zamerať podpora z verejných zdrojov, hlavne z dôvodu efektívneho vynakladania finančných prostriedkov, odstránenia duplicit, možných protichodných účinkov opatrení atď.. Z tohto dôvodu je prirodzeným rámcom Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Banskobystrického samosprávneho

kraja, ako aj Partnerskej dohody, ale aj platná legislatíva v oblasti zabezpečovania verejných služieb. Komparáciou výsledkov vyššie uvedenej selekcie odvetvových disparít a PHSR BBSK je možné zistiť, že niektoré opatrenia v rámci tohto dokumentu pokrývajú kritické oblasti zistené v problémovej analýze. Preto je nutné v súlade s vyššie uvedenými skutočnosťami zamerať sa na odstránenie týchto disparít v relevantných cieľových oblastiach a relevantných skupín.

1. Hospodárstvo a vedecko-technický rozvoj	
Cieľová skupina	podnikateľské subjekty v priemysle, obchode a výrobných službách obec investori
2. Technická infraštruktúra	
Cieľová skupina	obec, obyvatelia obce, podnikateľské subjekty, mimovládne subjekty,
3. Životné prostredie	
Cieľová skupina	obec, obyvatelia obce, podnikateľské subjekty,
4. Sociálna oblasť a zdravotníctvo	
Cieľová skupina	nezamestnaní, sociálne odkázaní, zdravotne a duševne postihnutí, obyvatelia v dôchodkovom veku, mladí ľudia, rizikové skupiny obyvateľstva,
5. Školstvo a šport	
Cieľová skupina	deti predškolského veku, žiaci v rámci povinnej školskej dochádzky, nezamestnaní, obyvatelia v dôchodkovom veku, športovci organizovaní v rámci športových hnutí, pasívna športová verejnosť, obyvatelia v produktívnom veku,
6. Kultúra	
Cieľová skupina	obyvateľstvo podnikateľské subjekty návštevníci obce,
7. Cestovný ruch a public relation	
Cieľová skupina	obec, VÚC, obyvatelia obce, návštevníci obce, súkromný podnikateľský sektor,
9. Administratíva a bezpečnosť	
Cieľová skupina	obec, obyvatelia obce, súkromný podnikateľský sektor,
10. Informatizácia obce	
Cieľová skupina	obec, obyvatelia obce, súkromný podnikateľský sektor,

Strategická časť Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Valaská 2016 - 2025

4 VÍZIA A POSLANIE OBCE VALASKÁ

Vízia

Na základe vzájomnej spolupráce - partnerstva samosprávy, podnikateľov, občanov obce Valaská, ako aj nadradených orgánov štátnej správy a samosprávy vytvoriť lepšie životné podmienky pre občanov obce znížením nezamestnanosti, podporou podnikateľských aktivít, rozšírením a dobudovaním infraštruktúry, zlepšením podmienok pre vzdelávanie, zvýšením záujmu občanov o veci verejné. Najväčšiu pozornosť je potrebné venovať rozvoju cestovného ruchu s využitím miestnych zdrojov, bohatej histórie a miestnych prírodných krás (CHKO Poľana), ktoré sú unikátne nielen v rámci geografických hraníc Slovenskej republiky.

Poslanie

Poslanie je komplexná a všeobecná definícia objasňujúca mandát obce Valaská. Poslanie opisuje a prezentuje základné služby (produkty), ktoré poskytuje a identifikuje hlavných „zákazníkov“, t.j. jej obyvateľov, miestnych podnikateľov, záujmové združenia a pod.. Poslanie vyjadruje základný dôvod existencie obce Valaská a odpovedá na tri otázky: Čo obec robí? Prečo to robí? Pre koho to robí? Predpokladom pre zabezpečovanie kvalitných služieb obyvateľom obce, podnikateľom či návštevníkom a celkový plynulý chod samosprávy a jej orgánov je dôsledný denný operatívny manažment a realizácia profesionálnych interných služieb. Tieto zahŕňajú celú škálu aktivít počnúc obstarávaniami tovarov, služieb a prác, cez interné právne poradenstvo a zastupovanie obce pri súdnych sporoch až po udržiavanie počítačovej siete, zálohovanie dát či aktualizovanie a zverejňovanie informácií, ktoré slúžia aj obyvateľom obce. Samospráva obce Valaská disponuje aj nemalým majetkom – budovami, pozemkami, bytovými a nebytovými priestormi. Efektívne spravovanie aktív takéhoto rozsahu a zabezpečovanie jeho maximálnej výnosnosti je možné len za predpokladu existencie prehľadnej a aktuálnej evidencie, ktorá slúži vedeniu obce a poslancom obecného zastupiteľstva. Významnú úlohu zohráva aj odborné vzdelávanie zamestnancov úradu s cieľom zabezpečiť ich ďalší profesionálny rast, vedúci k zvýšeniu kvality samosprávou poskytovaných služieb. Medzi významné činnosti - a to najmä z pohľadu obyvateľov obce – patrí administrovanie zasadnutí orgánov obce. Práve tieto authority rozhodujú o všetkých dôležitých zmenách, ktoré sa premietajú do života obyvateľov, napr. prostredníctvom všeobecne záväzných nariadení.

Jedným zo základných predpokladov rozvoja obce je dodržiavanie zákonnosti a pravidiel miestnej samosprávy, ochrana života a osobného majetku občanov, ale aj životného prostredia. V súlade s poslaním obce Valaská všetky tieto úlohy realizuje štátna polícia. K dosiahnutiu zámeru - vybudovať bezpečnú obec - polícia vykonáva všeobecnú prevenciu kriminality, aktívnu ochranu verejného poriadku, života, zdravia občanov a majetku. Súčasťou bezpečnostnej politiky obce je aj výkon ochrany pred požiarmi a civilnej ochrany obyvateľov.

1. Hospodárstvo a vedecko-technický rozvoj

Základnou úlohou samosprávy je rozvoj územia obce a zvyšovanie kvality života jeho obyvateľov. Všeobecne uznávaným nástrojom pre miestnu hospodársku politiku je rozvoj existujúcich priemyselných zón. Obec Valaská v súlade s touto filozofiou skvalitňuje zóny, ktoré poskytujú kapacitu pre podnikateľské subjekty. Ich rozlohu plánuje rozširovať v obmedzenej miere. Rozvojové aktivity budú pokračovať hlavne v časti intravilánu obce - Piesok, kde sa rozprestiera priemyselný areál.

2. Doprava a komunikácie

Príprava Projektovej dokumentácie pre cestné stavby, pravidelná oprava a stavebná údržba pozemných komunikácií, letná a zimná údržba či rekonštrukcia vybraných miestnych komunikácií, to všetko zahŕňajú kompetencie obce v oblasti pozemných komunikácií.

3. Technická infraštruktúra

Významným prvkom kvality života v obci je funkčný systém verejného osvetlenia. Hlavnou úlohou samosprávy je v tomto kontexte realizácia novej výstavby verejného osvetlenia, prevádzkovanie už vybudovaného verejného osvetlenia a samozrejme priebežné opravy a údržba existujúcich svetelných bodov, prípadne ich prestavba na LED. Okrem toho zabezpečuje rozvoj komplexnej infraštruktúry zohľadňujúcej rast kvality života obyvateľov obce a životného prostredia. Rozvoj infraštruktúry smeruje hlavne k jej rozšíreniu na potenciálne obytné zóny v obci, IBV, ako aj na rekonštrukciu súčasnej infraštruktúry - vodovodnej, elektrickej, komunikačnej.

3. Odpadové hospodárstvo

Obec vykonáva úlohy, ktoré jej vyplývajú z programu odpadového hospodárstva a všeobecne záväzných právnych predpisov prijatých a platných v Slovenskej republike. V oblasti odpadového hospodárstva ide najmä o zber a prepravu komunálnych odpadov a drobných stavebných odpadov na účely ich zhodnotenia alebo zneškodnenia, zabezpečovanie zberných nádob zodpovedajúcich systému zberu komunálneho odpadu, zabezpečovanie priestoru, kde môžu obyvatelia obce odovzdávať oddelené zložky komunálnych odpadov či zabezpečovanie zberu a prepravy objemných odpadov. Obec zároveň vykonáva priestupkové konanie v odpadovom hospodárstve a zabezpečuje údržbu infraštruktúry pre odpadové vody.

4. Životné prostredie

Udržiavanie a zveľaďovanie obce neznamená len ochranu a údržbu existujúcej verejnej zelene, ale aj zabránenie ďalšiemu znižovaniu podielu zelených plôch v zastavanom území obce, ich rozdrobovaniu a zmysluplné riadenie výstavby a využívania územia. V súlade s touto filozofiou obec každoročne zabezpečuje ošetrovanie a udržiavanie zelene - drevín, trávnikov, kvetinových záhonov. Súčasťou prostredia, v ktorom obyvatelia žijú, sú aj verejné priestranstvá, chodníky, miestne komunikácie, námestie, ktoré je obcou pravidelne čistené, ale aj športové ihriská vo všetkých častiach obce – Valaská so zabezpečením pravidelnej údržby a obnovy. K ďalším činnostiam, ktoré sa podieľajú na vytváraní atraktívneho a zdravého prostredia patrí aj prevádzka či správa cintorínov.

5. Sociálna oblasť a zdravotníctvo

Činnosť samosprávy - vzhľadom na existujúce kompetencie - je v oblasti sociálnej politiky veľmi rozsiahla. Pre občanov v hmotnej núdzi obec poskytuje jednorazové dávky v hmotnej núdzi a sociálnu pôžičku. Pre zdravotne ťažko postihnutých a seniorov obec poskytuje sociálne služby, medzi ktoré patrí opatrovateľská služba, prepravná služba a organizovanie spoločného stravovania. Obec podporuje neštátne subjekty, ktorých činnosť je zameraná na pomoc sociálne alebo zdravotne handicapovaným občanom. Pre zachovanie rovnakých podmienok a šancí pre všetkých žiakov obec zabezpečuje prenos štátnych dotácií (na stravu, motivačný príspevok a školské pomôcky) pre školopovinné deti zo sociálne slabších rodín. Nástrojom pre podporu demografie v obci je jednorazový finančný príspevok pre každé novonarodené dieťa s trvalým pobytom na území obce. Poskytované sociálne služby sú regulované celým radom zákonov a usmernení – počnúc ústavou Slovenskej republiky. Pôsobnosť z orgánov štátnej správy na mestá a na vyššie územné celky na úseku sociálnej pomoci prešla zákonom č. 416/2001 Z. z. hlavne v oblasti poskytovania opatrovateľskej služby a starostlivosti o seniorov, v oblasti vzdelávania, športu a ostatných verejných služieb. Obec sa v oblasti sociálnej pomoci do 31.12.2008 riadila nasledovnými zákonmi: Zákon č.369/90 Zb. o obecnom zriadení v platnom znení, Zákon č. 195/1998 Z. z. o sociálnej pomoci v znení neskorších predpisov, Zákon č. 599/2003 Z.z. o hmotnej núdzi, Zákon č. 601/2003 Z.z. o životnom minime, Zákon č. 36/2005 Z.z. o rodine a Zákon č.305/2005 Z.z. o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele. Dňom 1.1.2009 vstúpil do platnosti nový Zákon č.448/2008 Z.z. o sociálnych službách a novela zákona č. 305/2005 Z.z. o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele. Tieto dva kľúčové zákony vymedzujú povinnosti obce pri svojej samosprávnej pôsobnosti v oblasti sociálnej starostlivosti o svojich občanov.

V zmysle zákona 369/1990 Zb. o obecnom zriadení podľa § 3 obyvatelia obce majú právo požadovať súčinnosť obce pri ochrane osoby, rodiny a majetku v obci, pomoci v čase náhlej núdze (toto právo občana má i ústavnú oporu - čl. 16, 18 a 21 Ústavy SR) a podľa § 4 ods. 3 písm. j) má obec povinnosť vypracovať koncepcie rozvoja v jednotlivých oblastiach života.

Valaská považuje pomoc a podporu pre svojich obyvateľov za jednu zo svojich prirodzených priorít.

6. Školstvo a šport

Školstvo

Obec Valaská v súčasnosti je zriaďovateľom predškolského zariadenia a plnoorganizovanej základnej školy.

Šport

Obec vytvára podmienky na zmysluplné trávenie voľného času detí, mládeže a obyvateľov obce, ako najvhodnejšiu prevenciu proti drogám a civilizačným chorobám. V rámci tejto filozofie samospráva organizuje alebo podporuje celý rad rekreačných a športových aktivít. Súčasťou politiky obce je subvencovanie športových klubov a telovýchovných organizácií prostredníctvom dotácií z rozpočtu obce. Mandát na podporu rekreačného a výkonnostného športu v obci vyplýva zo zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení, Všeobecne záväzného nariadenia o poskytovaní dotácií z rozpočtu obce Valaská či koncepčných a strategických dokumentov prijatých mestským zastupiteľstvom. Vytváranie vhodného prostredia pre rekreačný a výkonnostný šport z peňazí daňovníkov, je jednou z ciest tvorby a prezentácie dobrého mena obce. Vhodné podmienky pre šport a ponuka verejných športovísk sú súčasťou konkurenčného boja miest o lepšie podmienky pre život. Prínosy z financovania a podpory športu na území obce sa prejavujú vo forme zdravšieho života obyvateľov, zvýšeného záujmu o bývanie v obci, v náraste členských základní podporovaných športov.

7. Kultúra

Obec Valaská v súlade so svojím zámerom každoročne organizuje kultúrne podujatia. Obec zabezpečuje opravy a údržbu kultúrnych pamiatok na území obce. Súčasťou kultúrnej politiky je aj dotovanie činnosti záujmových združení či jednotlivcov. Snahou obce je udržiavať kultúru v obci (v súčasnom kultúrnom dome to nie je možné). Rámec pre činnosť a aktivity samosprávy obce je v oblasti kultúry tvorený najmä zákonom č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení, zákonom č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky, zákonom č. 61/2000 Z. z. o osvetovej činnosti, zákonom č. 4/1958 Zb. o ľudovej umeleckej výrobe a umeleckých remeslách a zákonom č. 96/1991 Zb. o verejných kultúrnych podujatiach.

8. Propagácia a cestovný ruch

V oblasti cestovného ruchu plní najmä úlohy: spolupracuje s miestnymi podnikateľmi a úradmi štátnej správy a okolitými obcami v oblasti cestovného ruchu, spolupracuje s príslušnou komisiou, pripravuje analýzy turistickej aktivity obce a infraštruktúry cestovného ruchu z hľadiska historických pamiatok a iných historických objektov, ubytovacích, stravovacích a ostatných služieb, spolupracuje na príprave vydávania a zabezpečenia propagačných materiálov pre obec, pripravuje návrhy na riešenie rozvoja cestovného ruchu a spolupracuje so všetkými dotknutými orgánmi a organizáciami pri ich realizácii, spolupracuje pri vytváraní systému tvorby finančných zdrojov na podporu rozvoja cestovného ruchu v obci, ako aj pri zachovávaní historického, architektonického a kultúrneho dedičstva, rieši podnety, návrhy a v spolupráci s hlavným kontrolárom aj sťažnosti občanov a organizácií týkajúce sa CR, zabezpečuje styk samosprávy s inštitúciami a organizáciami, ako aj agentúrami poskytujúcimi služby, informácie, podporu a poradenstvo v CR, podieľa sa na koordinačnej činnosti pri realizácii úloh súvisiacich s ekonomickým a sociálnym rozvojom spravovaného územia, podieľa sa na tvorbe koncepcie rozvoja na úseku cestovného ruchu na území obce, koordinuje a zabezpečuje úlohy súvisiace s činnosťou obce v spolupráci s partnerskými obcami.

9. Administratíva a bezpečnosť

Obec vytvára podmienky na efektívnu prácu obecného úradu, vytvára vyhovujúce podmienky na poskytovanie verejných služieb, estetizáciu a funkčnosť miesta kontaktu so zákazníkmi obecného úradu, vytvára vhodné technické a pracovné podmienky na obecnom úrade. Vytvára podmienky na znižovanie kriminality v obci a ochranu majetku obyvateľov a ostatných subjektov v obci.

10. Informatizácia obce

Zabezpečuje technické podmienky pre rozvoj informačnej spoločnosti. Umožňuje obyvateľom využívať on-line elektronické služby samosprávy. Vytvára vhodné podmienky na prechod na e-government na lokálnej úrovni (e-gov, e-vote, e-services, ...). Umožňuje obyvateľom obce a pracovníkom samosprávy zvyšovať svoje počítačové vedomie a zručnosti.

5 FORMULÁCIA A NÁVRH STRATÉGIE

Strategický cieľ

Strategický cieľ PHRSR ako aj dlhodobé ciele v rámci jednotlivých politík vychádzajú z §3 Ciele podpory regionálneho rozvoja zákona 309/2014 o podpore regionálneho rozvoja, kde je hlavným cieľom podpory regionálneho rozvoja odstraňovať alebo zmierňovať nežiaduce rozdiely v úrovni

hospodárskeho rozvoja, sociálneho rozvoja a územného rozvoja regiónov a zabezpečiť trvalo udržateľný rozvoj regiónov, zvyšovať ekonomickú výkonnosť, konkurencieschopnosť regiónov a rozvoj inovácií v regiónoch pri zabezpečení trvalo udržateľného rozvoja, zvyšovať zamestnanosť a životnú úroveň obyvateľov v regiónoch pri zabezpečení trvalo udržateľného rozvoja. Podpora regionálneho rozvoja podľa odseku 1 je zameraná najmä na komplexné využívanie vnútorného rozvojového potenciálu územia - prírodných, kultúrnych, materiálnych, finančných, ľudských a inštitucionálnych zdrojov, podporu zavádzania nových technológií a inovácií pri rešpektovaní vnútorných špecifik regiónu, rozvoj informatizácie a digitalizácie v regióne, rozvoj hospodárstva a podnikateľského prostredia v regióne s cieľom zvýšiť jeho produktivitu, optimalizovať štruktúru hospodárstva, vytvárať nové pracovné miesta a stabilizovať ohrozené pracovné miesta, rozvoj ľudských zdrojov vrátane zvyšovania vzdelanostnej úrovne, kvalifikácie a zlepšovania prípravy detí a mladých dospelých na trh práce, predchádzanie sociálneho vylúčenia a zmierňovanie jeho negatívnych dôsledkov, podporu rovnosti príležitostí na trhu práce a podporu znevýhodnených komunít, realizáciu verejných prác podporujúcich rozvoj regiónu, zlepšenie a rozvoj sociálnej infraštruktúry regiónu, zlepšenie dopravnej a technickej vybavenosti regiónu, inžinierskych stavieb, rozvoj cestovného ruchu, medzištátnu, cezhraničnú a medziregionálnu spoluprácu v oblasti regionálneho rozvoja v záujme trvalo udržateľného rozvoja regiónu, zachovanie identity a rozvoj kultúry a starostlivosť o kultúrne dedičstvo regiónov a sídiel, rozvoj pôdohospodárstva a rozvoj vidieka, rozvoj vidieckych oblastí a zvyšovanie kvality života na vidieku, realizáciu opatrení na ochranu, udržiavanie a zveľaďovanie životného prostredia a na obmedzovanie vplyvov poškodzujúcich životné prostredie a zlepšenie environmentálnej infraštruktúry regiónu, ochranu prírody, efektívne využívanie prírodných zdrojov regiónu a využívanie alternatívnych zdrojov energie, rozvoj občianskej vybavenosti a rozvoj služieb v regióne,) zvyšovanie dostupnosti a kvality bývania, budovanie a posilňovanie štruktúr občianskej spoločnosti, rozvoj prosociálneho správania obyvateľstva, rozvoj telesnej kultúry, športu a turistiky, ochranu, podporu a rozvoj verejného zdravia, atď. Na základe analýzy súčasnej situácie a predpokladov ďalšieho rozvoja sa navrhuje pre obec Valaská nasledovný strategický cieľ:

„Zabezpečiť trvalo udržateľný rozvoj obce Valaská, ktorý bude zameraný hlavne na trvalý ekonomický rast pri rešpektovaní environmentálnych požiadaviek a obmedzení súvisiacich s existenciou lokalít NATURA 2000. Ekonomický, kultúrny a spoločenský rast bude zabezpečený prostredníctvom disponibilného potenciálu nachádzajúceho sa v ľudských, prírodných a ekonomických zdrojoch. Hlavné zameranie ekonomickej činnosti bude obec smerovať do ekologicky nezávadných prevádzok v oblasti drobnej výroby, cestovného ruchu a lesníctva, pre ktoré má ideálne rozvojové predpoklady. Na druhej strane sa bude snažiť o neustálu ekologizáciu existujúcej metalurgickej výroby.“

Formulácia strategického cieľa vychádza z predpokladu, že budú vytvorené podmienky pre stabilizáciu, rozvoj a adaptáciu ekonomicky aktívnych a výkonných subjektov. Zvyšovanie výkonnosti hospodárstva na udržateľnej úrovni v dlhodobom horizonte a rast jeho konkurencieschopnosti je považované za prioritu. Zároveň však musia byť vytvorené také podmienky, aby sa nezvyšovali výdavky verejných prostriedkov, ale aby nastala ich konsolidácia za účelom podpory nových rozvojových Projektov. Navrhovaná stratégia vychádza zo strategických prístupov v rámci regionálneho rozvoja, ktoré sú postavené na:

- aktivizácii nedostatočne využívaného potenciálu a podpore hospodárskeho rozvoja obce a okolia,
- rozšírení a zvýšení podielu aktivít na úrovni partnerstva,
- aktivizácii nástrojov riadenia verejných výdavkov za účelom ich zníženia.

Súbežne je však potrebné venovať pozornosť aj rozvíjaniu ľudských zdrojov. Hlavným zámerom stratégie v tejto oblasti je zapojenie viacerých subjektov a postup riešenia danej problematiky v rámci partnerstva. V oblasti vybavenia územia dopravnou infraštruktúrou sa stratégia orientuje hlavne na vybudovanie prepojenia regiónu tak, aby bola zabezpečená napojenosť na dopravné koridory v dostatočnom čase a kvalite. Okrem zlepšenia dopravnej obslužnosti sa pozornosť venuje aj rozvoju informačnej spoločnosti. Stratégia v oblasti životného prostredia je zameraná na zlepšenie situácie zavádzaním nových ekologických metód výroby energie, novým prístupom občanov k ochrane životného prostredia. Stratégia je založená na eliminácii kľúčových disparít, ktoré sú bariérou rozvoja a na využití pozitívnych výhod, ktoré poskytujú príležitosti pre dlhodobý rast. To je možné uskutočniť len na úrovni partnerstva spoluprácou verejného a súkromného sektora a integrovaným prístupom k riešeniu ekonomických, sociálnych a environmentálnych aspektov. Na dosiahnutie strategického cieľa budú podporovať globálne ciele podľa jednotlivých kľúčových odvetví. Uvedené ciele plne korešpondujú s hlavnými cieľmi definovanými v PHSR Banskobystrického samosprávneho kraja a podporujú jeho naplnenie.

Formulácia a návrh stratégie

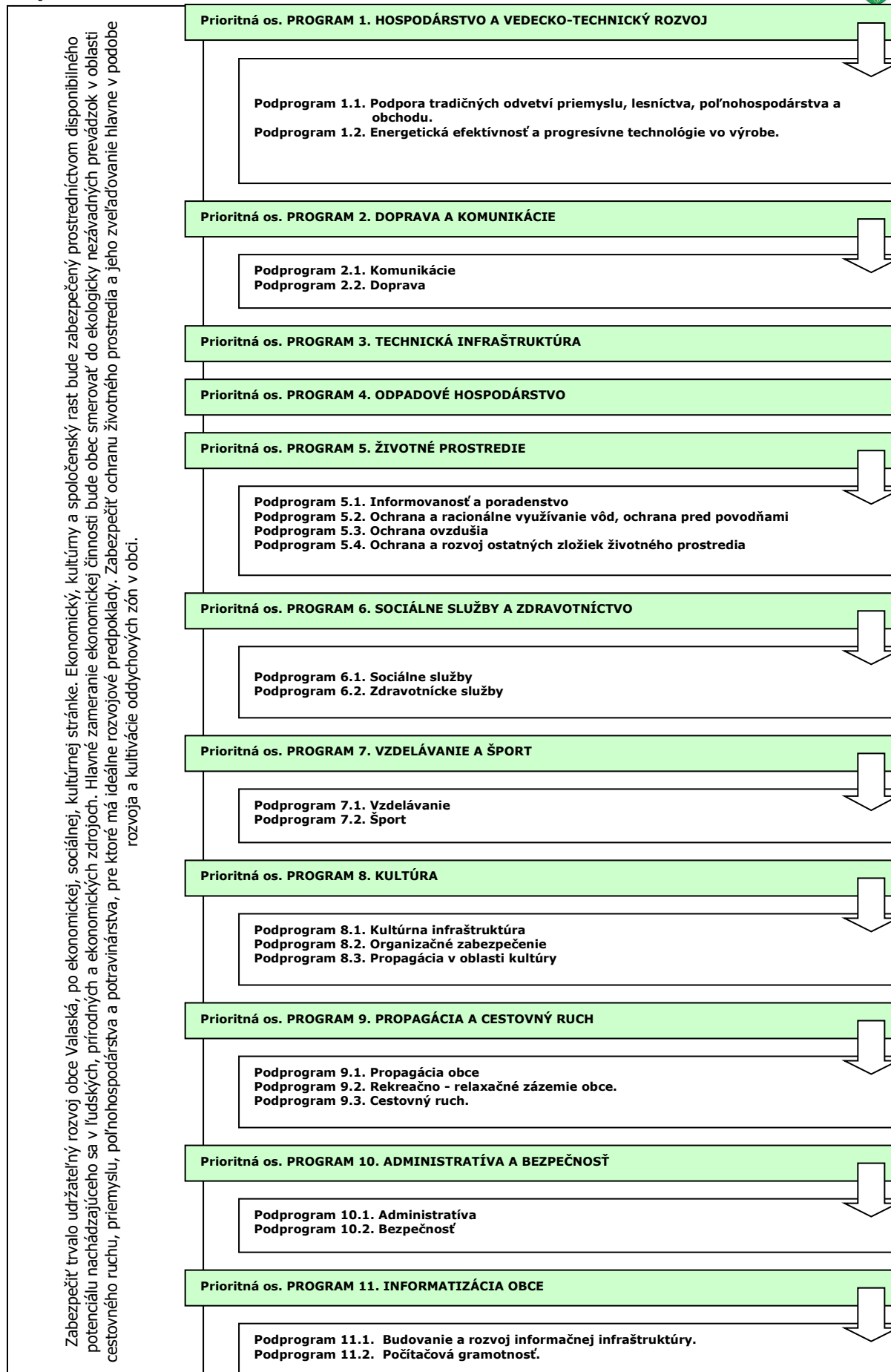
Strategický plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce pre uvažované obdobie predstavuje rozsiahly komplex analýz a opatrení. V každom období niektoré opatrenia podmieňujú realizovanie iných. Niektoré sa musia považovať za dôležitejšie pre havarijný stav predmetnej veci, niektoré sú ešte prednostnejšie z hľadiska potrieb a záujmu tej alebo onej skupiny obyvateľov. Limitujúci faktor – dostatok finančných prostriedkov nemôže byť dôvodom pre neurčenie strategického cieľa. Už tým že je definovaný napomôže smerovaniu rozvoja. Spracovatelia vychádzajúc z prieskumu a analýzy existujúceho stavu, pri zachovaní princípov všeobecného konsenzu a vzájomnej vyváženosti, považujú za prioritné rozvojové oblasti (Osi) nasledovné (vychádzajúce z princípov programového rozpočtovania, prenesených a originálnych kompetencií obce definovaných zákonom 416/2001 o prechode..., ekonomickou a funkčnou klasifikáciou (COFOG) a cieľov podpory regionálneho rozvoja v zmysle zákona 309/2014 o podpore regionálneho rozvoja: Pre obec Valaská je nevyhnutné, aby v súlade s celoeurópskou stratégiou do roku 2020 naplnila tri kľúčové priority rastu: inteligentný rast ktorý je založený na efektívnych investíciách do vzdelávania, výskumu a inovácií, udržateľný rast, vďaka prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo a zameranie sa na konkurencieschopné odvetvia priemyslu a inkluzívny rast, s veľkým dôrazom na tvorbu pracovných miest a zmiernenie chudoby.

K základným predpokladom realizácie stratégie programu patrí:

- integrovaný prístup (kombinovanie investícií, prierezové riešenie problémov)
- majetkové vysporiadanie vlastníckych vzťahov
- dostatočné financovanie prenesených kompetencií štátnej správy na samosprávu zo štátneho rozpočtu

Pri realizácii stratégie bude zároveň kladený dôraz na rešpektovanie princípov udržateľného rozvoja a podporu synergie medzi ekonomickým, sociálnym a environmentálnym prostredím. Pri formulácii stratégie Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Valaská na roky 2016 - 2025 boli zohľadnené priority Slovenskej republiky formulované v dokumente Národná stratégia regionálneho rozvoja SR 2020/30.

Udržateľný rozvoj sa chápe v kontexte rozvoja sídelného prostredia obce Valaská. Vo vytvorení systému ktorý by priebežne vyhodnocoval kvalitu sídelného prostredia, identifikoval jeho narušenia a inicioval ich nápravu. Významným faktorom zabezpečenia a zlepšenia kvality sídelného prostredia budú mať aj dopravné projekty vytvárajúce predpoklady inteligentného a inkluzívneho rastu. Udržateľný rast sa zakladá na: ochrane životného prostredia, znížení emisií a zachovaní biologickej rozmanitosti; zavedení efektívnych inteligentných rozvodov elektrickej energie využívajúcich informačné a telekomunikačné technológie; využívaní sietí pokrývajúcich celú EÚ s cieľom poskytnúť podnikom (hlavne malým výrobným spoločnostiam) ďalšiu konkurenčnú výhodu; zlepšení podnikateľského prostredia, a to najmä pre MSP; dobre informovaných spotrebiteľoch. Inkluzívny rast predstavuje rast založený na efektívnom využívaní vnútorných zdrojov regiónu: ľudských, prírodných, kapitálových. Významným faktorom inkluzívneho rastu je spokojnosť obyvateľov a ich ochota podieľať sa na ňom. Úzko s tým súvisí rozvoj športu, voľnočasových aktivít, aktívneho trávenia voľného času, relaxu, zábavy, kultúry, umenia. Sú to aktivity, ktoré podporujú kreativnosť a ktoré by boli zohľadňovali potreby všetkých vekových kategórií a boli im súčasne dostupné.

PO 1. Hospodárstvo a vedecko-technický rozvoj

Priority v oblasti rozvoja hospodárstva a vedecko-technického rozvoja spadajú predovšetkým do vytvárania pozitívnych predpokladov na využívanie alternatívnych zdrojov energie pre potreby samosprávy.

Podprogram 1.1.

Cieľ 1.2

Opatrenie 1.2.1

Podpora tradičných odvetví priemyslu, lesníctva, poľnohospodárstva a obchodu.

Zabezpečiť rozvoj tradičných remesiel v obci.

Podpora výrobných odvetví a obchodných služieb.

Podprogram 1.2.

Cieľ 1.1

Opatrenie 1.2.1

Energetická efektívnosť a progresívne technológie vo výrobe.

Zvýšenie energetickej efektívnosti na strane výroby aj spotreby a zavádzanie progresívnych technológií v energetike.

Podpora výstavby zariadení na využívanie obnoviteľných zdrojov energie.

PO 2. Doprava a komunikácie

Výstavba a údržba miestnych komunikácií v správe obce ako aj riešenie technického stavu komunikácií vo vlastníctve vyššieho územného celku. Zabezpečiť pravidelné a vyhovujúce spojenie obyvateľov obce s regionálnymi centrami prostredníctvom verejnej dopravy.

Podprogram 2.1.

Cieľ 2.1

Opatrenie 2.1.1

Opatrenie 2.1.2

Opatrenie 2.1.3

Opatrenie 2.1.4

Opatrenie 2.1.5

Komunikácie

Zabezpečiť výstavbu a rekonštrukciu miestnych ciest a ciest I. až III. triedy.

Výstavba a rekonštrukcia miestnych komunikácií v obci.

Výstavba a rekonštrukcia ciest I. až III. triedy.

Výstavba cyklotrás na prepojenie sídiel regiónu.

Dostavba parkovísk pre potreby občianskej infraštruktúry.

Dostavba a rekonštrukcia chodníkov popri miestnych komunikáciách.

Podprogram 2.2.

Cieľ 2.2

Opatrenie 2.2.1

Doprava

Zabezpečenie dopravného spojenia hromadnou autobusovou dopravou, prípadne železničnou dopravou.

Riešenie zastávok SAD ako prvkov drobnej architektúry (prístrešky, lavičky, sedenia, informačné tabule, smetné koše, zeleň,...).

PO 3. Technická infraštruktúra

Rozvoj a udržiavanie technickej infraštruktúry je nevyhnutné z hľadiska prílevu investícií v oblasti priemyslu a rozvoja cestovného ruchu, ako aj udržania požadovanej životnej úrovne obyvateľstva. Ide hlavne o zabezpečenie infraštruktúry do oblastí, ktoré sú potenciálne najvhodnejšie na rozvoj obce.

Cieľ 3

Opatrenie 3.1

Opatrenie 3.2

Opatrenie 3.3

Opatrenie 3.4

Opatrenie 3.5

Zabezpečiť rozvoj a rekonštrukciu technickej infraštruktúry v obci.

Výstavba inžinierskych sietí v nových lokalitách IBV.

Rekonštrukcia a rozšírenie verejného osvetlenia.

Revitalizácia pietnych miest v obci.

Rekonštrukcia a dostavba verejného vodovodu.

Rekonštrukcia a dostavba elektrickej a plynovej rozvodnej siete.

PO 4. Odpadové hospodárstvo

Rozvoj a výstavba infraštruktúry odpadového hospodárstva. Údržba kanalizačnej siete, výstavba a prevádzka zberného dvora pre separovaný zber ako aj obecného kompostoviska.

Cieľ 4

Opatrenie 4.1

Opatrenie 4.2

Opatrenie 4.3

Opatrenie 4.4

Opatrenie 4.5

Opatrenie 4.6

Nakladanie s komunálnym a drobným stavebným odpadom

V súlade s prijatými koncepciami zabezpečiť permanentné znižovanie podielu skladovanej časti odpadov, k čomu organizovať mobilné zbery textílií, kovového odpadu, viacvrstvových obalov nebezpečných odpadov.

Zabezpečiť separáciu komunálneho odpadu v obci.

Rekultivácia čiernych skládok.

Výstavba obecného zberného dvora a kompostoviska.

Dostavba splaškovej kanalizačnej siete.

Výstavba dažďovej kanalizačnej siete.

PO 5. Životné prostredie

Trvalo udržiavané životné prostredie je významným ukazovateľom kvality života. Dlhodobé udržiavanie, ale aj skvalitňovanie prírodného prostredia, je spoločným cieľom všetkých obyvateľov obce. Monitorovaná kvalita vody a ovzdušia. Optimalizácia nakladania s odpadmi. Informovanosť obyvateľov o životnom prostredí. Propagácia chránených území.

Podprogram 5.1.

Cieľ 5.1

Opatrenie 5.1.1

Informovanosť a poradenstvo

Zabezpečiť účinný systém informovanosti a poradenstva

Spracovať koncepciu zabezpečenia informovanosti, poradenstva a prevencie v oblasti ŽP. Trvale preferovať poradenstvo a prevenciu pred represiou.

Podprogram 5.2.

Cieľ 5.2

Opatrenie 5.2.1

Opatrenie 5.2.2

Opatrenie 5.2.3

Ochrana a racionálne využívanie vôd, ochrana pred povodňami

Zabezpečiť ochranu a racionálne využívanie vôd, ochranu pred povodňami.

Zabezpečiť dostatok kvalitnej pitnej vody, minimalizovať straty vo vodovodných sieťach.

Revitalizácia protizáplavových opatrení.

Revitalizácia a úprava koryt vodných tokov.

Podprogram 5.3.

Cieľ 5.3

Opatrenie 5.3..1

Ochrana ovzdušia

Zabezpečiť účinnú ochranu ovzdušia pred malými a strednými zdrojmi znečistenia nachádzajúcimi sa v katastrálnom území obce.

Zabezpečiť zníženie produkovaných emisií hlavným zdrojom znečistenia – domácnosti.

Podprogram 5.4.

Cieľ 5.4

Opatrenie 5.4.1

Opatrenie 5.4.2

Ochrana a rozvoj ostatných zložiek životného prostredia

Realizácia účinných opatrení v oblasti ostatných zložiek životného prostredia.

Revitalizácia protierózných opatrení.

Výstavba a revitalizácia oddychových zón v obci.

PO 6. Sociálna oblasť a zdravotníctvo

Pokračujúci trend rastu podielu seniorov na počte obyvateľov musí byť sprevádzaný podmienkami, ktoré umožnia dôstojnejšie prežitie zvyšku života. Veková skladba obyvateľov je sprevádzaná väčším výskytom špecifických chorôb.

Podprogram 6.1.

Cieľ 6.1

Opatrenie 6.1.1

Opatrenie 6.1.2

Opatrenie 6.1.3

Sociálne služby

Doplniť chýbajúcu infraštruktúru sociálnych zariadení v obci a zvýšiť ich kvalitu.

Obyvatelia v dôchodkovom veku.

Mladé rodiny s deťmi.

Marginalizované skupiny.

Podprogram 6.2.

Cieľ 6.2

Opatrenie 6.2.1

Opatrenie 6.2.2

Zdravotnícke služby

Zlepšiť úroveň poskytovania zdravotníckych a sociálnych služieb.

Podpora poradenskej činnosti.

Zabezpečiť dostupnosť zdravotnej starostlivosti pre dospelých občanov.

PO 7. Školstvo a šport

Údržba a rozvoj predškolského vzdelávania v obci. Údržba a skvalitnenie športovej infraštruktúry.

Podprogram 7.1.

Cieľ 7.1

Opatrenie 7.1.1

Opatrenie 7.1.2

Vzdelávanie

Zabezpečiť rozvoj a údržbu infraštruktúry vzdelávania a zabezpečenie podmienok pre efektívnu vzdelávaciu činnosť v obci.

Modernizácia zariadení predškolskej výchovy.

Modernizácia zariadení povinnej školskej dochádzky.

Podprogram 7.2.

Cieľ 7.2.

Opatrenie 7.2.1

Opatrenie 7.2.2

Šport

Zabezpečiť trvalé skvalitňovanie vyváženej ponuky výkonnostného a rekreačného športu.

Výstavba a rekonštrukcia športovej infraštruktúry.

Rozvoj mimoškolskej činnosti – športové kluby, turistika, kultúrne krúžky.

PO 8. Kultúra

Trvalé pôsobenie na kultúrne povedomie obyvateľov širokou paletou kultúrnych aktivít organizovaných externými subjektami ale aj miestnymi kultúrnymi spolkami. Existencia dôstojných priestorov pre kultúrne aktivity je prvoradá povinnosť obce. Priebežná a kreatívna propagácia podujatí má vplyv na imidž obce a tým aj na cestovný ruch. Kultúrne tradície budú šírené aj prostredníctvom cezhraničnej spolupráce s Poľskou republikou.

Podprogram 8.1.

Cieľ 8.1

Opatrenie 8.1.1

Opatrenie 8.1.2

Opatrenie 8.1.3

Kultúrna infraštruktúra

Zachovanie kultúrne-historického potenciálu obce a rozvoj kultúrnych, informačných a voľnočasových aktivít v nadväznosti na rozvoj cestovného ruchu na regionálnej a miestnej úrovni.

Výstavba multifunkčného kultúrneho zariadenia.

Rekonštrukcia a údržba kultúrnych pamiatok.

Organizovanie pravidelných kultúrnych podujatí.

Podprogram 8.2.

Cieľ 8.2

Opatrenie 8.2.1

Organizačné zabezpečenie

Organizačne zabezpečiť ponuku kultúrnych podujatí v obci.

Spracovať kalendár kultúrnych podujatí na celý rok, tento priebežne aktualizovať. Rozšíriť žánrovú ponuku s orientáciou na hodnotný kultúrny prínos.

Podprogram 8.3.

Cieľ 8.3

Opatrenie 8.3.1

Opatrenie 8.3.2

Propagácia v oblasti kultúry

Vytvorenie podmienok na efektívnu propagáciu obce v oblasti kultúry.

Spracovať globálnu koncepciu „propagácie“ histórie obce v multimediálnej forme.

Propagácia kultúry na Internete prostredníctvom www stránky obce.

PO 9. Propagácia a cestovný ruch

V rámci rozvoja cestovného ruchu je potrebné spracovať koncepciu regionálnej spolupráce s okolitými turistickými lokalitami a domácimi a zahraničnými cestovnými kancelárkami. Nevyhnutnou je taktiež

propagácia obce a to najmä prostredníctvom www - stránky. Potrebné je sústrediť sa na propagáciu hlavne podujatí, atď..

Podprogram 9.1.

Cieľ 9.1
Opatrenie 9.1.1
Opatrenie 9.1.2

Propagácia obce

Zabezpečiť účinnú propagáciu obce.
Aktualizácia www stránky obce.
Podpora budovania informačných tabúl v obci.

Podprogram 9.2.

Cieľ 9.2
Opatrenie 9.2.1

Rekreačno - relaxačné zázemie obce.

Budovanie relaxačno – rekreačného zázemia obce.
Podpora vytvárania nových atraktivít v obce.

Podprogram 9.3.

Cieľ 9.3
Opatrenie 9.3.1
Opatrenie 9.3.2

Cestovný ruch.

Podporovať podnikateľské aktivity v cestovnom ruchu.
Uzavrieť s podnikateľmi dohody o poskytovaní služieb v agroturistike a cestovnom ruchu a o propagovaní ich služieb obcami.
Podporovať podnikateľské subjekty, neziskové organizácie a inštitúcie pri získavaní finančných prostriedkov z grantov a fondov EÚ.

PO 10. Administratíva a bezpečnosť

V rámci administratívneho zabezpečenia chodu samosprávy vytvárať vhodné podmienky na efektívnych chod úradu. Vytvoriť vhodné pracovné prostredie a technické zabezpečenie.

Podprogram 10.1.

Cieľ 10.1
Opatrenie 10.1.1

Administratíva

Zabezpečiť rozvoj administratívnej infraštruktúry a podmienok na výkon samosprávnych funkcií v obci
Komplexná rekonštrukcia obecných budov.

Podprogram 10.2.

Cieľ 10.2
Opatrenie 10.2.1

Bezpečnosť

Vytvorenie podmienok na znižovanie kriminality v obci a ochranu majetku obyvateľov a ostatných subjektov v obci.
Bezpečnosť.

PO 11. Informatizácia obce

Zabezpečenie technických podmienok pre rozvoj informačnej spoločnosti. Umožniť obyvateľom využívať on-line elektronické služby samosprávy. Vytvoriť vhodné podmienky na prechod na e-government na lokálnej úrovni (e-gov, e-vote, e-services, ...). Umožniť obyvateľom obce a pracovníkom samosprávy zvyšovať svoje počítačové vedomie a zručnosti.

Podprogram 11.1.

Cieľ 11.1
Opatrenie 11.1.1
Opatrenie 11.1.2

Budovanie a rozvoj informačnej infraštruktúry.

Zabezpečiť technické podmienky na prechod samosprávy na nový typ vládnutia - e - government.
Rozvoj infraštruktúry informačných systémov samosprávy.
Zavádzanie efektívnych elektronických služieb poskytovaných na úrovni samosprávy.

Podprogram 11.2.

Cieľ 11.2
Opatrenie 11.2.1
Opatrenie 11.2.2
Opatrenie 11.2.3

Počítačová gramotnosť.

Zvýšenie počítačovej gramotnosti obyvateľov a pracovníkov samosprávy.
Podpora zvyšovania počítačového vedomia u pracovníkov samosprávy.
Podpora zvyšovania počítačového vedomia u obyvateľov obce.
Podpora vzdelávacích aktivít zameraných na zvyšovanie zručností a vedomostí o internete a motiváciu k používaniu internetu a elektronických služieb.

**Programová časť Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Valaská
2016 - 2025**

5.1 Program 1. Hospodárstvo a vedecko-technický rozvoj

Strategický zámer

Zlepšiť podmienky pre rozvoj podnikateľských aktivít, s dôrazom na zvýšenie úrovne zamestnanosti a úrovne a kvality služieb pre obyvateľov obce. V oblasti priemyslu je potrebné okrem zachovania stabilných prvkov výroby všetkými možnými opatreniami podporovať vytváranie nových pracovných príležitostí. Využívanie nových technológií pre produkciu energií čistým, životné prostredie nezaťažujúcim spôsobom.

Podprogram 1.1. Podpora tradičných odvetví priemyslu, lesníctva, poľnohospodárstva a obchodu.

Cieľ 1.1 Zabezpečiť rozvoj tradičných remesiel v obci.

Opatrenia podprogramu:

- Opatrenie 1.1.1 Podpora výrobných odvetví a obchodných služieb.
Aktivity Vypracovanie technickej dokumentácie.
Podpora lesníctva.
Podpora podnikov poľnohospodárskej výroby.
Podpora malej výroby – ekologicky nezávadnej.
Podpora zriaďovania maloobchodných predajní.

Podprogram 1.2. Energetická efektívnosť a progresívne technológie vo výrobe.

Cieľ 1.2 Zvýšenie energetickej efektívnosti na strane výroby aj spotreby a zavádzanie progresívnych technológií v energetike.

Opatrenia podprogramu:

- Opatrenie 1.2.1 Podpora výstavby zariadení na využívanie obnoviteľných zdrojov energie.
Aktivity Spracovanie technickej dokumentácie.
Inštalácia slnečných kolektorov na budovu obecného úradu.
Inštalácia slnečných kolektorov na budovu domu kultúry.
Inštalácia slnečných kolektorov na budovu materskej a základnej školy.

5.2 PROGRAM 2. DOPRAVA A KOMUNIKÁCIE

Strategický zámer

Podpora investičných aktivít so zameraním na modernizáciu a budovanie ciest I. až III. triedy zaisťujúcich dopravnú obsluhu obce Valaská. Zámerom je zabezpečiť také prepojenie osídlenia, ktoré umožní efektívny pohyb ľudí a tovaru, modernizáciu dopravných subsystémov zabezpečujúcich bezpečné a hygienicky vyhovujúce dopravné trasy. Cieľom investícií do tohto typu dopravnej infraštruktúry je odstránenie identifikovaných nedostatkov v cestnej sieti s ohľadom environmentálny a bezpečnostný aspekt.

Podprogram 2.1. Komunikácie

Cieľ 2.1 Zabezpečiť výstavbu a rekonštrukciu miestnych komunikácií a ciest I. až III. cesty.

Opatrenia podprogramu:

- Opatrenie 2.1.1 Výstavba a rekonštrukcia miestnych komunikácií v obci.
Aktivity Vypracovanie technickej dokumentácie.
Komplexná rekonštrukcia miestnych komunikácií – Tr. dukelských hrdinov.
Komplexná rekonštrukcia miestnych komunikácií – Partizánska cesta.
Komplexná rekonštrukcia miestnych komunikácií – Cesta osloboditeľov.
Komplexná rekonštrukcia miestnych komunikácií – Tatranská ulica.
Dostavba miestnej komunikácie – Hronská ulica.
Passport dopravného značenia.
Hronská – kompletná obnova miestnej komunikácie s vybudovaním odstavných plôch a chodníka.
Informačné smerové tabule.
Dopravné značenie.
- Opatrenie 2.1.2 Výstavba a rekonštrukcia cesty I. až III. triedy v obci.
Aktivity Rekonštrukcia cesty I. triedy č. 66.
Rekonštrukcia cesty I. triedy č. 72.
Rekonštrukcia cesty III/06653 Valaská – Čierny Balog.
- Opatrenie 2.1.3 Výstavba cyklotrás na prepojenie sídiel regiónu.
Aktivity Vypracovanie technickej dokumentácie.
Výstavba cyklotrasy smerom na obec Hronec – Čierny Balog.
Výstavba cyklotrasy Valaská – Bystrá – Mýto pod Ďumbierom.
Výstavba cyklotrasy Valaská – Brezno.
- Opatrenie 2.1.4 Dostavba parkovísk pre potreby občianskej infraštruktúry.
Aktivity Vypracovanie technickej dokumentácie.

	Výstavba parkovísk v časti Valaská – sídlisko. Dostavba parkovacích miest v časti Piesok.
Opatrenie 2.1.5	Dostavba a rekonštrukcia chodníkov popri miestnych komunikáciách.
Aktivita	Vypracovanie technickej dokumentácie. Výstavba jednostranného chodníka pozdĺž cesty I/72. Výstavba jednostranného chodníka pozdĺž Partizánskej ulice po obec Hronec. Výstavba jednostranného chodníka na Ceste osloboditeľov. Výstavba jednostranného chodníka na Tatranskej ulici. Výstavba jednostranného chodníka na Hronskej ulici. Dostavba chodníka v časti Piesok. Rekonštrukcia a dostavba chodníka a schodiov pri železničnej stanici Valaská.

Podprogram 2.2. Doprava

Cieľ 2.2 Zabezpečenie dopravného spojenia hromadnou autobusovou dopravou, prípadne železničnou dopravou.

Opatrenia podprogramu:

Opatrenie 2.2.1	Riešenie zastávok SAD ako prvkov drobnej architektúry (prístrešky, lavičky, sedenia, informačné tabule, smetné koše, zeleň,...).
Aktivita	Vypracovanie technickej dokumentácie. Zrekonštruovať autobusovú zastávku na ceste I/66 a I/72 so samostatnými pruhmi a nástupnými plochami.

5.3 PROGRAM 3. TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA

Strategický zámer

Rozvoj komplexnej infraštruktúry podporujúcej rozvoj obce a zohľadňujúcej rast kvality života obyvateľov obce a životného prostredia. Rozvoj infraštruktúry bude smerovať hlavne k jej rozšíreniu na potenciálne priemyselné zóny v obci, IBV, ako aj na rekonštrukciu súčasnej infraštruktúry - vodovodnej, elektrickej, komunikačnej.

Cieľ 3 Zabezpečiť rozvoj a rekonštrukciu technickej infraštruktúry v obci.

Opatrenia podprogramu:

Opatrenie 3.1	Výstavba inžinierskych sietí v nových lokalitách IBV.
Aktivita	Vypracovanie technickej dokumentácie. Výstavba nových plôch IBV.
Opatrenie 3.2	Rekonštrukcia a rozšírenie verejného osvetlenia.
Aktivita	Vypracovanie technickej dokumentácie a príprava projektového spisu. Rekonštrukcia verejného osvetlenia – LED osvetlenie.
Opatrenie 3.3	Revitalizácia pietnych miest v obci.
Aktivita	Spracovanie technickej dokumentácie. Revitalizácia areálu cintorína. Rekonštrukcia a modernizácia budovy domu smútku – zníženie energetickej náročnosti.
Opatrenie 3.4	Rekonštrukcia a dostavba verejného vodovodu.
Aktivita	Spracovanie technickej dokumentácie. Rekonštrukcia vodovodnej siete.
Opatrenie 3.5	Rekonštrukcia a dostavba elektrickej a plynovej rozvodnej siete.
Aktivita	Rekonštrukcia elektrickej rozvodnej siete. Výstavba zahusťovacích trafostaníc. Prestavba stožiarových trafostaníc. Výstavba kompaktných trafostaníc. Výstavba rozvodnej siete plynu v nových lokalitách.

5.4 PROGRAM 4. ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO

Strategický zámer

Vytvorenie efektívneho a spoľahlivého systému odvádzania a zneškodňovania odpadov produkovaných subjektmi. Zabezpečiť výstavbu/dostavbu splaškovej a dažďovej kanalizačnej siete. Vytvoriť podmienky na odvoz a likvidáciu TKO a nebezpečného odpadu, vytvorenie podmienok na efektívnu separáciu odpadu v obci.

Cieľ 4 Nakladanie s komunálnym a drobným stavebným odpadom

Opatrenia podprogramu:

Opatrenie 4.1	V súlade s prijatými koncepciami zabezpečiť permanentné znižovanie podielu skladovanej časti odpadov, k čomu organizovať mobilné zbery textílií, kovového odpadu, viacvrstvových obalov nebezpečných odpadov.
Aktivita	Zvýšiť environmentálne povedomie ľudí. Zabezpečenie zberného kontajneru 2 x ročne. Zabezpečenie zberu nebezpečných odpadov.

Opatrenie 4.2 Aktivity	Zabezpečiť separáciu komunálneho odpadu v obci. Ekonomicky motivovať obyvateľstvo. Zabezpečiť požadované podmienky pre realizáciu separovaného zberu. Zabezpečenie nádob pre separovaný zber. Obstaranie kompostérov pre domáce kompostovanie.
Opatrenie 4.3 Aktivity	Rekultivácia čiernych skládok. Lokalizácia čiernych skládok. Likvidácia skládok.
Opatrenie 4.4 Aktivity	Výstavba obecného zberného dvora a kompostoviska. Vypracovanie technickej dokumentácie. Výstavba obecného kompostoviska (do 5 ton). Obstaranie mechanizácie pre obecné kompostovisko. Výstavba zberného dvora pre separovaný zber (bez zberu kovov). Obstaranie mechanizácie pre zberný dvor.
Opatrenie 4.5 Aktivity	Dostavba splaškovej kanalizačnej siete. Vypracovanie technickej dokumentácie. Dostavba splaškovej kanalizačnej siete. Výstavba prečerpávacích staníc a kanalizačných zberačov v nových lokalitách. Rekonštrukcia existujúcej siete a intenzifikácia ČOV.
Opatrenie 4.6 Aktivity	Výstavba dažďovej kanalizačnej siete. Vypracovanie technickej dokumentácie. Revitalizácia odvodňovacích kanálov na zber povrchovej vody.

5.5 PROGRAM 5. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Strategický zámer

Strategickým zámerom obce je nielen zachovanie existujúceho dobrého stavu životného prostredia a zvyšovania jeho kvality, ale aj eliminácia slabých stránok, neustála osвета, výchova a informovanosť o stave životného prostredia.

Podprogram 5.1. Informovanosť a poradenstvo

Cieľ 5.1 Zabezpečiť účinný systém informovanosti a poradenstva

Opatrenia podprogramu:	
Opatrenie 5.1.1	Spracovať koncepciu zabezpečenia informovanosti, poradenstva a prevencie v oblasti ŽP. Trvale preferovať poradenstvo a prevenciu pred represiou.
Aktivity	Vypracovanie koncepcie pre ochranu životného prostredia v obci. Prezentácia a šírenie osvety v oblasti životného prostredia.

Podprogram 5.2. Ochrana a racionálne využívanie vôd, ochrana pred povodňami

Cieľ 5.2 Zabezpečiť ochranu a racionálne využívanie vôd, ochranu pred povodňami.

Opatrenia podprogramu:	
Opatrenie 5.2.1	Zabezpečiť dostatok kvalitnej pitnej vody, minimalizovať straty vo vodovodných sieťach.
Aktivity	Rekonštrukcia vodovodnej siete.
Opatrenie 5.2.2	Revitalizácia protizáplavových opatrení.
Aktivity	Spracovanie technickej dokumentácie. Revitalizácia protizáplavových opatrení na toku Čierny Hron, Kamenistá, Veľká Slivková, Spády a Čierny potok. Revitalizácia protipovodňových opatrení mimo vodného toku.
Opatrenie 5.2.3	Revitalizácia a úprava koryt vodných tokov.
Aktivity	Analýza súčasného stavu. Vypracovanie technickej dokumentácie. Revitalizácia koryta potoka Čierny Hron, Kamenistá, Veľká Slivková, Spády a Čierny potok.

Podprogram 5.3. Ochrana ovzdušia

Cieľ 5.3 Zabezpečiť účinnú ochranu ovzdušia pred malými a strednými zdrojmi znečistenia nachádzajúcimi sa v katastrálnom území obce.

Opatrenia podprogramu:	
Opatrenie 5.3..1	Zabezpečiť zníženie produkovaných emisií hlavným zdrojom znečistenia – domácnosti.
Aktivity	Obmedziť spaľovanie fosílnych palív. Prechod na alternatívne zdroje vykurovania.

Podprogram 5.4. Ochrana a rozvoj ostatných zložiek životného prostredia

Cieľ 5.4 Realizácia účinných opatrení v oblasti ostatných zložiek životného prostredia.

Opatrenia podprogramu:

Opatrenie 5.4.1	Revitalizácia protieróznych opatrení.
Aktivita	Spracovanie technickej dokumentácie. Revitalizácia protieróznych opatrení.
Opatrenie 5.4.2	Výstavba a revitalizácia oddychových zón v obci.
Aktivita	Spracovanie technickej dokumentácie. Výstavba oddychovej zóny v centrálnej časti obce a výsadba zelene. Revitalizácia zelene. Výstavba oddychovej zóny pri športovom areáli. Rekonštrukcia a revitalizácia tajchu. Revitalizácia námestia 1. Mája.

5.6 PROGRAM 6. SOCIÁLNE SLUŽBY A ZDRAVOTNÍCTVO

Strategický zámer

Neustále rozvíjať širokú paletu sociálnych a zdravotných služieb poskytovaných v obci. Dbáť o ich dostupnosť, kvalitu a vzájomnú vyváženosť za účelom dosiahnutia dôstojných podmienok života všetkých kategórií obyvateľov obce.

Podprogram 6.1. Sociálne služby

Cieľ 6.1 Doplniť chýbajúcu infraštruktúru sociálnych zariadení v obci a zvýšiť ich kvalitu.

Opatrenia podprogramu:	
Opatrenie 6.1.1	Obyvatelia v dôchodkovom veku.
Aktivita	Výstavba denného stacionára. Poskytovanie služieb stravovania pre obyvateľov v dôchodkovom veku. Zabezpečenie služby donášky nákupov starším obyvateľom obce. Zriadenie priestorov pre klub seniorov.
Opatrenie 6.1.2	Mladé rodiny s deťmi.
Aktivita	Výber vhodnej alternatívy zariadenia zariadenia. Podpora mladých rodín s deťmi. Výstavba nájomnej bytovej výstavby 8 x 6 b.j..
Opatrenie 6.1.3	Marginalizované skupiny.
Aktivita	Obstaranie vozidla pre potreby sociálneho taxíka. Zriadenie núdzového bývania.

Podprogram 6.2. Zdravotnícke služby

Cieľ 6.2 Zlepšiť úroveň poskytovania zdravotníckych a sociálnych služieb.

Opatrenia podprogramu:	
Opatrenie 6.2.1	Podpora poradenskej činnosti.
Aktivita	Zabezpečenie personálnych kapacít. Zabezpečenie priestorov.
Opatrenie 6.2.2	Zabezpečiť dostupnosť zdravotnej starostlivosti pre dospelých občanov.
Aktivita	Rekonštrukcia priestorov zdravotného strediska. Zriadenie gynekologickej ambulancie.

5.7 PROGRAM 7. VZDELÁVANIE A ŠPORT

Strategický zámer

Zabezpečenie všestranného rozvoja detí a mládeže. Zlepšenie technického stavu a vybavenia školskej infraštruktúry. V športe umožniť ponuku čo najširšej palety služieb, zabezpečiť čo najefektívnejšie a transparentné využitie verejných financií ku prospechu všetkých občanov obce. Podpora existujúcich športových podujatí, ako aj vytváranie vhodných podmienok pre rozvoj rôznych druhov športu nielen pre obyvateľov obce.

Podprogram 7.1. Vzdelávanie

Cieľ 7.1 Zabezpečiť rozvoj a údržbu infraštruktúry vzdelávania a zabezpečenie podmienok pre efektívnu vzdelávaciu činnosť v obci.

Opatrenia podprogramu:	
Opatrenie 7.1.1	Modernizácia zariadení predškolskej výchovy.
Aktivita	Rekonštrukcia budovy materskej školy – zníženie energetickej náročnosti. Rekonštrukcia balkóna MŠ. Rekonštrukcia priestorov na odkladanie hračiek v školskej záhrade. Rekonštrukcia dopravného ihriska a skladových priestorov. Dostavba hracích prvkov v areáli MŠ. Obstaranie vybavenia školy.

Opatrenie 7.1.2	Modernizácia zariadení povinnej školskej dochádzky.
Aktivita	Modernizácia vykurovania budovy – modernizácia zdrojov tepla a rozvodov. Modernizácia vybavenia ZŠ. Komplexná obnova telocvične pri ZŠ J.Simana. Izolácia podlahy školskej telocvične. Rekonštrukcia strechy školskej telocvične. Rekonštrukcia vodovodnej siete – hlavný prívod vody v budovách II. stupňa a ŠJ. Rekonštrukcia rozvodov vody v školských triedach. Výstavba priestorov pre uskladnenie záhradnej techniky. Výmena dverí a nábytku na I. stupni, učebňa IFV, kabinet TSV a šatniach v telocvični. Rekonštrukcia a dostavba oplotenia areálu ZŠ. Realizácia revízie elektroinštalácie.

Podprogram 7.2. Šport

Cieľ 7.2. Zabezpečiť trvalé skvalitňovanie vyváženej ponuky výkonnostného a rekreačného športu.

Opatrenia podprogramu:	
Opatrenie 7.2.1	Výstavba a rekonštrukcia športovej infraštruktúry.
Aktivita	Spracovanie technickej dokumentácie. Dostavba futbalového areálu. Výstavba detských ihrísk. Rekonštrukcia multifunkčného ihriska. Vybudovanie športového areálu pri ihriskách s bežeckou dráhou - projekt. Vybudovanie športového areálu pri ihriskách s bežeckou dráhou.
Opatrenie 7.2.2	Rozvoj mimoškolskej činnosti – športové kluby, turistika, kultúrne krúžky.
Aktivita	Zabezpečenie priestorového a materiálneho vybavenia.

5.8 PROGRAM 8. KULTÚRA

Strategický zámer

Trvalé pôsobenie na kultúrne povedomie obyvateľov širokou paletou kultúrnych aktivít organizovaných externými subjektmi. Existencia dôstojných priestorov pre kultúrne aktivity je povinnosť obce. Prieběžná a kreatívna propagácia podujatí má vplyv na imidž obce a tým aj na cestovný ruch.

Podprogram 8.1. Kultúrna infraštruktúra

Cieľ 8.1 Zachovanie kultúrno–historického potenciálu obce a rozvoj kultúrnych, informačných a voľnočasových aktivít v nadväznosti na rozvoj cestovného ruchu na regionálnej a miestnej úrovni.

Opatrenia podprogramu:	
Opatrenie 8.1.1	Výstavba multifunkčného kultúrneho zariadenia.
Aktivita	Vypracovanie technickej dokumentácie. Rekonštrukcia domu kultúry a zníženie energetickej náročnosti. Rekonštrukcia interiérov – kuchyňa, sála, príslušenstvo. Rekonštrukcia a modernizácia zdrojov tepla a vykurovania. Modernizácia vykurovania kina.

Opatrenie 8.1.2	Rekonštrukcia a údržba kultúrnych pamiatok.
Aktivita	Údržba kultúrnych a historických pamiatok.

Opatrenie 8.1.3	Organizovanie pravidelných kultúrnych podujatí.
Aktivita	Podpora kultúrnych podujatí.

Podprogram 8.2. Organizačné zabezpečenie

Cieľ 8.2 Organizačne zabezpečiť ponuku kultúrnych podujatí v obci.

Opatrenia podprogramu:	
Opatrenie 8.2.1	Spracovať kalendár kultúrnych podujatí na celý rok, tento priebežne aktualizovať. Rozšíriť žánrovú ponuku s orientáciou na hodnotný kultúrny prínos.
Aktivita	Personálne a finančné zabezpečenie. Spracovanie kalendár kultúrnych podujatí.

Podprogram 8.3. Propagácia v oblasti kultúry

Cieľ 8.3 Vytvorenie podmienok na efektívnu propagáciu obce v oblasti kultúry.

Opatrenia podprogramu:	
Opatrenie 8.3.1	Spracovať globálnu koncepciu „propagácie“ histórie obce v multimediálnej forme.
Aktivita	Personálne a finančné zabezpečenie. Spracovanie koncepcie v multimediálnej forme.
Opatrenie 8.3.2	Propagácia kultúry na Internete prostredníctvom www stránky obce.
Aktivita	Finančné zabezpečenie. Obsahová analýza www stránky. Priebežná aktualizácia www stránky.

5.9 PROGRAM 9. PROPAGÁCIA A CESTOVNÝ RUCH

Strategický zámer

Budovať goodwill obce a dosiahnuť, aby sa obec stala vyhľadávaným miestom cestovného ruchu v oblasti športu, kultúry a turistiky. Využiť prírodný potenciál, ktorý ponúka blízke aj širšie okolie obce.

Podprogram 9.1. Propagácia obce

Cieľ 9.1 Zabezpečiť účinnú propagáciu obce.	
Opatrenia podprogramu:	
Opatrenie 9.1.1	Aktualizácia www stránky obce.
Aktivita	Finančné zabezpečenie. Obsahová analýza www stránky. Pribežná aktualizácia www stránky.
Opatrenie 9.1.2	Podpora budovania informačných tabúlí v obci.
Aktivita	Budovanie a inštalácia tabúlí informujúcich o atraktivitách obce. Budovanie a inštalácia tabúlí propagujúcich kultúrne hodnoty obce.

Podprogram 9.2. Rekreačno - relaxačné zázemie obce.

Cieľ 9.2 Budovanie relaxačno – rekreačného zázemia obce.	
Opatrenia podprogramu:	
Opatrenie 9.2.1	Podpora vytvárania nových atraktivít v obce.
Aktivita	Spracovanie technickej dokumentácie. Podpora výstavby zariadení cestovného ruchu. Výstavba náučných chodníkov.

Podprogram 9.3. Cestovný ruch.

Cieľ 9.3 Podporovať podnikateľské aktivity v cestovnom ruchu.	
Opatrenia podprogramu:	
Opatrenie 9.3.1	Uzavrieť s podnikateľmi dohody o poskytovaní služieb v agroturistike a cestovnom ruchu a o propagovaní ich služieb obcami.
Aktivita	Zabezpečenie personálnych kapacít.
Opatrenie 9.3.2	Podporovať podnikateľské subjekty, neziskové organizácie a inštitúcie pri získavaní finančných prostriedkov z grantov a fondov EÚ.
Aktivita	Zabezpečenie personálnych kapacít.

5.10 PROGRAM 10. ADMINISTRATÍVA A BEZPEČNOSŤ

Strategický zámer

Vytvoriť podmienky na efektívnu prácu obecného úradu. Vytvoriť vyhovujúce podmienky na poskytovania verejných služieb, estetizácia a funkčnosť miesta kontaktu so zákazníkmi obecného úradu, vytváranie vhodných technických a pracovných podmienok na obecných úradoch. Vytvorenie podmienok na znižovanie kriminality v obci a ochranu majetku obyvateľov a ostatných subjektov v obci.

Podprogram 10.1. Administratíva

Cieľ 10.1 Zabezpečiť rozvoj administratívnej infraštruktúry a podmienok na výkon samosprávnych funkcií v obci	
Opatrenia podprogramu:	
Opatrenie 10.1.1	Komplexná rekonštrukcia obecných budov.
Aktivita	Spracovanie technickej dokumentácie. Zateplenie multifunkčného objektu Nám. 1 mája / sídlo Obecného úradu. Komplexná rekonštrukcia obecného úradu – interiéry. Zateplenie obecného multifunkčného domu v starej časti obce Valaská.

Podprogram 10.2. Bezpečnosť

Cieľ 10.2 Vytvorenie podmienok na znižovanie kriminality v obci a ochranu majetku obyvateľov a ostatných subjektov v obci.	
Opatrenia podprogramu:	
Opatrenie 10.2.1	Bezpečnosť.
Aktivita	Osadenie kamerového systému na vstupe do obce, v centrálnej časti Sídliisko, ŽS, cintorín, Valaská. Rekonštrukcia budovy požiarnej zbrojnice – zníženie energetickej náročnosti. Obstaranie a modernizácia vybavenia hasičskej zbrojnice.

Vybudovať bezdrôtový systém miestneho rozhlasu kompatibilným systémom s jeho osadením na stĺpoch osvetlenia.

5.11 PROGRAM 11. INFORMATIZÁCIA OBCE

Strategický zámer

Zabezpečenie technických podmienok pre rozvoj informačnej spoločnosti. Umožniť obyvateľom využívať on-line elektronické služby samosprávy. Vytvoriť vhodné podmienky na prechod na e-government na lokálnej úrovni (e-vote, e-services,...). Umožniť obyvateľom obce a pracovníkom samosprávy zvyšovať svoje počítačové vedomie a zručnosti.

Podprogram 11.1. Budovanie a rozvoj informačnej infraštruktúry.

Cieľ 11.1 Zabezpečiť technické podmienky na prechod samosprávy na nový typ vládnutia - e - government.

Opatrenia podprogramu:

Opatrenie 11.1.1	Rozvoj infraštruktúry informačných systémov samosprávy.
Aktivita	Technické zabezpečenie IS.
	Tvorba základného SW na komunikáciu občan – samospráva – podnikateľské subjekty.
	Podpora zlepšenia prenosu dátových a hlasových mobilných služieb.
Opatrenie 11.1.2	Zavádzanie efektívnych elektronických služieb poskytovaných na úrovni samosprávy.
Aktivita	Tvorba aplikačného softwaru na zabezpečenie e – služieb v obci.
	Tvorba SW na realizáciu e-vote na miestnej úrovni.

Podprogram 11.2. Počítačová gramotnosť.

Cieľ 11.2 Zvýšenie počítačovej gramotnosti obyvateľov a pracovníkov samosprávy.

Opatrenia podprogramu:

Opatrenie 11.2.1	Podpora zvyšovania počítačového vedomia u pracovníkov samosprávy.
Aktivita	Realizácia kurzov v oblasti nových SW pre pracovníkov miestnej samosprávy.
Opatrenie 11.2.2	Podpora zvyšovania počítačového vedomia u obyvateľov obce.
Aktivita	Realizácia kurzov na zvyšovanie počítačového vedomia u obyvateľov obce.
	Realizácia kurzov na obsluhu a používanie obecného informačného a komunikačného systému.
Opatrenie 11.2.3	Podpora vzdelávacích aktivít zameraných na zvyšovanie zručností a vedomostí o internete a motiváciu k používaniu internetu a elektronických služieb.
Aktivita	Realizácia kurzov na zvyšovanie vedomostí o internete.

6 MERATEĽNÉ INDIKÁTORY

Monitorovanie Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Valaská sa vykonáva na základe súboru indikátorov priradených k jednotlivým cieľom a opatreniam (ktoré môžu byť priebežne konkretizované). Indikátory podporujú oprávnenosť verejných výdavkov na jednotlivé opatrenia a zároveň preukazujú ekonomickú účinnosť realizovaných verejných výdavkov. Indikátory budú zároveň základným faktorom pri tvorbe kritérií na čerpanie finančnej podpory z regionálneho rozvojového fondu.

6.1 PROGRAM 1. HOSPODÁRSTVO A VEDECKO-TECHNICKÝ ROZVOJ

Podprogram 1.1. Energetická efektívnosť a progresívne technológie vo výrobe.

Cieľ 1.1 Zabezpečiť rozvoj tradičných remesiel v obci.							
Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 1.1.1	Podpora výrobných odvetví a obchodných služieb.	Počet vytvorených nových pracovných miest	dopad	počet	podn. subjekt	0	100
		Nárast pridanej hodnoty	dopad	%	podn. subjekt	5	10
		Nárast tržieb	výsledok	%	podn. subjekt	7	10
		Počet podporených projektov	výstup	počet	podn. subjekt	0	5
		Výdavky na inovácie	výsledok	€	podn. subjekt	0	5 mil.

Podprogram 1.2. Energetická efektívnosť a progresívne technológie vo výrobe.

Cieľ 1.2 Zvýšenie energetickej efektívnosti na strane výroby aj spotreby a zavádzanie progresívnych technológií v energetike.							
Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 1.2.1	Podpora výstavby zariadení na využívanie obnoviteľných zdrojov energie.	Objem preinvestovaných prostriedkov	výsledok	€	obec Valaská	0	100 tis.
		Objem vyprodukovanej elektrickej energie	výsledok	kWp	obec Valaská	0	200
		Počet vytvorených nových pracovných miest	dopad	počet	obec Valaská	0	0

6.2 PROGRAM 2. DOPRAVA A KOMUNIKÁCIE

Podprogram 2.1. Komunikácie

Cieľ 2.1 Zabezpečiť výstavbu a rekonštrukciu miestnych komunikácií a ciest II. a III. cesty.							
Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 2.1.1	Výstavba a rekonštrukcia miestnych komunikácií v obci.	Dĺžka rekonštruovaných a novovybudovaných ciest II. a III. triedy a miestnych komunikácií	výstup	km	obec Valaská	0	10
		Dĺžka novovybudovaných chodníkov	výstup	km	obec Valaská	0	0
		Počet užívateľov podporených Projektov	výsledok	počet	obec Valaská	0	3900
		Počet vytvorených pracovných miest	výsledok	počet	obec Valaská	0	0
Opatrenie 2.1.2	Výstavba a rekonštrukcia cesty II. a III. triedy.	Dĺžka rekonštruovaných a novovybudovaných ciest II. a III. triedy a miestnych komunikácií	výstup	km	obec Valaská	0	15
		Dĺžka novovybudovaných chodníkov	výstup	km	obec Valaská	0	0
		Počet užívateľov podporených Projektov	výsledok	počet	obec Valaská	-	-
		Počet vytvorených pracovných miest	výsledok	počet	obec Valaská	0	0
Opatrenie 2.1.3	Výstavba cyklotrás na prepojenie sídiel regiónu.	Dĺžka vybudovaných cyklotrás	výstup	km	obec Valaská	0	15
		Počet užívateľov podporených Projektov	výsledok	počet	obec Valaská	0	50
		Počet nových návštevníkov obce	výsledok	počet	obec Valaská	0	1500
		Počet vytvorených pracovných miest	výsledok	počet	obec Valaská	0	0
Opatrenie 2.1.4	Dostavba parkovísk pre potreby občianskej	Počet novovybudovaných parkovacích miest	výstup	počet	obec Valaská	0	50

Opatrenie 2.1.5	Dostavba a rekonštrukcia chodníkov popri miestnych komunikáciách.	Počet užívateľov podporených Projektov	výsledok	počet	obec Valaská	0	3900
		Počet vytvorených pracovných miest	výsledok	počet	obec Valaská	0	0
		Dĺžka rekonštruovaných chodníkov	výstup	km	obec Valaská	0	0
		Dĺžka novovybudovaných chodníkov	výstup	km	obec Valaská	0	8
		Počet užívateľov podporených Projektov	výsledok	počet	obec Valaská	0	3900
		Počet vytvorených pracovných miest	výsledok	počet	obec Valaská	0	0

Podprogram 2.2. Doprava

Cieľ 2.2 Zabezpečenie dopravného spojenia hromadnou autobusovou dopravou, prípadne železničnou dopravou.

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 2.2.1	Riešenie zastávok SAD ako prvkov drobnej architektúry (prístrešky, lavičky, sedenia, informačné tabule, smetné koše, zeleň,...).	Počet zrekonštruovaných zastávok SAD	výstup	počet	obec Valaská	0	2
		Počet užívateľov podporených Projektov	výsledok	počet	obec Valaská	0	3900
		Počet vytvorených pracovných miest	výsledok	počet	obec Valaská	0	0

6.3 PROGRAM 3. TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA

Cieľ 3 Zabezpečiť rozvoj a rekonštrukciu technickej infraštruktúry v obci.

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 3.1	Výstavba inžinierskych sietí v nových lokalitách.	Celková nová plocha pre IBV	výsledok	ha	obec Valaská	0	5
		Počet nových obyvateľov obce	dopad	osoby	obec Valaská	0	30
Opatrenie 3.2	Rekonštrukcia a rozšírenie verejného osvetlenia.	Počet inštalovaných svietidiel	výsledok	počet	obec Valaská	0	100
		Zvýšenie pokrytia územia verejným osvetlením	dopad	%	obec Valaská	85	100
		Počet podporených Projektov, prostredníctvom ktorých boli vytvorené podmienky na poskytovanie nových služieb verejnej infraštruktúry	dopadu	počet	obec Valaská	0	0
Opatrenie 3.3	Revitalizácia pietnych miest v obci.	Plocha zrekonštruovaného cintorína	výstup	m ²	obec Valaská	0	5000
		Počet vysadených krov a drevín	výsledok	počet	obec Valaská	0	200
Opatrenie 3.4	Rekonštrukcia a dostavba verejného vodovodu.	Percento obyvateľov zásobovaných vodou z verejných vodovodov	kontextový	%	obec Valaská	95	99
		Dĺžka vybudovanej vodovodnej siete	výsledok	km	obec Valaská	0	8
		Počet užívateľov podporených Projektov	výsledok	počet	obec Valaská	0	3900
Opatrenie 3.5	Rekonštrukcia a dostavba elektrickej a plynovej rozvodnej siete.	Zvýšenie kapacity v %	dopad	%	obec Valaská	0	20
		Počet užívateľov podporených Projektov	výsledok	počet	obec Valaská	0	3900

6.4 PROGRAM 4. ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO

Cieľ 4 Nakladanie s komunálnym a drobným stavebným odpadom

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 4.1	V súlade s prijatými koncepciami zabezpečiť permanentné znižovanie podielu skladovanej časti odpadov, k čomu organizovať mobilné zbery textílií, kovového odpadu, viacvrstvových obalov nebezpečných odpadov.	Produkcia komunálneho odpadu	ŠÚ SR	tony	obec Valaská	0	15
		Zneškodnený komunálny odpad	MŽP SR	tony	obec Valaská	0	12
		Objem separovaného odpadu.	dopad	tony	obec Valaská	0	3
		Znižovanie objemu produkovaného odpadu	dopad	%	obec Valaská	0	5
Opatrenie 4.2	Zabezpečiť separáciu komunálneho odpadu v obci.	Objem separovaného odpadu.	dopad	tony	obec Valaská	0	3
		Znižovanie objemu produkovaného odpadu	dopad	tony	obec Valaská	0	5
		Zneškodnený komunálny odpad	MŽP SR	kontextový	obec Valaská	0	12
Opatrenie 4.3	Rekultivácia čiernych skládok.	Plocha rekultivovanej skládky KO, čiernych skládok.	výsledok	m ²	obec Valaská	0	300
Opatrenie 4.4	Výstavba obecného zberného dvora a kompostoviska.	Objem uskladneného odpadu v tonách,	dopad	tony	obec Valaská	0	4,9
		Počet vybudovaných kompostovísk	Výsledok	počet	obec	0	1

					Valaská		
Opatrenie 4.5	Výstavba splaškovej kanalizačnej siete.	Dĺžka novovybudovanej splaškovej kanalizácie	výsledok	km	obec Valaská	0	10
Opatrenie 4.6	Výstavba dažďovej kanalizačnej siete.	Dĺžka novovybudovanej dažďovej kanalizácie	výsledok	km	obec Valaská	0	3

6.5 PROGRAM 5. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Podprogram 5.1. Informovanosť a poradenstvo

Cieľ 5.1 Zabezpečiť účinný systém informovanosti a poradenstva

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 5.1.1	Spracovať koncepciu zabezpečenia informovanosti, poradenstva a prevencie v oblasti ŽP. Trvale preferovať poradenstvo a prevenciu pred represiou.	Počet vypracovaných koncepcií	výsledok	počet	obec Valaská	0	1
		Počet užívateľov podporených projektov	výsledok	počet	obec Valaská	0	3900

Podprogram 5.2. Ochrana a racionálne využívanie vôd, ochrana pred povodňami

Cieľ 5.2 Zabezpečiť ochranu a racionálne využívanie vôd, ochranu pred povodňami.

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 5.2.1	Zabezpečiť dostatok kvalitnej pitnej vody, minimalizovať straty vo vodovodných sieťach.	Percento obyvateľov zásobovaných vodou z verejných vodovodov	kontextový	%	obec Valaská	90	99
		Počet revitalizovaných studní	výsledok	počet	obec Valaská	0	2
Opatrenie 5.2.2	Revitalizácia protizáplavových opatrení.	Dĺžka upravených korýt	výsledok	km	obec Valaská	0	1
		Počet vytvorených poldrov	výsledok	počet	obec Valaská	0	0
		Počet vytvorených protizáplavových hrádzi	výsledok	počet	obec Valaská	0	0
Opatrenie 5.2.3	Revitalizácia a úprava korýt vodných tokov.	Dĺžka zrekonštruovaných korýt tokov	výsledok	km	obec Valaská	0	2,5
		Zvýšenie prietoku korýt vodných tokov	dopad	%	obec Valaská	0	20

Podprogram 5.3. Ochrana ovzdušia

Cieľ 5.3 Zabezpečiť účinnú ochranu ovzdušia pred malými a strednými zdrojmi znečistenia nachádzajúcimi sa v katastrálnom území obce

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 5.3.1	Zabezpečiť zníženie produkovaných emisií hlavným zdrojom znečistenia – domácnosti.	Počet domácností s vykurovaním alternatívnymi zdrojmi energie	výsledok	%	obec Valaská	0	40

Podprogram 5.4. Ochrana a rozvoj ostatných zložiek životného prostredia

Cieľ 5.4 Realizácia účinných opatrení v oblasti ostatných zložiek životného prostredia.

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 5.4.1	Revitalizácia protieróznych opatrení.	Celková plocha s realizovanými opatreniami	výstup	ha	obec Valaská	0	1
		Počet užívateľov podporených Projektov	výsledok	počet	obec Valaská	0	3900
		Počet vysadených nových krovin a stromov,	výsledok	počet	obec Valaská	0	50
Opatrenie 5.4.2	Výstavba a revitalizácia oddychových zón v obci.	Plocha zrekonštruovaných OZ	výsledok	m ²	obec Valaská	0	500
		Počet vysadených krov a drevín	výsledok	počet	obec Valaská	0	50

6.6 PROGRAM 6. SOCIÁLNE SLUŽBY A ZDRAVOTNÍCTVO

Podprogram 6.1. Sociálne služby

Cieľ 6.1 Doplniť chýbajúcu infraštruktúru sociálnych zariadení v obci a zvýšiť ich kvalitu.							
Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 6.1.1	Obyvatelia v dôchodkovom veku.	Počet užívateľov podporených projektov	výsledku	počet	obec Valaská	0	15
		Počet podporených Projektov	výsledku	počet	obec Valaská	0	1
Opatrenie 6.1.2	Mladé rodiny s deťmi.	Počet užívateľov podporených projektov	výsledku	počet	obec Valaská	0	25
		Počet podporených projektov	výsledku	počet	obec Valaská	0	1
		Počet vytvorených pracovných miest	výsledku	počet	obec Valaská	0	0
Opatrenie 6.1.3	Marginalizované skupiny.	Počet podporených projektov	výsledku	počet	obec Valaská	0	1
		Počet užívateľov podporených projektov	výsledku	počet	obec Valaská	0	10

Podprogram 6.2. Zdravotnícke služby

Cieľ 6.2 Zlepšiť úroveň poskytovania zdravotníckych a sociálnych služieb.							
Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 6.2.1	Podpora poradenskej činnosti.	Počet užívateľov podporených projektov	výsledku	počet	obec Valaská	0	5
		Počet podporených projektov	výstupu	počet	obec Valaská	0	1
Opatrenie 6.2.2	Zabezpečiť dostupnosť zdravotnej starostlivosti pre dospelých občanov.	Počet podporených projektov, prostredníctvom ktorých boli vytvorené podmienky na poskytovanie nových služieb verejnej infraštruktúry	dopadu	počet	obec Valaská	0	1
		Počet užívateľov podporených projektov	výsledku	počet	obec Valaská	0	3900

6.7 PROGRAM 7. VZDELÁVANIE A ŠPORT

Podprogram 7.1. Vzdelávanie

Cieľ 7.1 Zabezpečiť rozvoj a údržbu infraštruktúry vzdelávania a zabezpečenie podmienok pre efektívnu vzdelávaciu činnosť v obci.							
Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 7.1.1	Modernizácia zariadení školskej výchovy.	Výmera vybudovaných priestorov v m ²	výstup	m ²	obec Valaská	0	0
		Výmera zrevitalizovaných priestorov v m ²	výstupu	m ²	obec Valaská	0	300
		Počet užívateľov podporených projektov	výsledku	počet	obec Valaská	0	110
Opatrenie 7.1.2	Modernizácia zariadení povinnej školskej dochádzky.	Výmera vybudovaných priestorov v m ²	výstup	m ²	obec Valaská	0	0
		Výmera zrevitalizovaných priestorov v m ²	výstupu	m ²	obec Valaská	0	500
		Počet užívateľov podporených projektov	výsledku	počet	obec Valaská	0	300

Podprogram 7.2. Šport

Cieľ 7.2. Zabezpečiť trvalé skvalitňovanie vyváženej ponuky výkonnostného a rekreačného športu.							
Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 7.2.1	Výstavba a rekonštrukcia športovej infraštruktúry.	Počet vybudovaných ihrísk	výsledku	počet	obec Valaská	0	5
		Počet organizovaných športových podujatí	výsledku	počet	obec Valaská	0	10
		Počet užívateľov podporených projektov	výsledku	počet	obec Valaská	0	20
Opatrenie 7.2.2	Rozvoj mimoškolskej činnosti – športové kluby, turistika, kultúrne krúžky.	Počet organizovaných športových podujatí	výsledku	počet	obec Valaská	0	5
		Počet užívateľov podporených projektov	výsledku	počet	obec Valaská	0	20

6.8 PROGRAM 8. KULTÚRA

Podprogram 8.1. Kultúrna infraštruktúra

Cieľ 8.1 Zachovanie kultúrno-historického potenciálu obce a rozvoj kultúrnych, informačných a voľnočasových aktivít v nadväznosti na rozvoj cestovného ruchu na regionálnej a miestnej úrovni.

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 8.1.1	Výstavba multifunkčného kultúrneho zariadenia.	Výmera zrekonštruovaných priestorov v m ²	výstup	m ²	obec Valaská	0	400
		Zníženie koeficientu prestupu tepla,	dopad	%	obec Valaská	0	30
		Plocha zrekonštruovanej strešnej krytiny,	výstup	m ²	obec Valaská	0	500
Opatrenie 8.1.2	Rekonštrukcia a údržba kultúrnych pamiatok.	Výmera zrekonštruovaných priestorov v m ²	výstup	m ²	obec Valaská	0	550
		Zníženie koeficientu prestupu tepla,	dopad	%	obec Valaská	0	-
		Plocha zrekonštruovanej strešnej krytiny,	výstup	m ²	obec Valaská	0	100
		Počet návštevníkov zariadení	dopad	počet	obec Valaská	0	100
Opatrenie 08.1.3	Organizovanie pravidelných kultúrnych podujatí.	Počet nových objektov na organizovanie kultúrnych akcií	výsledok	počet	obec Valaská	0	1
		Počet nových návštevníkov obce	výsledok	počet	obec Valaská	0	100
		Počet organizovaných kultúrnych podujatí	výsledok	počet	obec Valaská	0	1

Podprogram 8.2. Organizačné zabezpečenie

Cieľ 8.2 Organizačne zabezpečiť ponuku kultúrnych podujatí v obci.

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 8.2.1	Spracovať kalendár kultúrnych podujatí na celý rok, tento priebežne aktualizovať. Rozšíriť žánrovú ponuku s orientáciou na hodnotný kultúrny prínos.	Počet spracovaných reklamných informačných letákov	výsledok	počet	obec Valaská	0	1
		Počet nových návštevníkov obce	výsledok	počet	obec Valaská	0	3900

Podprogram 8.3. Propagácia v oblasti kultúry

Cieľ 8.3 Vytvorenie podmienok na efektívnu propagáciu obce v oblasti kultúry.

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 8.3.1	Spracovať globálnu koncepciu „propagácie“ histórie obce v multimediálnej forme.	Počet spracovaných reklamných informačných letákov, multimediálnych prezentácií	výsledok	počet	obec Valaská	0	0
		Počet nových návštevníkov obce	výsledok	počet	obec Valaská	0	3900
Opatrenie 8.3.2	Propagácia kultúry na Internete prostredníctvom www stránky obce.	Počet nových prístupov na www stránku	výsledok	počet	obec Valaská	0	500
		Počet nových návštevníkov obce	dopad	počet	obec Valaská	0	3900
		Počet propagovaných kultúrnych podujatí	výsledok	počet	obec Valaská	0	1

6.9 PROGRAM 9. PROPAGÁCIA A CESTOVNÝ RUCH

Podprogram 9.1. Propagácia obce

Cieľ 9.1 Zabezpečiť účinnú propagáciu obce.

Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 9.1.1	Aktualizácia www stránky obce.	Počet nových prístupov na www stránku	výsledok	počet	obec Valaská	0	100
Opatrenie 9.1.2	Podpora budovania informačných tabúlí v obce.	Počet nových inštalovaných tabúlí	výsledok	počet	obec Valaská	0	2
		Počet nových návštevníkov obce	dopad	počet	obec Valaská	0	150

Podprogram 9.2. Rekreačno - relaxačné zázemie obce.

Cieľ 9.2 Budovanie relaxačno – rekreačného zázemia obce.							
Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 9.2.1	Podpora vytvárania nových atrakcií v obci.	Počet vytvorených nových pracovných miest	dopad	počet	obec Valaská	0	0
		Počet nových návštevníkov obce	výsledok	počet	obec Valaská	0	2000

Podprogram 9.3. Cestovný ruch.

Cieľ 9.3 Podporovať podnikateľské aktivity v cestovnom ruchu.							
Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 9.3.1	Uzavrieť s podnikateľmi dohody o poskytovaní služieb v agroturistike a cestovnom ruchu a o propagovaní ich služieb obcami.	Počet uzatvorených dohôd	výsledok	počet	obec Valaská	0	1
		Počet nových atrakcií obce	výsledok	počet	obec Valaská	0	2
		Počet nových propagačných materiálov	výsledok	počet	obec Valaská	0	1
		Počet nových návštevníkov obce	výsledok	počet	obec Valaská	0	1500
Opatrenie 9.3.2	Podporovať podnikateľské subjekty, neziskové organizácie a inštitúcie pri získavaní finančných prostriedkov z grantov a fondov EÚ.	Počet nových atrakcií obce	výsledok	počet	obec Valaská	0	2
		Objem získaných prostriedkov	výstup	mil. €	obec Valaská	0	-
		Počet nových návštevníkov obce	výsledok	počet	obec Valaská	0	1500
		Počet užívateľov podporených projektov	výsledok	počet	obec Valaská	0	1500

6.10 PROGRAM 10. ADMINISTRATÍVA A BEZPEČNOSŤ

Podprogram 10.1. Administratíva

Cieľ 10.1 Zabezpečiť rozvoj administratívnej infraštruktúry a podmienok na výkon samosprávnych funkcií v obci							
Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 10.1.1	Komplexná rekonštrukcia obecných budov.	Počet podporených projektov, prostredníctvom ktorých boli vytvorené podmienky na poskytovanie nových služieb verejnej infraštruktúry	dopadu	počet	obec Valaská	0	1
		Počet zrekonštruovaných miestností	dopadu	počet	obec Valaská	0	30
		Počet vytvorených pracovných miest	výsledok	počet	obec Valaská	0	0
		Celková zateplená plocha	výsledok	m ²	obec Valaská	0	500

Podprogram 10.2. Bezpečnosť

Cieľ 10.2 Vytvorenie podmienok na znižovanie kriminality v obci a ochranu majetku obyvateľov a ostatných subjektov v obci.							
Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 10.2.1	Bezpečnosť.	Počet nainštalovaných kamier	výsledok	počet	obec Valaská	0	7
		Zníženie kriminality	dopad	%	obec Valaská	0	30
		Pokrytie územia	dopad	%	obec Valaská	0	50

6.11 PROGRAM 11. INFORMATIZÁCIA OBCE

Podprogram 11.1. Budovanie a rozvoj informačnej infraštruktúry.

Cieľ 11.1 Zabezpečiť technické podmienky na prechod samosprávy na nový typ vládnutia - e - government.							
Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 11.1.1	Rozvoj infraštruktúry informačných systémov samosprávy.	% obyvateľov, ktorí využili internet v priebehu posledných 3 mesiacov na interakciu s verejnými inštitúciami	dopad	%	obec Valaská	10	20
		% podnikov, ktoré využili internet v priebehu posledných 3 mesiacov na interakciu s verejnými inštitúciami	dopad	%	obec Valaská	20	40
		Podiel transakčných typov služieb na celkovom počte základných verejných e-služieb	dopad	%	obec Valaská	10	20
Opatrenie 11.1.2	Zavádzanie efektívnych elektronických služieb poskytovaných na úrovni samosprávy.	on-line dostupnosť 20 základných verejných služieb	dopad	%	obec Valaská	5	30
		Počet potrebných dokumentov pri vybavení agendy spojenej s vybranou životnou udalosťou	výsledok	Počet	obec Valaská	3	1
		% obyvateľov, ktorí využili internet v priebehu posledných 3 mesiacov na interakciu s verejnými inštitúciami	dopad	%	obec Valaská	5	30
		% podnikov, ktoré využili internet v priebehu posledných 3 mesiacov na interakciu s verejnými inštitúciami	dopad	%	obec Valaská	10	20
		Podiel transakčných typov služieb na celkovom počte základných verejných e-služieb	dopad	%	obec Valaská	20	40

Podprogram 11.2. Počítačová gramotnosť.

Cieľ 11.2 Zvýšenie počítačovej gramotnosti obyvateľov a pracovníkov samosprávy.							
Opatrenia	Názov	Merateľné indikátory	Typ	Merná jednotka	Inform. zdroj	Vých. hodnota	Cieľová hodnota
Opatrenie 11.2.1	Podpora zvyšovania počítačového vedomia u pracovníkov samosprávy.	Počet užívateľov podporených Projektov	výsledku	počet	obec Valaská	0	3
		Počet podporených projektov	výstupu	počet	obec Valaská	0	1
		% pracovníkov ovládajúcich 5 zo 6 základných IT zručností	dopad	%	obec Valaská	50	100
Opatrenie 11.2.2	Podpora zvyšovania počítačového vedomia u obyvateľov obce.	Počet užívateľov podporených projektov	výsledku	počet	obec Valaská	0	100
		Počet podporených projektov	výstupu	počet	obec Valaská	0	5
		% obyvateľov ovládajúcich 5 zo 6 základných IT zručností	dopad	%	obec Valaská	10	20
Opatrenie 11.2.3	Podpora vzdelávacích aktivít zameraných na zvyšovanie zručností a vedomostí o internete a motiváciu k používaniu internetu a elektronických služieb.	Počet užívateľov podporených projektov	výsledku	počet	obec Valaská	0	100
		Počet podporených projektov	výstupu	počet	obec Valaská	0	5
		Podiel transakčných typov služieb na celkovom počte základných verejných e-služieb	dopad	%	obec Valaská	5	30
		% obyvateľov, ktorí využili internet v priebehu posledných 3 mesiacov na interakciu s verejnými inštitúciami	dopad	%	obec Valaská	10	20
		% podnikov, ktoré využili internet v priebehu posledných 3 mesiacov na interakciu s verejnými inštitúciami	dopad	%	obec Valaská	20	40
		% obyvateľov ovládajúcich 5 zo 6 základných IT zručností	dopad	%	obec Valaská	10	20

**Realizačná časť Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Valaská
2016 - 2025**

Realizačná časť je zameraná na popis postupov inštitucionálneho zabezpečenia formou partnerstva a organizačné zabezpečenie realizácie programu rozvoja obce, systém monitorovania a hodnotenia plnenia programu rozvoja obce s ustanovením merateľných ukazovateľov, vecný a časový harmonogram realizácie programu rozvoja obce formou akčných plánov.

7 INŠTITUCIONÁLNE A ORGANIZAČNÉ ZABEZPEČENIE REALIZÁCIE PHRSR OBCE VALASKÁ

Obecný úrad zabezpečuje trvalo udržateľný hospodársky rozvoj, sociálny rozvoj a územný rozvoj prostredníctvom PHRSR a Akčných plánov. Obecný úrad v súčinnosti s poslancami OZ a zriadenými komisiami pripravuje vízie, stratégie, iniciuje aktivity strategického rozvoja obce, vykonáva stratégiu regionálneho rozvoja, vypracováva program hospodárskeho a sociálneho rozvoja, koordinuje spoluprácu na jeho vypracovaní, spolupracuje s externým prostredím, vedie databázy kontaktov, vedie prehľad o organizáciách tretieho sektora, pomáha a vytvára podmienky na ich činnosť. Úrad analyzuje potreby, ktoré sa plánujú prefinancovať z príspevkov na projekty, sleduje výzvy na predkladanie žiadostí, legislatívu, pravidlá, pri príprave spolupracuje s vecnými útvarmi a externým prostredím, vytvára podmienky pre realizáciu projektov, monitoruje priebeh realizácie projektov, zúčastňuje sa na kontrole práce na projektoch, kontroluje práce na realizácii projektov a hodnotí ukončené projekty, sleduje legislatívu a pravidlá pre čerpanie fondov EÚ a grantov, komunikuje s riadiacim orgánom, monitoruje realizáciu projektov.

Koordinácia efektívnej a účinnej implementácie PHRSR obce bude zabezpečená prostredníctvom príslušných komisií OZ.

Obecné zastupiteľstvo kontroluje dosahovanie stanovených cieľov PHRSR obce Valaská. Pravidelne sleduje a hodnotí výsledky implementácie PHRSR. Orgány a inštitúcie štátnej správy všetkých oblastí spoločensko-ekonomického a kultúrneho života, ktoré realizáciou svojich rozvojových aktivít prispievajú k napĺňaniu cieľov PHRSR obce a vstupujú do partnerstiev územnej spolupráce. Podnikateľské subjekty, združenia podnikateľských subjektov, zamestnávateľia – koordinujúce aktivity na napĺňanie cieľov PHRSR a vstupujúce do partnerstiev na mimosektorovej báze, podnikateľský subjekt – samospráva – tretí sektor. Záujmové spolky a združenia, občianske združenia – realizujúci svoje rozvojové aktivity v koordinácii s obcou Valaská, v súlade s opatreniami a aktivitami PHRSR obce Valaská, podporujúcimi vyvážený regionálny rozvoj územia obce. Ostatní socio-ekonomickí partneri – podieľajúcich sa na realizovaní akčných plánov v súlade s PHRSR obce Valaská na roky 2016 - 2025.

Inštitucionálne a organizačné zabezpečenie realizácie akčných plánov obce Valaská

Implementácia PHRSR obce Valaská sa bude realizovať aj prostredníctvom konkrétnych Akčných plánov. Akčné plány PHRSR by mali byť priamo napojené na rozpočet obce a zároveň reflektujú kompetencie obce.

Návrh systému riadenia a implementácie akčných plánov PHRSR obce Valaská je nasledovný:

- Obecné zastupiteľstvo monitoruje implementáciu akčných plánov obce Valaská. Posudzuje a schvaľuje návrhy na zmenu a doplnenie akčných plánov.
- Realizáciu konkrétnych projektov Akčného plánu obce Valaská budú zabezpečovať pracovníci úradu, poslanci OZ a starosta obce.
- Kontrolným orgánom budú poverené jednotlivé komisie Obecného zastupiteľstva obce Valaská.

Realizácia vyžaduje pravidelnú systematickú prácu skupín odborníkov a pracovníkov samosprávy. Na tento účel sa doporučuje zriadiť nasledovné orgány s prepojením na vlastné ľudské zdroje:

Výbor pre PHRSR

Poradný orgán zložený zo starostu a poslancov obecného zastupiteľstva. Úlohou výboru bude v intervale minimálne dva krát do roka posúdiť Správu o realizácii PHRSR a stav finančného čerpania prostriedkov, dopadovú analýzu PHRSR, plán na ďalšie obdobie a navrhovať stratégiu rozvoja a doplnenie úloh a opatrení, ktoré neboli uvedené v PHRSR.

Komisia strategického rozvoja

Výkonný útvar, zabezpečujúci plánovanie a realizáciu úloh PHRSR. Úlohou útvaru bude: vypracovávať Opatrenia, koordinovať Opatrenia, monitorovať realizáciu Projektov, vypracovávať dopadové analýzy Projektov, spolupracovať s inými partnermi doma a v zahraničí na realizácii Projektov, vyhľadávať potenciálne zdroje a partnerstvá na realizáciu úloh PHRSR, dohliadať nad

ekonomickým čerpaním Projektových prostriedkov, zbierať podklady o Projektoch v rámci PHRSR realizovaných inými subjektami, viesť aktuálnu analýzu demografie a štruktúry ekonomických charakteristík obce, sledovať podnikateľské klímu a vzájomný vzťah odvetví v obci, poskytovať asistenciu podnikom vytváraním všestranných komunikačných kanálov, atď.

Koordinátor pre stratégiu

Bude mať za úlohu: fungovať ako výkonný tajomník, koordinovať realizáciu PHRSR, predkladať správy, podieľať sa na určovaní priorít realizácie PHRSR, koordinovať stretnutia, podnety, požiadavky predstaviteľov rozhodujúcich odvetví na území obce, zaznamenávať dôležité trendy v hospodárstve majúce dopad na vývoj obce, podieľať sa na budovaní verejno-súkromných partnerstiev, zúčastňovať sa na dôležitých domácich a zahraničných stretnutiach, konferenciách, zameraných na rozvoj obce.

Vlastní zamestnanci

Do realizácie PHRSR budú zapojení aj ostatní zamestnanci.

7.1 SYSTÉM MONITOROVANIA A HODNOTENIA PLNENIA PHRSR

Medzi kľúčové činnosti a procesy nevyhnutné pre správne zabezpečenie implementácie PHRSR patria aj monitorovanie a hodnotenie na úrovni programu i jednotlivých projektov. Základom nového strategického prístupu v oblasti monitoringu a hodnotenia pre programové obdobie 2016 - 2025 je dôraz kladený na jasné definovanie cieľov a orientácia na výsledky intervencií. Jednotné a správne porozumenie nového výsledkovo orientovaného prístupu k politike súdržnosti EÚ je kľúčovým faktorom efektívnej prípravy a realizácie programového obdobia 2014 - 2020. Premenu plánovaných vstupov, výstupov a výsledkov na skutočné vstupy, výstupy a dosiahnuté výsledky prostredníctvom výberu a implementácie projektov možno pozorovať v reálnom čase pomocou monitorovacích mechanizmov. Monitorovanie, ktorého dominantným nástrojom sú merateľné ukazovatele, je teda zamerané predovšetkým na sledovanie efektivity implementačných a riadiacich mechanizmov programu a na dosahovanie cieľov programu. Na rozdiel od vstupov a výstupov, skutočne dosiahnutý výsledok je okrem realizácie programu daný aj externými faktormi mimo dosahu programu. Externé faktory môžu mať na dosahovanie výsledku minimálny alebo výraznejší vplyv. Práve preto je pri tvorbe programu kľúčové identifikovať pokiaľ možno všetky faktory, ktoré môžu ovplyvniť dosahovanie zvoleného výsledku a rozhodnúť, ktoré z nich budú predmetom programu. Z tohto dôvodu je určenie celkového skutočne dosiahnutého výsledku t.j. reálneho dopadu (dosahu) programu na zmenu sociálno-ekonomickej reality možné len na základe vykonania hodnotenia dopadov.

Dopady nebudú merané prostredníctvom ukazovateľov, ale vhodne zvolenými metódami hodnotenia. Hodnotenie vychádza z údajov získaných na základe monitorovania, kombinuje ich s ďalšími údajmi a poskytuje pridanú hodnotu pre proces učenia, zdokonaľovania a zvyšovania transparentnosti verejných politík tým, že analyzuje unikátnu špecifickú situáciu hodnoteného programu. Hľadá súvislosti, ktoré nie sú evidentné a dopady, ktoré neboli plánované, poskytuje relevantné dôkazy. Stanovenie vhodných výstupových a najmä výsledkových merateľných ukazovateľov je kľúčové, aby bolo možné merať a spätne vyhodnotiť dosahovanie plánovanej zmeny sociálno-ekonomickej reality. Výstupové merateľné ukazovatele pre všetky prioritné osi PHRSR je potrebné definovať v závislosti od plánovaných aktivít a projektov, ktoré prispievajú k dosahovaniu plánovaného výsledku. Zvoliť by mali len tie merateľné ukazovatele, ktoré vystihujú podstatu výstupov priorít a prioritných osí PHRSR. Cieľové hodnoty predstavujú kvalifikovaný odhad, ktorý môže byť v prípade potreby upravený na základe vývoja implementácie. Pri stanovovaní cieľových hodnôt je vhodné vychádzať zo skúseností s implementáciou podobných projektov v minulosti, z dostupných cenníkov, prípadne smerných ukazovateľov (tzv. benchmarkov).

Monitoring

Významným predpokladom pre úspešné napĺňanie cieľov PHRSR obce Valaská je posilnenie postavenia miestnej samosprávy pri implementácii samotného programu. Zároveň je potrebné, aby miestna samospráva aktívne iniciovala vznik partnerstiev (spolupráce) s významnými socioekonomickými aktérmi pôsobiacimi na území obce. Úlohou miestnej samosprávy je pravidelné monitorovanie a vyhodnocovanie plnenia PHRSR obce Valaská. Hlavným cieľom monitorovania je pravidelné sledovanie realizácie cieľov Programu a projektov s využitím systému merateľných ukazovateľov. Výstupy z monitorovania zabezpečujú pre obec Valaská vstupy pre rozhodovanie pre účely zlepšenia implementácie PHRSR, vypracovávanie priebežných správ a záverečnej správy o vykonávaní PHRSR a podklady pre rozhodovanie obecného zastupiteľstva obce Valaská (napr. v súvislosti s prípadnou revíziou PHRSR). Monitorovanie a hodnotenie zabezpečujú všetky subjekty zúčastnené na riadení PHRSR v rozsahu zadefinovaných úloh a zodpovedností (definované v PHRSR

obce Valaská). V súvislosti s implementáciou PHRSR je monitorovanie na úrovni individuálnych projektov zabezpečované, v rámci príslušných opatrení, zodpovednými projektovými manažermi (projektový manažér, poverený zástupca zodpovedný za realizáciu projektu).

Monitorovanie na úrovni cieľov a prioritných osí PHRSR ako celku bude zabezpečovať OcÚ Valaská. Údaje získané v procese monitorovania predstavujú významný zdroj informácií pre riadenie PHRSR a pre prijímanie rozhodnutí OcÚ Valaská a Obecného zastupiteľstva. Zároveň sú využívané v procese hodnotenia PHRSR, resp. jeho rôznych aspektov. Monitorovanie (a následne hodnotenie) prebieha na základe systému merateľných ukazovateľov.

Ciele PHRSR sa definujú a následne kvantifikujú v procese programovania prostredníctvom sústavy merateľných ukazovateľov. Ukazovatele sú záväzné pre všetky subjekty a sú súčasťou PHRSR obce Valaská. Napĺňanie zadaných ukazovateľov predstavuje najdôležitejší nástroj pre monitorovanie a hodnotenie napĺňania cieľov PHRSR. Rámcové merateľné ukazovatele PHRSR sú uvedené na konci programovej časti PHRSR obce Valaská na roky 2016 - 2025. Monitorovanie začína na najnižšom stupni – na úrovni projektu. Pre potreby monitorovania je projekt základnou jednotkou, ktorá je analyzovaná prostredníctvom relevantných zozbieraných údajov.

Hodnotenie

V súlade so systémom riadenia, definovaným v PHRSR, hodnotenie predstavuje proces, ktorý systematicky skúma prínos z realizácie PHRSR a jeho súlad s cieľmi stanovenými v PHRSR a analyzuje účinnosť realizačných procesov a vhodnosť nastavenia jednotlivých opatrení a skupiny aktivít a pripravuje odporúčania na zvýšenie ich efektívnosti. Počas programového obdobia (roky 2016 - 2025) sa odporúča vykonávať priebežné hodnotenia a po ukončení programového obdobia, tzv. následné hodnotenie. Výsledky sa zverejňujú podľa platných predpisov o prístupe k informáciám. Proces hodnotenia z hľadiska jeho vykonávania je rozdelený na interné a externé hodnotenie. Pri internom hodnotení je v procese hodnotenia realizovaný vlastnými (internými) kapacitami subjektu zodpovedného za administratívne zabezpečenie realizácie PHRSR, naopak na externom hodnotení sa podieľa externý subjekt (iná právnická alebo fyzická osoba).

Priebežné hodnotenie

Proces priebežného hodnotenia má formu série hodnotení, ktorých cieľom je kontinuálne počas implementácie Programu skúmať rozsah, do akého sa využili prostriedky, skúmať efektívnosť a účinnosť programovania a sociálno-ekonomický dopad. Zároveň identifikuje faktory, ktoré prispeli k úspechu alebo neúspechu implementácie Programu vrátane udržateľnosti a identifikovania vhodných postupov. Hodnotenie sa vykonáva systematicky a priebežne počas celého trvania Programu až po predloženie Záverečnej správy Programu. Priebežné hodnotenia sa odporúča vykonávať raz ročne. Hodnotiace obdobie je obdobie od 1. januára do 31. decembra príslušného roka. Správu z hodnotenie predkladá OcÚ obecnému zastupiteľstvu obce Valaská najneskôr do 6 mesiacov po uplynutí príslušného hodnotiaceho obdobia. Základnými podkladmi pre prípravu hodnotenia sú monitorovacie správy projektov realizovaných v rámci príslušného PHRSR a priebežné správy o implementovaní PHRSR predkladané Obecnému zastupiteľstvu obce Valaská. Výsledky hodnotenia sú podkladom pre rozhodnutia OcÚ a Obecné zastupiteľstvo obce Valaská pri riadení realizácie PHRSR s účelom dosiahnuť žiaduci pokrok smerom k naplneniu hlavných ekonomických, sociálnych a environmentálnych cieľov.

Následné hodnotenie

Následné hodnotenie skúma rozsah, v akom sa využili zdroje, účinnosť a efektívnosť programovania a sociálno-ekonomický vplyv. Následné hodnotenie určí faktory, ktoré prispeli k úspechu alebo neúspechu vykonávania PHRSR a určí osvedčené postupy. Výstupom následného hodnotenia je Záverečná správa o hodnotení PHRSR obce Valaská. Hodnotiace obdobie pri následnom hodnotení predstavuje obdobie celej realizácie PHRSR (tzv. programové obdobie. Programové obdobie začína dňom schválenia Programu príslušným monitorovacím výborom a končí 31.12.2025. Vypracovanie Záverečnej správy zabezpečí OcÚ Valaská, ktorý ju do 6 mesiacov od ukončenia programového obdobia predkladá obecnému zastupiteľstvu.

Formulár č. R 5 - Plán hodnotenia a monitorovania

Plán priebežných hodnotení PHRSR na programové obdobie 2016 – 2025		
Typ hodnotenia	Vykonať prvýkrát	Dôvod vykonania/ periodicita
Strategické hodnotenie	v roku 2020	podľa rozhodnutia obce/koordinátora PHRSR a vzniknutej spoločenskej potreby.
Operatívne hodnotenie		
Tematické hodnotenie časti PHRSR	v roku 2016, 2018, 2020, 2022	téma hodnotenia identifikovaná ako riziková časť vo výročnej monitorovacej správe za predchádzajúci kalendárny rok
Ad hoc mimoriadne hodnotenie	podľa potreby	pri značnom odklone od stanovených cieľov a doľahnutých hodnôt ukazovateľov pri návrhu na revíziu PHRSR
Ad hoc hodnotenie celého PHRSR alebo jeho časti	na konci programovacieho obdobia	na základe rozhodnutia starostu/primátora, kontrolného orgánu obce/mesta, podnetu poslancov; na základe protokolu NKÚ SR, správy auditu ...

Zdroj: Príloha k metodike PHRSR, 2014, s.25.

7.2 KOMUNIKAČNÝ PLÁN

Obec bude priebežne informovať o realizácii PHRSR prostredníctvom verejných zasadnutí OZ, ako aj prostredníctvom vlastnej www stránky. Na stránke sa budú priebežne publikovať schválené monitorovacie správy, ktoré boli schválené obecným zastupiteľstvom. V prípravnej fáze monitorovacej správy budú môcť zúčastnené strany pripomienkovať predkladaný materiál. Zodpovedný za pravidelné informovanie bude OcÚ Valaská.

Formulár č. R 1 - Komunikačný plán pre fázu realizácie PHRSR

P. č.	Časový rámec	Miesto konania	Cieľová skupina	Forma	Téma, ciele	Vstupné údaje	Výstupy
1.	01/2017	OcÚ	poslanci, obyvatelia, neziskové a podnikateľské subjekty	verejné prerokovanie	Prepojenie PHRSR a rozpočtovania, hodnotenie plnenia za predchádzajúci rok	Hodnotiaca a monitorovacia správa plnenia PHRSR, rozpočet na príslušný rok, Výročná správa obce, Záverečný účet	Monitorovacia správa, Uznesenie OZ
2.	01/2018	OcÚ	poslanci, obyvatelia, neziskové a podnikateľské subjekty	verejné prerokovanie	Prepojenie PHRSR a rozpočtovania, hodnotenie plnenia za predchádzajúci rok	Hodnotiaca a monitorovacia správa plnenia PHRSR, rozpočet na príslušný rok, Výročná správa obce, Záverečný účet	Monitorovacia správa, Uznesenie OZ
3.	01/2019	OcÚ	poslanci, obyvatelia, neziskové a podnikateľské subjekty	verejné prerokovanie	Prepojenie PHRSR a rozpočtovania, hodnotenie plnenia za predchádzajúci rok	Hodnotiaca a monitorovacia správa plnenia PHRSR, rozpočet na príslušný rok, Výročná správa obce, Záverečný účet	Monitorovacia správa, Uznesenie OZ
4.	01/2020	OcÚ	poslanci, obyvatelia, neziskové a podnikateľské subjekty	verejné prerokovanie	Prepojenie PHRSR a rozpočtovania, hodnotenie plnenia za predchádzajúci rok	Hodnotiaca a monitorovacia správa plnenia PHRSR, rozpočet na príslušný rok, Výročná správa obce, Záverečný účet	Monitorovacia správa, Uznesenie OZ
5.	01/2021	OcÚ	poslanci, obyvatelia, neziskové a podnikateľské subjekty	verejné prerokovanie	Prepojenie PHRSR a rozpočtovania, hodnotenie plnenia za predchádzajúci rok	Hodnotiaca a monitorovacia správa plnenia PHRSR, rozpočet na príslušný rok, Výročná správa obce, Záverečný účet	Monitorovacia správa, Uznesenie OZ
6.	01/2022	OcÚ	poslanci, obyvatelia, neziskové a podnikateľské subjekty	verejné prerokovanie	Prepojenie PHRSR a rozpočtovania, hodnotenie plnenia za predchádzajúci rok	Hodnotiaca a monitorovacia správa plnenia PHRSR, rozpočet na príslušný rok, Výročná správa obce, Záverečný účet	Monitorovacia správa, Uznesenie OZ
7.	01/2023	OcÚ	poslanci, obyvatelia, neziskové a podnikateľské subjekty	verejné prerokovanie	Prepojenie PHRSR a rozpočtovania, hodnotenie plnenia za predchádzajúci rok	Hodnotiaca a monitorovacia správa plnenia PHRSR, rozpočet na príslušný rok, Výročná správa obce, Záverečný účet	Monitorovacia správa, Uznesenie OZ

8.	01/2024	OcÚ	poslanci, obyvatelia, neziskové a podnikateľské subjekty	verejné prerokovanie	Prepojenie PHRSR a rozpočtovania, hodnotenie plnenia za predchádzajúci rok	Hodnotiaca a monitorovacia správa plnenia PHRSR, rozpočet na príslušný rok, Výročná správa obce, Záverečný účet	Monitorovacia správa, Uznesenie OZ
9.	01/2025	OcÚ	poslanci, obyvatelia, neziskové a podnikateľské subjekty	verejné prerokovanie	Prepojenie PHRSR a rozpočtovania, hodnotenie plnenia za predchádzajúci rok	Hodnotiaca a monitorovacia správa plnenia PHRSR, rozpočet na príslušný rok, Výročná správa obce, Záverečný účet	Monitorovacia správa, Uznesenie OZ, Záverečná hodnotiaca správa

Zdroj: Príloha k metodike PHRSR, 2014, s.25.

8 AKČNÝ PLÁN

Akčný plán je konkrétny a záväzný harmonogram činností súvisiacich s rozvojom obce v jednotlivých oblastiach sociálno-ekonomického rozvoja, vychádza zo stratégie, je jej logickou súčasťou a realizuje sa prostredníctvom konkrétnych nosných a podporných Projektov. Akčný plán obsahuje záväzky týkajúce sa plnenia jednotlivých úloh ako aj zoznam inštitúcií zodpovedných za ich plnenie, predpokladané zdroje financovania, predpokladané objemy rozpočtov, dopad na rozpočet relevantného subjektu, ako aj stav momentálnej propravenosti Projektov. Súčasťou akčného plánu je predpokladaný časový harmonogram. Predpokladané rozpočty v pláne sú uvedené v **tis. €**.

8.1 PROGRAM 1. HOSPODÁRSTVO A VEDECKO-TECHNICKÝ ROZVOJ

Strategický zámer						
Zlepšiť podmienky pre rozvoj podnikateľských aktivít, s dôrazom na zvýšenie úrovne zamestnanosti a úrovne a kvality služieb pre obyvateľov obce. V oblasti priemyslu je potrebné okrem zachovania stabilných prvkov výroby všetkými možnými opatreniami podporovať vytváranie nových pracovných príležitostí. Využívanie nových technológií pre produkciu energií čistým, životné prostredie nezaťažujúcim spôsobom.						
Podprogram 1.1. Podpora tradičných odvetví priemyslu, lesníctva, poľnohospodárstva a obchodu.						
Cieľ 1.1	Zabezpečiť rozvoj tradičných remesiel v obci.					
Opatrenie 1.1.1	Podpora výrobných odvetví a obchodných služieb.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie.	podľa potreby	podnikateľské subjekty, úvery, iné grantové schémy	súkromný sektor	žiadny	podnikateľské subjekty
	Podpora lesníctva.	podľa potreby	Lesy SR, š.p., urbárske spoločenstvá, podnikateľské subjekty, úvery, iné grantové schémy	súkromný sektor	žiadny	Lesy SR, š.p., urbárske spoločenstvá, podnikateľské subjekty
	Podpora podnikov poľnohospodárskej výroby.	podľa potreby	podnikateľské subjekty, úvery, iné grantové schémy	súkromný sektor	žiadny	podnikateľské subjekty
	Podpora malej výroby – ekologicky nezávadnej.	podľa potreby	podnikateľské subjekty, úvery, iné grantové schémy	súkromný sektor	žiadny	podnikateľské subjekty
	Podpora zriaďovania maloobchodných predajní.	podľa potreby	podnikateľské subjekty, úvery, iné grantové schémy	súkromný sektor	žiadny	podnikateľské subjekty
Podprogram 1.2. Energetická efektívnosť a progresívne technológie vo výrobe.						
Cieľ 1.2	Zvýšenie energetickej efektívnosti na strane výroby aj spotreby a zavádzanie progresívnych technológií v energetike.					
Opatrenie 1.2.1	Podpora výstavby zariadení na využívanie obnoviteľných zdrojov energie.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Spracovanie technickej dokumentácie.	1	rozpočet obce, SF EÚ, podnikateľské subjekty, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	stredný	obec Valaská
	Inštalácia slnečných kolektorov na budovu obecného úradu.	50	rozpočet obce, SF EÚ, podnikateľské subjekty, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	vysoký	obec Valaská

			iné grantové schémy			
	Inštalácia slnečných kolektorov na budovu domu kultúry.	50	rozpočet obce, ŠF EÚ, podnikateľské subjekty, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	vysoký	obec Valaská
	Inštalácia slnečných kolektorov na budovu materskej a základnej školy.	60	rozpočet obce, ŠF EÚ, podnikateľské subjekty, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	vysoký	obec Valaská

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Podprogram 1.1. Podpora tradičných odvetví priemyslu, lesníctva, poľnohospodárstva a obchodu.										
Cieľ 1.1										
Opatrenie 1.1.1										
Podprogram 1.2. Energetická efektívnosť a progresívne technológie vo výrobe.										
Cieľ 1.2										
Opatrenie 1.2.1										

8.2 PROGRAM 2. DOPRAVA A KOMUNIKÁCIE

Strategický zámer						
Podpora investičných aktivít so zameraním na modernizáciu a budovanie regionálnych komunikácií (ciest I. až III. triedy) zaisťujúcich dopravnú obslužnosť obce Valaská. Zámerom je zabezpečiť také prepojenie osídlenia, ktoré umožní efektívny pohyb ľudí a tovaru, modernizáciu dopravných subsystémov zabezpečujúcich bezpečné a hygienicky vyhovujúce dopravné trasy. Cieľom investícií do tohto typu dopravných infraštruktúr je odstránenie identifikovaných nedostatkov v cestnej sieti s ohľadom environmentálny a bezpečnostný aspekt.						
Podprogram 2.1. Komunikácie						
Cieľ 2.1	Zabezpečiť výstavbu a rekonštrukciu miestnych a štátnych komunikácií.					
Opatrenie 2.1.1	Výstavba a rekonštrukcia miestnych komunikácií v obci.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie.	5	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	stredný	obec Valaská
	Komplexná rekonštrukcia miestnych komunikácií – Tr. dukelských hrdinov.	250	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Valaská
	Komplexná rekonštrukcia miestnych komunikácií – Partizánska cesta.	200	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Valaská
	Komplexná rekonštrukcia miestnych komunikácií – Cesta osloboditeľov.	350	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Valaská
	Komplexná rekonštrukcia miestnych komunikácií – Tatranská ulica.	200	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Valaská
	Dostavba miestnej komunikácie – Hronska ulica.	150	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Valaská
	Passport dopravného značenia.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Valaská
	Hronska – kompletná obnova miestnej komunikácie s vybudovaním odstavných plôch a chodníka.	220	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Valaská
	Informačné smerové tabule.	5	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Valaská
	Dopravné značenie.	6,5	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Valaská
Opatrenie 2.1.2	Výstavba a rekonštrukcia cesty I. až III. triedy v obci.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Rekonštrukcia cesty I. triedy č. 66.	podľa potreby	SSC, ŠF EÚ	verejný sektor	žiadny	SSC
	Rekonštrukcia cesty I. triedy č. 72.	podľa potreby	SSC, ŠF EÚ	verejný sektor	žiadny	SSC
	Rekonštrukcia cesty III/06653 Valaská – Čierny Balog.	podľa potreby	VÚC BBSK, ŠF EÚ	verejný sektor	žiadny	VÚC BBSK,
Opatrenie 2.1.3	Výstavba cyklotrás na prepojenie sídiel regiónu.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	vysoký	obec Valaská
	Výstavba cyklotrasy smerom na obec Hronec – Čierny Balog.	250	rozpočet obce, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	vysoký	obec Valaská

	Výstavba cyklotrasy Valaská – Bystrá – Mýto pod Dumbierom.	100	rozpočet obce, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	vysoký	obec Valaská
	Výstavba cyklotrasy Valaská – Brezno.	250	rozpočet obce, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	vysoký	obec Valaská
Opatrenie 2.1.4	Dostavba parkovísk pre potreby občianskej infraštruktúry.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie.	1	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	stredný	obec Valaská
	Výstavba parkovísk v časti Valaská – sídlisko.	200	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Valaská
	Dostavba parkovacích miest v časti Piesok.	50	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Valaská
Opatrenie 2.1.5	Dostavba a rekonštrukcia chodníkov popri miestnych komunikáciách.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie.	2	rozpočet obce, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	stredný	obec Valaská
	Výstavba jednostranného chodníka pozdĺž cesty I/72.	200	rozpočet obce, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	vysoký	obec Valaská
	Výstavba jednostranného chodníka pozdĺž Partizánskej ulice po obec Hronec.	150	rozpočet obce, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	vysoký	obec Valaská
	Výstavba jednostranného chodníka na Ceste osloboditeľov.	100	rozpočet obce, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	vysoký	obec Valaská
	Výstavba jednostranného chodníka na Tatranskej ulici.	80	rozpočet obce, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	vysoký	obec Valaská
	Výstavba jednostranného chodníka na Hronskej ulici.	70	rozpočet obce, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	vysoký	obec Valaská
	Dostavba chodníka v časti Piesok.	100	rozpočet obce, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	vysoký	obec Valaská
	Rekonštrukcia a dostavba chodníka a schodíov pri železničnej stanici Valaská.	48,9	rozpočet obce, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	vysoký	obec Valaská

Podprogram 2.2. Doprava						
Cieľ 2.1	Zabezpečenie dopravného spojenia hromadnou autobusovou dopravou, prípadne železničnou dopravou.					
Opatrenie 2.1.1	Riešenie zastávok SAD ako prvkov drobnej architektúry (prístrešky, lavičky, sedenia, informačné tabule, smetné koše, zeleň,...).					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	nízky	obec Valaská
	Zrekonštruovať autobusovú zastávku na ceste I/66 a I/72 so samostatnými pruhmi a nástupnými plochami.	10	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	stredný	obec Valaská

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Podprogram 2.1. Komunikácie										
Cieľ 2.1										
Opatrenie 2.1.1										
Opatrenie 2.1.2										
Opatrenie 2.1.3										
Opatrenie 2.1.4										
Opatrenie 2.1.5										
Opatrenie 2.1.6										

Podprogram 2.2. Doprava										
Cieľ 2.1										
Opatrenie 2.1.1										

8.3 PROGRAM 3. TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA

Strategický zámer						
Rozvoj komplexnej infraštruktúry podporujúcej rozvoj obce a zohľadňujúcej rast kvality života obyvateľov obce a životného prostredia. Rozvoj infraštruktúry bude smerovať hlavne k jej rozšíreniu na potenciálne priemyselné zóny v obci, IBV, ako aj na rekonštrukciu súčasnej infraštruktúry - vodovodnej, elektrickej, komunikačnej.						
Cieľ 3	Zabezpečiť rozvoj a rekonštrukciu technickej infraštruktúry v obci.					
Opatrenie 3.1	Výstavba inžinierskych sietí v nových lokalitách IBV.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie.	podľa potreby	vlastníci	súkromný sektor	žiadny	vlastníci
	Výstavba plôch IBV.	podľa potreby	vlastníci	súkromný sektor	žiadny	vlastníci
Opatrenie 3.2	Rekonštrukcia a rozšírenie verejného osvetlenia.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie a príprava projektového spisu.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	nízky	obec Valaská
	Rekonštrukcia verejného osvetlenia – LED osvetlenie.	700	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Valaská
Opatrenie 3.3	Revitalizácia pietnych miest v obci.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Spracovanie technickej dokumentácie.	4	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	stredný	obec Valaská
	Revitalizácia areálu cintorína.	200	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Valaská
	Rekonštrukcia a modernizácia budovy domu smútku – zníženie energetickej náročnosti.	50	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Valaská
Opatrenie 3.4	Rekonštrukcia a dostavba verejného vodovodu.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Spracovanie technickej dokumentácie.	podľa potreby	SVS a.s., rozpočet obce, ŠF EÚ,	verejný sektor	vysoký	SVS a.s., obec Valaská
	Rekonštrukcia vodovodnej siete.	1000	SVS a.s., rozpočet obce, ŠF EÚ,	verejný sektor	vysoký	SVS a.s., obec Valaská
Opatrenie 3.5	Rekonštrukcia a dostavba elektrickej a plynovej rozvodnej siete.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Rekonštrukcia elektrickej rozvodnej siete.	podľa potreby	rozpočet SSE, a.s., ŠF EÚ	verejný sektor / súkromný sektor	žiadny	SSE, a.s.
	Výstavba zahusťovacích trafostaníc.	podľa potreby	rozpočet SSE, a.s., ŠF EÚ	verejný sektor / súkromný sektor	žiadny	SSE, a.s.
	Prestavba stožiarových trafostaníc.	podľa potreby	rozpočet SSE, a.s., ŠF EÚ	verejný sektor / súkromný sektor	žiadny	SSE, a.s.
	Výstavba kompaktných trafostaníc.	podľa potreby	rozpočet SSE, a.s., ŠF EÚ	verejný sektor / súkromný sektor	žiadny	SSE, a.s.
	Výstavba rozvodnej siete plynu v nových lokalitách.	podľa potreby	rozpočet SPP, a.s., ŠF EÚ	verejný sektor / súkromný sektor	žiadny	SPP, a.s.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Cieľ 3										
Opatrenie 3.1										
Opatrenie 3.2										
Opatrenie 3.3										
Opatrenie 3.4										
Opatrenie 3.5										
Opatrenie 3.6										

8.4 PROGRAM 4. ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO

Strategický zámer						
Vytvorenie efektívneho a spoľahlivého systému odvádzania a zneškodňovania odpadov produkovaných subjektmi. Zabezpečiť výstavbu/dostavu splaškovej a dažďovej kanalizačnej siete. Vytvoriť podmienky na odvoz a likvidáciu TKO a nebezpečného odpadu, vytvorenie podmienok na efektívnu separáciu odpadu v obci.						
Cieľ 4	Nakladanie s komunálnym a drobným stavebným odpadom					
Opatrenie 4.1	V súlade s prijatými koncepciami zabezpečiť permanentné znižovanie podielu skladovanej časti odpadov, k čomu organizovať mobilné zbery textílií, kovového odpadu, viacvrstvových obalov nebezpečných odpadov.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Zvýšiť enviromentálne povedomie ľudí.	podľa potreby	rozpočet obce	verejný a súkromný sektor	nízky	obec Valaská
	Zabezpečenie zberného kontajneru 2 x ročne.	1/rok	rozpočet obce	verejný a súkromný sektor	nízky	obec Valaská
	Zabezpečenie zberu nebezpečných odpadov.	podľa potreby	rozpočet obce	verejný a súkromný sektor	nízky	obec Valaská
Opatrenie 4.2	Zabezpečiť separáciu komunálneho odpadu v obci.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Ekonomicky motivovať obyvateľstvo.	podľa potreby	rozpočet obce	verejný a súkromný sektor	nízky	obec Valaská
	Zabezpečiť požadované podmienky pre realizáciu separovaného zberu.	podľa potreby	rozpočet obce, MŽP SR	verejný a súkromný sektor	nízky	obec Valaská
	Zabezpečenie nádob pre separovaný zber.	podľa potreby	rozpočet obce, MŽP SR	verejný a súkromný sektor	nízky	obec Valaská
	Obstaranie kompostérov pre domáce kompostovanie.	podľa potreby	rozpočet obce, MŽP SR	verejný a súkromný sektor	nízky	obec Valaská
Opatrenie 4.3	Rekultivácia čiernych skládok.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Lokalizácia čiernych skládok.	podľa potreby	rozpočet obce, MŽP SR	verejný a súkromný sektor	nízky	obec Valaská
	Likvidácia skládok.	150	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný a súkromný sektor	vysoký	obec Valaská
Opatrenie 4.4	Výstavba obecného zberného dvora a kompostoviska.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie.	5	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Valaská
	Výstavba obecného kompostoviska (do 5 ton).	500	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Valaská
	Obstaranie mechanizácie pre obecné kompostovisko.	150	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Valaská
	Výstavba zberného dvora pre separovaný zber (bez zberu kovov).	1000	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Valaská
	Obstaranie mechanizácie pre zberný dvor.	250	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Valaská
Opatrenie 4.6	Dostavba splaškovej kanalizačnej siete.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie.	podľa potreby	SVS a.s., rozpočet obce, ŠF EÚ,	verejný sektor	nízky	SVS a.s., obec Valaská
	Dostavba splaškovej kanalizačnej siete.	1000	SVS a.s., rozpočet obce, ŠF EÚ,	verejný sektor	vysoký	SVS a.s., obec Valaská
	Výstavba prečerpávacích staníc a kanalizačných zberačov v nových lokalitách.	500	SVS a.s., rozpočet obce, ŠF EÚ,	verejný sektor	vysoký	SVS a.s., obec Valaská
	Rekonštrukcia existujúcej siete a intenzifikácia ČOV.	2000	SVS a.s., rozpočet obce, ŠF EÚ,	verejný sektor	vysoký	SVS a.s., obec Valaská
Opatrenie 4.7	Výstavba dažďovej kanalizačnej siete.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie.	3	rozpočet obce, ŠF EÚ,	verejný sektor	vysoký	obec Valaská

	Revitalizácia odvodňovacích kanálov na zber povrchovej vody.	500	rozpočet obce, ŠF EÚ,	verejný sektor	vysoký	obec Valaská
--	--	-----	-----------------------	----------------	--------	--------------

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Cieľ 4										
Opatrenie 4.1										
Opatrenie 4.2										
Opatrenie 4.3										
Opatrenie 4.4										
Opatrenie 4.5										
Opatrenie 4.6										

8.5 PROGRAM 5. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Strategický zámer						
Strategickým zámerom obce je nielen zachovanie existujúceho dobrého stavu životného prostredia a zvyšovania jeho kvality, ale aj eliminácia slabých stránok, neustála osвета, výchova a informovanosť o stave životného prostredia.						
Podprogram 5.1. Informovanosť a poradenstvo						
Cieľ 5.1.	Zabezpečiť účinný systém informovanosti a poradenstva					
Opatrenie 5.1.1	Spracovať koncepciu zabezpečenia informovanosti, poradenstva a prevencie v oblasti ŽP. Trvale preferovať poradenstvo a prevenciu pred represiou.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Vypracovanie koncepcie pre ochranu životného prostredia v obci.	podľa potreby	rozpočet obce, MŽP SR	verejný sektor	nízky	obec Valaská
	Prezentácia a šírenie osветы v oblasti životného prostredia.	podľa potreby	rozpočet obce	verejný sektor	nízky	obec Valaská

Podprogram 5.2. Ochrana a racionálne využívanie vôd, ochrana pred povodňami						
Cieľ 5.2	Zabezpečiť ochranu a racionálne využívanie vôd, ochranu pred povodňami.					
Opatrenie 5.2.1	Zabezpečiť dostatok kvalitnej pitnej vody, minimalizovať straty vo vodovodných sieťach.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Rekonštrukcia vodovodnej siete.	1000	SVS a.s., rozpočet obce, ŠF EÚ,	verejný sektor	vysoký	SVS a.s., obec Valaská
Opatrenie 5.2.2	Revitalizácia protizáplavových opatrení.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Spracovanie technickej dokumentácie.	5	rozpočet obce, ŠF EÚ, podnikateľské subjekty, úvery, iné grantové schémy	verejný a súkromný sektor	stredný	obec Valaská
	Revitalizácia protizáplavových opatrení na toku Čierny Hron, Kamenistá, Veľká Slivková, Spády a Čierny potok.	1500	rozpočet obce, ŠF EÚ, podnikateľské subjekty, úvery, iné grantové schémy	verejný a súkromný sektor	vysoký	obec Valaská
	Revitalizácia protipovodňových opatrení mimo vodného toku.	700	rozpočet obce, ŠF EÚ, podnikateľské subjekty, úvery, iné grantové schémy	verejný a súkromný sektor	vysoký	obec Valaská
Opatrenie 5.2.3	Revitalizácia a úprava koryt vodných tokov.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Analýza súčasného stavu.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ, MŽP SR, MPH SR, úvery, iné grantové schémy	verejný a súkromný sektor	nízky	obec Valaská
	Vypracovanie technickej dokumentácie.	2	rozpočet obce, ŠF EÚ, MŽP SR, MPH SR, úvery, iné grantové schémy	verejný a súkromný sektor	stredný	obec Valaská
	Revitalizácia koryta potoka Čierny Hron, Kamenistá, Veľká Slivková, Spády a Čierny potok.	1000	rozpočet obce, ŠF EÚ, MŽP SR, MPH SR, úvery, iné grantové schémy	verejný a súkromný sektor	vysoký	obec Valaská

Podprogram 5.3. Ochrana ovzdušia						
----------------------------------	--	--	--	--	--	--

Cieľ 5.3.	Zabezpečiť účinnú ochranu ovzdušia pred malými a strednými zdrojmi znečistenia nachádzajúcimi sa v katastrálnom území obce.					
Opatrenie 5.3.1	Zabezpečiť zníženie produkovaných emisií hlavným zdrojom znečistenia – domácnosti.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Stav pripravenosti	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Obmedziť spaľovanie fosílnych palív.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ, súkromné subjekty	verejný a súkromný sektor	nízky	obec, obyvatelia
	Prechod na alternatívne zdroje vykurovania.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ, súkromné subjekty	verejný a súkromný sektor	nízky	obec, obyvatelia

Podprogram 5.4. Ochrana a rozvoj ostatných zložiek životného prostredia						
Cieľ 5.4.	Realizácia účinných opatrení v oblasti ostatných zložiek životného prostredia.					
Opatrenie 5.4.1	Revitalizácia protierózných opatrení.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Spracovanie technickej dokumentácie.	1	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	stredný	obec Valaská
	Revitalizácia protierózných opatrení.	500	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Valaská
Opatrenie 5.4.2	Výstavba a revitalizácia oddychových zón v obci.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Spracovanie technickej dokumentácie.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Valaská
	Výstavba oddychovej zóny v centrálnej časti obce a výsadba zelene.	150	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Valaská
	Revitalizácia zelene.	200	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Valaská
	Výstavba oddychovej zóny pri športovom areáli.	50	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Valaská
	Rekonštrukcia a revitalizácia tajchu.	48	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Valaská
	Revitalizácia námestia 1. Mája.	500	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Valaská

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Podprogram 5.1. Informovanosť a poradenstvo										
Cieľ 5.1.										
Opatrenie 5.1.1										
Podprogram 5.2. Ochrana a racionálne využívanie vôd, ochrana pred povodňami										
Cieľ 5.2										
Opatrenie 5.2.1										
Opatrenie 5.2.2										
Opatrenie 5.2.3										
Podprogram 5.3. Ochrana ovzdušia										
Cieľ 5.3.										
Opatrenie 5.3.1										
Podprogram 5.4. Ochrana a rozvoj ostatných zložiek životného prostredia										
Cieľ 5.4.										
Opatrenie 5.4.1										
Opatrenie 5.4.2										

8.6 PROGRAM 6. SOCIÁLNE SLUŽBY A ZDRAVOTNÍCTVO

Strategický zámer						
Neustále rozvíjať širokú paletu sociálnych a zdravotných služieb poskytovaných v obci. Dbáť o ich dostupnosť, kvalitu a vzájomnú vyváženosť za účelom dosiahnutia dôstojných podmienok života všetkých kategórií obyvateľov obce.						
Podprogram 6.1. Sociálne služby						
Cieľ 6.1	Doplniť chýbajúcu infraštruktúru sociálnych zariadení v obci a zvýšiť ich kvalitu.					
Opatrenie 6.1.1	Obyvatelia v dôchodkovom veku.					
		Predpokladaný	Zdroje	Realizácia	Dopad na	Oprávnení

		rozpočet	financovania		rozpočet	žiadateľa
Aktivity	Výstavba denného stacionára.	350	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Valaská
	Poskytovanie služieb stravovania pre obyvateľov v dôchodkovom veku.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Valaská
	Zabezpečenie služby donášky nákupov starším obyvateľom obce.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Valaská
	Zriadenie priestorov pre klub seniorov.	25	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Valaská
Opatrenie 6.1.2	Mladé rodiny s deťmi.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadateľa
Aktivity	Výber vhodnej alternatívny zariadenia zariadenia.	podľa potreby	-	verejný sektor	nízky	obec Valaská
	Podpora mladých rodín s deťmi.	150	rozpočet obce, ŠF EÚ, zdroje neziskových organizácií	verejný sektor	vysoký	obec Valaská
	Výstavba nájomnej bytovej výstavby 8 x 6 b.j..	3500	rozpočet obce, ŠF EÚ, zdroje neziskových organizácií	verejný sektor	vysoký	obec Valaská
Opatrenie 6.1.3	Marginalizované skupiny.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadateľa
Aktivity	Obstaranie vozidla pre potreby sociálneho taxika.	7	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	stredný	obec Valaská
	Zriadenie núdzového bývania.	100	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vysoký	obec Valaská

Podprogram 6.2. Zdravotnícke služby						
Cieľ 6.2.	Doplniť chýbajúcu infraštruktúru zdravotníckych zariadení v obci a zvýšiť ich kvalitu.					
Opatrenie 6.2.1	Podpora poradenskej činnosti.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadateľa
Aktivity	Zabezpečenie personálnych kapacít.	podľa potreby	rozpočet obce	verejný sektor	nízky	obec Valaská
	Zabezpečenie priestorov.	podľa potreby	rozpočet obce	verejný sektor	nízky	obec Valaská
Opatrenie 6.2.2	Zabezpečiť dostupnosť zdravotnej starostlivosti pre dospelých občanov.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadateľa
Aktivity	Rekonštrukcia priestorov zdravotného strediska.	podľa potreby	rozpočet obce	verejný sektor	vysoký	obec Valaská
	Zriadenie gynekologickej ambulancie.	podľa potreby	rozpočet obce	verejný sektor	nízky	obec Valaská

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Podprogram 6.1. Sociálne služby										
Cieľ 6.1										
Opatrenie 6.1.1										
Opatrenie 6.1.2										
Opatrenie 6.1.3										
Podprogram 6.2. Zdravotnícke služby										
Cieľ 6.2.										
Opatrenie 6.2.1										
Opatrenie 6.2.2										

8.7 PROGRAM 7. VZDELÁVANIE A ŠPORT

Strategický zámer						
Zabezpečenie všestranného rozvoja detí a mládeže. Zlepšenie technického stavu a vybavenia školskej infraštruktúry. V športe umožniť ponuku čo najširšej palety služieb, zabezpečiť čo najefektívnejšie a transparentné využitie verejných financií ku prospechu všetkých občanov obce. Podpora existujúcich športových podujatí, ako aj vytváranie vhodných podmienok pre rozvoj rôznych druhov športu nielen pre obyvateľov obce.						
Podprogram 7.1. Vzdelávanie						
Cieľ 7.1.	Zabezpečiť rozvoj a údržbu infraštruktúry vzdelávania a zabezpečenie podmienok pre efektívnu vzdelávaciu činnosť v obci.					
Opatrenie 7.1.1	Modernizácia zariadení predškolskej výchovy.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadateľa

Aktivity	Rekonštrukcia budovy materskej školy – zníženie energetickej náročnosti.	341	rozpočet obce, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	vysoký	obec Valaská
	Rekonštrukcia balkóna MŠ.	15	rozpočet obce, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	vysoký	obec Valaská
	Rekonštrukcia priestorov na odkladanie hračiek v školskej záhrade.	10	rozpočet obce, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	vysoký	obec Valaská
	Rekonštrukcia dopravného ihriska a skladových priestorov.	20	rozpočet obce, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	vysoký	obec Valaská
	Dostavba hracích prvkov v areáli MŠ.	10	rozpočet obce, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	vysoký	obec Valaská
	Obstaranie vybavenia školy.	50	rozpočet obce, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	vysoký	obec Valaská
Opatrenie 7.1.2	Modernizácia zariadení povinnej školskej dochádzky.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Modernizácia vykurovania budovy – modernizácia zdrojov tepla a rozvodov.	250	rozpočet obce, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	vysoký	obec Valaská
	Modernizácia vybavenia ZŠ.	150	rozpočet obce, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	vysoký	obec Valaská
	Komplexná obnova telocvične pri ZŠ J.Simana.	600	rozpočet obce, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	vysoký	obec Valaská
	Izolácia podlahy školskej telocvične.	50	rozpočet obce, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	vysoký	obec Valaská
	Rekonštrukcia strechy školskej telocvične.	30	rozpočet obce, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	vysoký	obec Valaská
	Rekonštrukcia vodovodnej siete – hlavný prívod vody v budovách II. stupňa a ŠJ.	20	rozpočet obce, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	vysoký	obec Valaská
	Rekonštrukcia rozvodov vody v školských triedach.	50	rozpočet obce, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	vysoký	obec Valaská
	Výstavba priestorov pre uskladnenie záhradnej techniky.	20	rozpočet obce, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	vysoký	obec Valaská
	Výmena dverí a nábytku na I. stupni, učebňa IFV, kabinet TSV a šatniach v telocvični.	15	rozpočet obce, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	vysoký	obec Valaská
	Rekonštrukcia a dostavba oplotenia areálu ZŠ.	50	rozpočet obce, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	vysoký	obec Valaská
	Realizácia revízie elektroinštalácie.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ, MŠ SR	verejný sektor	nízky	obec Valaská

Podprogram 7.2. Šport						
Cieľ 7.2.	Zabezpečiť trvalé skvalitňovanie vyváženej ponuky výkonnostného a rekreačného športu.					
Opatrenie 7.2.1	Výstavba športovej infraštruktúry.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Spracovanie technickej dokumentácie.	podľa potreby	rozpočet obce, MŠ SR	verejný sektor	nízky	obec Valaská
	Dostavba futbalového areálu.	300	rozpočet obce, MŠ SR	verejný sektor	vysoký	obec Valaská
	Výstavba detských ihrísk.	15	rozpočet obce, MŠ SR	verejný sektor	vysoký	obec Valaská
	Rekonštrukcia multifunkčného ihriska.	30	rozpočet obce, MŠ SR	verejný sektor	vysoký	obec Valaská
	Výbudovanie športového areálu pri ihriskách s bežeckou dráhou - projekt.	5	rozpočet obce, MŠ SR	verejný sektor	vysoký	obec Valaská
	Výbudovanie športového areálu pri ihriskách s bežeckou dráhou.	800	rozpočet obce, MŠ SR	verejný sektor	vysoký	obec Valaská
Opatrenie 7.2.7	Rozvoj mimoškolskej činnosti – športové kluby, turistika, kultúrne krúžky.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Zabezpečenie priestorového a materiálneho vybavenia.	podľa potreby	rozpočet obce, podnikateľské subjekty	verejný, tretí sektor	stredný	obec Valaská

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Podprogram 7.1. Vzdelávanie										
Cieľ 7.1.										
Opatrenie 7.1.1										
Opatrenie 7.1.2										
Podprogram 7.2. Šport										
Cieľ 7.2.										
Opatrenie 7.2.1										
Opatrenie 7.2.2										

8.8 PROGRAM 8. KULTÚRA

Strategický zámer						
Trvalé pôsobenie na kultúrne povedomie obyvateľov širokou paletou kultúrnych aktivít organizovaných externými subjektami. Existencia dôstojných priestorov pre kultúrne aktivity je povinnosť obce. Prieběžná a kreatívna propagácia podujatí má vplyv na imidž obce tým aj na cestovný ruch.						
Podprogram 8.1. Kultúrna infraštruktúra						
Cieľ 8.1	Zachovanie kultúrno-historického potenciálu obce a rozvoj kultúrnych, informačných a voľnočasových aktivít v nadväznosti na rozvoj cestovného ruchu na regionálnej a miestnej úrovni.					
Opatrenie 8.1.1	Výstavba multifunkčného kultúrneho zariadenia.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Vypracovanie technickej dokumentácie.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	nízky	obec Valaská
	Rekonštrukcia domu kultúry a zníženie energetickej náročnosti.	300	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vyšoký	obec Valaská
	ekonstruktúra interiérov – kuchyňa, sála, príslušenstvo.	50	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vyšoký	obec Valaská
	Rekonštrukcia a modernizácia zdrojovo tepla a vykurovania.	50	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vyšoký	obec Valaská
	Modernizácia vykurovania kina.	50	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vyšoký	obec Valaská
Opatrenie 8.1.2	Rekonštrukcia a údržba kultúrnych pamiatok.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Údržba kultúrnych a historických pamiatok.	50	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vyšoký	obec Valaská
Opatrenie 8.1.4	Organizovanie pravidelných kultúrnych podujatí.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Podpora kultúrnych podujatí.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ, MK SR	verejný sektor	stredný	obec Valaská

Podprogram 8.2. Organizačné zabezpečenie						
Cieľ 8.2	Organizačne zabezpečiť ponuku kultúrnych podujatí v obci.					
Opatrenie 8.2.1	Spracovať kalendár kultúrnych podujatí na celý rok, tento priebežne aktualizovať. Rozšíriť žánrovú ponuku s orientáciou na hodnotný kultúrny prínos.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Personálne a finančné zabezpečenie.	podľa potreby	rozpočet obce	verejný sektor	nízky	obec Valaská
	Spracovanie kalendár kultúrnych podujatí.	podľa potreby	rozpočet obce	verejný sektor	nízky	obec Valaská

Podprogram 8.3. Propagácia v oblasti kultúry						
Cieľ 8.3	Vytvorenie podmienok na efektívnu propagáciu obce v oblasti kultúry.					
Opatrenie 8.3.1	Spracovať globálnu koncepciu „propagácie“ histórie obce v multimediálnej forme.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Personálne a finančné zabezpečenie.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	nízky	obec Valaská
	Spracovanie koncepcie v multimediálnej forme.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	nízky	obec Valaská
Opatrenie 8.3.2	Propagácia kultúry na Internete prostredníctvom www stránky obce.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Finančné zabezpečenie.	1	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	nízky	obec Valaská
	Obsahová analýza www stránky.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	nízky	obec Valaská
	Priebežná aktualizácia www stránky.	podľa potreby	rozpočet obce	verejný sektor	nízky	obec Valaská

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Podprogram 8.1. Kultúrna infraštruktúra										
Cieľ 8.1										
Opatrenie 8.1.1										
Opatrenie 8.1.2										
Opatrenie										

8.1.4										
Podprogram 8.2. Organizačné zabezpečenie										
Cieľ 8.2										
Opatrenie 8.2.1										
Podprogram 8.3. Propagácia v oblasti kultúry										
Cieľ 8.3										
Opatrenie 8.3.1										
Opatrenie 8.3.3										

8.9 PROGRAM 9. PROPAGÁCIA A CESTOVNÝ RUCH

Strategický zámer						
Budoval' goodwill obce a dosiahnuť, aby sa stala strediskom cestovného ruchu v oblasti športu, kultúry a turistiky.						
Podprogram 9.1. Propagácia obce						
Cieľ 9.1	Zabezpečiť účinnú propagáciu obce.					
Opatrenie 9.1.1	Aktualizácia www stránky obce.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Finančné zabezpečenie.	1	rozpočet obce, podnikateľské subjekty	verejný sektor	nízky	obec Valaská
	Obsahová analýza www stránky.	podľa potreby	rozpočet obce, podnikateľské subjekty	verejný sektor	nízky	obec Valaská
	Priebežná aktualizácia www stránky.	podľa potreby	rozpočet obce,	verejný sektor	nízky	obec Valaská
Opatrenie 9.1.2	Podpora budovania informačných tabúl' v obci.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Budovanie a inštalácia tabúl' informujúcich o atrakciách obce.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ, MH SR	verejný sektor	nízky	obec, podnikateľské subjekty
	Budovanie a inštalácia tabúl' propagujúcich kultúrne hodnoty obce.	1	rozpočet obce, ŠF EÚ, MH SR	verejný sektor	nízky	obec, podnikateľské subjekty

Podprogram 9.2. Rekreačno - relaxačné zázemie obce.						
Cieľ 9.2	Rekreačno- relaxačné zázemie obce.					
Opatrenie 9.2.1	Podpora vytvárania nových atrakcií v obce.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Spracovanie technickej dokumentácie.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vyšoký	obec Valaská
	Podpora výstavby zariadení cestovného ruchu.	150	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vyšoký	obec Valaská
	Výstavba náučných chodníkov.	35	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	vyšoký	obec Valaská

Podprogram 9.3. Cestovný ruch.						
Cieľ 9.3	Podporovať podnikateľské aktivity v cestovnom ruchu.					
Opatrenie 9.3.1	Uzavrieť s podnikateľmi dohody o poskytovaní služieb v agroturistike a cestovnom ruchu a o propagovaní ich služieb obcami.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Zabezpečenie personálnych kapacít.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	stredný	obec Valaská
Opatrenie 9.3.2	Podporovať podnikateľské subjekty, neziskové organizácie a inštitúcie pri získavaní finančných prostriedkov z grantov a fondov EÚ.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Zabezpečenie personálnych kapacít.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ	verejný sektor	nízky	obec Valaská

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Podprogram 9.1. Propagácia obce										
Cieľ 9.1										
Opatrenie 9.1.1										
Opatrenie										

9.1.2										
Podprogram 9.2. Rekreačno - relaxačné zázemie obce.										
Cieľ 9.2										
Opatrenie 9.2.1										
Podprogram 9.3. Cestovný ruch.										
Cieľ 9.3										
Opatrenie 9.3.1										
Opatrenie 9.3.2										

8.10 PROGRAM 10. ADMINISTRATÍVA A BEZPEČNOSŤ

Strategický zámer						
Vytvoriť podmienky na efektívnu prácu obecného úradu. Vytvoriť vyhovujúce podmienky na poskytovania verejných služieb, estetizácia a funkčnosť miesta kontaktu so zákazníkmi obecného úradu, vytváranie vhodných technických a pracovných podmienok na mestskom úrade. Vytvorenie podmienok na znižovanie kriminality v obci a ochranu majetku obyvateľov a ostatných subjektov v obci.						
Podprogram 10.1. Administratíva						
Cieľ 10.1.	Zabezpečiť rozvoj administratívnej infraštruktúry a podmienok na výkon samosprávnych funkcií v obci					
Opatrenie 10.1.1	Komplexná rekonštrukcia obecných budov.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Spracovanie technickej dokumentácie.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	nízky	obec Valaská
	Zateplenie multifunkčného objektu Nám. 1 mája / sídlo Obecného úradu.	350	rozpočet obce, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	vyšoký	obec Valaská
	Komplexná rekonštrukcia obecného úradu – interiéry.	200	rozpočet obce, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	vyšoký	obec Valaská
	Zateplenie obecného multifunkčného domu v starej časti obce Valaská.	300	rozpočet obce, ŠF EÚ, úvery, iné grantové schémy	verejný sektor	vyšoký	obec Valaská

Podprogram 10.2. Bezpečnosť						
Cieľ 10.2.	Vytvorenie podmienok na znižovanie kriminality v obci a ochranu majetku obyvateľov a ostatných subjektov v obci.					
Opatrenie 10.2.1	Bezpečnosť.					
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia
Aktivity	Osadenie kamerového systému na vstupe do obce, v centrálnej časti Sídliisko, ŽS, cintorín, Valaská.	50	rozpočet obce, ŠF EÚ, podnikateľské subjekty, úvery, iné grantové schémy	verejný, súkromný sektor	vyšoký	obec Valaská
	Rekonštrukcia budovy požiarnej zbrojnice – zníženie energetickej náročnosti.	70	rozpočet obce, ŠF EÚ, podnikateľské subjekty, úvery, iné grantové schémy	verejný, súkromný sektor	vyšoký	obec Valaská
	Obstaranie a modernizácia vybavenia hasičskej zbrojnice.	50	rozpočet obce, ŠF EÚ, podnikateľské subjekty, úvery, iné grantové schémy	verejný, súkromný sektor	vyšoký	obec Valaská
	Vybudovať bezdrôtový systém miestneho rozhlasu kompatibilným systémom s jeho osadením na stĺpoch osvetlenia.	450	rozpočet obce, ŠF EÚ, podnikateľské subjekty, úvery, iné grantové schémy	verejný, súkromný sektor	vyšoký	obec Valaská

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Podprogram 10.1. Administratíva										
Cieľ 10.1.										
Opatrenie 10.1.1										
Podprogram 10.2. Bezpečnosť										
Cieľ 10.2.										
Opatrenie 10.2.1										

8.11 PROGRAM 11. INFORMATIZÁCIA OBCE

Strategický zámer										
Zabezpečenie technických podmienok pre rozvoj informačnej spoločnosti. Umožniť obyvateľom využívať on-line elektronické služby samosprávy. Vytvoriť vhodné podmienky na prechod na e-government na lokálnej úrovni (e-vote, e-services, ...). Umožniť obyvateľom obce a pracovníkom samosprávy zvyšovať svoje počítačové vedomie a zručnosti.										
Podprogram 11.1. Budovanie a rozvoj informačnej infraštruktúry.										
Cieľ 11.1	Zabezpečiť technické podmienky na prechod samosprávy na nový typ vládnutia - e - government.									
Opatrenie 11.1.1	Rozvoj infraštruktúry informačných systémov samosprávy.									
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia				
Aktivity	Technické zabezpečenie IS.	10	rozpočet obce, ŠF EÚ, zdroje neziskových organizácií	verejný sektor	stredný	obec Valaská				
	Tvorba základného SW na komunikáciu občan – samospráva – podnikateľské subjekty.	50	rozpočet obce, ŠF EÚ, zdroje neziskových organizácií	verejný sektor	vysoký	obec Valaská				
	Podpora zlepšenia prenosu dátových a hlasových mobilných služieb.	podľa potreby	podnikateľské subjekty,	súkromný sektor	žiadny	podnikateľské subjekty				
Opatrenie 11.1.2	Zavádzanie efektívnych elektronických služieb poskytovaných na úrovni samosprávy.									
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia				
Aktivity	Tvorba aplikačného softwaru na zabezpečenie e – služieb v obci.	20	rozpočet obce	verejný sektor	vysoký	obec Valaská				
	Tvorba SW na realizáciu e-vote na miestnej úrovni.	20	rozpočet obce	verejný sektor	vysoký	obec Valaská				
Podprogram 11.2. Počítačová gramotnosť.										
Cieľ 11.2	Zvýšenie počítačovej gramotnosti obyvateľov a pracovníkov samosprávy.									
Opatrenie 11.2.1	Podpora zvyšovania počítačového vedomia u pracovníkov samosprávy.									
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia				
Aktivity	Realizácia kurzov na získanie ECDL spôsobilosti pre pracovníkov miestnej samosprávy.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ, zdroje neziskových organizácií	verejný sektor	žiadny	obec Valaská				
Opatrenie 11.2.2	Podpora zvyšovania počítačového vedomia u obyvateľov obce.									
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia				
Aktivity	Realizácia kurzov na zvyšovanie počítačového vedomia u obyvateľov obce.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ, zdroje neziskových organizácií	verejný sektor	nízky	obec, n.o.				
	Realizácia kurzov na obsluhu a používanie obecného informačného a komunikačného systému.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ, zdroje neziskových organizácií	verejný sektor	nízky	obec, n.o.				
Opatrenie 11.2.3	Podpora vzdelávacích aktivít zameraných na zvyšovanie zručností a vedomostí o internete a motiváciu k používaniu internetu a elektronických služieb.									
		Predpokladaný rozpočet	Zdroje financovania	Realizácia	Dopad na rozpočet	Oprávnení žiadatelia				
Aktivity	Realizácia kurzov na zvyšovanie vedomostí o internete.	podľa potreby	rozpočet obce, ŠF EÚ, zdroje neziskových organizácií	verejný sektor	nízky	obec, n.o.				
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Podprogram 11.1. Budovanie a rozvoj informačnej infraštruktúry.										
Cieľ 11.1										
Opatrenie 11.1.1										
Opatrenie 11.1.2										
Podprogram 11.2. Počítačová gramotnosť.										
Cieľ 11.2										
Opatrenie 11.2.1										
Opatrenie 11.2.2										
Opatrenie 11.2.3										

Finančná časť Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Valaská 2016 - 2025

9 FINANČNÝ PLÁN PROGRAMU

Jednou z kľúčových otázok pre realizáciu programu rozvoja je schopnosť obce v priebehu jeho realizácie zaistiť zdroje potrebné na jeho financovanie. Tieto zdroje vznikajú vo viacerých sférach – v súkromnom sektore, verejnej správe, ide tiež o zdroje zahraničné, najmä o prostriedky Európskej únie. Dôležitým zdrojom budú, po dokončení reformy verejnej správy a uskutočnení daňovej reformy, vlastné prostriedky. V dôsledku neexistencie nevyhnutných podkladových údajov pre stanovenie finančného rámca, v ktorom by sa mal program rozvoja v strednodobom horizonte pohybovať, je výška prostriedkov potrebná na realizáciu jednotlivých opatrení a aktivít stanovená len orientačne. Táto časť sa bude konkretizovaná v závislosti od reálneho čerpania finančných príspevkov zo štrukturálnych fondov, možností obecného rozpočtu atď..

Formulár č. F 5 – Indikatívny rozpočet - sumarizácia											
tis. €	Rok										
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Spolu
I. Hospodárska politika	1037,4	1157,1	996,6	996,6	976,4	856,6	351,5	351,5	70,1	70,1	6863,9
PROGRAM 1. HOSPODÁRSTVO A VEDECKO.....	40,3	40,3	40,3	40,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	161,0
PROGRAM 2. DOPRAVA A KOMUNIKÁCIE	389,0	389,0	539,0	539,0	536,5	536,5	31,4	31,4	0,0	0,0	2991,9
PROGRAM 3. TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA	70,0	133,5	133,5	133,5	383,5	320,0	320,0	320,0	70,0	70,0	1954,0
PROGRAM 9. PROPAGÁCIA A CESTOVNÝ RUCH	0,6	46,9	46,4	46,4	46,4	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	187,0
PROGRAM 10. ADMINISTRATÍVA A BEZPEČNOSŤ	522,5	522,5	212,5	212,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1470,0
PROGRAM 11. INFORMATIZÁCIA OBCE	15,0	25,0	25,0	25,0	10,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	100,0
II. Sociálna politika	1450,9	1463,4	1557,1	1865,9	415,2	402,7	308,9	0,1	0,1	0,1	7464,2
PROGRAM 6. SOCIÁLNE SLUŽBY A ZDRAVOTN.	939,3	939,3	1033,0	1033,0	93,8	93,8	0,0	0,0	0,0	0,0	4132,2
PROGRAM 7. VZDELÁVANIE A ŠPORT	399,0	399,0	399,0	707,8	308,8	308,8	308,8	0,0	0,0	0,0	2831,0
PROGRAM 8. KULTÚRA	112,6	125,1	125,1	125,1	12,6	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	501,0
III. Environmentálna politika	1762,8	2647,5	2898,0	2898,0	1135,3	334,0	83,5	0,0	0,0	0,0	## ##
PROGRAM 4. ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO	1525,8	1525,8	1525,8	1525,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	6103,0
PROGRAM 5. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	237,0	1121,8	1372,3	1372,3	1135,3	334,0	83,5	0,0	0,0	0,0	5656,0

Zdroj: vlastné spracovanie

Vychádzajúc z vyššie zadefinovaných cieľov, priorít a opatrení a na základe auditu pripravovaných Projektových zámerov v réžii samosprávy, podnikateľskej sféry či neziskových a iných organizácií bol vypracovaný plán realizácie programu. Definuje, z akých prostriedkov by sa mali tieto zábery realizovať, kto by mal byť žiadateľom, určuje predpokladané časové rámce v **tis. €**.

9.1 PROGRAM 1. HOSPODÁRSTVO A VEDECKO-TECHNICKÝ ROZVOJ

Predpokladaná štruktúra finančných zdrojov (tis. €)									
Ciele	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
				Národné verejné zdroje spolu	Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje		
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
Cieľ 1.2	Zvýšenie energetickej efektívnosti na strane výroby aj spotreby a zavádzanie progresívnych technológií v energetike.								
Opatrenie 1.2.1	161,0	161,0	120,8	40,3	32,2	0,0	8,1	0,0	0,0
Spolu	161,0	161,0	120,8	40,3	32,2	0,0	8,1	0,0	0,0

Časový horizont čerpania zdrojov (tis. €)						
Rok	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje			Súkromné zdroje	EIB
		Verejné	Fond EÚ	Národné verejné zdroje		

		zdroje spolu		Národné verejné zdroje spolu	Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje		
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
2016	40,25	40,25	30,19	10,06	8,05	0,00	2,01	0,00	0,00
2017	40,25	40,25	30,19	10,06	8,05	0,00	2,01	0,00	0,00
2018	40,25	40,25	30,19	10,06	8,05	0,00	2,01	0,00	0,00
2019	40,25	40,25	30,19	10,06	8,05	0,00	2,01	0,00	0,00
2020	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2021	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2022	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2023	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2024	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2025	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Spolu	161,00	161,00	120,75	40,25	32,20	0,00	8,05	0,00	0,00

Zdroje financovania EÚ

Integrovaný regionálny operačný program

Prioritná os č.3: Konkurencieschopné a atraktívne regióny pre podnikanie a zamestnanosť

INVESTIČNÁ PRIORITA 3.1: Podpora fyzickej, ekonomickej a sociálnej regenerácie zanedbaných mestských a vidieckych komunít a území

INVESTIČNÁ PRIORITA 3.2: Ochrana, propagácia a rozvoj kultúrneho a prírodného dedičstva

OP Kvalita životného prostredia

PRIORITNÁ OS 3: ENERGETICKY EFEKTÍVNEJŠIE NÍZKOUHLÍKOVÉ HOSPODÁRSTVO

INVESTIČNÁ PRIORITA 1: Podpora výroby a distribúcie energie z obnoviteľných zdrojov

INVESTIČNÁ PRIORITA 2: Podpora energetickej efektívnosti a využitia energie z obnoviteľných zdrojov v podnikoch

INVESTIČNÁ PRIORITA 3: Podpora energetickej efektívnosti a využitia energie z obnoviteľných zdrojov vo verejných infraštruktúrach, vrátane využitia vo verejných budovách a v sektore bývania

OP Výskum a inovácie

PRIORITNÁ OS 2: Podnikateľské prostredie priaznivé pre inovácie

INVESTIČNÁ PRIORITA 2.1: Podpora investovania do inovácií a výskumu, tvorba prepojenia a synergií medzi podnikmi vedeckovýskumnými centrami a vyšším vzdelávaním obzvlášť vo vývoji produktov a služieb, prenosi technológií, sociálnej inovácie a aplikácie verejných služieb, stimulácie dopytu, vytvárania sietí, zoskupení (klastrov) a otvorenej inovácie prostredníctvom inteligentnej špecializácie, podpora technologického a aplikovaného výskumu, pilotných Projektov a aktivít skorého overovania výrobkov, vyspelých výrobných kapacít a prvovýroby v kľúčových technológiách

INVESTIČNÁ PRIORITA 2.2: Podpora podnikania, najmä prostredníctvom uľahčenia využívania nových nápadov v hospodárstve a podpora zakladania nových firiem vrátane podnikateľských inkubátorov

INVESTIČNÁ PRIORITA 2.3: Vývoj a zavedenie nových obchodných modelov MSP, najmä v rámci internacionalizácie

INVESTIČNÁ PRIORITA 2.4: Podpora tvorby a rozšírenia pokročilých kapacít pre rozvoj výrobkov a služieb

INVESTIČNÁ PRIORITA 2.5: Podpora kapacity MSP a cieľom zapojenia do rastu a inovácií

INVESTIČNÁ PRIORITA 2.6: Podpora výskumu, vývoja a osvojenia nízkouhlíkových technológií

TECHNICKÁ POMOC

OP INTEGROVANÁ INFRAŠTRUKTÚRA A OP ĽUDSKÉ ZDROJE

Program rozvoja vidieka

Projektové opatrenia (realizácia bude zabezpečovaná cez individuálne Opatrenia žiadateľov):

- Obnova poľnohospodárskeho potenciálu – prevencia (čl. 19)
- Podpora mladých farmárov, malých fariem a podnikania (čl. 20)
- Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach (čl. 21)
- Prevencia a odstraňovanie škôd v lesoch (čl. 25)

- Investície do nových lesných technológií (čl. 27)
- Spolupráca (čl. 36)
- LEADER (čl. 42-45)

9.2 PROGRAM 2. DOPRAVA A KOMUNIKÁCIE

Predpokladaná štruktúra finančných zdrojov (tis. €)									
Ciele	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
				Národné verejné zdroje spolu	Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje		
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
Cieľ 2.1	Zabezpečiť výstavbu a rekonštrukciu miestnych komunikácií a ciest III. cesty.								
Opatrenie 2.1.1	1 380,0	1 380,0	1 035,0	345,0	276,0	0,0	69,0	0,0	0,0
Opatrenie 2.1.3	600,0	600,0	450,0	150,0	120,0	0,0	30,0	0,0	0,0
Opatrenie 2.1.4	251,0	251,0	188,3	62,8	50,2	0,0	12,6	0,0	0,0
Opatrenie 2.1.5	750,9	750,9	563,2	187,7	150,2	0,0	37,5	0,0	0,0
Cieľ 2.2	Zabezpečenie dopravného spojenia hromadnou autobusovou dopravou, prípadne železničnou dopravou.								
Opatrenie 2.2.1	10,0	10,0	7,5	2,5	2,0	0,0	0,5	0,0	0,0
Spolu	2 991,9	2 991,9	2 243,9	748,0	598,4	0,0	149,6	0,0	0,0

Časový horizont čerpania zdrojov (tis. €)									
Rok	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
	Národné verejné zdroje spolu			Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje	H	CH	
A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G			
2016	389,03	389,0	291,8	97,3	77,8	0,0	19,5	0,0	0,0
2017	389,03	389,0	291,8	97,3	77,8	0,0	19,5	0,0	0,0
2018	539,03	539,0	404,3	134,8	107,8	0,0	27,0	0,0	0,0
2019	539,03	539,0	404,3	134,8	107,8	0,0	27,0	0,0	0,0
2020	536,53	536,5	402,4	134,1	107,3	0,0	26,8	0,0	0,0
2021	536,53	536,5	402,4	134,1	107,3	0,0	26,8	0,0	0,0
2022	31,38	31,4	23,5	7,8	6,3	0,0	1,6	0,0	0,0
2023	31,38	31,4	23,5	7,8	6,3	0,0	1,6	0,0	0,0
2024	0,00	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2025	0,00	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Spolu	2991,90	2991,9	2243,9	748,0	598,4	0,0	149,6	0,0	0,0

Zdroje financovania EÚ

Integrovaný regionálny operačný program

Prioritná os č. 1: Bezpečná a ekologická doprava v regiónoch

INVESTIČNÁ PRIORITA 1.1: Posilnenie regionálnej mobility prostredníctvom prepojenia sekundárnych a terciárnych uzlov s infraštruktúrou TEN-T

INVESTIČNÁ PRIORITA 1.2: Rozvoj ekologicky priaznivých a nízkouhlíkových dopravných systémov

Prioritná os č.3: Konkurencieschopné a atraktívne regióny pre podnikanie a zamestnanosť

INVESTIČNÁ PRIORITA 3.1: Podpora fyzickej, ekonomickej a sociálnej regenerácie zanedbaných mestských a vidieckych komunít a území

OP INTEGROVANÁ INFRAŠTRUKTÚRA A OP ĽUDSKÉ ZDROJE

Program rozvoja vidieka

Projektové opatrenia (realizácia bude zabezpečovaná cez individuálne Opatrenia žiadateľov):

- Investície do hmotného majetku (čl. 18)
- Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach (čl. 21)
- LEADER (čl. 42-45)

DOTÁCIE MINISTERSTVA DOPRAVY, VÝSTAVBY A REGIONÁLNEHO ROZVOJA SR

9.3 PROGRAM 3. TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA

Predpokladaná štruktúra finančných zdrojov (tis. €)									
Ciele	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
				Národné verejné zdroje spolu	Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje		
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
Cieľ 3	Zabezpečiť rozvoj a rekonštrukciu technickej infraštruktúry v obci.								
Opatrenie 3.2	700,0	700,0	525,0	175,0	140,0	0,0	35,0	0,0	0,0
Opatrenie 3.6	254,0	254,0	190,5	63,5	50,8	0,0	12,7	0,0	0,0
Opatrenie 3.8	1 000,0	1 000,0	750,0	250,0	200,0	0,0	50,0	0,0	0,0
Spolu	1 954,0	1 954,0	1 465,5	488,5	390,8	0,0	97,7	0,0	0,0

Časový horizont čerpania zdrojov (tis. €)									
Rok	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
	Národné verejné zdroje spolu			Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje	H	CH	
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G		
2016	70,0	70,0	52,5	17,5	14,0	0,0	3,5	0,0	0,0
2017	133,5	133,5	100,1	33,4	26,7	0,0	6,7	0,0	0,0
2018	133,5	133,5	100,1	33,4	26,7	0,0	6,7	0,0	0,0
2019	133,5	133,5	100,1	33,4	26,7	0,0	6,7	0,0	0,0
2020	383,5	383,5	287,6	95,9	76,7	0,0	19,2	0,0	0,0
2021	320,0	320,0	240,0	80,0	64,0	0,0	16,0	0,0	0,0
2022	320,0	320,0	240,0	80,0	64,0	0,0	16,0	0,0	0,0
2023	320,0	320,0	240,0	80,0	64,0	0,0	16,0	0,0	0,0
2024	70,0	70,0	52,5	17,5	14,0	0,0	3,5	0,0	0,0
2025	70,0	70,0	52,5	17,5	14,0	0,0	3,5	0,0	0,0
Spolu	1954,0	1954,0	1465,5	488,5	390,8	0,0	97,7	0,0	0,0

Zdroje financovania EÚ

Integrovaný regionálny operačný program

Prioritná os č.3: Konkurencieschopné a atraktívne regióny pre podnikanie a zamestnanosť

INVESTIČNÁ PRIORITA 3.1: Podpora fyzickej, ekonomickej a sociálnej regenerácie zanedbaných mestských a vidieckych komunít a území

IROP je realizovaný prostredníctvom integrovaných územných stratégií, ktoré na úrovni NUTS2 zdefinujú prioritné Projektové zámery v regióne. Cieľom je dosiahnutie čo najväčších synergických efektov preinvestovaných finančných prostriedkov a predchádzanie negatívnym účinkom nekoordinovaného plánovania v ohraničenom území.

OP Kvalita životného prostredia

PRIORITNÁ OS 1: UDRŽATEĽNÉ VYUŽÍVANIE PRÍRODNÝCH ZDROJOV PROSTREDNÍCTVOM ROZVOJA ENVIRONMENTÁLNEJ INFRAŠTRUKTÚRY

INVESTIČNÁ PRIORITA 1: Riešenie významných potrieb investícií do sektora odpadu s cieľom splniť požiadavky environmentálneho acquis

INVESTIČNÁ PRIORITA 2: riešenie významných potrieb investícií do sektora vodného hospodárstva s cieľom splniť požiadavky environmentálneho acquis

INVESTIČNÁ PRIORITA 3: ochrana a obnova biologickej diverzity, ochrana pôdy a obnova a propagácia ekosystémových služieb vrátane Natura 2000 a zelených infraštruktúr

OP INTEGROVANÁ INFRAŠTRUKTÚRA A OP ĽUDSKÉ ZDROJE

Program rozvoja vidieka

Projektové opatrenia (realizácia bude zabezpečovaná cez individuálne Opatrenia žiadateľov):

- Investície do hmotného majetku (čl. 18)
- Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach (čl. 21)
- LEADER (čl. 42-45)

9.4 PROGRAM 4. ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO

Predpokladaná štruktúra finančných zdrojov (tis. €)									
Ciele	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
				Národné verejné zdroje spolu	Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje		
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
Cieľ 4	Nakladanie s komunálnym a drobným stavebným odpadom								
Opatrenie 4.3	150,0	150,0	112,5	37,5	30,0	0,0	7,5	0,0	0,0
Opatrenie 4.4	1 950,0	1 950,0	1 462,5	487,5	390,0	0,0	97,5	0,0	0,0
Opatrenie 4.5	3 500,0	3 500,0	2 625,0	875,0	700,0	0,0	175,0	0,0	0,0
Opatrenie 4.6	503,0	503,0	377,3	125,8	100,6	0,0	25,2	0,0	0,0
Spolu	6 103,0	6 103,0	4 577,3	1 525,8	1 220,6	0,0	305,2	0,0	0,0

Časový horizont čerpania zdrojov (tis. €)									
Rok	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
				Národné verejné zdroje spolu	Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje		
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
2016	1525,8	1525,8	1144,3	381,4	305,2	0,0	76,3	0,0	0,0
2017	1525,8	1525,8	1144,3	381,4	305,2	0,0	76,3	0,0	0,0
2018	1525,8	1525,8	1144,3	381,4	305,2	0,0	76,3	0,0	0,0
2019	1525,8	1525,8	1144,3	381,4	305,2	0,0	76,3	0,0	0,0
2020	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2021	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2022	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

2023	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2024	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2025	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Spolu	6103,0	6103,0	4577,3	1525,8	1220,6	0,0	305,2	0,0	0,0

Zdroje financovania EÚ

OP Kvalita životného prostredia

PRIORITNÁ OS 1: UDRŽATEĽNÉ VYUŽÍVANIE PRÍRODNÝCH ZDROJOV PROSTREDNÍCTVOM ROZVOJA ENVIRONMENTÁLNEJ INFRAŠTRUKTÚRY

INVESTIČNÁ PRIORITA 1: Riešenie významných potrieb investícií do sektora odpadu s cieľom splniť požiadavky environmentálneho acquis

INVESTIČNÁ PRIORITA 2: riešenie významných potrieb investícií do sektora vodného hospodárstva s cieľom splniť požiadavky environmentálneho acquis

INVESTIČNÁ PRIORITA 3: ochrana a obnova biologickej diverzity, ochrana pôdy a obnova a propagácia ekosystémových služieb vrátane Natura 2000 a zelených infraštruktúr

INVESTIČNÁ PRIORITA 4: opatrenia na zlepšenie obecného prostredia, regeneráciu opustených priemyselných lokalít a zníženie znečistenia ovzdušia

PRIORITNÁ OS 2: ADAPTÁCIA NA NEPRIAZNIVÉ DÔSLEDKY ZMENY KLÍMY SO ZAMERANÍM NA OCHRANU PRED POVODŇAMI, RIADENIE A PREVENCIU SÚVISIACICH RIZÍK

INVESTIČNÁ PRIORITA 1: Podpora vyhradených investícií na prispôsobenie sa zmene klímy

INVESTIČNÁ PRIORITA 2: Propagácia investícií na riešenie osobitných rizík, zabezpečenie odolnosti proti katastrofám a vyvíjanie systémov zvládania katastrof

PRIORITNÁ OS 3: ENERGETICKY EFEKTÍVNEJŠIE NÍZKOUHLÍKOVÉ HOSPODÁRSTVO

INVESTIČNÁ PRIORITA 1: Podpora výroby a distribúcie energie z obnoviteľných zdrojov

INVESTIČNÁ PRIORITA 2: Podpora energetickej efektívnosti a využitia energie z obnoviteľných zdrojov v podnikoch

INVESTIČNÁ PRIORITA 3: Podpora energetickej efektívnosti a využitia energie z obnoviteľných zdrojov vo verejných infraštruktúrach, vrátane využitia vo verejných budovách a v sektore bývania

INVESTIČNÁ PRIORITA 4: Vývoj a zavedenie inteligentných distribučných systémov s nízkymi a strednými úrovňami napätia

INVESTIČNÁ PRIORITA 5: Podpora nízkouhlíkových stratégií pre všetky typy území, zvlášť mestských oblastí, vrátane podpory trvalo udržateľnej mestskej mobility a zmiernenie relevantných adaptačných opatrení

INVESTIČNÁ PRIORITA 6: Podpora využitia vysokoúčinnnej kombinovanej výroby elektriny a tepla založenej na dopyte po využiteľnom teple

PRIORITNÁ OS 4: TECHNICKÁ POMOC

Program rozvoja vidieka

Projektové opatrenia (realizácia bude zabezpečovaná cez individuálne Opatrenia žiadateľov):

- Investície do hmotného majetku (čl. 18)
- Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach (čl. 21)
- LEADER (čl. 42-45)

NÓRSKY FINANČNÝ MECHANIZMUS A FINANČNÝ MECHANIZMUS EHP

Finančné príspevky sa poskytujú v týchto prioritných oblastiach:

a) Ochrana a manažment životného prostredia

ŠVAJČIARSKY FINANČNÝ MECHANIZMUS

THE INTELLIGENT ENERGY – EUROPE PROGRAMM

DOTÁCIE MINISTERSTVA DOPRAVY, VÝSTAVBY A REGIONÁLNEHO ROZVOJA SR

EKO FOND

ENVIRONMENTÁLNY FOND

RECYKLAČNÝ FOND

NADÁCIA SPP

NADÁCIA ORANGE

NADÁCIA EKOPOLIS

GREENWAYS

PRIESTORY

POHODA ZA MESTOM
ZELENÉ OÁZY
GRANTOVÝ PROGRAM TESCO PRE ZDRAVŠIE MESTÁ

9.5 PROGRAM 5. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Predpokladaná štruktúra finančných zdrojov (tis. €)									
Ciele	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
				Národné verejné zdroje spolu	Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje		
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
Cieľ 5.2	Nakladanie s komunálnym a drobným stavebným odpadom								
Opatrenie 5.2.1	1 000,0	1 000,0	750,0	250,0	200,0	0,0	50,0	0,0	0,0
Opatrenie 5.2.2	2 205,0	2 205,0	1 653,8	551,3	441,0	0,0	110,3	0,0	0,0
Opatrenie 5.2.3	1 002,0	1 002,0	751,5	250,5	200,4	0,0	50,1	0,0	0,0
Cieľ 5.4.	Ochrana a racionálne využívanie vôd, ochrana pred povodňami.								
Opatrenie 5.4.1	501,0	501,0	375,8	125,3	100,2	0,0	25,1	0,0	0,0
Opatrenie 5.4.2	948,0	948,0	711,0	237,0	189,6	0,0	47,4	0,0	0,0
Spolu	5 656,0	5 656,0	4 242,0	1 414,0	1 131,2	0,0	282,8	0,0	0,0

Časový horizont čerpania zdrojov (tis. €)									
Rok	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
	Národné verejné zdroje spolu			Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje	H	CH	
A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH	
2016	237,00	237,0	177,8	59,3	47,4	0,0	11,9	0,0	0,0
2017	1121,75	1121,8	841,3	280,4	224,4	0,0	56,1	0,0	0,0
2018	1372,25	1372,3	1029,2	343,1	274,5	0,0	68,6	0,0	0,0
2019	1372,25	1372,3	1029,2	343,1	274,5	0,0	68,6	0,0	0,0
2020	1135,25	1135,3	851,4	283,8	227,1	0,0	56,8	0,0	0,0
2021	334,00	334,0	250,5	83,5	66,8	0,0	16,7	0,0	0,0
2022	83,50	83,5	62,6	20,9	16,7	0,0	4,2	0,0	0,0
2023	0,00	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2024	0,00	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2025	0,00	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Spolu	5656,00	5656,0	4242,0	1414,0	1131,2	0,0	282,8	0,0	0,0

Zdroje financovania EÚ

OP Kvalita životného prostredia

PRIORITNÁ OS 1: UDRŽATEĽNÉ VYUŽÍVANIE PRÍRODNÝCH ZDROJOV PROSTREDNÍCTVOM ROZVOJA ENVIRONMENTÁLNEJ INFRAŠTRUKTÚRY

INVESTIČNÁ PRIORITA 1: Riešenie významných potrieb investícií do sektora odpadu s cieľom splniť požiadavky environmentálneho acquis

INVESTIČNÁ PRIORITA 2: riešenie významných potrieb investícií do sektora vodného hospodárstva s cieľom splniť požiadavky environmentálneho acquis

INVESTIČNÁ PRIORITA 3: ochrana a obnova biologickej diverzity, ochrana pôdy a obnova a propagácia ekosystémových služieb vrátane Natura 2000 a zelených infraštruktúr

INVESTIČNÁ PRIORITA 4: opatrenia na zlepšenie obecného prostredia, regeneráciu opustených priemyselných lokalít a zníženie znečistenia ovzdušia

PRIORITNÁ OS 2: ADAPTÁCIA NA NEPRIAZNIVÉ DÔSLEDKY ZMENY KLÍMY SO ZAMERANÍM NA OCHRANU PRED POVODŇAMI, RIADENIE A PREVENCIU SÚVISIACICH RIZÍK

INVESTIČNÁ PRIORITA 1: Podpora vyhradených investícií na prispôsobenie sa zmene klímy

INVESTIČNÁ PRIORITA 2: Propagácia investícií nariadenie osobitných rizík, zabezpečenie odolnosti proti katastrofám a vyvíjanie systémov zvládania katastrof

PRIORITNÁ OS 3: ENERGETICKY EFEKTÍVNEJŠIE NÍZKOUHLÍKOVÉ HOSPODÁRSTVO

INVESTIČNÁ PRIORITA 1: Podpora výroby a distribúcie energie z obnoviteľných zdrojov

INVESTIČNÁ PRIORITA 2: Podpora energetickej efektívnosti a využitia energie z obnoviteľných zdrojov v podnikoch

INVESTIČNÁ PRIORITA 3: Podpora energetickej efektívnosti a využitia energie z obnoviteľných zdrojov vo verejných infraštruktúrach, vrátane využitia vo verejných budovách a v sektore bývania

INVESTIČNÁ PRIORITA 4: Vývoj a zavedenie inteligentných distribučných systémov s nízkymi a strednými úrovňami napätia

INVESTIČNÁ PRIORITA 5: Podpora nízkouhlíkových stratégií pre všetky typy území, zvlášť mestských oblastí, vrátane podpory trvalo udržateľnej mestskej mobility a zmiernenie relevantných adaptačných opatrení

INVESTIČNÁ PRIORITA 6: Podpora využitia vysokoúčinnnej kombinovanej výroby elektriny a tepla založenej na dopyte po využiteľnom teple

PRIORITNÁ OS 4: TECHNICKÁ POMOC

Program rozvoja vidieka

Projektové opatrenia (realizácia bude zabezpečovaná cez individuálne Opatrenia žiadateľov):

- Investície do hmotného majetku (čl. 18)
- Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach (čl. 21)
- LEADER (čl. 42-45)

NÓRSKY FINANČNÝ MECHANIZMUS A FINANČNÝ MECHANIZMUS EHP

Finančné príspevky sa poskytujú v týchto prioritných oblastiach:

- a) Ochrana a manažment životného prostredia
- b) Klimatické zmeny a obnoviteľná energia

ŠVAJČIARSKY FINANČNÝ MECHANIZMUS

THE INTELLIGENT ENERGY – EUROPE PROGRAMM

DOTÁCIE MINISTERSTVA DOPRAVY, VÝSTAVBY A REGIONÁLNEHO ROZVOJA SR

EKOFOND

ENVIRONMENTÁLNY FOND

RECYKLAČNÝ FOND

NADÁCIA SPP

NADÁCIA ORANGE

NADÁCIA EKOPOLIS

GREENWAYS

PRIESTORY

POHODA ZA MESTOM

ZELENÉ OÁZY

GRANTOVÝ PROGRAM TESCO PRE ZDRAVŠIE MESTÁ

9.6 PROGRAM 6. SOCIÁLNE SLUŽBY A ZDRAVOTNÍCTVO

Predpokladaná štruktúra finančných zdrojov (tis. €)									
Ciele	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
				Národné verejné zdroje spolu	Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje		
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
Cieľ 6.1	Doplniť chýbajúcu infraštruktúru sociálnych zariadení v obci a zvýšiť ich kvalitu.								

Projekt 6.1.1	375,0	375,0	281,3	93,8	75,0	0,0	18,8	0,0	0,0
Projekt 6.1.2	3 650,0	3 650,0	2 737,5	912,5	730,0	0,0	182,5	0,0	0,0
Projekt 6.1.3	107,0	107,0	80,3	26,8	21,4	0,0	5,4	0,0	0,0
Spolu	4 132,0	4 132,0	3 099,0	1 033,0	826,4	0,0	206,6	0,0	0,0

Časový horizont čerpania zdrojov (tis. €)									
Rok	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
	Národné verejné zdroje spolu			Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje	H	CH	
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
2016	939,3	939,3	704,4	234,8	187,9	0,0	47,0	0,0	0,0
2017	939,3	939,3	704,4	234,8	187,9	0,0	47,0	0,0	0,0
2018	1033,0	1033,0	774,8	258,3	206,6	0,0	51,7	0,0	0,0
2019	1033,0	1033,0	774,8	258,3	206,6	0,0	51,7	0,0	0,0
2020	93,8	93,8	70,3	23,4	18,8	0,0	4,7	0,0	0,0
2021	93,8	93,8	70,3	23,4	18,8	0,0	4,7	0,0	0,0
2022	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2023	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2024	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2025	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Spolu	4132,0	4132,0	3099,0	1033,0	826,4	0,0	206,6	0,0	0,0

Zdroje financovania EÚ

Európsky sociálny fond 2014 – 2020

OP INTEGROVANÁ INFRAŠTRUKTÚRA A OP ĽUDSKÉ ZDROJE

Integrovaný regionálny operačný program

Prioritná os č. 2: Ľahší prístup k efektívnym a kvalitnejším verejným službám

INVESTIČNÁ PRIORITA 2.1: Investovanie do sociálnej infraštruktúry, ktoré prispieva k národnému, regionálnemu a miestnemu rozvoju, a prechodu z inštitucionálnych služieb na komunitné

INVESTIČNÁ PRIORITA 2.2: Investovanie do vzdelávania, zručností a celoživotného vzdelávania prostredníctvom rozvoja infraštruktúry vzdelávania a odbornej prípravy

NÓRSKY FINANČNÝ MECHANIZMUS A FINANČNÝ MECHANIZMUS EHP

Finančné príspevky sa poskytujú v týchto prioritných oblastiach:

c) Občianska spoločnosť

DOTÁCIE MINISTERSTVA PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY SR
ŠTÁTNY FOND ROZVOJA BÝVANIA

NADÁCIA SPP

NADÁCIA ORANGE

NADÁCIA EKOPOLIS

NADÁCIA PONTIS

9.7 PROGRAM 7. VZDELÁVANIE A ŠPORT

Predpokladaná štruktúra finančných zdrojov (tis. €)									
Ciele	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
				Národné verejné zdroje spolu	Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje		
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
Cieľ 7.1.	Zabezpečiť rozvoj a údržbu infraštruktúry vzdelávania a zabezpečenie podmienok pre efektívnu vzdelávaciu činnosť v obci.								
Opatrenie 7.1.1	446,0	446,0	334,5	111,5	89,2	0,0	22,3	0,0	0,0
Opatrenie 7.1.2	1 235,0	1 235,0	926,3	308,8	247,0	0,0	61,8	0,0	0,0
Cieľ 7.2.	Zabezpečiť trvalé skvalitňovanie vyváženej ponuky výkonnostného a rekreačného športu.								
Opatrenie 7.2.1	1 150,0	1 150,0	862,5	287,5	230,0	0,0	57,5	0,0	0,0
Spolu	2 831,0	2 831,0	2 123,3	707,8	566,2	0,0	141,6	0,0	0,0

Časový horizont čerpania zdrojov (tis. €)									
Rok	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
	Národné verejné zdroje spolu			Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje			
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
2016	399,00	399,0	299,3	99,8	79,8	0,0	20,0	0,0	0,0
2017	399,00	399,0	299,3	99,8	79,8	0,0	20,0	0,0	0,0
2018	399,00	399,0	299,3	99,8	79,8	0,0	20,0	0,0	0,0
2019	707,75	707,8	530,8	176,9	141,6	0,0	35,4	0,0	0,0
2020	308,75	308,8	231,6	77,2	61,8	0,0	15,4	0,0	0,0
2021	308,75	308,8	231,6	77,2	61,8	0,0	15,4	0,0	0,0
2022	308,75	308,8	231,6	77,2	61,8	0,0	15,4	0,0	0,0
2023	0,00	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2024	0,00	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2025	0,00	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Spolu	2831,00	2831,0	2123,3	707,8	566,2	0,0	141,6	0,0	0,0

Zdroje financovania EÚ

Európsky sociálny fond 2014 – 2020

Integrovaný regionálny operačný program

INVESTIČNÁ PRIORITA 2.1: Investovanie do sociálnej infraštruktúry, ktoré prispieva k národnému, regionálnemu a miestnemu rozvoju, a prechodu z inštitucionálnych služieb na komunitné
INVESTIČNÁ PRIORITA 2.2: Investovanie do vzdelávania, zručností a celoživotného vzdelávania prostredníctvom rozvoja infraštruktúry vzdelávania a odbornej prípravy

OP INTEGROVANÁ INFRAŠTRUKTÚRA A OP ĽUDSKÉ ZDROJE

Program rozvoja vidieka

Projektové opatrenia (realizácia bude zabezpečovaná cez individuálne Opatrenia žiadateľov):

- Prenos znalostí a informačné akcie (čl. 15)
- Poradenské služby (čl. 16)

- Investície do hmotného majetku (čl. 18)
- Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach (čl. 21)
- Spolupráca (čl. 36)
- LEADER (čl. 42-45)

NÓRSKY FINANČNÝ MECHANIZMUS A FINANČNÝ MECHANIZMUS EHP

Finančné príspevky sa poskytujú v týchto prioritných oblastiach: d) Rozvoj ľudských zdrojov

DOTÁCIE MINISTERSTVA ŠKOLSTVA, VEDY, VÝSKUMU A ŠPORTU SR
DOTÁCIE MINISTERSTVA PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY SR

Podprogramy Comenius, Leonardo da Vinci a sektorový program Grundtvig
PROGRAM CELOŽIVOTNÉHO VZDELÁVANIA 2007 - 2013
s dôrazom na možnosti pre mestá a obce

9.8 PROGRAM 8. KULTÚRA

Predpokladaná štruktúra finančných zdrojov (tis. €)									
Ciele	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
				Národné verejné zdroje spolu	Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje		
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
Cieľ 8.1	Zachovanie kultúrno–historického potenciálu obce a rozvoj kultúrnych, informačných a voľnočasových aktivít v nadväznosti na rozvoj cestovného ruchu na regionálnej a miestnej úrovni.								
Opatrenie 8.1.1	450,0	450,0	337,5	112,5	90,0	0,0	22,5	0,0	0,0
Opatrenie 8.1.2	50,0	50,0	37,5	12,5	10,0	0,0	2,5	0,0	0,0
Cieľ 8.3	Vytvorenie podmienok na efektívnu propagáciu obce v oblasti kultúry.								
Opatrenie 8.3.2	1,0	1,0	0,0	1,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0
Spolu	501,0	501,0	375,0	126,0	100,0	0,0	26,0	0,0	0,0

Časový horizont čerpania zdrojov (tis. €)									
Rok	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
	Národné verejné zdroje spolu			Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje	H	CH	
A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH	
2016	112,60	112,60	84,38	28,23	22,50	0,00	5,73	0,00	0,00
2017	125,10	125,10	93,75	31,35	25,00	0,00	6,35	0,00	0,00
2018	125,10	125,10	93,75	31,35	25,00	0,00	6,35	0,00	0,00
2019	125,10	125,10	93,75	31,35	25,00	0,00	6,35	0,00	0,00
2020	12,60	12,60	9,38	3,23	2,50	0,00	0,73	0,00	0,00
2021	0,10	0,10	0,00	0,10	0,00	0,00	0,10	0,00	0,00
2022	0,10	0,10	0,00	0,10	0,00	0,00	0,10	0,00	0,00
2023	0,10	0,10	0,00	0,10	0,00	0,00	0,10	0,00	0,00
2024	0,10	0,10	0,00	0,10	0,00	0,00	0,10	0,00	0,00
2025	0,10	0,10	0,00	0,10	0,00	0,00	0,10	0,00	0,00
Spolu	501,00	501,00	375,00	126,00	100,00	0,00	26,00	0,00	0,00

Zdroje financovania EÚ

Integrovaný regionálny operačný program

Prioritná os č.3: Konkurencieschopné a atraktívne regióny pre podnikanie a zamestnanosť

INVESTIČNÁ PRIORITA 3.1: Podpora fyzickej, ekonomickej a sociálnej regenerácie zanedbaných mestských a vidieckych komunít a území

INVESTIČNÁ PRIORITA 3.2: Ochrana, propagácia a rozvoj kultúrneho a prírodného dedičstva

Program rozvoja vidieka

Projektové opatrenia (realizácia bude zabezpečovaná cez individuálne Opatrenia žiadateľov):

- Prenos znalostí a informačné akcie (čl. 15)
- Poradenské služby (čl. 16)
- Investície do hmotného majetku (čl. 18)
- Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach (čl. 21)
- LEADER (čl. 42-45)

NÓRSKY FINANČNÝ MECHANIZMUS A FINANČNÝ MECHANIZMUS EHP

Finančné príspevky sa poskytujú v týchto prioritných oblastiach:

e) Zachovanie kultúrneho dedičstva.

ŠVAJČIARSKY FINANČNÝ MECHANIZMUS

PROGRAM EURÓPSKEJ KOMISIE KULTÚRA 2007 – 2013

1. Podpora kultúrnych Projektov
2. Podpora organizácií pôsobiach na európskej úrovni v oblasti kultúry
3. Podpora na analýzy zhromažďovanie a šírenie informácií na maximalizáciu vplyvu Projektov v oblasti kultúrnej spolupráce

DOTAČNÝ SYSTÉM MINISTERSTVA KULTÚRY SR 2012

PROGRAM 1 - OBNOVME SI SVOJ DOM

PROGRAM 2 - KULTÚRNE AKTIVITY V OBLASTI PAMÄŤOVÝCH INŠTITÚCIÍ

PROGRAM 4 – UMENIE

PROGRAM 5 - PRO SLOVAKIA

PROGRAM 6 - KULTÚRA ZNEVÝHODNENÝCH SKUPÍN OBYVATEĽSTVA

PROGRAM 7 - NEHMOTNÉ KULTÚRNE DEDIČSTVO A KULTÚRNO-OSVETOVÁ ČINNOSŤ

PROGRAM 8 - KULTÚRNE POUKAZY

WORLD MONUMENTS FUND (SVETOVÝ PAMIAŤKOVÝ FOND)

NADÁCIA SPP

NADÁCIA ORANGE

NADÁCIA EKOPOLIS

9.9 PROGRAM 9. PROPAGÁCIA A CESTOVNÝ RUCH

Predpokladaná štruktúra finančných zdrojov (tis. €)									
Ciele	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
				Národné verejné zdroje spolu	Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje		
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
Cieľ 9.1	Zabezpečiť účinnú propagáciu obce.								
Opatrenie 9.1.1	1	1	0	1	0	0	1	0	0
Opatrenie 9.1.2	1	1	0	1	0	0	1	0	0
Cieľ 9.2	Rekreačno- relaxačné zázemie obce.								
Opatrenie 9.2.1	185,0	185,0	138,8	46,3	37,0	0,0	9,3	0,0	0,0
Spolu	187,0	187	139	48	37	0	11	0	0

Časový horizont čerpania zdrojov (tis. €)									
Rok	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
	Národné verejné zdroje spolu			Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje	H	CH	
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G		
2016	0,60	0,60	0,00	0,60	0,00	0,00	0,60	0,00	0,00
2017	46,85	46,85	34,69	12,16	9,25	0,00	2,91	0,00	0,00
2018	46,35	46,35	34,69	11,66	9,25	0,00	2,41	0,00	0,00
2019	46,35	46,35	34,69	11,66	9,25	0,00	2,41	0,00	0,00
2020	46,35	46,35	34,69	11,66	9,25	0,00	2,41	0,00	0,00
2021	0,10	0,10	0,00	0,10	0,00	0,00	0,10	0,00	0,00
2022	0,10	0,10	0,00	0,10	0,00	0,00	0,10	0,00	0,00
2023	0,10	0,10	0,00	0,10	0,00	0,00	0,10	0,00	0,00
2024	0,10	0,10	0,00	0,10	0,00	0,00	0,10	0,00	0,00
2025	0,10	0,10	0,00	0,10	0,00	0,00	0,10	0,00	0,00
Spolu	187,0	187	139	48	37	0	11	0	0

Zdroje financovania EÚ

Integrovaný regionálny operačný program

Prioritná os č.3: Konkurencieschopné a atraktívne regióny pre podnikanie a zamestnanosť

INVESTIČNÁ PRIORITA 3.1: Podpora fyzickej, ekonomickej a sociálnej regenerácie zanedbaných mestských a vidieckych komún a území

INVESTIČNÁ PRIORITA 3.2: Ochrana, propagácia a rozvoj kultúrneho a prírodného dedičstva

OP INTEGROVANÁ INFRAŠTRUKTÚRA A OP ĽUDSKÉ ZDROJE

Program rozvoja vidieka

Projektové opatrenia (realizácia bude zabezpečovaná cez individuálne Opatrenia žiadateľov):

- Podpora mladých farmárov, malých fariem a podnikania (čl. 20)
- Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach (čl. 21)
- Spolupráca (čl. 36)
- LEADER (čl. 42-45)

9.10 PROGRAM 10. ADMINISTRATÍVA A BEZPEČNOSŤ

Predpokladaná štruktúra finančných zdrojov (tis. €)									
Ciele	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
				Národné verejné zdroje spolu	Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje		
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
Cieľ 10.1.	Zabezpečiť rozvoj administratívnej infraštruktúry a podmienok na výkon samosprávnych funkcií v obci								
Opatrenie 10.1.1	850,0	850,0	637,5	212,5	170,0	0,0	42,5	0,0	0,0
Cieľ 10.2.	Vytvorenie podmienok na znižovanie kriminality v obci a ochranu majetku obyvateľov a ostatných subjektov v obci.								
Opatrenie 10.2.1	620,0	620,0	465,0	155,0	124,0	0,0	31,0	0,0	0,0
Spolu	1 470,0	1 470,0	1 102,5	367,5	294,0	0,0	73,5	0,0	0,0

Časový horizont čerpania zdrojov (tis. €)									
Rok	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
	Národné verejné zdroje spolu			Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje	H	CH	
A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G			
2016	522,50	522,50	391,88	130,63	104,50	0,00	26,13	0,00	0,00
2017	522,50	522,50	391,88	130,63	104,50	0,00	26,13	0,00	0,00
2018	212,50	212,50	159,38	53,13	42,50	0,00	10,63	0,00	0,00
2019	212,50	212,50	159,38	53,13	42,50	0,00	10,63	0,00	0,00
2020	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2021	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2022	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2023	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2024	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2025	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Spolu	1470,00	1470,0	1102,5	367,5	294,0	0,0	73,5	0,0	0,0

Zdroje financovania EÚ

Program rozvoja vidieka

Projektové opatrenia (realizácia bude zabezpečovaná cez individuálne Opatrenia žiadateľov):

- Prenos znalostí a informačné akcie (čl. 15)
- Poradenské služby (čl. 16)

OP Efektívna verejná správa (EVS)

9.11 PROGRAM 11. INFORMATIZÁCIA OBCE

Predpokladaná štruktúra finančných zdrojov (tis. €)									
Ciele	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
				Národné verejné zdroje spolu	Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje		
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
Cieľ 11.1	Zabezpečiť technické podmienky na prechod samosprávy na nový typ vládnutia - e - government.								
Opatrenie 11.1.1	60,0	60,0	45,0	15,0	12,0	0,0	3,0	0,0	0,0
Opatrenie 11.1.2	40,0	40,0	30,0	10,0	8,0	0,0	2,0	0,0	0,0
Spolu	100,0	100,0	75,0	25,0	20,0	0,0	5,0	0,0	0,0

Časový horizont čerpania zdrojov (tis. €)									
Rok	Oprávnené náklady spolu	Verejné zdroje						Súkromné zdroje	EIB
		Verejné zdroje spolu	Fond EÚ	Národné verejné zdroje					
				Národné verejné zdroje spolu	Štátny rozpočet	Regionálne zdroje	Miestne zdroje		
	A=B+H+CH	B=C+D	C	D=E+F+G	E	F	G	H	CH
2016	15,00	15,00	11,25	3,75	3,00	0,00	0,75	0,00	0,00

2017	25,00	25,00	18,75	6,25	5,00	0,00	1,25	0,00	0,00
2018	25,00	25,00	18,75	6,25	5,00	0,00	1,25	0,00	0,00
2019	25,00	25,00	18,75	6,25	5,00	0,00	1,25	0,00	0,00
2020	10,00	10,00	7,50	2,50	2,00	0,00	0,50	0,00	0,00
2021	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2022	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2023	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2024	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2025	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Spolu	100,00	100,00	75,00	25,00	20,00	0,00	5,00	0,00	0,00

Zdroje financovania EÚ

OP Efektívna verejná správa (EVS)

OP INTEGROVANÁ INFRAŠTRUKTÚRA A OP ĽUDSKÉ ZDROJE

Program rozvoja vidieka

Projektové opatrenia (realizácia bude zabezpečovaná cez individuálne Opatrenia žiadateľov):

- Prenos znalostí a informačné akcie (čl. 15)
- Poradenské služby (čl. 16)

PRÁVIDLÁ STRATÉGIE FINANCOVANIA ŠTRUKTURÁLNYCH FONDOV A KOHÉZNEHO FONDU PRE PROGRAMOVÉ OBDOBIE 2014 – 2020

V nadväznosti na základné legislatívne východiská pre určenie stratégie financovania 2014 – 2020 sa stanovujú nasledovné pravidlá stratégie financovania 2014 – 2020:

- výška pomoci z EÚ sa pre všetky operačné programy vyjadruje k celkovým oprávneným výdavkom v zmysle čl. 110, ods. 2, písm. a) návrhu všeobecného nariadenia pre programové obdobie 2014 – 2020;
- v rámci cieľa Investície pre rast a zamestnanosť – KF – sa stanovuje výška pomoci z EÚ vo výške 85,0 % z celkových oprávnených výdavkov, čo predstavuje maximálnu mieru spolufinancovania EÚ podľa čl. 110, ods. 3 návrhu všeobecného nariadenia pre programové obdobie 2014 – 2020;
- v rámci cieľa Investície pre rast a zamestnanosť – štrukturálne fondy v rámci menej rozvinutých regiónov – sa stanovuje výška pomoci z EÚ vo výške 85,0 % z celkových oprávnených výdavkov, čo predstavuje maximálnu mieru spolufinancovania EÚ podľa čl. 110, ods. 3 návrhu všeobecného nariadenia pre programové obdobie 2014 – 2020;
- v rámci cieľa Investície pre rast a zamestnanosť – štrukturálne fondy v rámci viac rozvinutého regiónu² – sa stanovuje výška pomoci z EÚ vo výške 50,0 % z celkových oprávnených výdavkov, čo predstavuje maximálnu mieru spolufinancovania EÚ podľa čl. 110, ods. 3 návrhu všeobecného nariadenia pre programové obdobie 2014 – 2020;
- v rámci cieľa Európska územná spolupráca – programy cezhraničnej spolupráce, v ktorých SR plní úlohu riadiaceho orgánu – sa stanovuje výška pomoci z EÚ vo výške 85,0 % (EFRR) z celkových oprávnených výdavkov pre celé územie Slovenska, čo predstavuje maximálnu mieru spolufinancovania EÚ podľa čl. 110, ods. 3 návrhu všeobecného nariadenia pre programové obdobie 2014 – 2020;
- maximálna intenzita štátnej pomoci sa stanovuje v súlade so schémami štátnej pomoci, resp. príslušnou legislatívou EÚ;
- v prípade realizácie partnerských Projektov sa na jednotlivých partnerov vzťahujú pravidlá financovania individuálne v závislosti od typu prijímateľa, t. j. pre partnerov sa neuplatňujú pravidlá financovania platné pre vedúceho partnera;
- možnosť dobrovoľného zvýšenia podielu prijímateľa na financovaní maximálne však do výšky národných zdrojov v závislosti od kategórie regiónu. Zvýšenie miery financovania prijímateľa nad stanovenú výšku závisí len od rozhodnutia samotného prijímateľa;
- v rámci jedného Opatreniu sa počas celej doby implementácie uplatňuje jeden pomer financovania za jednotlivé zdroje

Pravidlá financovania pre prijímateľov v rámci menej rozvinutých regiónov, cieľa Európska územná spolupráca – cezhraničnej spolupráce a pre prijímateľov z Kohézneho fondu

Financovanie Projektov prijímateľa – organizácia štátnej správy

Pre prijímateľa – organizáciu štátnej správy: ústredné orgány štátnej správy, štátne rozpočtové organizácie, štátne príspevkové organizácie (subjekt v zmysle časti 2.1 písm. a)) sa stanovujú nasledovné pravidlá spolufinancovania pomoci:

Prijímateľ – organizácia štátnej správy			
Celkové oprávnené výdavky			
Zdroje EÚ	Národné verejné zdroje		Spolu
EFRR / ESF / KF	Štátny rozpočet	Prijímateľ	
85,0 %	15,0 %	0,0 %	100,0 %

V prípade, ak je prijímateľom organizácia štátnej správy (subjekt v zmysle časti 2.1, písm. a)), uhrádzajú sa oprávnené výdavky vo výške 100,0 % z celkových oprávnených výdavkov, pričom výška pomoci z EFRR, ESF a KF sa stanovuje vo výške 85,0 % a príspevok zo štátneho rozpočtu vo výške 15,0 %.

Financovanie Projektov prijímateľa – ostatné subjekty verejnej správy

Pre prijímateľa – ostatné subjekty verejnej správy: verejné vysoké školy a ďalšie subjekty, ktoré sú zapísané a zaradené v registri podľa odseku 1 § 3 zákona č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, združenia právnických osôb z verejnej správy a verejné zdravotné poisťovne okrem obcí, vyšších územných celkov a organizácií štátnej správy (subjekt v zmysle časti 2.1, písm. b)) sa stanovujú nasledovné pravidlá spolufinancovania pomoci:

Prijímateľ – ostatné subjekty verejnej správy			
Celkové oprávnené výdavky			
Zdroje EÚ	Národné verejné zdroje		Spolu
EFRR / ESF / KF	Štátny rozpočet	Prijímateľ	
85,0 %	10,0 %	5,0 %	100,0 %

V prípade, ak sú prijímateľom ostatné subjekty verejnej správy (subjekt v zmysle časti 2.1, písm. b)), uhrádzajú sa oprávnené výdavky vo výške 100,0 % z celkových oprávnených výdavkov, pričom výška pomoci z EFRR, ESF a KF sa stanovuje vo výške 85,0 %, príspevok zo štátneho rozpočtu vo výške 10,0 % a príspevok prijímateľa vo výške 5,0 %.

Financovanie Projektov prijímateľa – obec / vyšší územný celok

Pre prijímateľa – obec / vyšší územný celok, príp. rozpočtové organizácie a príspevkové organizácie zriadené obcou / vyšším územným celkom (subjekt v zmysle časti 2.1, písm. c) a d)) sa stanovujú nasledovné pravidlá spolufinancovania pomoci:

Prijímateľ – obec / vyšší územný celok			
Celkové oprávnené výdavky			
Zdroje EÚ	Národné verejné zdroje		Spolu
EFRR / ESF / KF	Štátny rozpočet	Prijímateľ	
85,0 %	10,0 %	5,0 %	100,0 %

V prípade, ak je prijímateľom obec / vyšší územný celok, **PRÍPADNE ROZPOČTOVÁ ORGANIZÁCIA ALEBO PRÍSPEVKOVÁ ORGANIZÁCIA ZRIADENÁ OBCOU / VYŠším ÚZEMNÝM CELKOM** (subjekt v zmysle časti 2.1, písm. c) a d)), uhrádzajú sa oprávnené výdavky vo výške 100,0 % z celkových oprávnených výdavkov, pričom výška pomoci z EFRR, ESF a KF sa stanovuje vo výške 85,0 %, príspevok zo štátneho rozpočtu vo výške 10,0 % a príspevok prijímateľa vo výške 5,0 %.

Financovanie Projektov prijímateľa – mimovládna/nezisková organizácia

Pre prijímateľa – mimovládne organizácie/neziskové organizácie (subjekt v zmysle časti 2.1, písm. e)) sa stanovujú nasledovné pravidlá spolufinancovania pomoci:

Prijímateľ – mimovládna/nezisková organizácia			
Celkové oprávnené výdavky			
Zdroje EÚ	Národné verejné zdroje	Súkromné zdroje	Spolu
EFRR / ESF / KF	Štátny rozpočet	Prijímateľ	
85,0 %	10,0 %	5,0 %	100,0 %

V prípade, ak je prijímateľom mimovládna organizácia, prípadne nezisková organizácia (subjekt v zmysle časti 2.1, písm. e)), výška pomoci z EFRR, ESF alebo KF sa stanovuje vo výške 85,0 %, príspevok zo štátneho rozpočtu vo výške 10,0 % a príspevok prijímateľa vo výške 5,0 % z celkových oprávnených výdavkov.

Financovanie Projektov prijímateľa zo súkromného sektora mimo schém štátnej pomoci

Pre prijímateľa, na ktorého sa nevzťahujú pravidlá financovania podľa časti 3.2.1.1, 3.2.1.2, 3.2.1.3, 3.2.1.4, 3.2.1.6 a 3.1.2.7 (subjekt v zmysle časti 2.1, písm. f)), sa stanovujú nasledovné pravidlá spolufinancovania pomoci:

Prijímateľ – súkromný sektor mimo schém štátnej pomoci			
Celkové oprávnené výdavky			
Zdroje EÚ	Národné verejné zdroje	Súkromné zdroje	Spolu
EFRR / ESF / KF	Štátny rozpočet	Prijímateľ	
85,0 %	5,0 %	10,0 %	100,0 %

V danom prípade platí, že výška pomoci z EFRR, ESF alebo KF sa stanovuje vo výške 85,0 %, príspevok zo štátneho rozpočtu vo výške 5,0 % a príspevok prijímateľa vo výške 10,0 % z celkových oprávnených výdavkov.

Financovanie Projektov prijímateľa v rámci schém štátnej pomoci

Pre prijímateľa vykonávajúceho hospodársku činnosť, t. j. podniky v zmysle čl. 107 Zmluvy o fungovaní EÚ bez ohľadu na právny status, v rámci schém štátnej pomoci (subjekt v zmysle časti 2.1, písm. h)), sa stanovujú nasledovné pravidlá spolufinancovania pomoci:

Prijímateľ – v rámci schém štátnej pomoci ⁸			
Celkové oprávnené výdavky			
Zdroje EÚ	Národné verejné zdroje	Súkromné zdroje	Spolu
EFRR / ESF / KF	Štátny rozpočet	Prijímateľ	
x,x %	0,0 %	y,y %	100,0 %

V prípade, ak je prijímateľom podnik vykonávajúci hospodársku činnosť podľa čl. 107 Zmluvy o fungovaní EÚ (subjekt v zmysle časti 2.1, písm. h)), podiel prijímateľa sa stanovuje v súlade s aplikovanou výškou intenzity pomoci definovanou v príslušnej schéme štátnej pomoci.

Financovanie Projektov prijímateľa v rámci schém pomoci de minimis

Pre prijímateľa vykonávajúceho hospodársku činnosť, t. j. podniky v zmysle čl. 107 Zmluvy o fungovaní EÚ bez ohľadu na právny status v rámci schém pomoci de minimis (subjekt v zmysle časti 2.1, písm. g)), sa stanovujú nasledovné pravidlá spolufinancovania pomoci:

Prijímateľ – v rámci schém pomoci de minimis			
Celkové oprávnené výdavky			
Zdroje EÚ	Národné verejné zdroje	Súkromné zdroje	Spolu
EFRR / ESF / KF	Štátny rozpočet	Prijímateľ	
x,x %	y,y %	z,z %	100,0 %

Podiel prijímateľa vykonávajúceho hospodársku činnosť, t. j. podniky v zmysle čl. 107 Zmluvy o fungovaní EÚ bez ohľadu na právny status v rámci schém pomoci de minimis (subjekt v zmysle časti 2.1, písm. g)) sa stanovuje v súlade s aplikovanou výškou intenzity pomoci definovanou riadiacim orgánom v príslušnej schéme pomoci de minimis. V prípade, ak intenzita pomoci de minimis stanovená riadiacim orgánom presahuje maximálnu výšku finančnej pomoci z EÚ, bude tento rozdiel dofinancovaný zo štátneho rozpočtu.

Pravidlá financovania pri implementácii finančných nástrojov

Európska komisia v súvislosti so snahou čo najefektívnejšie využívať prostriedky EÚ, odporúča v rámci programového obdobia 2014 – 2020 okrem priamej formy pomoci, využívať predovšetkým finančné nástroje.

Slovenská republika plánuje výraznejšie využívať finančné nástroje v rámci všetkých fondov. Nenávratný finančný príspevok by sa mal používať predovšetkým tam, kde sa vytvára verejný statok a tam, kde z dôvodu vzniku negatívnych externalít a neschopnosti internalizovať celý zisk dochádza k zlyhaniu trhu. Verejné zdroje podporia takéto aktivity tak, aby sa ich úroveň priblížila spoločenskému optimu. Preto by mala byť podpora komerčných Projektov, rizikových Projektov a Projektov generujúcich príjmy zabezpečená formou finančných nástrojov a to v tých oblastiach, ktoré budú určené na základe vykonanej ex-ante analýzy pre finančné nástroje v súlade s čl. 32 návrhu všeobecného nariadenia pre programové obdobie 2014 – 2020⁴. Finančné nástroje môžu byť zriadené na úrovni EÚ, riadené priamo alebo nepriamo Európskou komisiou alebo tradičnej báze, teda na národnej, regionálnej, nadnárodnej alebo cezhraničnej úrovni, riadené priamo alebo v rámci zodpovednosti riadiaceho orgánu.

Pre určenie participácie národných zdrojov v prípade subjektu implementujúceho finančný nástroj sa stanovujú nasledovné pravidlá v prípade:

- menej rozvinutých regiónov a Kohézneho fondu:

výška pomoci z EÚ sa stanovuje vo výške 85,0 % z celkových oprávnených výdavkov;
podiel národných zdrojov sa stanovuje vo výške 15,0 % z celkových oprávnených výdavkov.
- viac rozvinutých regiónov:

výška pomoci z EÚ sa stanovuje vo výške 50,0 % z celkových oprávnených výdavkov;
podiel národných zdrojov sa stanovuje vo výške 50,0 % z celkových oprávnených výdavkov.

V prípade využitia možnosti vytvorenia samostatnej prioritnej osi na účely implementovania niektorého z finančných nástrojov, sa v závislosti od zapojenia súkromných zdrojov znižuje podiel národných verejných zdrojov na spolufinancovaní.

V rámci národných zdrojov sa v závislosti od výšky zapojenia súkromných zdrojov, či už na úrovni fondu fondov, na úrovni finančného nástroja alebo na úrovni konečných prijímateľov, adekvátne znižuje podiel národných verejných zdrojov.

Stratégia financovania Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka pre programové obdobie 2014 – 2020

Stratégia financovania stanovuje maximálnu výšku podpory z Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka a miery národného spolufinancovania v rámci menej rozvinutých regiónov a ostatných regiónov pri financovaní opatrení Programu rozvoja vidieka SR 2014 – 2020.

V Slovenskej republike je z EPFRV implementovaný jeden Program rozvoja vidieka SR 2014 – 2020 pre celé územie SR.

Pravidlá Stratégie financovania Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka pre programové obdobie 2014 – 2020

V nadväznosti na vyššie uvedené legislatívne východiská sa pre jednotlivé kategórie prijímateľov stanovujú nasledovné pravidlá financovania:

- výška podpory z EPFRV sa stanovuje vo výške 75 % z celkových oprávnených verejných výdavkov v rámci menej rozvinutých regiónov a 53 % z celkových oprávnených verejných výdavkov v rámci ostatných regiónov;
- k podielu EPFRV je priradené spolufinancovanie zo štátneho rozpočtu v stanovenom pomere v závislosti od intenzity verejnej pomoci platnej pre príslušné opatrenie;
- uplatňuje sa kombinácia výšky podpory z EPFRV a výšky verejnej pomoci;
- zohľadňujú sa špecifiká pre každé opatrenie individuálne a to vo vzťahu k oprávnenému prijímateľovi, mieram spolufinancovania a kategórii regiónu,

Financovanie operácií prijímateľa v opatrení č. 1, opatrení č. 2, podopatrení č. 3.3, opatrení č. 4, podopatrení č. 5.1, podopatrení č. 5.2, opatrení č. 6, podopatrení č. 7.1, opatrení č. 8, opatrení č. 9, opatrení č. 10, opatrení č. 11, opatrení č. 12, opatrení č. 13, opatrení č. 14 a opatrení č. 15

Pre prijímateľa v rámci:

- opatrenia č. 1: poskytovateľa prenosu vedomostí a zručností;
- opatrenia č. 2: poskytovateľa poradenskej služby - certifikovaného poradcu, poskytovateľa vzdelávania, ktorý musí mať primerané zdroje v podobe kvalifikovaných zamestnancov, ktorí sa pravidelne vzdelávajú v oblastiach poskytujúcich poradenské služby;
- podopatrenia č. 3.3:

Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR a obce (miestna územná samospráva);

- opatrenia č. 4:
skupinu poľnohospodárov v prípade kolektívnych investícií vykonávaných viac ako jedným poľnohospodárom a tieto prinášajú synergický efekt, verejný subjekt, ak preukáže prepojenie medzi realizovanými investíciami a potenciálom poľnohospodárskej výroby;

- podopatrenia č. 5.1: poľnohospodárskeho podnikateľa, tzn. fyzickú alebo právnickú osobu (mikropodniky a malé podniky v zmysle odporúčania Komisie č. 2003/361/ES), ktorá vykonáva poľnohospodársku výrobu ako sústavnú a samostatnú činnosť pod vlastným menom, na vlastnú zodpovednosť a za účelom dosiahnutia zisku a spĺňa kritériá stanovené vo vzťahu k veku a profesijnému zameraniu;
- podopatrenia č. 5.2: právnické osoby alebo fyzické osoby (mikropodniky v zmysle odporúčania Komisie č. 2003/361/ES);
- opatrenia č. 6: obec definovanú v územnej koncentrácii ako vidiecka obec vidiek 1 a vidiek 2 s výnimkou obcí so štatútom mesta; združenia obcí;
- podopatrenia č. 7.1: obhospodarovateľa lesa v zmysle zákona č. 326/2005 Z. z. o lesoch – súkromní a verejní správcovia lesov a iné subjekty súkromného práva a verejné subjekty a ich združenia;
- opatrenia č. 8, 9, 10, 11, 12: fyzickú a právnickú osobu podnikajúcu v poľnohospodárskej prvovýrobe;
- opatrenia č. 10: súkromných vlastníkov lesa a ich združení s právnou subjektivitou;
- opatrenia č. 13: najmenej dva subjekty, ktorých spolupráca je:
medzi rôznymi aktérmi v poľnohospodárstve, potravinovom reťazci a v lesnom hospodárstve na území EÚ a medzi inými aktérmi, ktorí prispievajú k splneniu cieľov a priorít politiky rozvoja vidieka vrátane medziodvetvových organizácií, zameraná na zriadenie a prevádzku operačných skupín EIP pre produktivitu a udržateľnosť poľnohospodárstva uvedených v čl. 62 návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom EPFRV;

- opatrenia č. 14:
verejno-súkromné partnerstvá v zmysle zákona č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov;
MAS (verejno-súkromné partnerstvá v zmysle zákona č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov schválené riadiacim orgánom, t. j. ktorým riadiaci orgán udelil štatút MAS)

- opatrenia č. 15:
Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR,
Pôdohospodársku platobnú agentúru,
Národnú sieť rozvoja vidieka
sa stanovujú nasledovné pravidlá spolufinancovania:

Prijímateľ			
Celkové oprávnené výdavky			
Zdroje EÚ	Národné verejné zdroje		Spolu
EPFRV	Štátny rozpočet	Prijímateľ	
75,0 %	25,0 %	0,0 %	100,0 %

Pre vyššie uvedených prijímateľov v rámci daných opatrení a podopatrení, uhrádzajú sa oprávnené výdavky vo výške 100,0 % z celkových oprávnených verejných výdavkov, pričom výška podpory z EPFRV sa stanovuje vo výške 75,0 % a príspevok zo štátneho rozpočtu vo výške 25,0 %.

Financovanie operácií prijímateľa v podopatrení č. 3.1, 3.2 a podopatrení 5.3

Pre prijímateľa v rámci:

- podopatrenia č. 3.1: fyzické a právnické osoby podnikajúce v poľnohospodárskej prvovýrobe;
- podopatrenia č. 3.2: fyzické a právnické osoby podnikajúce v oblasti spracovania produktov poľnohospodárskej prvovýroby (okrem rybných produktov), resp. v prípade investícií do využívania obnoviteľných zdrojov energie sú prijímateľmi fyzické a právnické osoby podnikajúce v oblasti poľnohospodárskej prvovýroby;
- podopatrenia 5.3:
poľnohospodárov alebo členov poľnohospodárskej domácnosti podnikajúcich v oblasti poľnohospodárstva, ktorých podiel ročných tržieb/príjmov z poľnohospodárskej výroby na celkových tržbách/príjmoch predstavuje minimálne 30 % (činnosť č. 1) a fyzické a právnické osoby (mikropodniky a malé podniky vo vidieckych oblastiach v zmysle odporúčania Komisie č. 2003/361/ES) obhospodarujúce lesy vo vlastníctve súkromných vlastníkov a ich združení, obcí a ich združení, cirkvi, ktorej majetok možno podľa právneho poriadku SR považovať za súkromný, pokiaľ ide o jeho správu a nakladanie s ním (činnosť č. 2) sa stanovujú nasledovné pravidlá spolufinancovania:

Prijímateľ			
Celkové oprávnené výdavky			
Zdroje EÚ	Národné verejné zdroje	Súkromné zdroje	Spolu
EPFRV	Štátny rozpočet	Prijímateľ	
37,5 %	12,5 %	50,0 %	100,0 %

Pre vyššie uvedených prijímateľov v rámci daných podopatrení, uhrádzajú sa oprávnené výdavky vo výške 100,0 % z celkových oprávnených výdavkov, pričom výška podpory z EPFRV sa stanovuje vo výške 37,5 %, príspevok zo štátneho rozpočtu vo výške 12,5 % a príspevok prijímateľa vo výške 50,0 %.

V uvedenom prípade platia výnimky pre zvýšenie intenzity verejnej pomoci podľa časti 6.1.

Financovanie operácií prijímateľa v opatrení č. 4

Pre prijímateľa v rámci opatrenia č. 4: poľnohospodára: právnickú alebo fyzickú osobu podnikajúcu v poľnohospodárskej prvovýrobe sa stanovujú nasledovné pravidlá spolufinancovania:

Prijímateľ			
Celkové oprávnené výdavky			
Zdroje EÚ	Národné verejné zdroje	Súkromné zdroje	Spolu
EPFRV	Štátny rozpočet	Prijímateľ	
60,0 %	20,0 %	20,0 %	100,0 %

Pre vyššie uvedených prijímateľov v rámci daného opatrenia, uhrádzajú sa oprávnené výdavky vo výške 100,0 % z celkových oprávnených výdavkov, pričom výška podpory z EPFRV sa stanovuje vo výške 60,0 %, príspevok zo štátneho rozpočtu vo výške 20,0 % a príspevok prijímateľa vo výške 20,0 %.

Financovanie operácií prijímateľa v podopatrení č. 7.2

Pre prijímateľa v rámci:

– podopatrenia č. 7.2:

fyzické a právnické osoby (obce, mikropodniky, malé a stredné podniky v zmysle odporúčania Komisie č. 2003/361/ES) obhospodarujúce lesy vo vlastníctve súkromných vlastníkov a ich združení, obcí a ich združení, cirkvi, ktorej majetok možno podľa právneho poriadku SR považovať za súkromný, pokiaľ ide o jeho správu a nakladanie s ním, fyzické a právnické osoby (mikropodniky, malé a stredné podniky v zmysle odporúčania Komisie č. 2003/361/ES) poskytujúce služby v lesníctve a ťažbe dreva za predpokladu poskytnutia týchto služieb subjektom uvedeným predchádzajúcej odrážke sa stanovujú nasledovné pravidlá spolufinancovania:

Prijímateľ			
Celkové oprávnené výdavky			
Zdroje EÚ	Národné verejné zdroje	Súkromné zdroje	Spolu
EPFRV	Štátny rozpočet	Prijímateľ	
48,75 %	16,25 %	35,0 %	100,0 %

Pre vyššie uvedených prijímateľov v rámci daného podopatrenia, uhrádzajú sa oprávnené výdavky vo výške 100,0 % z celkových oprávnených výdavkov, pričom výška podpory z EPFRV sa stanovuje vo výške 48,75 %, príspevok zo štátneho rozpočtu vo výške 16,25 % a príspevok prijímateľa vo výške 35,0 %.

FINANČNÉ ZABEZPEČENIE PHSR

Finančné vyčíslenie jednotlivých aktivít sa v PHRSR uvádza pri väčšine opatrení a aktivít, potrebných na naplnenie cieľov programu. Tie sú stanovené odhadom, konečné rozpočty budú súčasťou vykonávacích plánov. Pri schvaľovaní financovania jednotlivých úloh, vyplývajúcich z aktivít, sa bude prihliadať na ich dôležitosť a dopad na hospodársky a sociálny rozvoj obce. Viaceré úlohy sa môžu realizovať v rámci bežnej prevádzky samosprávy, mnohé však vyžadujú náročnejšie finančné a personálne zdroje a spoluprácu s inými subjektami.

Potenciálne zdroje na realizáciu opatrení a úloh PHRSR sú:

- vlastné zdroje – rozpočet obce,
- bankové úvery,
- štátne dotácie z účelových fondov,
- dotácie z výťažku lotérií,
- financie z Národných Projektov (MPSVR, úrady práce sociálnych vecí a rodiny),
- štrukturálne a fondy,
- nadácie, neinvestičné fondy,
- účelové fondy zahraničných zastupiteľstiev v SR (holandské, americké, kanadské,...),
- Svetová banka,
- sponzoring podnikateľov, firiem, bankového sektora, súkromných osôb,
- združovanie prostriedkov verejnej a neverejnej sféry, atď.,

Štruktúra uvedených zdrojov bude závisieť na aktuálnej finančnej situácii obce ako aj na spoločensko-ekonomických podmienkach.

10 ZÁVER

PHRSR obce Valaská je strategický strednodobý dokument, ktorý určuje víziu rozvoja obce, prioritné rozvojové oblasti a strategické ciele ich naplnenia. Tento dokument je základným východiskom pre spracovanie ďalších materiálov rozvoja jednotlivých oblastí života obce.

PHRSR je otvoreným dokumentom, ktorý bude vyhodnocovaný a aktualizovaný na zasadnutiach obecného zastupiteľstva podľa potreby.

Predmetný PHRSR obce Valaská bol schválený na zasadnutí obecného zastupiteľstva dňa:

..... VZN/UMZ č.

.....
pečiatka obce

.....
starosta obce

11 POUŽITÁ LITERATÚRA

1. Partnerská dohoda
2. Pozičný dokument Európskej komisie k Partnerskej dohode a programom SR na roky 2014 - 2020
3. Stratégia financovania Európskych štrukturálnych a investičných fondov pre programové obdobie 2014 - 2020
4. Integrovaný regionálny operačný program „IROP“
5. Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja samosprávneho kraja (PHSR BBSK),
6. Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001, aktualizácia 2010,
7. Národný program reforiem, máj 2012,
8. Návrh základných princípov na prípravu Partnerskej dohody Slovenskej republiky na programové obdobie 2014 – 2020,
9. Stratégia rozvoja dopravy SR do roku 2020, 2010,
10. Program odpadového hospodárstva na roky 2011 - 2015,
11. Stratégia Slovenskej republiky pre integráciu Rómov do roku 2020
12. Revidovaný národný akčný plán Dekády začleňovania rómskej populácie 2005 - 2015 na roky 2011 – 2015
13. 2. etapa Programu podpory zdravia znevýhodnených komún na Slovensku na roky 2009 – 2015
14. Koncepcia výchovy a vzdelávania rómskych detí a žiakov vrátane rozvoja stredoškolského a vysokoškolského vzdelávania
15. Stratégia EÚ 2020 - cieľ: konkurencieschopnosť, zamestnanosť a hospodársky rast
16. Spoločný strategický rámec EK, marec 2012,
17. Nariadenia EK (Všeobecné nariadenie, nariadenie k fondom),
18. CENTROPE – Správa o regionálnom rozvoji, 2012,
19. CENTROPE – Nástroj na hodnotenie potrieb infraštruktúry – podpora konkurencieschopného regionálneho rozvoja (INAT),
20. CENTROPE – Stratégia ľudského kapitálu,
21. CENTROPE – Stratégia v oblasti vedomostného regiónu,
22. CENTROPE – Stratégia v oblasti priestorovej integrácie a Akčný plán 2013+,
23. CENTROPE – Stratégia v oblasti kultúry a cestovného ruchu 2013+,
24. Pozičný dokument Európskej komisie k Partnerskej dohode a programom SR na roky 2014 - 2020
25. Stratégia financovania Európskych štrukturálnych a investičných fondov pre programové obdobie 2014 - 2020
26. Integrovaný regionálny operačný program „IROP“ Národný strategický referenčný rámec 2007-2013.
27. Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Banskobystrického samosprávneho kraja.
28. Zákon č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja, v znení neskorších predpisov.
29. Zákon č. 369/1990 Z.z. o obecnom zriadení, v znení neskorších predpisov.
30. Zákon č. 303/1995 Z.z. o rozpočtových pravidlách, v znení neskorších predpisov.
31. Zákon č. 482/2003 Z.z. o štátnej pokladnici.
32. Zákon č. 193/2001 Z.z. o podpore na zriadenie priemyselných parkov,
33. Zákon č. 156/2003 Z.z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 193/2001 Z.z. o podpore na zriadenie priemyselných parkov.
34. VEDA. Encyklopédia Slovenska. VI zv. Veda, Bratislava, 1982.
10. JAROS, J. Tectonic styles of the homelands of superficial nappes. Rozpravy ČASV, Řada matematických a přírodných věd, roč. 81, seš. 6, Academia Praha, 1971.
11. LUKNIŠ, M. A KOL. Slovensko – Príroda. Vyd. Obzor, Bratislava, 1972.
12. MAZÚR, M., LUKNIŠ, M. Regionálne geomorfologické členenie SSR, Geogr. Čas., 30, 2, Bratislava, 1978.
13. UPSVAR. Štatistiky Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny 1999 – 2004.
14. Interné materiály obce Valaská.
15. Sociologický ústav Slovenskej akadémie vied, REGIONÁLNY ROZVOJ SLOVENSKA VÝCHODISKÁ A SÚČASNÝ STAV , Editori: Mgr. Ľubomír Falt'án, CSc., Doc. PhDr. Ján Pašiak, PhD. 2004, 88 s.
16. Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky. Národná stratégia ISPA Slovenskej republiky: životné prostredie, Október 2000.
17. STREDOSLOVENSKÉ VYDAVATEĽSTVO. Vlastivedný sborník IV. Bratislava. 1961.
18. STREDOSLOVENSKÉ VYDAVATEĽSTVO. Vlastivedný sborník XI. Bratislava. 1972.
19. BIELY, A. et al. Geologická stavba. In Atlas krajiny Slovenskej republiky [online]. 2004.
20. LUKNIŠ, M. Reliéf. In LUKNIŠ, M. et al. Slovensko 2 : Príroda. 1972.
21. HRAŠNA, M., KLUKANOVÁ, A. Inžinierskogeologická rajonizácia. In Atlas krajiny Slovenskej republiky [online]. 2004.
22. MAZÚR, E., LUKNIŠ, M.. Geomorfologické jednotky. Mapa 1:500 000. In Atlas SSR. 1980.
23. MAZÚR, E., ČINČURA, J., KVITKOVIC, J. Geomorfológia. Mapa 1:500 000. In Atlas SSR. 1980.
24. <http://www.statistics.sk/mosmis/run.html>
25. <http://www.fns.uniba.sk/zp/knihy/index.htm>
26. Jozef Jakál, Geografický ústav SAV, Štefánikova 49, 814 73 Bratislava, Slovensko KRASOVÉ FORMY A ICH VÄZBA NA VLASTNOSTI RELIÉFU A KLÍMY V ZÁPADNÝCH KARPATOCH
27. <http://www.agroporadenstvo.sk/rv/poda/cernozem.htm>
28. <http://www.agroporadenstvo.sk/rv/poda/fluvizem.htm>
29. <http://web.tuke.sk/fberg-kgp/spis/geologia.htm>
30. <http://oldwww.fns.uniba.sk/~krg/prilohy/kgamr/2004/podnedruhy1.htm>
31. Nábělek, F. (1979): Encyklopédia Slovenska, SAV, Bratislava
32. Kolektív, 2000: Morfogenetický klasifikačný systém pôd Slovenska. VÚPOP, Societas
33. Pedologica Slovaca, Bratislava, s. 74
34. Mazúr, E. (1980): Atlas SSR, SAV, Bratislava - kapitola pôdy
35. Minár, J. a kolektív (2001): Geografické spektrum 3. PRIF UK Bratislava
36. <http://www.minerality.sk/files/hor/spras.htm>
37. Bizudová, M. 1993. Geomorfológia. 1. vyd. Bratislava: UK Bratislava, 1993. 228 s. -

38. Lukniš, M. 1972. Slovensko príroda. 1. vyd. Bratislava: Obzor, 1972. 920 s. -
39. Ciesarik, M. 1994. Geológia. Vysokoškolské skriptá. 1. vyd. Zvolen: LF: Katedra prírodného prostredia, 1994. 255 s. ISBN 80-228-0345-6 -
40. Čerman, R. 2003. Zemepisný atlas SR. 1. vyd. Bratislava: Mapa Slovakia Bratislava, s.r.o. , 2003. 96 s. ISBN 80-8067-006- 4 –
41. Kolník P., 2001, Cestovný lexikón Slovenskej republiky, Bratislava, Vydavateľstvo Astor Slovakia, 212,
42. Plesník P., a kol. 1989, Malá slovenská vlastiveda, Bratislava, Vydavateľstvo Obzor, 91, 135, 222, 223,
43. www.statistics.sk
44. Jurko, A., 1958: Pôdne ekologické pomery a lesné spoločenstvá Podunajskej nížiny. Vydavateľstvo SAV, Bratislava, 264 s.
45. Lukniš, M. (ed.), Bako, J., Berta, J., Ferianc, O., Feriancová-Masárová, Z., Fusán, O., Futák, J., Hejný, S., Jurko, A., Kurpelová, M., Mičian, Ľ., Michalko, J., Petrovič, Š., Schmidt, Z., Šimo, E., Vilček, F., Zaťko, M., 1972: Slovensko 2. Príroda. Obzor, Bratislava, 920 s.
46. Lukniš, M., Plesník, P., 1961: Nížiny, kotliny a pohoria Slovenska. Osveta, Bratislava, s. 7-50.
47. Mazúr, E., Lukniš, M., 1980: Geomorfologické jednotky. In: Mazúr, E. et al., 1980: Atlas SSR. Vydavateľstvo SAV, Bratislava, s. 55.
48. Michalko, J., Magic, D., Berta, J., 1986: Geobotanická mapa ČSSR, textová časť. Vydavateľstvo SAV, Bratislava, 160 s.
49. Plesník, P. et al., 1989: Malá slovenská vlastiveda. Vydavateľstvo Obzor, Bratislava, s. 296-297.
50. Ružičková, H., Halada, Ľ., Jedlička L., Kalivodová, E., 1996: Biotopy Slovenska. Ústav krajinnej ekológie Slovenskej akadémie vied, Bratislava, s. 104 - 109.
51. Vyhláška MŽP SR č. 24/2003 Z.z., ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny.
52. Vyhláška MŽP SR č. 492/2006 Z.z., ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 24/2003 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny.
53. Zákon NR SR č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny.
54. Slovensko II. (Príroda), kol. autorov, Obzor Bratislava, 1972
55. 20.5.2010, www.krasy-slovenska.sk
56. Alojz Čaputa, Juraj Holčík a kol., 1982, www.szap.sk, 21.6.2010
57. <http://svosmo.edupage.org/about/?subpage=1&>
58. http://www.mesa10.sk/index.php?action=module&id=modcontent&content_id=261
59. <http://tlacovespravy.wordpress.com/2012/06/01/prieskum-sport-v-zivote-mladych-europanov>
60. <http://www.nocka.sk/uploads/fd/c5/fdc56b5295544adb7e3625632921405f/4-monitoring-vysledkov-kp-2005-2008-no6-7-2009.pdf>
61. <http://www.tophotelierstvo.sk/domaci-cestovny-ruch/turizmus/hotelierstvo-v-e-a-na-slovensku/>
62. <http://www.sopsr.sk/natura/>
63. 10.3.2016, <http://sk.wikipedia.org/wiki/>
64. 10.3.2016, <http://naseobce.sk/mesta-a-obce/>
65. NSRR, 2011
66. PHSR,
67. <http://www.mineraly.sk>
68. <http://www.megaubytovanie.sk>
69. <http://www.valaska.sk>
70. ÚPN, 1998

**Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja
Obce Valaská
Programovacie obdobie 2016 - 2025
2016**

SCARBEO-SK ,s.r.o., Povstalecká cesta 16, 974 09 Banská Bystrica

e-mail: hronec.scarabeus@gmail.com
tel.: 0907 439 224
0911 439 224